ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2002

Εκδότης
ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΡΤΣΟΣ
Γενικός Γραμματέας
Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών

Συντακτική Επιτροπή
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΑΛΕΞΑΚΗΣ
Αναπληρωτής Καθηγητής
Πανεπιστημίου Αθηνών

ΜΑΡΘΑ ΔΕΡΤΙΛΗ
Σύμβουλος της ΕΕΤ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΚΚΟΜΕΛΗΣ
Οικονομικός Σύμβουλος της ΕΕΤ

ΚΩΣΤΑΣ ΚΩΣΤΗΣ
Καθηγητής
Πανεπιστημίου Αθηνών

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ
Επίκουρος Καθηγητής
Πανεπιστημίου Αθηνών

ΚΩΣΤΑΣ ΣΥΡΙΟΠΟΥΛΟΣ
Επίκουρος Καθηγητής
Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Υπεύθυνη Σύνταξης
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΜΑΝΙΑΤΗ

Υπεύθυνη Εκδοσης
Καλλιτεχνική Επιμέλεια
ΕΛΣΗ ΤΣΟΥΤΗ

Εξώφυλλο
ΑΝΝΑ ΚΑΤΣΟΥΛΑΚΗ

Υπεύθυνος Διανομής
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ηλεκτρονική Επεξεργασία Κειμένων
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διόρθωση Δοκιμίων
ΧΑΡΙΣ ΓΚΟΤΖΗ

Διαχωρισμοί-Φιλμ
MEMIGRAF

Μοντάζ
ΤΑΚΗΣ ΚΟΔΕΛΛΑΣ

Εκτύπωση, Βιβλιοδεσία
Α. ΑΝΔΡΕΟΥ ΑΕ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ 0.01€

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ Ε.Ε.Τ.
Σόλωνος & Μασσαλίας 1 • 106 80 Αθήνα
Τηλ. Κέντρο 010.3386.500 • Fax 010.3386.596
E-mail: hba@hba.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ: Τηλ. 010.3386.400
Fax 010.3618.714 / 010.3613.842 • E-mail: eti@hba.gr

Το κλίμα στον ελληνικό τραπεζικό χώρο κατά το πρώτο τρίμηνο του 2002 υπήρξε θετικό. Ιστορικής σημασίας γεγονός ήταν η εισαγωγή του ευρώ σε φυσική μορφή, η οποία έγινε με απόλυτη επιτυχία, καθώς ακόμα και τα ελάχιστα προβλήματα που ενέκυψαν, αντιμετωπίστηκαν άμεσα και αποτελεσματικά από την Πολιτεία και το τραπεζικό σύστημα. Η λειτουργία της αγοράς και του τραπεζικού συστήματος στο περιβάλλον ευρώ αποτελεί πλέον μέρος της καθημερινότητας.

Εξαιρετικά τιμητικό γεγονός για τη χώρα μας, αλλά και τον ίδιο τον Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, αποτέλεσε η εκλογή του κ. Λουκά Παπαδήμου στη θέση του Αντιπροέδρου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Σύσσωμη η οικονομική και πολιτική κοινότητα της Ελλάδας χαιρέτισε το γεγονός ως δίκαιο επιστέγασμα μιας λαμπρής επιστημονικής και επαγγελματικής πορείας. Από αυτό το βήμα η Ενωση Ελληνικών Τραπεζών απευθύνει, για άλλη μια φορά, εγκάρδια συγχαρητήρια στον κ. Παπαδήμο, τον ευχαριστεί για τη διαρκώς εποικοδομητική συνεργασία και του εύχεται κάθε επιτυχία στη νέα του θέση.

Το Μάρτιο πραγματοποιήθηκε εξ άλλου η τακτική Γενική Συνέλευση της ΕΕΤ. Οι ομιλίες του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών κ. Ν. Χριστοδουλάκη και του Προέδρου της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών και Διοικητή της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος κ. Θ. Καρατζά προκάλεσαν έντονο ενδιαφέρον στους επιχειρηματικούς και οικονομικούς κύκλους της χώρας μας και παρουσιάζονται στο παρόν τεύχος του Δελτίου της ΕΕΤ.

Με την έναρξη της περιόδου του 2002 και πάντα με στόχο την πληρέστερη ενημέρωση των αναγνωστών μας, το Δελτίο εμπλουτίζεται με μια νέα, μόνιμη ενότητα, όπου προβάλλονται οι διεθνείς, κοινοτικές και ελληνικές εξελίξεις του χρηματοπιστωτικού τομέα, σε θεσμικό και κανονιστικό επίπεδο. Το τεύχος αυτό περιλαμβάνει επίσης άρθρα ευρύτερου τραπεζικού ενδιαφέροντος, τον τριμηνιαίο απολογισμό του Τραπεζικού Μεσολαβητή, νέα της ΔΙΑΣ, πλήρη ενημέρωση για τη δραστηριότητα της ΕΕΤ κατά το πρώτο τρίμηνο του 2002, βιβλιοπαρουσιάσεις, και τέλος την καθιερωμένη ιστορική ενότητα.

Χρήστος Γκόρτσος
Γενικός Γραμματέας
της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τα δημοσιευόμενα άρθρα εκφράζουν τις προσωπικές απόψεις των αρθρογράφων

Διοίκηση ΕΕΤ

Διοικητικο Συμβουλιο

Προεδρος

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Β. ΚΑΡΑΤΖΑΣ
Διοικητής Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

Αντιπροεδροι

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
Πρόεδρος Alpha Bank

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΟΥΡΝΑΡΑΣ
Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος
Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος

Μελη

ΠΕΤΡΟΣ ΛΑΜΠΡΟΥ
Διοικητής Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΝΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Διευθύνων σύμβουλος Τράπεζας EFG Eurobank Ergasias

ΜΙΧΑΛΗΣ ΣΑΛΛΑΣ
Πρόεδρος Τράπεζας Πειραιώς

ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΟΡΩΤΟΣ
Γενικός Διευθυντής Citibank NA

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΣΜΑΣ
Διοικητής Ελληνικής Τράπεζας
Βιομηχανικής Αναπτύξεως

ΑΝΤΩΝΗΣ ΧΑΣΙΩΤΗΣ*
Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος Γενικής Τράπεζας
*(ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΝΟΣ, έως 11.3.2002)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ
Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος Τράπεζας Αττικής

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ
Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος Aspis Bank

Αναπληρωτης Προεδρου Ε.Ε.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΝΤΑΛΑΚΗΣ
Υποδιοικητής Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΡΤΣΟΣ
Γενικός Γραμματέας Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών

Εκτελεστικη Επιτροπη

Προεδρος

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Β. ΚΑΡΑΤΖΑΣ
Διοικητής Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

Αναπληρωτης Προεδρου Ε.Ε.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΝΤΑΛΑΚΗΣ
Υποδιοικητής Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

Μελη

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
Εντεταλμένος Σύμβουλος -Γενικός Διευθυντής Alpha Bank

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ
Υποδιοικητής Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΒΥΡΩΝ ΜΠΑΛΛΗΣ
Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
Τράπεζας EFG Eurobank Ergasias

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΙΧΕΛΗΣ
Αντιπρόεδρος και Γενικός Διευθυντής
Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΣΤΑΥΡΟΣ ΛΕΚΚΑΚΟΣ
Γενικός Διευθυντής Τράπεζας Πειραιώς

ΛΑΜΠΡΟΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ
Financial Controller Head, Citibank NA

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΝΙΚΟΛΗΣ
Υποδιοικητής Ελληνικής Τράπεζας
Βιομηχανικής Αναπτύξεως

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΕΛΤΣΟΠΟΥΛΟΣ
Διευθύνων Σύμβουλος Εγνατίας Τράπεζας

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΚΟΥΜΑΣ
Διευθύνων Σύμβουλος Εθνικής Τράπεζας
Επενδύσεων Βιομηχανικής Αναπτύξεως

ΑΝΝΑ ΠΟΥΣΚΟΥΡΗ-REICHE
Γενικός Διευθυντής Bayerische Hypo und Vereinsbank

ΗΒΗ ΒΙΓΚΑ
Εντεταλμένη Σύμβουλος και Γενική Διευθύντρια
ΤΕΛΕΣΙΣ Τράπεζας Επενδύσεων

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΡΤΣΟΣ
Γενικός Γραμματέας Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών

ΕΤΗΣΙΑ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ
ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Τρίτη 19 Μαρτίου 2002

Γενική Συνέλευση Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών

Αξιότιμοι κύριοι πρώην Πρωθυπουργοί, αγαπητοί συνάδελφοι Βουλευτές και Υπουργοί, αγαπητέ Διοικητά της Τραπέζης Ελλάδος, Διοικητές των Ελληνικών Τραπεζών, κυρίες και κύριοι, με ιδιαίτερη χαρά αλλά και ευθύνη βρίσκομαι σήμερα στη Συνέλευση της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών, προκειμένου να περιγράψω τις προοπτικές, τις ευκαιρίες, αλλά και τις δυσκολίες της ελληνικής οικονομίας σε μια ιδιαίτερα κρίσιμη χρονική περίοδο.

Μια περίοδο, όπου η ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται από δυσεύρετες επιδόσεις, αλλά και από αδικαιολόγητες καθυστερήσεις. Μια περίοδο, κατά την οποία η διεθνής ύφεση δείχνει να είναι παρατεταμένη, ενώ ταυτόχρονα η ελληνική οικονομία καλείται να επιταχύνει τους δικούς της αναπτυξιακούς ρυθμούς.

Μια περίοδο, κατά την οποία εάν δεν σταθούμε όλοι στο ύψος των περιστάσεων και της ευθύνης, θα χάσουμε μια μοναδική ευκαιρία για τη χώρα μας να την τοποθετήσουμε οριστικά και αμετάκλητα στην προμετωπίδα και στην πρωτοπορία των ευρωπαϊκών χωρών. Να επιτελέσουμε το καθήκον της πραγματικής σύγκλισης. Ενα καθήκον, το οποίο δεν αποτελεί ευθύνη μας απέναντι στην ελληνική κοινωνία, αλλά αποτελεί πλέον και μια υποχρέωση εκάστου κράτους-μέλους, ιδιαίτερα μετά την πρόσφατη Σύνοδο της Βαρκελώνης η οποία καθόρισε τη διαδικασία των διαρθρωτικών αλλαγών ως αδήριτη αναγκαιότητα για ολόκληρη την ευρωπαϊκή οικονομία.

Κυρίες και κύριοι,
Η ελληνική οικονομία βρίσκεται σήμερα σε μια διαδικασία αναπτυξιακής επιτάχυνσης, η οποία αποτελεί το Α και το Ω της προσπάθειάς της να αυξήσει τις προοπτικές ευημερίας για τους πολίτες της, την ανταγωνιστικότητα για τις επιχειρήσεις, την απασχόληση και τους εργαζόμενους.

Το γεγονός όμως, ότι ο υψηλός αυτός αναπτυξιακός ρυθμός επιδιώκεται εν μέσω διεθνούς υφέσεως, καθιστά τα βήματα της οικονομικής πολιτικής ιδιαιτέρως προσεκτικά αλλά και τις ευθύνες του καθενός οικονομικού παράγοντα, ιδιαίτερα οξυμένες.

Η πρώτη μεγάλη επιτυχία την οποία σημείωσε το 2002 η ελληνική οικονομία, είναι η απρόσκοπτη και επιτυχής διάθεση του ευρώ, η οποία μάλιστα ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες των Ελλήνων πολιτών. Σε αυτή την επιτυχή προσπάθεια σημαντικό ρόλο έπαιξαν οι τράπεζες και η εν γένει προετοιμασία της πολιτείας.

Να μην έχουμε όμως καμία αυταπάτη ότι η επιτυχής υιοθέτηση του ευρώ, δεν οφείλεται τόσο πολύ στην οργανωτική προετοιμασία, αλλά οφείλεται κυρίως στη θετική προσμονή των Ελλήνων πολιτών, οι οποίοι συμπαρατασσόμενοι με τους άλλους Ευρωπαίους

πολίτες, είδαν το κοινό νόμισμα σαν ευκαιρία μιας νέας μεγάλης αφετηρίας. Μιας αφετηρίας, η οποία μπορεί να οδηγήσει τη δική μας οικονομία να είναι ένα αξεχώριστο ταίρι στις ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές οικονομίες, μια διαδικασία η οποία δίνει προοπτική και στέρεες προσδοκίες στους Ελληνες εργαζόμενους και τους Ελληνες πολίτες.

Οι ευκαιρίες της ελληνικής οικονομίας

Ποιες είναι σήμερα όμως οι ευκαιρίες της ελληνικής οικονομίας; Και πώς το τραπεζικό σύστημα ειδικότερα μπορεί να δράσει σαν καταλύτης στην αξιοποίηση αυτών των ευκαιριών;

Οι ευκαιρίες τις οποίες έχουμε σήμερα είναι πρώτα από όλα η μεγάλη επενδυτική δυνατότητα που μας δίνει το εθνικό πρόγραμμα ανάπτυξης χρηματοδοτούμενο κατά το ήμισυ από ευρωπαϊκούς πόρους και κατά το ήμισυ από εθνικούς πόρους.

Αποτελεί το μεγαλύτερο αναπτυξιακό μοχλό τον οποίο γνώρισε η χώρα μας τα τελευταία χρόνια. Εάν αξιοποιηθεί σωστά και έγκαιρα, μπορούμε να πούμε ότι την επόμενη πενταετία θα έχουμε διαμορφώσει ένα αλλιώτικο παραγωγικό σύστημα στη χώρα μας.

Χρειάζεται σε αυτό να γίνουν προσεκτικές επιλογές των επενδυτικών έργων. Χρειάζεται η βοήθεια και η συμμετοχή του τραπεζικού συστήματος στη διάγνωση των πλεονεκτημάτων που θα πρέπει να γίνουν οι επενδύσεις. Χρειάζεται μια καθολική κινητοποίηση εργαζομένων και επιχειρηματιών.

Η δεύτερη μεγάλη ευκαιρία είναι οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 οι οποίοι και δημιουργούν τομείς επιχειρηματικών ευκαιριών σε πολλά μέτωπα, αλλά ταυτόχρονα δίνουν και μια μοναδική ευκαιρία για την παγκόσμια προβολή της χώρας μας.

Η τρίτη μεγάλη ευκαιρία είναι η εκμετάλλευση των οικονομικών δυνατοτήτων που έχει πλέον η χώρα μας στην ευρύτερη περιοχή, καθώς είναι η μόνη χώρα της Ευρωπαϊκής Ενωσης, ένα γεγονός που αποκτά ιδιάζουσα σημασία μετά την εισαγωγή του ευρώ.

Τέταρτον. Είναι η μεταρρυθμιστική προσπάθεια την οποία επιχειρεί η Κυβέρνηση έτσι ώστε να θεμελιώσει ένα νέο σύγχρονο πλαίσιο λειτουργίας των αγορών χωρίς στρεβλώσεις, με αυξημένο τον ανταγωνισμό των επιχειρήσεων και τις επενδυτικές ευκαιρίες.

Η Σύνοδος της Λισσαβόνας το προηγούμενο Σαββατοκύριακο έθεσε τη σφρα-

γίδα του αδήριτου σε αυτή την προσπάθεια την οποία καταβάλλει η Κυβέρνηση. Διότι έγινε πλέον κοινή συνείδηση σε όλους ότι η ευρωπαϊκή οικονομία στο σύνολό της μπορεί να αντέξει και να αντεπεξέλθει στο διεθνή ανταγωνισμό, μόνο εάν προχωρήσει έγκαιρα και αποτελεσματικά, σε εκείνες τις διαρθρωτικές αλλαγές οι οποίες μπορούν να απαλείψουν τις στρεβλώσεις στις αγορές των συντελεστών παραγωγής, να διαμορφώσουν καλύτερες συνθήκες αξιοποίησης των πλεονεκτημάτων της ευρωπαϊκής οικονομίας ιδιαίτερα στους τομείς οικονομίας της γνώσης, όπως επίσης και να διαμορφώσουμε με όρους όμως αξιοπιστίας και βεβαιότητας, την ισχύ του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου.

Ενα νέο πλαίσιο εμπιστοσύνης

Για να τα πετύχουμε αυτά και στη χώρα μας χρειαζόμαστε ένα νέο πλαίσιο εμπιστοσύνης μεταξύ των παραγωγικών φορέων, προκειμένου να διαμορφώσουμε αξιόπιστους όρους για την πραγματική σύγκλιση. Χρειάζεται στη χώρα μας μια παραγωγική και πιστωτική συμμαχία η οποία θα έχει ως άξονες τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων και την αύξηση της απασχόλησης των εργαζομένων.

Αυτοί είναι οι δύο παράλληλοι στόχοι πάνω στους οποίους μπορεί να βαδίσει το σχέδιο της πραγματικής σύγκλισης της χώρας μας τα επόμενα χρόνια. Σε αυτό το νέο πλαίσιο εμπιστοσύνης ο καθένας θα πρέπει να βρει το ρόλο του και την ευθύνη του.

Το πλαίσιο αυτό απαιτεί τη διαμόρφωση αντιλήψεων ικανών να διαμορφώνουν και να προάγουν μακροχρόνιες συμφωνίες, με στόχο να εξασφαλιστεί η θεσμική σιγουριά στη λειτουργία των αγορών, να υπάρξουν αξιόπιστες εκτιμήσεις για τις εξελίξεις των βασικών ενδογενών παραγόντων της ελληνικής οικονομίας και για να τηρούνται σταθεροί κανόνες στις επιχειρηματικές αποφάσεις. Για παράδειγμα, η επίτευξη μακροχρόνιων συλλογικών συμβάσεων, μπορεί να αποτελέσει έναν καταλυτικό παράγοντα διαμόρφωσης κλίματος εμπιστοσύνης για τα επόμενα χρόνια.

Σε αυτό το νέο πλαίσιο εμπιστοσύνης η πολιτεία πρέπει να έχει δεσμεύσεις απέναντι στους οικονομικούς παράγοντες και να δίνει κίνητρα για την πραγματοποίηση των αναγκαίων επιχειρηματικών αποφάσεων. Ταυτόχρονα όμως η πολιτεία μπορεί και να απαιτεί ανταπόκριση και υπευθυνότητα από τις επιχειρήσεις, έτσι ώστε να υλοποιείται ο στόχος της πραγματικής σύγκλισης. Ολοι έχουν ρόλο και ευθύνη σε αυτό το νέο πλαίσιο εμπιστοσύνης.

Το νέο θεσμικό πλαίσιο το οποίο επεξεργάζεται και διαμορφώνει η πολιτεία, περιλαμβάνει τα εξής:

Περιλαμβάνει κατ' αρχήν το νόμο για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, που ήδη έχει ψηφιστεί και εφαρμόζεται. Την απλοποίηση της γραφειοκρατίας, ιδιαίτερα αυτής που είναι συνδεδεμένη με την έγκριση και υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων. Το φορολογικό σύστημα σε σύγχρονες βάσεις απλότητας, διαφάνειας και αναπτυξιακής κατεύθυνσης, το οποίο θα δοθεί στη δημοσιότητα για ευρύτατο διάλογο τον επόμενο μήνα. Τη διαμόρφωση ενός σύγχρονου αναπτυξιακού πλαισίου για την ενί-

σχυση των επενδύσεων, όπως ήδη δόθηκε στη δημοσιότητα σε όλους τους παραγωγικούς φορείς και αναμένεται να ολοκληρωθεί τους επόμενους μήνες έτσι ώστε να καθοδηγήσει τη χρηματοδότηση επενδύσεων από το επόμενο έτος.

Τέλος, την ολοκλήρωση της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης η οποία θα προσδώσει βεβαιότητα και αξιοπιστία και στην αγορά εργασίας και στον κόσμο των επιχειρήσεων, έτσι ώστε να λαμβάνονται οι σωστές, μακροχρόνιες, επενδυτικές αποφάσεις.

Αυτές είναι οι δεσμεύσεις της πολιτείας απέναντι στο παραγωγικό σύστημα της χώρας. Οι απαιτήσεις από τις επιχειρήσεις είναι να τρέξουν με γρηγορότερους ρυθμούς για την τεχνολογική τους προσαρμογή, να διαμορφώσουν και να υλοποιήσουν νέες επενδύσεις και προπάντων να δημιουργήσουν νέες θέσεις απασχόλησης. Οι δεσμεύσεις αυτές να είναι σαφείς και συγκεκριμένες, χωρίς προσχήματα περί δήθεν γραφειοκρατικών διαδικασιών.

Οι προοπτικές των εργαζομένων μέσα σε αυτό το πλαίσιο εμπιστοσύνης, είναι ότι και αυτοί θα πρέπει να επιδιώξουν την αύξηση των γνώσεων και των ειδικοτήτων τους, της ειδίκευσης που έχουν έτσι ώστε να προάγεται η παραγωγικότητα της εργασίας. Να επιδιώκουν ρεαλιστικές διαπραγματεύσεις, με άξονα τη διατήρηση και αύξηση της απασχόλησης και σταδιακή βελτίωση των πραγματικών αποδοχών με άξονα τη βελτίωση της παραγωγικότητας.

Μέσα σε ένα τέτοιο πλαίσιο νομίζω ότι μπορούμε όλοι να δούμε την εφικτότητα του σχεδίου για την πραγματική σύγκλιση της χώρας μας προς την Ευρωπαϊκή Ενωση τα επόμενα χρόνια.

Ο ρόλος των τραπεζών

Μέσα σε αυτό το νέο πλαίσιο εμπιστοσύνης ο ρόλος των τραπεζών είναι καθοριστικής σημασίας. Το τραπεζικό σύστημα της χώρας μας τα τελευταία χρόνια ενισχύθηκε πολλαπλά εξ αιτίας της απελευθέρωσης των χρηματοπιστωτικών αγορών, της ελεύθερης διακίνησης κεφαλαίων διεθνώς, της τεχνολογικής προόδου, αλλά και της οικονομικής πολιτικής αποκρατικοποιήσεων, απελευθέρωσης των αγορών και ανάπτυξης η οποία επικράτησε στη χώρα μας την τελευταία δεκαετία.

Ως αποτέλεσμα όλων αυτών των διεργασιών, οι τράπεζες στην Ελλάδα έχουν αποκτήσει πλέον έναν πολυσχιδή και σημαντικό ρόλο για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Ομως, τα εξωτερικά δεδομένα αλλάζουν και δημιουργούν νέες ποιοτικές και ποσοτικές απαιτήσεις και για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Μετά την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ και την υπαγωγή της ελληνικής οικονομίας στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ως μοναδικού ρυθμιστή της νομισματικής πολιτικής, επήλθαν αυτομάτως αλλαγές στις προοπτικές, τις δυνατότητες, αλλά και τις διαβαθμίσεις των τραπεζών.

Η εισαγωγή του κοινού νομίσματος άλλαξε τη σχέση μεταξύ κοινωνικού κόστους και οικονομικού κόστους στη λειτουργία των τραπεζών. Σε μια εθνική οικονομία, μία τράπεζα, η οποιαδήποτε τράπεζα, ακόμη και μια πολύ μικρή αισθανόταν προ-

στατευμένη από το εθνικό μακροοικονομικό σύστημα, διότι σχεδόν πάντα το κοινωνικό κόστος το οποίο θα επέφερε μια οξυμένη προβληματικότητα της τράπεζας, ήταν μεγαλύτερο από το οικονομικό κόστος το οποίο θα χρειαζόταν για τη διάσωσή της.

Αυτό έδωσε πολλές φορές την εντύπωση ότι ορισμένα τραπεζικά ιδρύματα μπορούν να λειτουργούν με μειωμένη αίσθηση του τραπεζικού κινδύνου. Αυτό το δεδομένο όμως άλλαξε δραστικά στο νέο ευρωπαϊκό περιβάλλον. Διότι για την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα το όποιο κοινωνικό κόστος είναι απόμακρο και ανεπαίσθητο και εν πάση περιπτώσει είναι σαφώς μικρότερο από το οποιοδήποτε οικονομικό κόστος διάσωσης μιας προβληματικής τράπεζας.

Αυτό πολύ απλά σημαίνει ότι μέσα στο ενιαίο ευρωπαϊκό περιβάλλον θα αρχίσει να αναπτύσσεται μια διαφοροποίηση της ταξινόμησης των τραπεζικών ιδρυμάτων, ανάλογα με τη διαφοροποίηση του κινδύνου που έχουν. Είναι προφανές, ότι τα ισχυρά τραπεζικά ιδρύματα θα πρέπει να προβούν σε εκείνες τις αλλαγές, έτσι ώστε να καταταγούν σε ζώνες υψηλής πιστωτικής αξιοπιστίας.

Ισχυροποίηση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος

Αυτό επιβάλλει και στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα μια πολιτική περαιτέρω ισχυροποίησης, έτσι ώστε να καταλάβει με αξιώσεις αυτές τις ζώνες υψηλής τραπεζικής αξιοπιστίας, στο πανευρωπαϊκό όμως πλέον επίπεδο.

Οι δυνατότητες για την ισχυροποίηση και την περαιτέρω ανάπτυξη του ελληνικού τραπεζικού συστήματος παραμένουν σήμερα ισχυρές. Ακόμα και μετά την εισαγωγή του ευρώ οι ελληνικές τράπεζες έχουν σημαντικά πλεονεκτήματα καθώς λειτουργούν σε τοπικές αγορές με συγκριτικό πλεονέκτημα την οικειότητα, τη γνώση, την εξοικείωση που έχουν με τους πελάτες, τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις.

Ενα δεύτερο στοιχείο είναι ότι τα μεγέθη του ελληνικού τραπεζικού συστήματος επιτρέπουν ακόμα κινήσεις ισχυροποίησης. Το μέγεθος των ελληνικών τραπεζών παραμένει μικρό σε σχέση με το μέσο όρο των ευρωπαϊκών τραπεζικών ιδρυμάτων και κατά συνέπεια η πραγματοποίηση συγχωνεύσεων, η διεύρυνση συνεργασιών με ξένα πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και η ενίσχυση της παρουσίας των ελληνικών τραπεζών στη βαλκανική αποτελούν αυτονόητα βήματα για την αναδιάταξη του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

Οση και να ήταν η κρυφή χαρά όσων υποδαύλισαν την αποτυχία της συγχώνευσης των δύο μεγάλων τραπεζών, δεν μπορεί να κρύψει την ανάγκη αναδιάταξης και ισχυροποίησης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

Αυτή είναι μια αδήριτη ανάγκη, η οποία χρειάζεται προκειμένου να προετοιμαστούν και οι ελληνικές τράπεζες και κατά συνακολουθία ολόκληρη η ελληνική οικονομία στα νέα δεδομένα τα οποία διαμορφώνονται σε ολόκληρη την ευρωπαϊκή αγορά. Κανείς κακεντρεχής ενθουσιασμός δεν μπορεί να συγκαλύψει την επερχόμενη αναγκαιότητα.

Ενας τρίτος λόγος που διαμορφώνει συνθήκες εξέλιξης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος είναι ότι ακόμα στη χώρα μας ο λόγος ενεργητικού των τραπεζών

προς το ΑΕΠ παραμένει από τους χαμηλότερους στην ΕΕ και κατά συνέπεια δείχνει το έδαφος το οποίο μπορεί να διανυθεί τα προσεχή χρόνια.

Δεσμεύσεις της Πολιτείας και υποχρεώσεις των τραπεζών

Ομως, όπως το ευρύτερο πλαίσιο εμπιστοσύνης, το οποίο περιέγραψα προηγουμένως, περιλαμβάνει δεσμεύσεις της Πολιτείας και απαιτήσεις από τις επιχειρήσεις, έτσι και στο τραπεζικό σύστημα η εξέλιξή του αυτή περιλαμβάνει δεσμεύσεις και κινήσεις εκ μέρους της Πολιτείας και απαιτήσεις από το τραπεζικό σύστημα.

Τι προσφέρει σήμερα η Πολιτεία στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Κατ' αρχήν με τον ψηφισθέντα νόμο δίδονται κίνητρα συγχωνεύσεων. Δεύτερον, στον ίδιο νόμο περιέχονται και οι διατάξεις για συμψηφισμό μεταβολών στις υπεραξίες χαρτοφυλακίου, πράγμα το οποίο διευκολύνει την προσαρμογή των τραπεζών. Τρίτον, συμμετοχή στις διαδικασίες χρηματοδότησης των επενδύσεων του αναπτυξιακού νόμου αλλά και των έργων του κοινοτικού πλαισίου στήριξης. Τέταρτον, ενίσχυση της παρουσίας και συμμετοχής των ελληνικών τραπεζών στις διαδικασίες αποκρατικοποίησης, καθώς και στις εκδόσεις τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου.

Λαμβάνουμε επίσης μια σειρά μέτρων, τα οποία θα αυξήσουν την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών τραπεζών, όπως η σταδιακή μείωση από το Σεπτέμβριο του ενεστώτος έτους των εισφορών του Νόμου 128 έτσι ώστε το ελληνικό τραπεζικό σύστημα να μη βρίσκεται σε λιγότερο ανταγωνιστική θέση σε σχέση με τις ξένες τράπεζες.

Δεύτερον, αποδέσμευση των κεφαλαίων τα οποία είχαν συσσωρευτεί με την απόφαση 197 της Νομισματικής Επιτροπής. Τρίτον, ένα μεγαλύτερο ρόλο των τραπεζών και της Τραπέζης της Ελλάδος ειδικότερα στη λειτουργία του Οργανισμού Ασφάλισης Εξαγωγικών Πιστώσεων έτσι ώστε να αξιοποιεί ταχύτερα την πληροφόρηση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και των όρων λειτουργίας των ελληνικών επιχειρήσεων σε ξένες αγορές.

Αυτά είναι τα συγκεκριμένα μέτρα με τα οποία η Πολιτεία πιστεύει ότι βοηθά σε αυτή την κρίσιμη καμπή και συγκυρία το ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Τι απαιτεί η Πολιτεία από το τραπεζικό σύστημα. Πρώτα απ' όλα χρειάζεται μια έντονη χρηματοδότηση των αναπτυξιακών και παραγωγικών δραστηριοτήτων της ελληνικής βιομηχανίας, μεταποίησης και του τομέα των υπηρεσιών. Για να γίνει αυτό χρειαζόμαστε πρώτα απ' όλα όμως να κλείσουμε τις αγκύλες και τις αγκυλώσεις του παρελθόντος.

Πρώτα απ' όλα οι τράπεζες χρειάζεται να προχωρήσουν άμεσα σε ένα οριστικό κλείσιμο των υποθέσεων με τα πανωτόκια. Η Κυβέρνηση δεν θα λάβει νέες νομοθετικές πρωτοβουλίες διότι πιστεύει ότι η πρόθεση ανάληψης νέων νομοθετικών πρωτοβουλιών λειτουργεί ως τροχοπέδη στην έφεση των ενδιαφερομένων να κλείσουν τις υποθέσεις τους.

Ταυτόχρονα όμως θα απαιτήσει από τις τράπεζες μία ταχεία ρύθμιση των υποθέσεων αυτών, με την εποπτεία της Τραπέζης της Ελλάδος και με μια σαφή προτεραιότητα των σοβαρών υποθέσεων στις οποίες διάφοροι μεγαλόσχημοι θέλουν να

γλιτώσουν αυτά τα οποία οφείλουν και με μια πιο ήπια αντιμετώπιση των μικρών επιχειρηματιών, οι οποίοι πολλές φορές έχει χρειαστεί να υποθηκεύσουν την οικογενειακή τους περιουσία.

Πιστεύω ότι η ρύθμιση αυτή μπορεί να ανταποκρίνεται τόσο στα δεδομένα της ελληνικής οικονομίας όσο και στην ανάγκη ενίσχυσης των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων χωρίς να πληγεί ουσιαστικά το κύρος ή τα οικονομικά δεδομένα των ελληνικών τραπεζών.

Δεύτερον, χρειάζεται οι τράπεζες να προσφέρουν περισσότερες χρηματοδοτικές ευκαιρίες στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στη Σύνοδο της Βαρκελώνης ανεδείχθησαν ως ο βασικός μοχλός ανάπτυξης και απασχόλησης της ευρωπαϊκής οικονομίας. Αλλά για να μπορέσουν να επιτελέσουν αυτό το ρόλο χρειάζονται τη χρηματοδοτική ενίσχυση, τη φιλικότητα του τραπεζικού συστήματος.

Μπορούν οι τράπεζες αμέσως να διοχετεύσουν κατ' αρχήν τα κεφάλαια τα οποία προηγουμένως ανέφερα ότι αποδεσμεύονται από τις αποφάσεις της Νομισματικής Επιτροπής στη χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Οπως επίσης έχουμε συμφωνήσει να εξεταστεί και η χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων με την αξιοποίηση της μεθόδου Leaseback ακινήτων αφού υπάρξει η κατάλληλη φορολογική ρύθμιση.

Τρίτον, να πάρουμε συγκεκριμένες πρωτοβουλίες για την ενίσχυση δυναμικών εταιρειών στον τομέα της νέας οικονομίας. Το ΤΑΝΕΟ, το Ταμείο της Νέας Οικονομίας, το οποίο ξεκίνησε τη δραστηριοποίησή του ως ιδιωτικός πλέον φορέας, δίνει αυτή τη δυνατότητα συμμετοχής των τραπεζών προκειμένου να βρουν τα τραπεζικά κεφάλαια διέξοδο σε δυναμικές επιχειρήσεις οι οποίες δεν μπορούν να βρουν κανονική δανειοδότηση από το τραπεζικό σύστημα.

Τέταρτον, να σχεδιάσουν και να προσφέρουν σύγχρονα επενδυτικά προϊόντα στους πελάτες τους και ιδιαίτερα στους μικροκαταθέτες, τα οποία προϊόντα μπορούν να υποκαταστήσουν τις φθίνουσες αποδόσεις των αποταμιεύσεων.

Και τέλος αλλά πολύ σημαντικό, να πρωταγωνιστήσουν στη μετατροπή της χώρας μας σε ένα σύγχρονο περιφερειακό χρηματοπιστωτικό κέντρο. Θα μου επιτρέψετε να σταθώ λίγο ιδιαιτέρως σ' αυτόν τον τομέα.

Η Ελλάδα περιφερειακό χρηματοπιστωτικό κέντρο

Αμέσως μετά το 1989 άρχισαν να αναπτύσσονται διάφορες θεωρίες για το ρόλο τον οποίον χρηματοπιστωτικά θα μπορούσε να παίξει η χώρα μας στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της ανατολικής Μεσογείου.

Χρειάστηκε όμως να περάσουν αρκετά χρόνια, να δούμε στο διάστημα αυτό την επέκταση των ελληνικών επιχειρήσεων σε όλες σχεδόν τις χώρες, επίσης την αξιέπαινη παρουσία και ανάπτυξη των ελληνικών τραπεζών σε όλες τις χώρες της Βαλκανικής, αλλά ταυτόχρονα και την είσοδο της ελληνικής οικονομίας στο ευρώ, πράγμα το οποίο πολύ απλά κάνει τη χώρα μας πλέον να θεωρείται η ευρωπαϊκή πύλη του ευρώ στην ευρύτερη περιοχή.

Το γεγονός ότι το ευρώ αρχίζει ήδη να κατακτά έδαφος, είτε ως νόμιμο είτε ως οιωνεί νόμιμο μέσο συναλλαγών στην ευρύτερη περιοχή ανεξαρτήτως της ύπαρξης άλλων εθνικών νομισμάτων, είναι προφανές ότι μπορεί να καταστήσει την ελληνική οικονομία ως τον αυτονόητο μαγνήτη χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στην περιοχή.

Για να γίνει αυτό όμως, θα πρέπει να υπάρξει μια πιο ενεργητική και επιθετική πολιτική με την ανάπτυξη ενός συνολικού πλέγματος χρηματοοικονομικών υπηρεσιών από τις ελληνικές τράπεζες όχι μόνο όσον αφορά τη λιανική τραπεζική αλλά την επενδυτική τραπεζική, την παροχή χρηματοοικονομικών συμβουλών στις πολιτικές που ασκούνται σε εκείνες τις χώρες, στην ανάπτυξη χρηματιστηριακών προϊόντων και αγορών.

Το ίδιο διάστημα θα ξεκινήσει μια προσαρμογή του συνόλου των ελληνικών επιχειρήσεων, άρα και των τραπεζών οι οποίες είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, εφαρμόζοντας τα διεθνή λογιστικά πρότυπα. Η εξέλιξη αυτή πιστεύω ότι θα προσδώσει μεγαλύτερη αξιοπιστία και ελκυστικότητα για το σύνολο του τραπεζικού και επιχειρηματικού συστήματος στη χώρα μας.

Αύξηση της διαφάνειας

Οπως γνωρίζετε ήδη από 1.1.2003 έχει δρομολογηθεί η εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων. Οι τράπεζες πιστεύω ότι μπορούν να αντεπεξέλθουν σε αυτή την απαίτηση και ταυτόχρονα να αποτελέσουν πρότυπο και καθοδηγητή της εφαρμογής λογιστικών προτύπων και στις άλλες επιχειρήσεις.

Μια δεύτερη σχετική μεταβολή είναι η προώθηση του νομοσχεδίου εταιρικής διακυβέρνησης στις ελληνικές επιχειρήσεις. Πράγμα, το οποίο αναμένεται να αυξήσει την εμπιστοσύνη των επενδυτών και των μετόχων, στις επιχειρήσεις και στο τραπεζικό σύστημα ενώ ταυτόχρονα και σε ευθυγράμμιση με άλλες ευρύτερες διεθνείς πρωτοβουλίες συμπεριλαμβανομένης και της Ευρωπαϊκής Ενωσης, έχουμε οργανώσει μια διαβούλευση για τη γενικότερη αναμόρφωση του λογιστικού και ελεγκτικού πλαισίου στη χώρα μας.

Ζητήματα όπως η συχνότερη αλλαγή των ορκωτών λογιστών, η απαγόρευση της ταύτισης του ελεγκτή και του συμβούλου, ο καλύτερος τρόπος οργάνωσης του συστήματος λογιστικής τυποποίησης και ελέγχου και ενδεχομένως ένας νέος ανεξάρτητος φορέας εποπτείας εφαρμογής των λογιστικών προτύπων θα προσδώσουν στο ελληνικό οικονομικό σύστημα μια αξιοπιστία, διαφάνεια και αποτελεσματικότητα, η οποία μπορεί να καυχηθεί ότι θα είναι από τις καλύτερες στην Ευρώπη.

Σχέσεις κράτους και τραπεζικού συστήματος

Με όλα αυτά τα δεδομένα πιστεύω ότι το ελληνικό τραπεζικό σύστημα μπορεί να αποτελέσει τον καταλύτη των αλλαγών που έρχονται. Ομως, για να ολοκληρώσει κανείς την παρουσία του για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, θα πρέπει να ξεκαθαρίσει και τις σχέσεις τις οποίες έχει το κράτος με το ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Θέλω εδώ να είμαι απόλυτα σαφής και κατηγορηματικός. Το κράτος δεν έχει ούτε πρόθεση, ούτε πολύ περισσότερο πρακτική, να διατάσσει τις διοικήσεις των τραπεζών, να αναμιγνύεται στην πολιτική τους, ή να τις θεωρεί ως παραρτήματα δημοσίων υπηρεσιών.

Οι διοικήσεις των τραπεζών οι οποίες έχουν ακόμη κρατική συμμετοχή, είναι διοικήσεις οι οποίες έχουν πλήρη την ευθύνη των πράξεών τους και πρέπει να πορευτούν στο νέο ανταγωνιστικό και απαιτητικό περιβάλλον με σχέδιο, με επινοητικότητα και με αποτέλεσμα.

Κατά συνέπεια το κράτος θα εμμείνει στην πολιτική την οποία χάραξε και ακολούθησε με πιστότητα τα τελευταία χρόνια, για την περαιτέρω αποκρατικοποίηση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, ενώ ταυτόχρονα θα φροντίσει να αντανακλάται στις συνθέσεις των Διοικητικών Συμβουλίων, καλύτερα η σύνθεση των μετόχων όπως για παράδειγμα τα ασφαλιστικά Ταμεία.

Σε εφαρμογή αυτής της πολιτικής είμαι στην ευχάριστη θέση να σας ανακοινώσω ότι μεταβιβάζεται επιτέλους η Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Αναπτύξεως στην Τράπεζα Πειραιώς αύριο. Θα μπορούσε βέβαια αυτό να είχε γίνει και πριν από 2 μήνες, αλλά υπήρξε μια καθυστέρηση, η οποία απαιτείτο για την ολοκλήρωση του πορίσματος σχετικά με το δυσώδες σκάνδαλο το οποίο ανακαλύφθηκε στη ETBA Finance.

Το δεύτερο είναι ότι προχωρεί η διαδικασία αποκρατικοποίησης της Αγροτικής Τράπεζας. Ηδη έχουν δρομολογηθεί και βρίσκονται σε εξέλιξη οι διαγωνισμοί πώλησης θυγατρικών επιχειρήσεων και συμμετοχών της ΑΤΕ ως πρώτο βήμα για τον εκσυγχρονισμό της Τράπεζας, αλλά και ταυτόχρονα για την ενίσχυση μέσα από συναινετικές διαδικασίες της επιχειρηματικής δραστηριότητας των υγιών συνεταιρισμών.

Στόχος μας είναι η περαιτέρω αποκρατικοποίηση με διατήρηση όμως του ειδικού στρατηγικού ρόλου της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος, στην ανάπτυξη της υπαίθρου.

Τρίτον, το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο με νομοσχέδιο μετατρέπεται άμεσα σε Ανώνυμη Εταιρεία με στόχο τη μετοχοποίησή του το 2002. Ενώ μια σειρά από άλλα οιωνεί Τραπεζικά Ιδρύματα τα οποία είχαν τη μορφή δημόσιας υπηρεσίας θα υπόκεινται πλέον σε έναν κανονικό έλεγχο της Τραπέζης της Ελλάδος.

Τέταρτον, το δημόσιο θα μειώσει επίσης τη συμμετοχή του στην Εθνική Τράπεζα και την Εμπορική Τράπεζα. Σε συνεργασία με τις Διοικήσεις των τραπεζών αυτό θα πραγματοποιηθεί σε εύθετο χρόνο και με διαδικασίες οι οποίες θα ενισχύουν την αξία της μετοχής των τραπεζών.

Με όλα αυτά, κυρίες και κύριοι, το κράτος προσδιορίζει με σαφήνεια απόλυτη τις σχέσεις τις οποίες επιθυμεί να έχει με το τραπεζικό σύστημα: να το διευκολύνει με θεσμικές πρωτοβουλίες, να του δημιουργεί περισσότερες ευκαιρίες και δυνατότητες, όπως ταιριάζει στο σημερινό πλαίσιο της ελληνικής οικονομίας και να αφήνει πίσω του όλο και περισσότερο τις απαρχαιωμένες αντιλήψεις των παρεμβάσεων, της αδράνειας και της στασιμότητας.

Πολλές φορές το τοπίο το οποίο έχει σήμερα η ελληνική οικονομία, μοιάζει με το τοπίο το οποίο υπάρχει γύρω από το αεροδρόμιο Αθηνών. Σύγχρονες εγκαταστά-

σεις, υπερταχείες λεωφόροι, αλλά πολλές φορές για να φτάσει σ' αυτό κανείς μπερδεύεται στα σκονισμένα δρομάκια.

Η ελληνική οικονομία σήμερα χαρακτηρίζεται από μεγάλες λεωφόρους διαρθρωτικών αλλαγών και προοπτικών. Για να τις βρούμε και να τις αξιοποιήσουμε, θα πρέπει να εγκαταλείψουμε γρήγορα τους σκονισμένους δρόμους της αδράνειας, της παρελθοντολογίας και να ξανανοίξουμε το μέλλον με αυτοπεποίθηση και εμπιστοσύνη για να πετύχουμε.
Σας ευχαριστώ πολύ.

Σας ευχαριστώ που αποδεχθήκατε την πρόσκλησή μας και παρευρίσκεστε σήμερα στην επίσημη συνεδρίαση της ετήσιας Γενικής Συνέλευσης της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών. Θέλω να πιστεύω ότι η παρουσία σας εδώ σήμερα συνιστά απόδειξη της σημασίας που αποδίδετε στο ρόλο του τραπεζικού συστήματος στη σύγχρονη οικονομία. Στην κοινωνία μας ατυχώς υπάρχουν ακόμη αντιλήψεις που έρχονται από το απώτερο παρελθόν, στην πραγματικότητα όμως το σύγχρονο τραπεζικό σύστημα δεν έχει καμία σχέση με το έργο που επιτέλεσαν επί αιώνες οι τραπεζίτες.

Καλό είναι να θυμηθούμε ότι οι τράπεζες σήμερα δεν διαχειρίζονται δικά τους κεφάλαια – αυτά, τα δικά τους κεφάλαια, είναι περιορισμένα. Οι τράπεζες σήμερα διαχειρίζονται τη λαϊκή αποταμίευση. Συλλέγουν μέσω του δικτύου τους τις αποταμιεύσεις του ελληνικού λαού και τις αναδιανέμουν σε εκείνους που είναι σε θέση να τις αξιοποιήσουν με στόχο να συμβάλουν στην προσωπική τους ευημερία αλλά και στη συνολική πρόοδο της οικονομίας. Κάτω από το πρίσμα αυτό είναι εμφανής ο έντονα αναπτυξιακός ρόλος των τραπεζών.

Γενική Συνέλευση Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών

Παράλληλα οι τράπεζες, στα πλαίσια της διαχείρισης και αναδιανομής των αποταμιεύσεων, έχουν καθήκον να μεριμνήσουν για τη διαφύλαξη, για την ασφάλεια των αποταμιεύσεων. Ετσι, ο ρόλος τους δεν πρέπει να συγχέεται με το ρόλο των παρεμβατικών οργανισμών, που παρέχουν, υπό προϋποθέσεις, επιχορηγήσεις και επιδοτήσεις, οι οποίες δεν έχουν σχέση με τα επιστρεπτέα κεφάλαια που διαθέτουν οι τράπεζες. Η σύγχυση ανάμεσα στις δύο αυτές λειτουργίες αποτελεί βεβαίως την κύρια αιτία παρανόησης του ρόλου των τραπεζών. Στα πλαίσια της σύγχρονης οικονομίας, η σύγχυση αυτή πρέπει να διαλυθεί και η αποστολή του τραπεζικού συστήματος να γίνει ευρέως κατανοητή.

Σήμερα λοιπόν οι ελληνικές τράπεζες, μαζί με τον ουσιαστικό αγώνα που έχουν μπροστά τους για τη δημιουργία ανταγωνιστικών μονάδων, πρέπει ταυτόχρονα να αντιπαλέψουν και να ξεπεράσουν την παραδοσιακή θεώρηση που συχνά τις συνοδεύει. Ετσι, ολόκληρο το ελληνικό τραπεζικό σύστημα βρίσκεται στο επίκεντρο της διαδικασίας μετασχηματισμού και εκσυγχρονισμού που θα του προσδώσει όχι μόνο νέα εικόνα αλλά και θα το καταστήσει ανταγωνιστικό στα πλαίσια της ευρωπαϊκής αλλά και της παγκόσμιας οικονομίας.

Θα ήθελα λοιπόν να αναφερθώ σήμερα στις μεγάλες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο χρηματοπιστωτικός τομέας στη χώρα μας. Θέλω όμως προηγουμένως να υπογραμμίσω ότι δεν υφίσταται ένα μοναδικό υπόδειγμα σύγχρονης τράπεζας, αλλά κάθε τράπεζα, κάθε όμιλος πρέπει να προσδιορίσει το δικό του δρόμο, τη δική του πορεία. Ενας είναι όμως ο στόχος. Να αποκτήσουν οι ελληνικές τράπεζες το ελάχιστο

των κοινών χαρακτηριστικών των ιδρυμάτων που ανταγωνίζονται στο ευρωπαϊκό και το διεθνές επίπεδο.

Μία πρώτη παρατήρηση αφορά το περιβάλλον όπου θα συντελεστεί η προσαρμογή. Σε αυτό το περιβάλλον παρατηρείται ραγδαία διεθνοποίηση των συναλλαγών και της κίνησης κεφαλαίων, ενώ παράλληλα η εγχώρια αγορά αναπτύσσεται δυναμικά και, μάλιστα, θα έλεγα ακόμη, σε ρυθμούς σημαντικά ανώτερους των υπολοίπων ώριμων οικονομιών της Ευρωπαϊκής Ενωσης.

Το κυριότερο συστατικό της εικόνας που περιέγραψα είναι η μακροοικονομική σταθερότητα η οποία επιστεγάστηκε από την επιτυχή σύγκλιση της οικονομίας μας με τις οικονομίες των υπόλοιπων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ενωσης, και ειδικά της ευρωζώνης. Η απρόσκοπτη φυσική κυκλοφορία του ευρώ υπογράμμισε με τον καλύτερο τρόπο τις σημαντικές προοπτικές που γεννιούνται στη χώρα μας για εξασφάλιση νέων συνθηκών ευημερίας.

Η μεγέθυνση της τραπεζικής αγοράς στηρίζεται, όπως είναι φυσικό, σε στοιχεία όπως τα χαμηλά επιτόκια και το συγκριτικά χαμηλότερο ύψος δανεισμού που χαρακτηρίζει την ελληνική οικονομία. Ενδεικτικά μόνο θα αναφέρω ότι ο δανεισμός προς τα νοικοκυριά ισούται ως ποσοστό μόνο με το 18% του διαθέσιμου εισοδήματος, σε σύγκριση με το 60% στην Ευρώπη και το 100% στις ΗΠΑ. Οσον αφορά τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο εταιρείες, η σχέση των οφειλών προς την τρέχουσα αξία των μετοχών τους είναι 20%, σε σύγκριση με 35% στην Ευρώπη. Οι μη εισηγμένες επιχειρήσεις έχουν ακόμη μικρότερη συμμετοχή στον τραπεζικό δανεισμό. Ετσι, οι προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης της αγοράς για την επόμενη τριετία είναι σαφώς ενθαρρυντικές, δίχως αυτό να σημαίνει ότι δεν ελλοχεύουν και κάποιοι κίνδυνοι.

Με αυτές τις συνθήκες η πρώτη σημαντική πρόκληση που αντιμετωπίζουμε είναι η διασφάλιση, από πλευράς των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων, του κατάλληλου εκείνου μεγέθους που θα τους επιτρέψει να διατηρήσουν μια βιώσιμη προοπτική λειτουργίας και ανάπτυξης για τα επόμενα χρόνια. Δε θα ήθελα να ισχυριστώ ότι η διαδικασία αυτή ενίσχυσης θα πρέπει να λειτουργήσει ως αυτοσκοπός. Από την άλλη πλευρά, δεν μπορούμε να σταθούμε απαθείς μπροστά στις εξελίξεις που σημάδεψαν και συνεχίζουν να σημαδεύουν όλον τον – ανταγωνιστικό προς εμάς πλέον – διεθνή χρηματοοικονομικό τομέα.

Η συνένωση ή οι διεθνείς συνεργασίες μεταξύ μεγάλων τραπεζικών μονάδων δεν έγιναν υπό το πνεύμα μιας απλής άθροισης δυνάμεων. Αντιπροσώπευσαν μια υγιή επιχειρηματική ροπή προς διευρυμένα πεδία αγορών, βελτιωμένα συστήματα

εταιρικής διαχείρισης, εκμετάλλευση γεωγραφικών και πολιτισμικών συνεργιών και αποτελεσματικότερη άντληση υψηλής στάθμης ανθρώπινων πόρων. Με άλλα λόγια η τάση αυτή, που επικράτησε στο διεθνές οικονομικό γίγνεσθαι, συνιστούσε και συνεχίζει να συνιστά μια ανανεωμένη πρόταση αξίας προς τους μετόχους. Σε αυτή την κατεύθυνση πιστεύω ότι θα πρέπει να συνεχίσει να δραστηριοποιείται και ο ελληνικός χρηματοοικονομικός κλάδος.

Αλλη κρίσιμη παράμετρος των νέων δεδομένων που αντιμετωπίζουμε είναι η εισαγωγή της τεχνολογίας σε όλο το επιχειρησιακό εύρος των τραπεζών.

Οφείλουμε να αναλογιστούμε ότι ο ρόλος της τεχνολογίας είναι να αναδεικνύει και να μοχλεύει την ανθρώπινη δεξιότητα, βελτιώνοντας όχι μόνο τις εσωτερικές δομές των οργανισμών αλλά και το επίπεδο των υπηρεσιών που παρέχονται στον πελάτη. Η τεχνολογία δεν υπάρχει για να υποκαταστήσει το παραδοσιακό έργο των τραπεζών, αλλά για να πολλαπλασιάσει το βεληνεκές του.

Η μέχρι τώρα πολιτική των τραπεζών ήταν η εισαγωγή νέων συστημάτων και μεθόδων να κινείται παράλληλα με το μέσο επίπεδο συνήθειας και προσδοκιών της πελατειακής τους βάσης. Εδώ, ας μου επιτρέψετε να πω, τοποθετείται η επόμενη μεγάλη πρόκληση. Δίχως να υπερακοντίσουμε τις δυνατότητες πελατών και προσωπικού, πρέπει να κάνουμε το βήμα εκείνο που θα μας καταστήσει φορείς καινοτομίας στις τεχνολογικές εφαρμογές.

Τα οφέλη θα είναι πολλαπλά και θα διαχυθούνε τόσο εσωτερικά όσο και εξωτερικά.

Εάν έπρεπε όμως να εκτιμήσω ποια είναι η μεγαλύτερη πρόκληση που θα αντιμετωπίσουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τα επόμενα χρόνια, πιστεύω ότι αυτή θα είναι το ανθρώπινο δυναμικό τους. Δεν πρέπει να λησμονούμε ότι βρισκόμαστε σε μια εργασία που γίνεται από ανθρώπους και απευθύνεται σε ανθρώπους.

Ο στόχος που πρέπει να θέτει κάθε διοίκηση, κάθε υπεύθυνος εταιρείας που συμμετέχει στο χρηματοοικονομικό τομέα, είναι να προσελκύει το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό, τη δεξαμενή δηλαδή από την οποία θα αντλήσει ανθρώπους με ταλέντο, με δυνατότητα παραγωγής ιδεών και εκτέλεσης μακροπρόθεσμων σχεδιασμών.

Είναι σαφές ότι το ουσιαστικότερο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα θα το διαθέτει ο οργανισμός εκείνος που θα έχει συγκεντρώσει και διατηρήσει το καλύτερο δυναμικό στελεχών. Για να πετύχει όμως κάτι τέτοιο, θα πρέπει να επενδύσει συστηματικά στην εκπαίδευση και ενημέρωσή του, ενώ παράλληλα η επιχειρησιακή φιλοσοφία του οργανισμού αυτού οφείλει να στοχεύει στη διάκριση των αξιοτέρων. Νομίζω πως για όλους μας, είτε εκπροσωπούμε μικρά είτε μεγάλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, αυτό θα είναι ένα από τα κρισιμότερα μέτρα επιτυχίας στο μέλλον.

Θα ήθελα επίσης να αναφερθώ σε μία ουσιώδη πτυχή του νέου ρόλου των ελληνικών τραπεζών μέσα στο περιβάλλον των ώριμων αγορών: Είναι γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια τα έσοδα από χρηματοοικονομικές πράξεις ανέβασαν τα κέρδη των τραπεζών σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα. Οφείλουμε όμως να αναγνωρίσουμε ότι η συγκεκριμένη πηγή κερδών βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό στην ευεργετική από αυτή την πλευρά διαδικασία σύγκλισης της οικονομίας της χώρας μας με τις οικονομίες των χω-

ρών της ευρωζώνης, αλλά και στην ευνοϊκή εγχώρια και διεθνή χρηματιστηριακή συγκυρία. Η αλλαγή των παραπάνω παραγόντων, όπως ήταν φυσιολογικό, επαναφέρει τα κέρδη σε επίπεδα συγκρίσιμα, ή και γενικά καλύτερα της διεθνούς αγοράς, επίπεδα τα οποία αναμφίβολα παραμένουν ικανοποιητικά.

Ενα σημείο το οποίο συχνά παραβλέπουμε είναι ότι η δομή των κερδών βελτιώθηκε σημαντικά. Τα έσοδα από τις κατεξοχήν τραπεζικές εργασίες σημείωσαν κατά το 2001 σημαντική αύξηση της τάξεως του 25%. Η αύξηση αυτή αποδίδεται στην επέκταση του δανεισμού προς τον ιδιωτικό τομέα, σε συνδυασμό και με τη γενικότερη στροφή των τραπεζών από το δανεισμό μεγάλων επιχειρήσεων προς τη λιανική τραπεζική.

Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι τα επιτόκια χορηγήσεων τα οποία προσφέρουν οι ελληνικές τράπεζες σήμερα είναι – σε αντίθεση με την κοινή αντίληψη – χαμηλότερα από το μέσο ευρωπαϊκό όρο, έστω και εάν ο μέσος πιστοληπτικός κίνδυνος στην Ελλάδα είναι σαφώς υψηλότερος. Τα χαμηλά επιτόκια αντικατοπτρίζουν αφενός τη σχετικά μικρή "μόχλευση" του ιδιωτικού τομέα και, αφετέρου, τον έντονο ανταγωνισμό.

Παράλληλα με τις εξελίξεις στη σύνθεση της κερδοφορίας τους, οι ελληνικές τράπεζες θα πρέπει να αντιμετωπίσουν το ζήτημα της δημιουργίας ενός υγιούς χαρτοφυλακίου κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης ωρίμανσης του τραπεζικού συστήματος. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, είναι αναγκαίο το θεσμικό πλαίσιο να μη δημιουργεί στρεβλώσεις. Οπως όλοι γνωρίζουμε, ένα υγιές τραπεζικό σύστημα είναι βασικός παράγων για την οικονομική ανάπτυξη, ενώ, στην αντίθετη περίπτωση, αποτελεί τροχοπέδη. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι αντίστοιχα τα τραπεζικά συστήματα των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας. Η Ελλάδα, όπως και σε άλλες περιπτώσεις θεσμικών αλλαγών, δε θα αστοχήσει αν ακολουθήσει τα επιτυχημένα παραδείγματα των Ευρωπαίων εταίρων της.

Τέλος, μία τελευταία σημαντική πρόκληση για τον ελληνικό χρηματοοικονομικό τομέα είναι το κατά πόσον θα συνεχίζει να ξεπερνάει τα όρια της εθνικής μας αγοράς, αξιοποιώντας τα ανταγωνιστικά του πλεονεκτήματα ειδικά στην περιφέρεια της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Εκμεταλλευόμενο την εμπειρία της διαδικασίας σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας αλλά και την πολιτισμική και γεωγραφική του εγγύτητα με τις γειτονικές αγορές, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα μπορεί να δράσει ως ο κύριος καταλύτης για τη διάδοση της ελληνικής επιχειρηματικότητας στην περιοχή αυτή. Παράλληλα, υιοθετώντας μακροπρόθεσμη οπτική και ακολουθώντας αντίστοιχη πολιτική σε κάθε μία από αυτές τις χώρες, τα ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μπορούν να παραγάγουν σοβαρή προστιθέμενη αξία για αυτές τις οικονομίες και κοινωνίες.

Σε αυτό το σημείο είναι νομίζω σκόπιμο να στραφώ σε μια συνοπτική αναφορά στο έργο της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών κατά το παρελθόν έτος.

Το γεγονός που αναμφίβολα σημάδεψε το 2001 ήταν η επιτυχής υιοθέτηση του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος από την ελληνική οικονομία, τόσον ως προς το συμβατικό σκέλος των υποχρεώσεων της χώρας μας στις αρχές του προηγούμενου έτους, όσο και ως προς τη φυσική κυκλοφορία του νέου νομίσματος στην Ελλάδα ταυτόχρονα με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης. Δε θα επιθυμούσα να προσθέσω τίποτα σε

όσα έχουν ήδη ειπωθεί τους τελευταίους μήνες για τη σημασία αυτής της εξέλιξης. Ομως, εκ μέρους της Ενωσης, επιθυμώ να εκφράσω τις ευχαριστίες μου προς όλους τους φορείς που κατέβαλαν συστηματικές προσπάθειες και συνεργάστηκαν αρμονικά για την επιτυχία αυτού του τόσο κρίσιμου για την πατρίδα μας έργου.

Το 2001 υπήρξε επίσης "χρονιά-ορόσημο" για την παγκόσμια διατραπεζική συνεργασία, καθώς τέθηκαν οι βάσεις για μια μόνιμη και δομημένη συνεργασία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας και των Ενώσεων Τραπεζών των Ηνωμένων Πολιτειών, του Καναδά, της Ιαπωνίας και της Αυστραλίας. Η εξέλιξη αυτή φέρνει, συνεπώς, τους εκπροσώπους των ελληνικών τραπεζών στο προσκήνιο των διεθνών (και όχι μόνον των ευρωπαϊκών) εξελίξεων. Στο μέτρο που τους αναλογεί, οι εκπρόσωποι συμμετέχουν πλέον ενεργά στο διάλογο που διεξάγεται σε κέντρα επιρροής και αποφάσεων σχετικά με το μέλλον του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος.

- Παράλληλα, η Ενωση επιδίωξε να συμβάλει στον περαιτέρω εκσυγχρονισμό του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος. Και το επέτυχε με καίριες παρεμβάσεις στις θεσμικές και κανονιστικές πρωτοβουλίες της πολιτείας, της Τράπεζας της Ελλάδος και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς σε θέματα εποπτικά, λογιστικά, φορολογικά και νομικά.
- Ιδιαίτερα έντονη ήταν, επίσης, η παρουσία της Ενωσης στην αναβάθμιση και ανάδειξη των συστημάτων και των μέσων πληρωμών, αλλά και τον εκσυγχρονισμό των συναλλαγών του δημοσίου. Για παράδειγμα, σε άμεση συνεργασία με την εταιρεία ΔΙΑΣ:
  - άρχισε η καταβολή των συντάξεων του ΙΚΑ μέσω του τραπεζικού συστήματος,
  - οι πληρωμές των οφειλών των φορολογουμένων στις ΔΟΥ είναι πλέον δυνατόν να γίνονται και με τη βοήθεια των πάσης φύσεως καρτών,
  - η πληρωμή του χρεωστικού Φόρου Προστιθέμενης Αξίας επιχειρήσεων και επαγγελματιών που υποβάλλεται στο Υπουργείο Οικονομικών με τη χρήση του διαδικτύου γίνεται πλέον μέσω του τραπεζικού συστήματος.
- Σε ό,τι αφορά το ιδιαίτερα ευαίσθητο θέμα της ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας, η συμβολή της Ενωσης ήταν συνεχής. Μέσα στο 2001:
  - τέθηκαν οι βάσεις συνεργασίας για την ενεργό συμμετοχή των τραπεζών στον Φορέα Εγγυοδοσίας των Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων,
  - επίσης, άρχισαν οι συνεννοήσεις για τον προσδιορισμό του ρόλου των τραπεζών στην αξιοποίηση του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης.
- Το ενδιαφέρον των τραπεζών για τη διασφάλιση της προστασίας των καταναλωτών αποδείχθηκε εμπράκτως, για μια ακόμα φορά. Με ενέργειες της Ενωσης ολοκληρώθηκε εγκαίρως η προσχώρηση όλων των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων στον πανευρωπαϊκό εθελοντικό Κώδικα Συμπεριφοράς για τα Στεγαστικά Δάνεια.
- Αξίζει να υπογραμμιστεί ξεχωριστά ότι ο κατεξοχήν συλλογικός θεσμός των τραπεζών για την προάσπιση των συμφερόντων των καταναλωτών, ο Τραπεζικός Μεσολαβητής, απέδειξε, και κατά το 2001, ότι διαθέτει το κύρος που απαιτείται. Το κύρος για αποτελεσματικό διακανονισμό των διαφορών ανάμεσα στις τράπεζες και τους πελάτες τους.

➢ Η αντίληψη της ανταγωνιστικότητας με όρους ποιότητας και κοινωνικής ευαισθησίας καλλιεργείται συστηματικά από την Ενωση. Την κατεύθυνση μιας τέτοιας ανταγωνιστικότητας υπηρετεί και η διατραπεζική εκπαίδευση που προσφέρεται μέσω του Ελληνικού Τραπεζικού Ινστιτούτου. Σύμφωνα μάλιστα με τη διεθνή πρακτική, η Ενωση έθεσε τις βάσεις για την άμεση ανάπτυξη εξαιρετικά αξιόπιστων προγραμμάτων πιστοποίησης. Εκτός από τα συστήματα πιστοποίησης ειδικών δεξιοτήτων, η εκπόνηση στρατηγικής για τη δια βίου μάθηση αποτελεί ένα σημαντικό, άμεσο στόχο.

Η Ενωση Ελληνικών Τραπεζών συνεχίζει και κατά το 2002 το σημαντικό έργο της σε κλαδικό επίπεδο και τη συνεισφορά της στην ανάπτυξη της χώρας:

- βασιζόμενη στην αποτελεσματική συνεργασία των διοικήσεων των τραπεζών-μελών της και την ποιότητα της λειτουργίας της,
- συνεργαζόμενη ουσιαστικά με όλους τους φορείς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα – στην Ελλάδα και το εξωτερικό,
- αξιοποιώντας την πολύτιμη συνεισφορά των τραπεζικών στελεχών μέσα από τη λειτουργία των είκοσι διατραπεζικών επιτροπών που συντονίζει,
- έχοντας ως γνώμονα την αξιοποίηση στο μέγιστο δυνατό βαθμό των θετικών επιπτώσεων από την ένταξη της χώρας στην ευρωζώνη και
- λειτουργώντας με συνείδηση του ρόλου που διαδραματίζει το τραπεζικό σύστημα στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας.

Κυρίες και Κύριοι,
Πριν από τρεις περίπου εβδομάδες αποχαιρετήσαμε τη δραχμή. Η ελληνική οικονομία συμπορεύεται πλέον με όλους τους εταίρους της, που απαρτίζουν το σύνολο των προηγμένων οικονομιών και κοινωνιών, διανύοντας μια νέα φάση ωριμότητας. Ολοι όσοι εκπροσωπούν το χρηματοοικονομικό τομέα έχουν πλέον, πιστεύω, συνειδητοποιήσει ότι η προσπάθεια για βελτίωση της επίδοσης σε όλα τα μέτωπα δεν μπορεί να σταματήσει εδώ. Και αυτό επειδή οι προκλήσεις δεν εξαλείφθηκαν, απλώς ανανεώθηκαν ανεβάζοντας υψηλότερα τον πήχυ των απαιτήσεων.

Στις αποσκευές μας όμως φέρουμε πλέον σημαντικές γνώσεις και εμπειρία από μια επιτυχημένη διαδρομή σύγκλισης με τα κοινά ευρωπαϊκά δεδομένα. Οι ελληνικές τράπεζες θα αποτελέσουν για άλλη μια φορά την αιχμή του δόρατος για να επιτευχθούν οι καινούργιοι στόχοι που τίθενται από τη νέα θέση της ελληνικής οικονομίας στην πρώτη γραμμή των διεθνών οικονομικών πραγμάτων. Με άλλα λόγια οι ελληνικές τράπεζες, όλοι εμείς, θα σταθούμε στο ύψος των προκλήσεων της νέας εποχής.
Σας ευχαριστώ.

❍

VISA
Eurobank
ALPHACARD
VISA
Electro
VISA
ΕΜΠΟΡΟΚΑΡΤΑ
ELECTRON
EXPIRES
END
AMERICAN EXPRESS
ALPHA BANK
NATIONAL BANK
OF GREECE
MasterCard
Diners Club
International
CITIBANK
EuroLine
Maestro

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΣΤΡΟΓΓΥΛΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
Χ. Α. Παπαδημητρίου

Η "ΑΝΟΙΞΗ" ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ

ΝΕΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ

Η ΕΝΤΑΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ πιστωτικών καρτών αποτελεί πρόσφατο φαινόμενο για τις συναλλακτικές συνήθειες της χώρας μας. Η ευρύτατη απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος και η ταχεία μείωση των επιτοκίων δανεισμού, δύο σημαντικές εξελίξεις εντάσσονται στις διαδικασίες ένταξης της Ελλάδας στην ευρωζώνη και συμμετοχής της στην Οικονομική και Νομισματική Ενωση της Ευρώπης, εξηγούν, σε καθοριστικό βαθμό την "έκρηξη" της αγοράς των καρτών.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΙΔΙΑ όμως κατεύθυνση λειτούργησε η εντατική και συστηματική προσέλκυση πελατών από την πλευρά των εμπορικών τραπεζών. Οι τράπεζες αξιοποίησαν αποτελεσματικά τις νέες δυνατότητες, με την προσφορά ποικίλων προϊόντων καταναλωτικής πίστης, τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων πληρωμών που διαθέτουν. Οι προσπάθειες των τραπεζών αναπτύχθηκαν προς όλες τις κατευθύνσεις. Οι ιδιώτες πελάτες αντελήφθησαν καλύτερα τα πλεονεκτήματα και τις διευκολύνσεις που προσφέρει η παρεχόμενη, μέσω των καρτών, πίστη. Πολλαπλασιάστηκαν επίσης οι έμποροι και, γενικότερα, οι εταιρικοί και άλλοι οργανισμοί, που αποδέχονται την πιστωτική κάρτα ως μέσον πληρωμής, γεγονός που αύξησε καθοριστικά τις δυνατότητες χρησιμοποίησης των καρτών.

ΤΕΛΟΣ, σημαντική για την ανάπτυξη της αγοράς ήταν η συνεισφορά της βελτιωμένης τηλεπικοινωνιακής υποδομής καθώς και της αναδιοργάνωσης που σημειώθηκε στο μεγαλύτερο μέρος του εμπορίου καταναλωτικών προϊόντων καθώς και σε ένα μικρότερο τμήμα των υπηρεσιών.

ΟΠΩΣ ΗΤΑΝ ΕΠΟΜΕΝΟ, ένα μεγάλο μέρος της πίστης που, μέχρι πρόσφατα, λειτουργούσε χωρίς κανόνες, κυρίως στη βάση διαπροσωπικών σχέσεων απορροφήθηκε από το τραπεζικό σύστημα. Η ποιοτική αυτή αλλαγή επέτρεψε την "επίσημη" καταγραφή των ανοδικών τάσεων που ήταν λογικό να σημειωθούν και στη χώρα μας, σε ό,τι αφορά την καταναλωτική πίστη. Ωστόσο, όπως σημειώνουν οι συνομιλητές στη στρογγυλή τράπεζα που οργάνωσε το "Δελτίο", τα διαθέσιμα στοιχεία και η διασταυρωμένη εμπειρία, δεν υποστηρίζουν την άποψη σύμφωνα με την οποία θα μπορούσε κανείς να παρατηρήσει φαινόμενα "υπερδανεισμού" ιδιωτών, τα οποία μάλιστα θα αποτελούσαν κίνδυνο για τα νοικοκυριά και, βεβαίως, για τις τράπεζες.

Η ΔΙΕΞΟΔΙΚΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ για την πορεία της συγκεκριμένης αγοράς, σε συνδυασμό με την

εξάπλωση της καταναλωτικής πίστης, αποδεικνύει μάλιστα ότι υπάρχουν ακόμη σημαντικά περιθώρια περαιτέρω ανόδου του όγκου των συναλλαγών που διακπεραιώνονται με πιστωτικές κάρτες. Η χρήση πιστωτικών καρτών στην Ελλάδα παραμένει σε μάλλον περιορισμένα επίπεδα, όταν συγκρίνεται με τα δεδομένα και τις τάσεις άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Επιπλέον, η αγορά των καρτών θα δεχθεί ισχυρή αναπτυξιακή ώθηση όταν, σε σύντομο χρονικό διάστημα, η κεντρική τράπεζα θα καταργήσει τους τελευταίους περιορισμούς που ισχύουν ακόμη σήμερα σε ό,τι αφορά την καταναλωτική πίστη.

ΕΙΝΑΙ ΛΟΙΠΟΝ προφανές ότι η συνεχής εξάπλωση της καταναλωτικής πίστης, καθώς και η συστηματικότερη χρήση των καρτών ως μέσου πληρωμής, κάτι που προσφέρουν οι χρεωστικές κάρτες, θα απαιτήσουν, από την πλευρά του τραπεζικού συστήματος, σημαντικές επενδύσεις σε μέσα και διαδικασίες. Σημαντική θα είναι, τέλος, η δημιουργία της λεγόμενης "Λευκής Λίστας", μέσω της οποίας θα καταστεί δυνατή η παρακολούθηση των τάσεων στην αγορά των καρτών αλλά και η πρόληψη φαινομένων υπερβολικού δανεισμού.

ΣΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΠΟΥ ΔΙΟΡΓΑΝΩΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΑΝ ΟΙ ΕΞΗΣ:

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΛΒΕΡΤΗΣ, Διευθύνων Σύμβουλος Eurobank Cards
ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΡΩΝΗΣ, Διευθυντής Καταναλωτικής Πίστης (Εθνική Τράπεζα)
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΛΚΟΥΝΗΣ, Διευθυντής Διεύθυνσης Καρτών (Alpha Bank)
ΣΟΦΙΑ ΠΑΛΗΜΕΡΗ, Γενική Διευθύντρια Καρτών (Citibank-Ελλάδος)

Τη συζήτηση συντόνισε ο δημοσιογράφος ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Α. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
Να δούμε, κατά πρώτον, μια γενική εικόνα για την εξέλιξη της αγοράς των πιστωτικών καρτών και, γενικότερα, του πλαστικού χρήματος, τη δυναμική της ανάπτυξής της κατά τα τελευταία έτη.

ΣΟΦΙΑ ΠΑΛΗΜΕΡΗ:

Πράγματι, η αγορά των καρτών, τα τελευταία 2-3 χρόνια έχει σημειώσει μια σημαντικότατη ανάπτυξη. Ανάλογα ποια νούμερα έχει κανείς υπόψη του, ένα πρόσφατο στοιχείο έδειχνε ότι έχουμε πάνω από 5.000.000 κάρτες, χωρίς να υπολογίζουμε κάποιες χρεωστικές (debit) κάρτες. Ομιλούμε, επομένως, για διπλασιασμό, πρακτικά, και των καρτών που έχουν εκδοθεί και των πωλήσεων που πραγματοποιούνται μέσω αυτών, στη διάρκεια των τελευταίων δυόμισυ ετών. Επιπλέον, οι παράγοντες της αγοράς, οι εκδότες των καρτών, έχουν μεγαλώσει πολύ. Υπάρχουν πάνω από 20 στη μία εταιρεία καρτών (Visa) και άλλοι 10 στην άλλη (Mastercard).
Ταυτόχρονα πληθαίνουν και οι έμποροι που αποδέχονται την πληρωμή μέσω καρτών. Με αποτέλεσμα μια όξυνση του ανταγωνισμού. Η ταχεία αύξηση της κάρτας εξηγείται από πολλούς λόγους. Ενας από τους κύριους παράγοντες είναι τα επιτόκια. Που έπεσαν σχεδόν στο μισό του επιπέδου πριν 3-4 χρόνια, δηλαδή από το επίπεδο του 35-36% σε αυτό του 14-16%.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
Μήπως αυτό που άλλαξε επίσης είναι ότι τις κάρτες δεν τις ζητούν και δεν προτείνονται μόνο στα υψηλότερα εισοδήματα, αλλά και σε ανθρώπους χαμηλότερου εισοδήματος;

Σ. ΠΑΛΗΜΕΡΗ:

Τις παίρνει, σχεδόν, ο καθένας. Ο φοιτητής, ο νέος, εκείνος που ξεκινά να εργάζεται σε μια επιχείρηση και λαμβάνει τον πρώτο του μισθό. Οι τράπεζες δίνουν πολύ πιο εύκολα μια κάρτα, σε σχέση με το παρελθόν και, βεβαίως, είναι πολύ φθηνότερο να τη συντηρήσεις. Και τα δύο αυτά χαρακτηριστικά έχουν διαδραματίσει σπουδαίο ρόλο.
Στην ίδια κατεύθυνση επέδρασε, νομίζω, η ευκολία στις πληρωμές των καρτών με τη σταδιακή μείωση του ποσοστού ελάχιστης καταβολής. Καθώς και οι αντίστοιχες ευκολίες που προσφέρουν τα καταστήματα με τις πολλαπλές δόσεις εξόφλησης. Υπάρχουν τελικά πάρα πολλοί λόγοι για τους οποίους ο πελάτης ωφελείται με τη χρήση της πιστωτικής κάρτας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΛΚΟΥΝΗΣ:

Να προσθέσω τον εξής συλλογισμό: αν λάβουμε ως πραγματικό τον αριθμό των 5 εκατομμυρίων πιστωτικών καρτών, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη και μερικούς παράγοντες ακόμα. Τι σημαίνει αυτός ο αριθμός των καρτών σε έναν πληθυσμό 10,5 εκατομμυρίων ανθρώπων, πέραν του ότι ο μισός πληθυσμός έχει ήδη μια κάρτα; Ακόμη, αν υπολογίσει κανείς ότι η ελληνική επαρχία παραμένει στραμμένη κατά προτίμηση στη χρήση μετρητών, γεγονός που αποτελεί εμπόδιο στην κατοχή κάρτας, τότε η αναλογία εκείνων που έχουν κάρτα στο πορτοφόλι τους είναι μεγαλύτερη.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
Υπάρχουν δηλαδή περισσότερες από μία κάρτες ανά πελάτη;

Ι. ΚΑΛΚΟΥΝΗΣ:

Σαφώς! Και αυτό είναι κάτι που δεν είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε ικανοποιητικά. Δεδομένου ότι δεν υπάρχει, ακόμα τουλάχιστον, ένας κεντρικός φορέας από τον οποίο να αντλούνται συγκεντρωτικά πληροφορίες για την πιστωτική επέκταση του κάθε Ελληνα.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
Ωστόσο, αυτό που άλλαξε δεν είναι μόνο ότι εκδίδονται περισσότερες κάρτες αλλά ότι είναι πολύ περισσότεροι όσοι είναι έτοιμοι να τις χρησιμοποιήσουν και να τις δεχτούν. Κάποτε ήσαν λιγότερα τα καταστήματα που δεχόντουσαν την κάρτα καθώς και εκείνοι που θα ήθελαν να χρησιμοποιήσουν το πλαστικό χρήμα και που δεν το θεωρούν ως κάτι το "επικίνδυνο". Υπάρχει μια αλλαγή νοοτροπίας. Είναι μια κοινωνική εξέλιξη και μια βαθύτατη αλλαγή στην οικονομική μας ζωή. Αυτά όλα δεν έχουν φέρει πιο κοντά την κάρτα με τον πελάτη της;

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΛΒΕΡΤΗΣ:

Να διευκρινίσω κατ' αρχήν ότι ο πραγματικός αριθμός των καρτών είναι μικρότερος από αυτόν που αναφέραμε προηγουμένως. Αν ορίσουμε τις κάρτες ως πιστωτικές, πιστεύω ότι είναι αρκετά μικρότερος. Βεβαίως, σε κάθε περίπτωση, τα τελευταία 3 χρόνια, έχουμε ένα διπλασιασμό στον αριθμό των καρτών που κυκλοφορούν.

Οι λόγοι είναι πολλοί. Σίγουρα η βελτίωση στα βασικά μεγέθη της οικονομίας. Πιστεύω όμως ότι πιο αποτελεσματική στη μεγάλη αυτή ανάπτυξη, ήταν η συμβολή του μάρκετινγκ στο οποίο επένδυσαν οι τράπεζες, καθώς και ο ανταγωνισμός μεταξύ τους.

Αυτό έφερε την ταχεία ανάπτυξη, τόσο από την πλευρά της εκδόσεως νέων καρτών προς τους πελάτες, όσο και από εκείνη των εμπόρων που δέχονται πληρωμές με κάρτες. Και στις δύο αυτές πλευρές, που είναι

αποφασιστικής σημασίας για την πορεία της αγοράς καρτών έχουν γίνει υπερβολές, κυρίως επειδή υπήρχε άγνοια των πραγματικών διαστάσεων της αγοράς. Δηλαδή, οι τράπεζες δεν ήξεραν ποιος είχε ήδη κάρτα και απευθύνθηκαν πολλές φορές ακόμη και στους ίδιους πελάτες. Με αποτέλεσμα και εν αγνοία τους – επαναλαμβάνω – να εκδώσουν πολλές κάρτες στον ίδιο πελάτη. Από την άλλη πλευρά, ίσως πιο ηθελημένα, λόγω του ανταγωνισμού, οι τράπεζες έδωσαν και 2 και 3 και 4 μηχανάκια σύνδεσης στον ίδιο έμπορο. Επιπλέον, μείωσαν πολύ τις προμήθειές τους.
Θα ήθελα να τονίσω επίσης, ότι ακόμη κι αν τα βασικά μεγέθη της οικονομίας εξελίσσοντο λιγότερο ικανοποιητικά, και πάλι πιστεύω ότι η εξέλιξη της αγοράς δεν θα ήταν πολύ διαφορετική. Θα υπήρχε ο ίδιος ανταγωνισμός, ίσως μάλιστα και ακόμη εντονότερος,και τελικά, τα νούμερα θα ήταν περίπου τα ίδια.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΡΩΝΗΣ:

Πιστεύω ότι η ανάπτυξη της αγοράς αποτελεί μια φυσιολογική εξέλιξη. Μη ξεχνάμε ότι η καταναλωτική πίστη στην Ελλάδα δεν έχει ούτε 10 χρόνια από τότε που απελευθερώθηκε.
Η πιστωτική κάρτα έχει δύο διαστάσεις. Η μια αφορά το γεγονός ότι είναι μέσον πληρωμής και προσφέρει μια σημαντική ευκολία. Πρέπει ακόμη να επισημάνουμε ότι η εποχή του ευρώ δούλεψε και αυτή ευεργετικά για τις κάρτες. Τέλος, η καταναλωτική πίστη καθιστά τις κάρτες μέσον πρόσβασης σε σειρά προϊόντων καταναλωτικής πίστης, γεγονός που βοήθησε επίσης στην αύξηση των καρτών.
Ανεξαρτήτως του σωστού αριθμού των καρτών σε κυκλοφορία, το σίγουρο είναι ότι έχει αυξηθεί πάρα πολύ. Επιπλέον, είναι προφανές ότι η καταναλωτική πίστη ως αναλογία στο σύνολο του ΑΕΠ παραμένει χαμηλή και σίγουρα πολύ μικρότερη από τις υπόλοιπες χώρες της ευρωζώνης.
Νομίζω πως το ουσιαστικό ερώτημα είναι “ποιοι έχουν πάρει τις κάρτες και τα καταναλωτικά δάνεια”; Εάν αντιστοιχούν στο 20% του πληθυσμού, τότε αυτό είναι το τμήμα που έχει συσσωρεύσει όλον αυτόν το δανεισμό. Προκύπτει επομένως το ερώτημα για τα πραγματικά περιθώρια που υπάρχουν στην περαιτέρω ανάπτυξη της αγοράς.

Γ. ΑΛΒΕΡΤΗΣ:

Η κάρτα, ως πλαστικό χρήμα, είναι σαφώς ένα εργαλείο. Η κάρτα ως προϊόν, ήταν ήδη εργαλείο πριν ακόμα εμφανιστεί η τραπεζική κάρτα. Οσο μάλιστα εξελίσσεται η τεχνολογία των καρτών θα δούμε ότι η κάρτα θα είναι εργαλείο για πολλαπλές εφαρμογές όπως η υγεία, τα μετρητά, η τηλεφωνία κ.λπ.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
Να δούμε λοιπόν πώς ο Ελληνας πελάτης, τα τελευταία 10 χρόνια, αντιλαμβάνεται τη χρήση της κάρτας.

Γ. ΑΛΒΕΡΤΗΣ: Ο Ελληνας, ο Ευρωπαίος και ο Αμερικανός είδε την κάρτα όπως την προσφέραμε. Στην Ελλάδα μέχρι σήμερα η κάρτα έχει προσφερθεί ως πιστωτικό εργαλείο. Ομως η κάρτα, στη διεθνή αγορά, αποτελεί εργαλείο που επιτρέπει, εύκολα, απλά και γρήγορα να κάνεις τη δουλειά σου. Οπως είπα προηγουμένως, είτε για να περάσεις την πόρτα του ξενοδοχείου, να πάρεις χρήματα από ΑΤΜ, να έχεις μέσα το ιατρικό ιστορικό σου ή λεφτά κ.λπ. Επομένως, πέραν της λειτουργίας της ως εργαλείο παροχής πίστωσης, όπως είναι ένα καταναλωτικό δάνειο, στο μέλλον η κάρτα θα προσφέρει πολλά επιπλέον πράγματα.

Με τις κάρτες, το κοινό κατορθώνει να κάνει πιο εύκολη τη ζωή του και τις διαδικασίες ολιγότερο δύσκολες. Προφανώς μια από τις κυριότερες εφαρμογές της κάρτας είναι η χορήγηση πίστωσης στον κάτοχο. Ο Ελληνας χρήστης αντελήφθη γρήγορα πως μπορεί να κάνει τις δουλειές του ευκολότερα, όταν σε 10 μόλις λεπτά έχει δυνατότητα χρηματοδότησης των αγορών του και μάλιστα με δόσεις. Η ευκολία και η ταχύτητα στην εξυπηρέτηση ευνόησε την ανάπτυξη.

Σ. ΠΑΛΗΜΕΡΗ: Η κάρτα σίγουρα ανταποκρίνεται και σε μια οικονομική ανάγκη. Εδωσε δηλαδή τη δυνατότητα να έχει ο πελάτης μια εύκολη πίστωση και να καλύψει τις καταναλωτικές του ανάγκες με τον πιο απλό τρόπο και με όλο και μικρότερο κόστος.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
Είναι δηλαδή κ. Αρώνη προϊόν εξέλιξης της οικονομίας αλλά και της αντίληψης του τραπεζικού κοινού που κατάλαβε ότι μπορεί να διαχειριστεί τον τραπεζικό λογαριασμό του δυναμικά.

Γ. ΑΡΩΝΗΣ: Οπως σημείωσε ο κ. Αλβέρτης προηγουμένως, ο ανταγωνισμός των τραπεζών έδωσε στον καταναλωτή τη δυνατότητα να επιλέξει μεταξύ πολλών δικτύων διανομής. Οι τράπεζες, από την άλλη, διαπίστωσαν ότι τα δεδομένα άλλαζαν και έχαναν παραδοσιακές τραπεζικές εργασίες. Χρειάστηκε λοιπόν να βρουν άλλα μονοπάτια που θα τις βοηθούσαν να τοποθετηθούν έναντι των αλλαγών στις καταναλωτικές συνήθειες.

Η συνισταμένη των δύο αυτών φαινομένων οδήγησε σήμερα στην αγορά που ξέρουμε: πολύ μεγαλύτερη και με υψηλούς ρυθμούς αύξησης. Πέρσι τα υπόλοιπα των δανείων μέσω καρτών εμφάνισαν αύξηση κατά 45% και τα αμιγώς καταναλωτικά δάνεια κατά 39%, περίπου. Είναι προφανές ότι ακολουθούμε και εμείς, με καθυστέρηση είναι αλήθεια, τους ρυθμούς

ανάπτυξης άλλων χωρών που καταγράφηκαν στα προηγούμενα χρόνια και, σε κάποιες περιπτώσεις, σε προηγούμενες δεκαετίες.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
Θα περίμενε ωστόσο κανείς, ότι οι τράπεζες θα έδιναν στους πελάτες τους, μια κάρτα προκειμένουν να τον διευκολύνει στη διαχείριση του λογαριασμού. Πρόκειται κυρίως για τις κάρτες πληρωμών ή απλώς τις κάρτες αναλήψεων.
Υπήρχε, κ. Καλκούνη, ανταγωνισμός και σ' αυτό το πεδίο.

Ι. ΚΑΛΚΟΥΝΗΣ: Ναι, βέβαια! Αυτό συνέβη. Μετά το 1981, όταν άρχισαν να εγκαθίστανται τα πρώτα ΑΤΜ στην αγορά, άρχισε ταυτοχρόνως και η έκδοση των καρτών αναλήψεων που έδιναν τη δυνατότητα στον πελάτη ευκολότερης διαχείρισης του λογαριασμού του αλλά και με χαμηλότερο κόστος για τις τράπεζες.
Τα τελευταία 3 χρόνια παρατηρούμε να αυξάνεται η χρήση και των χρεωστικών καρτών, πέραν των πιστωτικών, στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών με χρέωση του τραπεζικού λογαριασμού. Αυτό σημαίνει ότι αλλάζει σταδιακά η νοοτροπία του καταναλωτή που βλέπει την κάρτα όχι σαν μέσο δανεισμού αλλά σαν μέσο πληρωμής.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
Παλαιότερα, η κάρτα ήταν σύμβολο οικονομικής άνεσης, μερικές μάλιστα φορές και "σπατάλης". Το αίσθημα αυτό παραμένει έντονο καθώς η κάρτα έδωσε την αφορμή ή την ευκολία σε ανθρώπους, που δεν είχαν ενδεχομένως την οικονομική άνεση, να πάνε λίγο πιο πάνω από τις δυνατότητές τους και να διαχειριστούν χρέη με βάση το μελλοντικό τους εισόδημα. Ποια είναι, κυρία Παλημέρη, η δική σας εμπειρία σ' αυτό το θέμα;

Σ. ΠΑΛΗΜΕΡΗ: Η κάρτα εξυπηρέτησε, σημαντικότατα μάλιστα, μελλοντικές ανάγκες, που αλλιώς θα περίμενε κανείς χρόνια για να τις καλύψει. Ταυτόχρονα, βέβαια, δημιούργησε σε κάποιους υπερχρέωση ή απλώς επιβάρυνση. Ολα συνέβησαν. Βεβαίως, στο διάστημα των τελευταίων ετών οι τράπεζες επένδυσαν τεράστια ποσά σε μάρκετινγκ, τηλεοπτικές διαφημίσεις κ.λπ. προκειμένου να ενημερώσουν αλλά και να πείσουν τον πελάτη για τις ιδιότητες της κάρτας, την ικανότητά της να διευκολύνει και πόσους πολλούς λόγους έχει για να τη χρησιμοποιήσει σε σύγκριση με τα μετρητά.
Η συγκυρία των τελευταίων ετών βοήθησε αποφασιστικά. Βρήκαμε τον πελάτη παντού: μέσα στην επιχείρησή του, στη δουλειά του, στο σπίτι του, στα πανεπιστήμια. Δεν περιορίστηκε η κάθε τράπεζα μόνο στους πελάτες του δικτύου της. Οπου μπορούσαμε να βρούμε πελάτη, τον προσεγγίζαμε.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
Να προχωρήσουμε τώρα στο δεύτερο κύκλο της συζήτησής μας και να εξετάσουμε αν υπάρχει πράγματι πρόβλημα υπερδανεισμού λόγω της ταχύτατης εξάπλωσης της πιστωτικής κάρτας.

Γ. ΑΡΩΝΗΣ: Υπάρχει έλλειψη ακριβούς πληροφόρησης που δυστυχώς έχουμε ακόμη, ως προς το ποιος έχει δανειστεί και σε ποιο ύψος. Γεγονός που αποτελεί στρέβλωση και για άλλα θέματα της αγοράς. Οπως είναι οι κίνδυνοι που αναλαμβάνουν οι τράπεζες, το κόστος διαχείρισης των λογαριασμών καρτών, κ.ά. Η έλλειψη αυτή αφαιρεί από τους διαχειριστές τη δυνατότητα να έχουν ένα κοινό σημείο αναφοράς. Επιπλέον, οι περιορισμοί που έχει θέσει από καιρό η Τράπεζα της Ελλάδος, οδηγούν οπωσδήποτε σε μια αύξηση του κόστους διαχείρισης, συγκριτικά με άλλες χώρες. Θα προσέθετα ωστόσο ότι, προκειμένου να δούμε αναλυτικά την αγορά, το εμπόδιο αυτό δεν μας προβληματίζει άμεσα.

Σε κάθε περίπτωση όμως, η ανάπτυξη της καταναλωτικής πίστης είναι θέμα που απαιτεί συνεχή παρακολούθηση. Χρειάζεται συνεχής βελτίωση. Δεν είναι τα πράγματα όπως όταν ξεκινήσαμε, πριν μερικά χρόνια και δεν πρέπει να αφήνουμε τις εξελίξεις να λαμβάνουν χώρα χωρίς καμία παρακολούθηση από μέρους μας. Πάντως, τα διαθέσιμα στοιχεία, αυτή τη στιγμή, δείχνουν ότι η χρέωση των νοικοκυριών δεν είναι υπερβολική. Πόσο μάλλον που η εξυπηρέτηση των υπολοίπων στις πιστωτικές κάρτες είναι ικανοποιητική. Είναι βεβαίως, δεδομένο ότι ο ρυθμός ανάπτυξης παραμένει υψηλός, αφού σε κάθε περίπτωση θα είναι μεγαλύτερος από 30% σε σύγκριση με πέρυσι. Αυτό που δεν πρέπει να παραγνωρίσουμε είναι η ανάγκη να ξεφύγουμε σταδιακά από την εντυπωσιακή παρακολούθηση της ποσοστιαίας μεταβολής και να παρακολουθούμε τα απόλυτα νούμερα.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
Πόσο όμως ευσταθεί η ανησυχία για υπερδανεισμό των νοικοκυριών μέσω των καρτών, θέμα που έχει τραβήξει την προσοχή των μέσων ενημέρωσης; Ηταν ο υψηλός ρυθμός αύξησης που εντυπωσίασε ή ότι ένα τμήμα της κατανάλωσης, για το οποίο χρησιμοποιούσαμε μετρητά, έχει μετατραπεί σε πληρωμή μέσω κάρτας, με αποτέλεσμα να έχουμε αυτούς τους ρυθμούς ανάπτυξης;

Γ. ΑΡΩΝΗΣ: Είναι αλήθεια ότι πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι παλαιότερα χρησιμοποιούσαμε πολύ τις συναλλαγματικές, με επιτόκια συνήθως εξαιρετικά υψηλά. Με την έννοια αυτή, η αγορά με πίστωση δεν ξεκίνησε από το μηδέν.

Γ. ΑΛΒΕΡΤΗΣ: Η παρατήρηση του κ. Αρώνη είναι σωστή. Θυμόμαστε όλοι την εποχή που είχαμε ετήσιο επιτόκιο 36% όταν ο τραπεζικός δανεισμός ήταν απολύτως εταιρικός, για όσες επιχειρήσεις μπορούσαν να τον έχουν. Δανεισμός που μετέτρεπε εμπορικές επιχειρήσεις σε "τράπεζες" έναντι των καταναλωτών.

Εγώ πάντως κλίνω στην άποψη ότι εκείνο που κυρίως έχει συμβεί, είναι ότι από την κατανάλωση με μετρητά έχουμε περάσει σε σημαντικό βαθμό, στην πληρωμή με κάρτες και αυτό είναι που στηρίζει τους ρυθμούς ανόδου της αγοράς μας.

Πριν λίγο καιρό ήταν στην Αθήνα ο πρόεδρος της VISA International, ένας σημαντικός άνθρωπος της αγοράς, ο οποίος, απαντώντας σε ερώτηση δημοσιογράφου για τον τελικό του στόχο, απάντησε: "να περάσω όλες τις πληρωμές μετρητών σε πλαστικό".

Αυτός είναι, πιστεύω και ο δικός μας στόχος. Να επιτύχουμε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο κύκλο εργασιών μέσω του πλαστικού χρήματος. Πιστεύω πως αν δούμε ορισμένες κατηγορίες αγοράς, π.χ. αυτοκίνητα ή ρούχα ή λευκά είδη, τότε με σαφήνεια, στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, υπάρχει ταχύτατη αύξηση αγορών με πλαστικό χρήμα και καταναλωτική πίστη, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι τα εισοδήματα αυξήθηκαν παράλληλα. Επομένως, είναι αλήθεια ότι το πλαστικό χρήμα και γενικότερα η καταναλωτική πίστη, βοήθησε στην αύξηση της κατανάλωσης. Είμαι απολύτως πεπεισμένος για αυτό. Είναι άλλη συζήτηση αν η εξέλιξη αυτή επέφερε και ορισμένα προβλήματα. Είναι όμως γεγονός και προκύπτει από τα διαθέσιμα στοιχεία.

Να κάνω και μια παρατήρηση στο θέμα του μάρκετινγκ, που πολύ σωστά έθιξε η κυρία Παλημέρη. Ξοδεύτηκαν μεγάλα ποσά, χωρίς πάντως να επιτύχουμε να αλλάξουμε την εικόνα που έχει μια μεγάλη μερίδα της κοινής γνώμης για τους κινδύνους που υποκρύπτει η κατανάλωση μέσω πιστωτικών καρτών. Υπάρχουν ακόμη πελάτες που πιστεύουν ότι οι κάρτες είναι ακριβές, πως οι τράπεζες προσπαθούν να τους παραπλανήσουν, ότι έχουμε "ψιλά γράμματα" και άλλα παρόμοια, που επηρεάζουν αρνητικά την αγορά μας. Δεν πιστεύω όμως ότι τέτοιες αντιλήψεις ευσταθούν. Ούτε θα μπορούσε να παρατηρείται παρόμοια εντυπωσιακή αύξηση αν όλα τούτα ήσαν αληθινά. Οι πελάτες δεν θα το δεχόντουσαν.

Γ. ΑΡΩΝΗΣ: Να συμπληρώσω ότι ενώ πράγματι καλλιεργείται μια παρόμοια αντίληψη, όταν ερωτώνται αυτοί που έχουν αρνητική άποψη για την κάρτα και κατά πόσον οι ίδιοι έχουν γίνει μάρτυρες κάποιου περιστατικού ή αν γνωρίζουν κάποιον που θα είχε "καταστραφεί", η απάντηση είναι πάντοτε η ίδια, "εγώ δεν έχω άμεση παρόμοια αντίληψη, αλλά το άκουσα...".

Πρόκειται δηλαδή για μια αντίληψη που έχει καλλιεργηθεί. Κατά τα λοιπά, τα περισσότερα από εκείνα που καταμαρτυρούμε για τη δική μας αγορά, συναντώνται ακριβώς με τον ίδιο τρόπο και σε ώριμες αγορές όπως είναι η

αμερικανική. Αυτό που διαφέρει είναι ο βαθμός έντασης και ο τρόπος, αλλά κι αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι δεν είμαστε ακόμη μια ώριμη αγορά και περνούμε τις αρρώστιες των παιδικών χρόνων.
Να παρατηρήσω τέλος ότι κατά τη δική μου άποψη, η αγορά δεν κινείται προς τις χρεωστικές κάρτες. Στη δική μας εμπειρία, που διαθέτουμε πάνω από δύο εκατομμύρια χρεωστικές κάρτες, παρατηρούμε πως μόνον το 5% του συνολικού τζίρου γίνεται μέσω αυτών. Αντίθετα, στη Βόρεια Ευρώπη, κάνουν ευρεία χρήση χρεωστικών καρτών.

Ι. ΚΑΛΚΟΥΝΗΣ: Να προσθέσω στον προβληματισμό για τον υπερδανεισμό ότι αυτό που με απασχολεί δεν είναι η αύξηση των καρτών αλλά η αύξηση των καταναλωτικών δανείων. Ενώ η αύξηση των καρτών μπορεί να σημαίνει ότι ο καταναλωτής συνηθίζει να χρησιμοποιεί την κάρτα σαν εργαλείο, όπως είπαμε πριν, το καταναλωτικό δάνειο σημαίνει κάτι διαφορετικό, γιατί υποδηλώνει την ανάγκη δανεισμού. Πάντως, εμείς παρατηρούμε αύξηση της τάξεως του 85% από πέρυσι στις χρεωστικές κάρτες.
Η εξήγηση υπάρχει στις συνήθειες που επικρατούν στην Ευρώπη, όπου κυρίως οι καθημερινές συναλλαγές γίνονται με τις χρεωστικές κάρτες. Ας μη ξεχνούμε ότι εμείς δεν περάσαμε ποτέ από την ιδιωτική επιταγή, αφού η χρεωστική κάρτα αποτελεί υποκατάστατο της ιδιωτικής επιταγής της οποίας το διαχειριστικό κόστος είναι μεγαλύτερο.

Γ. ΑΛΒΕΡΤΗΣ: Είναι αλήθεια ότι υπάρχει υπερδανεισμός σε συγκεκριμένους πελάτες, τους οποίους όμως, συνήθως, δεν γνωρίζουμε. Αυτό προκύπτει επειδή οι τράπεζες απευθύνονται στον ίδιο πελάτη, πολύ συχνά τα τελευταία 4-5 χρόνια. Είναι επόμενο αφού έχουμε επικεντρωθεί όλοι σε ομάδες πελατών με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά.
Πιστεύω όμως ότι υπάρχουν "παρθένες" κατηγορίες πελατών, που ακόμα δεν τους έχουμε αγγίξει. Συνήθως γιατί δεν ξέρουμε ποιοι είναι και δεν γνωρίζουμε πώς να τους προσεγγίσουμε. Ή γιατί φοβόμαστε ότι θα είναι κακοί πιστωτές και τους αποφεύγουμε. Είμαι πάντως σίγουρος, και πιστεύω ότι θα επιβεβαιωθώ από τα πιλοτικά προγράμματα που τρέχουμε για τον "Τειρεσία", ότι έχουμε απευθυνθεί όλοι μαζί στον ίδιο πελάτη με αποτέλεσμα να έχουμε υπερδανείσει κάποιους πελάτες. Το θέμα όμως του υπερδανεισμού σταματά εδώ!
Γιατί ένας πελάτης θα μπορούσε να ανοίξει την πιστωτική του θέση, σε καθεστώς απελευθέρωσης της καταναλωτικής πίστης, ανάλογα με την πιστωτική πολιτική κάθε τράπεζας. Αυτό θα το μάθουμε όταν θα μπορούμε να έχουμε ολοκληρωμένα την εικόνα του πελάτη, δηλαδή από πού έχει δανειστεί, σε ποιο ύψος και τι μπορούμε να του προσφέρουμε.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
Αυτή δεν είναι η προσπάθεια που κάνετε τώρα επιδιώκοντας να αποκαταστήσετε μια κοινή βάση πληροφόρησης;

Σ. ΠΑΛΗΜΕΡΗ: Σχετικά με τη λειτουργία του "Τειρεσία", θέλω να παρατηρήσω ότι πράγματι υπάρχει πρόβλημα. Υπάρχει υπερδανεισμός σε ένα ορισμένο τμήμα, το οικονομικά αδύνατο τμήμα του πληθυσμού. Πιστεύω λοιπόν ότι ο "Τειρεσίας" θα λύσει σχεδόν πλήρως αυτό το θέμα αφού θα έχουμε την πλήρη εικόνα του πελάτη.
Πιστεύω ότι οι τράπεζες γνωρίζουν τα όποια προβλήματα υπάρχουν και ίσως δεν έχουν κάνει όλες τις προβλέψεις που θα έπρεπε αν και διαβάζω ότι έχουν αρχίσει να τις αυξάνουν σίγουρα όμως όχι αντίστοιχα με την ταχύτητα αύξησης των δανείων και των καρτών. Ιδιαίτερα για τα καταναλωτικά δάνεια. Υπάρχει λοιπόν ένα θέμα που θα εμφανίζεται σιγά-σιγά και θα χαλά σε κάποιο βαθμό τους ισολογισμούς των τραπεζών.

Γ. ΑΛΒΕΡΤΗΣ: Εγώ πάντως δεν συμφωνώ με αυτό...

Σ. ΠΑΛΗΜΕΡΗ: Ισως να είναι η δική μου εντύπωση.
Πάντως, εκτός από τον "Τειρεσία" που σίγουρα θα βοηθήσει στο να έχουμε σωστή εικόνα για όλο το πελατολόγιο και να κάνουμε τις σωστές ενέργειες από εδώ και μπρος, το άλλο που θα βοηθούσε σίγουρα είναι η σωστή και πλήρης απελευθέρωση των δανείων. Κάτι που θα σταματούσε το φαινόμενο να απευθύνονται συνεχώς οι τράπεζες στο ίδιο πελατολόγιο, σε αυτό που ενδιαφέρεται για το 1 εκατομμύριο ενώ, προφανώς, έχει πάρει από πέντε τράπεζες και δυσκολεύεται να αποπληρώσει. Με την πλήρη απελευθέρωση κάθε τράπεζα θα έβρισκε το σωστό προϊόν για τη σωστή κατηγορία πελατών. Επομένως, το ένα θέμα είναι ο "Τειρεσίας" και το άλλο να απελευθερωθεί η καταναλωτική πίστη αφού ο περιορισμός δημιουργεί πλέον στρεβλώσεις.

Γ. ΑΡΩΝΗΣ: Οπως είπε ο κ. Αλβέρτης προηγουμένως αξιολογούμε, σχεδόν όλοι, την αγορά με τα ίδια κριτήρια και αυτό οφείλεται σε δύο λόγους. Το ένα είναι ότι τα τεστ αξιολόγησης είναι λίγο πολύ ίδια. Το δεύτερο είναι ότι τα δίκτυα διανομής που χρησιμοποιούμε είναι κι αυτά περίπου παρόμοια. Αρα τα κανάλια που έχουμε για να προσελκύσουμε κοινό, είναι λίγο πολύ τα ίδια.
Θα συμφωνήσω ότι δεν είναι υπερδανεισμός η μεταφορά σε κάρτα ή σε καταναλωτικό δάνειο των δαπανών που θα κάναμε έτσι κι αλλιώς. Πρόκειται μάλλον για αλλαγές στη διαχείριση των καταναλωτικών μας συνηθειών και είναι απολύτως λογική. Δεν ισχυρίζομαι βεβαίως πως δεν πρέπει να είμαστε προσεκτικοί σε καταστάσεις υπερβολικού δανεισμού, όμως αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν δυνατότητες περαιτέρω αύξησης της αγοράς.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
Πώς θα λειτουργεί όμως το σύστημα με τη "λευκή λίστα", που θα επιτρέψει την καλύτερη παρακολούθηση της αγοράς;

Ι. ΚΑΛΚΟΥΝΗΣ: Εκείνο που έχει συμφωνηθεί, μετά από μεγάλη προσπάθεια και μάλιστα περιμένουμε να είμαστε έτοιμοι κατά το καλοκαίρι είναι η καταγραφή από τον "Τειρεσία" όλων των στοιχείων που έχουν στη διάθεσή τους οι τράπεζες. Με τον τρόπο αυτόν θα είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε την πιστωτική επέκταση καθενός πελάτη, ανεξαρτήτως της τράπεζας που επιλέγει. Θα διαπιστώσουμε τότε λοιπόν τις πραγματικές διαστάσεις ενδεχόμενης υπερχρέωσης.
Σήμερα οι τράπεζες δεν έχουν τρόπο να ανταλλάξουν στοιχεία μεταξύ τους, εφόσον δεν υπάρχει αυτή η κοινή βάση δεδομένων και συνεπώς με τις υπεύθυνες δηλώσεις που εύκολα υπογράφουν οι πελάτες ότι δεν έχουν δανειστεί από άλλη τράπεζα, μπορούν να συνεχίσουν να λαμβάνουν καταναλωτικά δάνεια, ακόμη και πέραν των δυνατοτήτων τους.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
Τι θα καταγράφεται στη "Λευκή Λίστα"; Τα καταναλωτικά δάνεια που έχουμε πάρει, ή τα υπόλοιπά μας στις κάρτες;

Ι. ΚΑΛΚΟΥΝΗΣ: Θα καταγράφει τα υπόλοιπα των καρτών, τα υπόλοιπα των δανείων που έχουν δοθεί από το τραπεζικό σύστημα. Θα υπάρχει ειδικός κωδικός. Τα υπόλοιπά του και σε τι κατάσταση βρίσκονται τα υπόλοιπά του.

Γ. ΑΛΒΕΡΤΗΣ: Δηλαδή θα μπορούμε να δούμε για τον πελάτη μας τον αριθμό αλλά και το συνολικό ύψος των καταναλωτικών του δανείων.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
Αυτό σημαίνει ότι ενδεχομένως οι τράπεζες μεταξύ τους θα έχουν συμφωνήσει ένα ύψος δανείων, πέραν του οποίου θα είναι προσεκτικές και, ενδεχομένως, δεν θα δίνουν νέα δάνεια;

Ι. ΚΑΛΚΟΥΝΗΣ: Οχι, δεν σημαίνει κάτι τέτοιο. Απλώς η κάθε τράπεζα θα εκτιμά το αίτημα του πελάτη καθώς και τον κίνδυνο που είναι διατεθειμένη να αναλάβει, γνωρίζοντας όμως τον πραγματικό κίνδυνο.

Γ. ΑΛΒΕΡΤΗΣ: Είναι θέμα κάθε τράπεζας να επιλέξει, με βάση την πιστωτική πολιτική της, πώς θα χειριστεί τα αιτήματα των πελατών της. Σχετικά με την παρατήρηση της κυρίας Παλημέρη για ενδεχόμενα προβλήματα που θα αντιμετωπίσουν στους ισολογισμούς τους όσοι έχουν δώσει πολλά καταναλωτικά

δάνεια, θα ήθελα να παρατηρήσω ότι αυτό δεν αναμένεται να συμβεί, αφού κάθε τράπεζα εφαρμόζει εμπεριστατωμένη πολιτική διαχείρισης πιστωτικών κινδύνων. Αυτές που δεν γνωρίζουν ή που δεν εφαρμόζουν τέτοια πολιτική, φυσικά θα έχουν πρόβλημα. Πιστεύω μάλιστα ότι αν απελευθερωθεί η καταναλωτική πίστη, πρακτικώς θα καταργηθούν τα καταναλωτικά δάνεια, όπως τα γνωρίζουμε σήμερα. Θα έχουμε τραπεζικούς λογαριασμούς με δυνατότητα υπερανάληψης, ενώ το μεγαλύτερο, αν όχι και ολόκληρο, το εύρος καταναλωτικής πίστης, θα περνά μέσα από κάρτες.
Βέβαια, πολλοί είναι εκείνοι που δανείζονται από συγκεκριμένες εμπορικές επιχειρήσεις και αυτές δεν θα συμπεριληφθούν στο σύστημα. Κάτι που θα ήταν χρήσιμο για να έχουμε απολύτως σωστή πιστωτική πολιτική. Η αγορά λευκών και μαύρων ηλεκτρικών ειδών έχει χιλιάδες πελάτες, που έχουν δανειστεί τεράστια ποσά και επομένως αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι της πιστωτικής πληροφόρησης που δεν θα έχουμε.

Σ. ΠΑΛΗΜΕΡΗ: Είναι εξάλλου επόμενο ότι θα προσφερθούν νέες δυνατότητες καλύτερης τιμολόγησης των προϊόντων προς τους πελάτες.

Γ. ΑΛΒΕΡΤΗΣ: Αυτό δηλαδή που τελικά επιθυμεί και ο πελάτης.

Σ. ΠΑΛΗΜΕΡΗ: Θα πρέπει να γίνει και είναι το πιο δίκαιο.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
Πράγματι, πολλοί είναι εκείνοι που θεωρούν ότι το κόστος των καρτών είναι πολύ υψηλό στη χώρα μας. Πώς σχολιάζετε τις παρατηρήσεις αυτές;

Γ. ΑΡΩΝΗΣ: Πριν έναν περίπου χρόνο κάναμε μια κοινή προσπάθεια να εξηγήσουμε ότι παρόμοιες "κατηγορίες" δεν ευσταθούν. Το αποδείξαμε στην Ενωση Ελληνικών Τραπεζών, στον κ. Υπουργό και αλλού. Είχαμε ήδη από τότε σημειώσει ότι οι συνθήκες ανάπτυξης της αγοράς των καρτών δεν ήταν ευνοϊκές για τις τράπεζες, για δύο κυρίως λόγους. Ο ένας ήταν ότι υπήρχαν οι περιορισμοί που μας υποχρέωναν να δίνουμε μικρότερα δάνεια με το ίδιο όμως κόστος διαχείρισης. Ο δεύτερος ήταν ότι δεν υπήρχε η "Λευκή Λίστα" από την οποία να μπορούμε να αντλήσουμε στοιχεία.

Ι. ΚΑΛΚΟΥΝΗΣ: Να σημειώσουμε επίσης ότι, για τις κάρτες ειδικότερα, υπάρχει κι ένα υψηλό λειτουργικό κόστος.

Γ. ΑΛΒΕΡΤΗΣ: Ενας τρίτος λόγος είναι ότι είχαμε πανάκριβα συστήματα σε μια μικρή αγορά και, επομένως, δεν είχαμε τις απαραίτητες οικονομίες κλίμακας.

Γ. ΑΡΩΝΗΣ: Σαφέστατα στο θέμα του κόστους δεν μπορούμε αυτή τη στιγμή να είμαστε χαμηλότερα. Είναι άλλωστε χαρακτηριστικό ότι κανείς δεν έρχεται να μας ανταγωνιστεί στην αγορά μας. Οπως, για παράδειγμα, ξένες τράπεζες, κάτι που λεγόταν πριν μερικά χρόνια. Βλέπουν, απλούστατα, ότι δεν υπάρχει ιδιαίτερος χώρος ανταγωνισμού. Αρα το κόστος μπορεί να μειωθεί οριακά, με την προϋπόθεση ότι θα γίνουν διαρθρωτικές αλλαγές που θα μας βοηθήσουν να αξιολογούμε καλύτερα τους πελάτες και να διαχειριζόμαστε χαμηλότερους κινδύνους.

Ι. ΚΑΛΚΟΥΝΗΣ: Χωρίς να ξεχνούμε ότι, παρόλα αυτά, σήμερα, το κόστος της καταναλωτικής πίστης στην Ελλάδα, δεν είναι το ακριβότερο στην Ευρώπη, θα έλεγα ότι είναι σε ένα μέσο επίπεδο ή από τα χαμηλότερα, παρά τις δυσκολίες.

Σ. ΠΑΛΗΜΕΡΗ: Και μάλιστα κάτω από το μέσο όρο της Ευρώπης αλλά και της Αμερικής.

Γ. ΑΛΒΕΡΤΗΣ: Και μάλιστα με τις Ηνωμένες Πολιτείες να είναι ακριβότερες, όπως και γενικότερα στην ευρωπαϊκή αγορά.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
Θα μπορέσουμε να φθάσουμε σε μια διαμόρφωση κόστους και προσφορών που θα βρίσκεται πιο κοντά στα χαρακτηριστικά του πελάτη μας; Θα έχουμε κάποια διαφοροποίηση ανάλογα με τους πελάτες και τις ομάδες πελατών;

Γ. ΑΛΒΕΡΤΗΣ: Χρειάζεται πράγματι μια προσωποποιημένη τιμολόγηση, γεγονός που απαιτεί και την ανάλογη μηχανογραφική υποστήριξη. Ο ανταγωνισμός μας οδηγεί προς τα εκεί.

Σ. ΠΑΛΗΜΕΡΗ: Είναι σίγουρο. Υπάρχει όμως κι ένα θέμα νομοθετικού πλαισίου, γιατί είναι πολύ δύσκολο να διαφοροποιείς τιμολόγηση μεταξύ ομοίων πελατών. Νομίζω ότι και εδώ χρειάζεται κάποια βελτίωση.

Γ. ΑΛΒΕΡΤΗΣ: Προσωπικά είμαι αντίθετος σε ομοιόμορφες και υποχρεωτικές δικαστικές ή άλλες κανονιστικές διαδικασίες σε ζητήματα τιμολόγησης. Αυτό είναι μόνο θέμα ανταγωνισμού και αγοράς και τίποτε άλλο.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
Υπάρχουν πελάτες που φθάνουν σε σημείο να μην μπορούν να ανταποκριθούν στις τρέχουσες υποχρεώσεις τους και πώς αντιμετωπίζονται από τις τράπεζες;

Ι. ΚΑΛΚΟΥΝΗΣ: Πρέπει να είμαστε βέβαιοι και είναι αυτό κάτι που δεν έχει επαρκώς εξηγηθεί, ότι τράπεζες δεν έχουν καμία διάθεση να φέρουν τον καταναλωτή σε απόγνωση. Ισα-ίσα, το αντίθετο ακριβώς είναι που ισχύει. Για μια τράπεζα η ρευστοποίηση οφειλής, με μέσα ένδικα, σημαίνει πολλαπλάσιο κόστος. Οι τράπεζες είναι διατεθειμένες και κατά κανόνα προτιμούν να δίνουν τη δυνατότητα στον καταναλωτή, είτε δίνοντας περισσότερο χρόνο ή βελτιώνοντας το ύψος της οφειλής, να δημιουργούν μια νέα κατάσταση ευνοϊκή για την αποπληρωμή των υποχρεώσεων, που κάποια στιγμή ενδεχομένως, από κακή εκτίμηση των οικονομικών του δυνατοτήτων, έχει ξεπεράσει.
Πάντως, η μέση οφειλή των καταναλωτών δεν είναι πολύ υψηλή. Εχουμε πολλούς καταναλωτές που έχουν δανειστεί αρκετά χρήματα βεβαίως, μερικοί απ' αυτούς έχουν σίγουρα δανειστεί περισσότερα απ' όσο μπορούν να αποπληρώσουν αλλά δεν υπάρχει κάποιο πρόβλημα για τις τράπεζες.

Σ. ΠΑΛΗΜΕΡΗ: Εξ άλλου, οι πελάτες έχουν την τάση να πληρώνουν κατά προτεραιότητα τις κάρτες τους, γιατί είναι και το πιο χρήσιμο εργαλείο απ' όλα.

Γ. ΑΡΩΝΗΣ: Αν οι τράπεζες έπρεπε να αξιολογήσουν το ρίσκο των χαρτοφυλακίων τους ίσως το τελευταίο πράγμα το οποίο θα έπρεπε να τους ανησυχεί, θα ήταν η καταναλωτική πίστη. Να προσθέσω μάλιστα ότι η στροφή των τραπεζών προς την καταναλωτική πίστη, κίνηση λογική καθώς υπήρχε απώλεια από τις παραδοσιακές εργασίες, εξηγείται και γιατί προσφέρει διαφοροποίηση των κινδύνων.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
Να περάσουμε τώρα στις προοπτικές ανάπτυξης. Εχουμε δύο θέματα: το ένα είναι τεχνολογικό και το άλλο έχει να κάνει με την ωρίμανση της αγοράς. Ποιες βλέπετε να είναι οι τάσεις σε θέματα τεχνολογίας, προϊόντων, συνηθειών και, βεβαίως, μεγεθών;

Ι. ΚΑΛΚΟΥΝΗΣ: Τεχνολογικά βεβαίως και προωθείται ήδη από καιρό, είναι οι έξυπνες κάρτες, που θα δώσουν περισσότερες δυνατότητες χρήσης στους καταναλωτές και παρέχουν μεγαλύτερη ασφάλεια στις συναλλαγές. Ασφάλεια και για τους ίδιους τους καταναλωτές αλλά και για τις τράπεζες. Οι έξυπνες κάρτες, μέχρι το 2005, χρονικό όριο που έχουν θέσει οι διεθνείς οργανισμοί, φαντάζομαι και λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων, θα προχωρήσουν σε νέες δυνατότητες χρήσης αυτών των καρτών, που θα κυκλοφορήσουν στις περισσότερο προηγμένες τεχνολογικά χώρες.

Σ. ΠΑΛΗΜΕΡΗ: Εξελίξεις θα έχουμε και στο θέμα της ηλεκτρονικής κάρτας της i-CARD με την οποία θα μπορείς, να κάνεις αίτηση μέσω Internet να βλέπεις την κίνηση, να ψωνίζεις δικτυακά, κατεύθυνση προς την οποία όλοι εργαζόμαστε.

Αλλα προϊόντα, που τα έχουμε ήδη δει, είναι οι κάρτες co-branded, που προσφέρουν διάφορα ειδικά προνόμια στους πελάτες. Ισως μεγαλώσει το Private Label. Σημαντικά θα είναι τα προγράμματα "ανταμοιβής του πελάτη", κάτι που είναι διαδεδομένο στις ΗΠΑ. Πολλά θα εξαρτηθούν από τη διάδοση της τεχνολογίας σε νέα σημεία πώλησης και χρήσης των καρτών, όπως είναι η τοποθέτηση POS σε ταξί, σε μέσα συγκοινωνίας, στην αγορά υπηρεσιών, στην ύπαιθρο και αλλού.

Γ. ΑΡΩΝΗΣ: Να προσθέσω ότι εκεί που πραγματικά θα υπάρξει μεγάλη αύξηση θα είναι στο τμήμα της αγοράς που δεν έχει ακόμα μπει στο χορό της καταναλωτικής πίστης. Πέραν όμως της αύξησης του αριθμού των καρτών, αυτό που περιμένω είναι αύξηση της χρήσης του πλαστικού χρήματος. Δεν γνωρίζω πώς θα φθάσουμε στην πλήρη υποκατάσταση των μετρητών. Είναι όμως σίγουρο ότι από το ποσοστό, γύρω στο 40%, που έχουμε σήμερα, θα πάμε στο 80 με 85% που είναι στην υπόλοιπη Ευρώπη. Εύκολα αντιλαμβανόμαστε το μέλλον που έχουν οι πιστωτικές κάρτες.

Γ. ΑΛΒΕΡΤΗΣ: Πιστεύω ότι η τεχνολογική εξέλιξη δεν βρίσκεται μόνον στο μικροεπεξεργαστή. Η τεχνολογία θα μας δώσει ευκαιρίες με πολλές διαφορετικές μορφές. Με δύο λόγια, όσο πιο εύκολη και διαδικαστικά απλή κάνει τη ζωή μας, τόσο πιο πολύ θα χρησιμοποιείται το πλαστικό χρήμα.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
Πιστεύετε ότι η υπάρχουσα τεχνολογική υποδομή, κυρίως στο θέμα των επικοινωνιών, είναι ικανοποιητική;

Γ. ΑΛΒΕΡΤΗΣ: Η υποδομή που υπάρχει στην Ελλάδα βρίσκεται στο μέσο όρο. Αυτό πρέπει να το ερμηνεύσουμε θετικά, ότι δηλαδή έχουμε ένα σημαντικό περιθώριο βελτίωσης. Οσον αφορά τις τράπεζες πιστεύω ότι είμαστε, κατά μέσον όρο, στην ελληνική αγορά σε αρκετά καλό επίπεδο.

ΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Ο Κανονισμος 2560/2001 Σχετικα με τις Διασυνοριακες Πληρωμες σε Ευρω

ΧΡΗΣΤΟΥ ΒΛ. ΓΚΟΡΤΣΟΥ
Επ. Καθηγητή, Γενικού Γραμματέα ΕΕΤ (*)

Α. Η διαδικασία έκδοσης και η νομική βάση του Κανονισμού

Ο εξεταζόμενος Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου Κανονισμού "σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ" εκδόθηκε στις 19 Δεκεμβρίου 2001 σύμφωνα με τη διαδικασία της συναπόφασης του άρθρου 251 της Συνθήκης[1]. Κατ' εφαρμογή των διατάξεων του εν λόγω άρθρου, μετά την πρόταση της Επιτροπής, που υποβλήθηκε στις 15 Σεπτεμβρίου 2001, ακολούθησαν:

- η γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της 10ης Δεκεμβρίου 2001[2],
- η γνώμη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας της 26ης Οκτωβρίου 2001[3],
- η γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 15ης Νοεμβρίου 2001[4],
- η κοινή θέση του Συμβουλίου της 7ης Δεκεμβρίου 2001[5], και
- η απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 2001[6].

Οι διατάξεις του Κανονισμού ισχύουν από την 1η Ιανουαρίου 2002[7], εκτός από εκείνες για τις οποίες ρητά προβλέπεται μεταγενέστερη ημερομηνία έναρξης ισχύος, και είναι δεσμευτικές για όλα τα κράτη-μέλη της Κοινότητας, είτε έχουν υιοθετήσει το ευρώ ως ενιαίο νόμισμα είτε όχι[8].

Ο Κανονισμός εκδόθηκε βάσει του άρθρου 95, παρ. 1, της Συνθήκης, σύμφωνα με το οποίο το Συμβούλιο "*εκδίδει τα μέτρα σχετικά με την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών-μελών που έχουν ως αντικείμενο την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς*".

Β. Πεδίο εφαρμογής και ρυθμιστική αναγκαιότητα

1. Οριοθέτηση του πεδίου εφαρμογής

Οι διατάξεις του Κανονισμού εφαρμόζονται "*στις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ εντός της Κοινότητας μέχρι μεγίστου ποσού 50.000 ευρώ*"[9]. Ειδικότερα, το αντικειμενικό, εδαφικό και προσωπικό πεδίο εφαρμογής του οριοθετείται ως εξής:

(*) Θερμές ευχαριστίες εκφράζονται στο Βασίλη Παναγιωτίδη για τις ιδιαίτερα χρήσιμες παρατηρήσεις και υποδείξεις.

(1) L 344, 28.12.2001, σελ. 13.

(2) Δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

(3) ΕΕ C 308, 1.11.2001, σελ. 17.

(4) Δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

(5) ΕΕ C 363, 19.12.2001, σελ. 1.

(6) Δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

(7) Κανονισμός 2560/20001, άρθρο 9, α' εδάφιο.

(8) *Ibid,* ακροτελεύτειο εδάφιο.

(9) *Ibid,* άρθρο 1, β' εδάφιο.

(α) Ο Κανονισμός εφαρμόζεται σε ***διασυνοριακές πληρωμές***. Ο ορισμός της έννοιας των διασυνοριακών πληρωμών που δίνεται στο άρθρο 2 του Κανονισμού είναι ευρύτατος και περιλαμβάνει τρεις κατηγορίες διασυνοριακών συναλλαγών με μέσα πληρωμών χωρίς μετρητά:

- τις διασυνοριακές μεταφορές πίστωσης (κατωτέρω υπό αα),
- τις διασυνοριακές πράξεις ηλεκτρονικής πληρωμής (υπό αβ), και
- τις διασυνοριακές επιταγές (υπό αγ).

(αα) Ως ***διασυνοριακές μεταφορές πίστωσης*** νοούνται οι πράξεις που πραγματοποιούνται με πρωτοβουλία του εντολέα μέσω ενός ιδρύματος ή υποκαταστήματός του σε ένα κράτος-μέλος με σκοπό να τεθεί στη διάθεση του δικαιούχου χρηματικό ποσό σε ένα ίδρυμα ή υποκατάστημά του σε ένα άλλο κράτος-μέλος[10]. Σύμφωνα με το άρθρο 2 (στοιχείο ε) του Κανονισμού, ως ίδρυμα ορίζεται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του δικαιούται να εκτελεί διασυνοριακές πληρωμές[11].

(αβ) Στην έννοια των ***διασυνοριακών πράξεων ηλεκτρονικής πληρωμής*** εμπίπτουν κατά βάση οι διασυνοριακές πληρωμές με κάθε μορφής κάρτες καθώς και οι αναλήψεις μετρητών σε μηχανήματα αυτόματης ανάληψης. Συγκεκριμένα[12]:

(i) Κατ' αρχήν, εμπίπτουν οι διασυνοριακές μεταφορές χρηματικών ποσών με μέσο ηλεκτρονικής πληρωμής, εκτός από εκείνες τις οποίες εντέλλονται και οι οποίες εκτελούνται από ιδρύματα. Ως μέσα ηλεκτρονικής πληρωμής νοούνται[13]:

- τα μέσα πληρωμής με πρόσβαση εξ αποστάσεως[14] (όπως π.χ., οι κάρτες πληρωμής – πιστωτικές, χρεωστικές, περιοδικής χρέωσης ή επαναφορτιζόμενες – και οι κάρτες για διεκπεραίωση τραπεζικών εργασιών μέσω τηλεφώνου ή με κατ' οίκον εφαρμογές), και
- τα μέσα ηλεκτρονικού χρήματος[15] που επιτρέπουν στον κάτοχό τους να πραγματοποιεί μία ή περισσότερες ηλεκτρονικές πληρωμές.

(ii) Στην ίδια έννοια εμπίπτουν, επίσης, οι διασυνοριακές αναλήψεις μετρητών με μέσο ηλεκτρονικής πληρωμής, καθώς και η φόρτιση και αποφόρτιση μέσου ηλεκτρονικού χρήματος σε μηχανήματα αυτόματης ανάληψης και σε αυτόματες ταμειολογιστικές μηχανές σε καταστήματα του εκδότη ή ενός ιδρύματος που έχει συμβατική υποχρέωση να αποδέχεται το μέσο πληρωμής.

(αγ) Τέλος, ως ***διασυνοριακές επιταγές*** νοούνται οι επιταγές σε χαρτί[16] που ορίζονται στη Σύμβαση της Γενεύης της 19ης Μαρτίου 1931 *"περί ενιαίων νομοθετικών κανόνων για τις επιταγές"*, οι οποίες εκδίδονται από ίδρυμα που είναι εγκατεστημένο σε κράτος-μέλος της Κοινότητας και χρησιμοποιούνται για διασυνοριακές πληρωμές σε άλλο κράτος-μέλος της Κοινότητας[17].

---

(10) *Ibid,* άρθρο 2, στοιχείο α (i).

(11) Οι διατάξεις του Κανονισμού δεν αφορούν, συνεπώς, μόνο στα πιστωτικά ιδρύματα αλλά και σε άλλες ατομικές ή εταιρικές επιχειρήσεις (όπως π.χ., οι εταιρείες ηλεκτρονικής μεταφοράς χρημάτων) που εκτελούν διασυνοριακές πληρωμές. Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις της Οδηγίας 2000/46/ΕΚ, στην έννοια του πιστωτικού ιδρύματος εμπίπτουν και τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος.

(12) *Ibid,* άρθρο 2, στοιχείο α (ii).

(13) *Ibid,* άρθρο 2, στοιχείο β.

(14) Σύμφωνα με το άρθρο 2, στοιχείο γ, του Κανονισμού, ως μέσο πληρωμής με πρόσβαση εξ αποστάσεως ορίζεται κάθε μέσο που επιτρέπει στον κάτοχο λογαριασμού σε ίδρυμα να έχει πρόσβαση στα χρηματικά ποσά που υπάρχουν στο λογαριασμό αυτό προκειμένου να πραγματοποιεί πληρωμές προς τρίτους. Αυτό απαιτεί συνήθως τη χρήση προσωπικού κωδικού αριθμού αναγνώρισης ταυτότητας ή/και κάθε άλλη ανάλογη απόδειξη ταυτότητας.

(15) Σύμφωνα με το άρθρο 2, στοιχείο δ, ως μέσο ηλεκτρονικού χρήματος νοείται ένα επαναφορτιζόμενο μέσο πληρωμής (κάρτα με αποθηκευμένη αξία ή μνήμη ηλεκτρονικού υπολογιστή), στο οποίο αποθηκεύονται ηλεκτρονικά μονάδες αξίας.

(16) Αμφισβήτηση υπάρχει αναφορικά με το αν στην έννοια των επιταγών σε χαρτί εμπίπτουν και οι "ηλεκτρονικές επιταγές" που έχουν αρχίσει να κυκλοφορούν στην αγορά των ΗΠΑ.

(17) Κανονισμός 2560/2001, άρθρο 2, στοιχείο α (iii). Συνεπώς, η επιταγή καθίσταται διασυνοριακή, όταν τα δύο ιδρύματα που συμμετέχουν στην πληρωμή είναι εγκατεστημένα σε διαφορετικά κράτη-μέλη.

(β) Ως εδαφικό πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού ορίστηκε ***η επικράτεια των κρατών-μελών της Κοινότητας***[18]. Συνεπώς, οι διατάξεις του εφαρμόζονται σε όλες τις διασυνοριακές πληρωμές που πραγματοποιούνται μεταξύ κρατών-μελών, είτε αυτά έχουν υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα είτε όχι (καθώς ο Κανονισμός ισχύει σε όλα τα κράτη-μέλη), όχι όμως στις διασυνοριακές πληρωμές εκτός Κοινότητας.

(γ) Ο Κανονισμός εφαρμόζεται, κατά κανόνα, μόνο σε ***διασυνοριακές πληρωμές που εκτελούνται σε ευρώ***. Οι διατάξεις του μπορεί, πάντως, να εφαρμοστούν και σε διασυνοριακές πληρωμές που εκτελούνται στα νομίσματα κρατών-μελών που δεν έχουν υιοθετήσει το ευρώ ως ενιαίο νόμισμα σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που τίθενται στο άρθρο 9[19].

(δ) Ο Κανονισμός εφαρμόζεται σε ***διασυνοριακές πληρωμές ποσών μικρής αξίας***. Ειδικότερα, το ανώτατο όριο τέθηκε στο ποσό των 50.000 ευρώ, ενώ ορισμένες από τις διατάξεις του εφαρμόζονται, σε μεταβατική τουλάχιστον βάση, σε διασυνοριακές πληρωμές ποσού μέχρι 12.500 ευρώ[20]. Η απόκλιση αυτή υιοθετήθηκε λόγω του γεγονότος ότι *"η μεγάλη πλειοψηφία των διασυνοριακών πληρωμών κάτω των 50.000 ευρώ είναι επίσης κατώτερες και των 12.500 ευρώ και ότι το τελευταίο αυτό ποσό χρησιμοποιείται ως ποσό αναφοράς στις στατιστικές για το ισοζύγιο πληρωμών"*[21].

(ε) Τέλος, ως προς το προσωπικό πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού καθιερώθηκε ότι οι διατάξεις του ισχύουν μόνον για ***διασυνοριακές πληρωμές που πραγματοποιούν τα ιδρύματα για λογαριασμό πελατών τους*** και όχι για διασυνοριακές πληρωμές που πραγματοποιούνται μεταξύ ιδρυμάτων για ίδιο λογαριασμό[22].

2. Ρυθμιστική αναγκαιότητα

2.1 Συνολική θεώρηση

Η ρυθμιστική παρέμβαση του κοινοτικού νομοθέτη κρίθηκε αναγκαία για την ικανοποίηση δύο αιτημάτων, τα οποία εκτιμάται ότι θα συμβάλουν στην καθιέρωση ενός ενιαίου χώρου πληρωμών για το ευρώ (και συνεπώς στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης του κοινού προς το ενιαίο νόμισμα ευρώ), στην ενίσχυση του ανταγωνισμού στην ενιαία αγορά και στην αύξηση των οφελών για τον καταναλωτή:

- της ευθυγράμμισης των εξόδων που επιβάλλουν τα ιδρύματα στις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ που εκτελούνται μέσα στην Κοινότητα και εκείνων που επιβάλλουν στις εγχώριες πληρωμές (κατωτέρω υπό 2.2),
- της διασφάλισης της διαφάνειας των εξόδων που επιβάλλουν τα ιδρύματα στις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ μέσα στην Κοινότητα και στις εγχώριες πληρωμές (υπό 2.3),

Επιπλέον, απαραίτητη κρίθηκε και η καθιέρωση ειδικών ρυθμίσεων για τη διευκόλυνση της εκτέλεσης των διασυνοριακών πληρωμών σε ευρώ μέσα στην Κοινότητα (υπό 2.4).

2.2 Η αρχή της ευθυγράμμισης των εξόδων

Το πρώτο αίτημα πολιτικής που ικανοποιεί ο Κανονισμός αφορά στην καθιέρωση της αρχής ότι τα έξοδα που επιβάλλει ένα ίδρυμα για διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ μέσα στην Κοινότητα πρέ-

---

(18) *Ibid,* άρθρο 1, β΄ εδάφιο.

(19) *Βλέπε* σχετικά το 15ο σημείο αιτιολογικού του Κανονισμού, και κατωτέρω στην ενότητα Γ 2.2 του παρόντος άρθρου.

(20) *Βλέπε* σχετικά κατωτέρω στις ενότητες Γ 1 και Γ 3.3 του παρόντος άρθρου.

(21) Κοινή θέση Συμβουλίου, αιτιολογική έκθεση, ενότητα ΙΙΙ, Β (γ), α΄ εδάφιο.

(22) Κανονισμός 2560/2001, άρθρο 1, γ΄ εδάφιο.

πει να είναι ίδια με τα έξοδα που επιβάλλει το ίδιο ίδρυμα για τις αντίστοιχες πληρωμές στο εσωτερικό του κράτους-μέλους όπου είναι εγκατεστημένο[23]. Δικαιολογητική βάση αυτής της επιλογής υπήρξε η εκτίμηση ότι *"η διατήρηση ενός υψηλότερου επιπέδου κόστους για τις διασυνοριακές πληρωμές από ό,τι για τις εγχώριες πληρωμές, αποτελεί τροχοπέδη στις διασυνοριακές συναλλαγές και επομένως εμπόδιο στην εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Συνεπώς για να διευκολυνθεί η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι το κόστος για διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ είναι το ίδιο με το κόστος για πληρωμές σε ευρώ στο εσωτερικό ενός κράτους-μέλους, πράγμα που θα ενισχύσει την εμπιστοσύνη στο ευρώ"*[24].

Καθώς, λοιπόν, ο όγκος των διασυνοριακών πληρωμών αυξάνεται σταθερά όσο εμβαθύνεται η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς και η εισαγωγή του ευρώ διευκολύνει ακόμη περισσότερο αυτές τις πληρωμές[25], κρίθηκε ότι *"η έννοια του συνόρου δεν αποτελεί αυτή καθεαυτή παράγοντα που δικαιολογεί την ύπαρξη διαφορών στις πληρωμές εντός της ζώνης του ευρώ"*[26]. Βαρύνον υπήρξε για τα κοινοτικά όργανα και το επιχείρημα ότι *"σε σύγκριση με τον επιβεβαιωθέντα κατά την εισαγωγή του λογιστικού ευρώ στόχο να επιτευχθεί τιμολόγηση, αν όχι ταυτόσημη, τουλάχιστον παρόμοια για το ευρώ, ουδέν αξιοσημείωτο επετεύχθη ως προς τη μείωση του κόστους των διασυνοριακών πληρωμών έναντι του κόστους των εγχωρίων πληρωμών"*[27].

Η αρχή της ευθυγράμμισης των εξόδων κρίθηκε ότι πρέπει να εφαρμοστεί στις διασυνοριακές πράξεις ηλεκτρονικής πληρωμής και τις διασυνοριακές μεταφορές πίστωσης, όχι όμως και στις διασυνοριακές επιταγές, όπως είχε προτείνει η Επιτροπή. Οπως επισημαίνεται χαρακτηριστικά στο αιτιολογικό του Κανονισμού, *"δεν ενδείκνυται να εφαρμοστεί υπό τις παρούσες συνθήκες η αρχή της ισότητας του κόστους στις επιταγές σε χαρτί στο βαθμό που από τη φύση τους δεν επιτρέπουν επεξεργασία τόσο αποτελεσματική όσο εκείνη των άλλων μέσων πληρωμής, ιδίως των ηλεκτρονικών πληρωμών"*[28].

Η εφαρμογή της αρχής της ευθυγράμμισης των εξόδων δεν επηρεάζει τη δυνατότητα των ιδρυμάτων που είναι εγκατεστημένα σε διαφορετικά κράτη-μέλη να εφαρμόζουν διαφορετικό γενικό τιμολόγιο[29]. Επισημαίνεται, επίσης, ότι ο Κανονισμός δεν θίγει τις πρακτικές των κρατών-μελών αναφορικά με το ποιος επιβαρύνεται με το κόστος για τις μεταφορές πίστωσης[30].

2.3 Η αρχή της διαφάνειας των εξόδων

Το δεύτερο αίτημα πολιτικής που καλείται να ικανοποιήσει ο Κανονισμός αφορά στην ενίσχυση της διαφάνειας των εξόδων που επιβάλλονται από τα

---

(23) *Ibid,* άρθρο 1, α' εδάφιο.

(24) *Ibid,* 6ο σημείο του αιτιολογικού.

(25) *Ibid,* 5ο σημείο του αιτιολογικού.

(26) Γνώμη ΕΚΤ, παρ. 5, γ' εδάφιο.

(27) Κανονισμός 2560/2001, 4ο σημείο του αιτιολογικού.

(28) *Ibid,* 8ο σημείο αιτιολογικού, α' εδάφιο. *Βλέπε* σχετικά και τη Γνώμη της ΕΚΤ (παρ. 9), όπου επισημαίνεται ότι πρέπει να αποθαρρυνθεί η διασυνοριακή και εγχώρια χρήση των επιταγών:

- αφενός μεν διότι αυτές έχουν έγγραφη μορφή και δεν μπορεί να γίνει επεξεργασία τους εξίσου αποτελεσματική με εκείνη των μέσων ηλεκτρονικής πληρωμής, και
- αφετέρου επειδή η υπαγωγή των επιταγών στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού θα ανάγκαζε τις τράπεζες να επενδύσουν σε υποδομή με σκοπό την επεξεργασία των διασυνοριακών επιταγών, τη στιγμή που πρέπει να επενδύσουν πολύ μεγάλα ποσά στη βελτίωση της επεξεργασίας των διασυνοριακών μεταφορών πιστώσεων.

(29) *Ibid,* 10ο σημείο αιτιολογικού (βλέπε σχετικά και την παρ. 7 της Γνώμης της ΕΚΤ).

(30) Πρέπει, πάντως, να τονιστεί ότι για τις διασυνοριακές μεταφορές πίστωσης η Οδηγία 97/5/ΕΚ βασίζεται στην παραδοχή ότι τα έξοδα επιβαρύνουν κατά κανόνα τον εντολέα (είναι δηλαδή εντολές OUR) και κατ' εξαίρεση το δικαιούχο, εν όλω (εντολές BEN) ή εν μέρει (εντολές SHARE). Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η ΕΚΤ ζητά (Γνώμη, παρ, 8, δ' εδάφιο) την εξέταση της σχέσης μεταξύ των δύο κοινοτικών πράξεων.

ιδρύματα για τις διασυνοριακές και τις εγχώριες πληρωμές σε ευρώ μέσα στην Κοινότητα[31]. Σύμφωνα με το αιτιολογικό του, *"για να δοθεί στον καταναλωτή η δυνατότητα να εκτιμά το κόστος μιας διασυνοριακής πληρωμής, πρέπει να του παρέχονται πληροφορίες για το επιβαλλόμενο κόστος και τις μεταβολές του"*[32]. Η καθιερούμενη αρχή της διαφάνειας των εξόδων επεκτείνεται *"και στις περιπτώσεις στις οποίες στη διασυνοριακή πληρωμή σε ευρώ χρησιμοποιείται επίσης ένα νόμισμα διαφορετικό από το ευρώ"*[33].

Σε αντίθεση με την αρχή της ευθυγράμμισης, η αρχή της διαφάνειας των εξόδων κρίθηκε σκόπιμο να εφαρμοστεί σε όλες τις κατηγορίες διασυνοριακών πληρωμών, περιλαμβανομένων και των διασυνοριακών επιταγών[34].

2.4 Μέτρα για τη διευκόλυνση της εκτέλεσης διασυνοριακών πληρωμών

Στην αιτιολογική έκθεση της πρότασης Κανονισμού που υπέβαλε η Επιτροπή αναφέρεται ότι *"το υψηλό επίπεδο των εξόδων για διασυνοριακές πληρωμές οφείλεται κυρίως στην έλλειψη αυτοματοποίησης και στην ανάγκη χειρωνακτικής επεξεργασίας για τεχνικούς και διοικητικούς λόγους. Για το λόγο αυτό ο Κανονισμός εισάγει ορισμένα μέτρα προκειμένου να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για πλήρως αυτοματοποιημένη επεξεργασία των πληρωμών"*[35]. Η αιτιολογική έκθεση επισημαίνει, επίσης, ότι *"η δαπανηρή χειρωνακτική επεξεργασία και τα επακόλουθα υψηλά έξοδα οφείλονται επίσης στην υποχρέωση που επιβάλλουν τα κράτη-μέλη στα ιδρύματα να γνωστοποιούν τις διασυνοριακές πληρωμές για την κατάρτιση στατιστικών ισοζυγίων πληρωμών"*[36].

Για τη διευκόλυνση, λοιπόν, της εκτέλεσης των διασυνοριακών πληρωμών σε ευρώ στην Κοινότητα κρίθηκε σκόπιμο να καθιερωθούν δύο κατηγορίες ρυθμίσεων που αφορούν στην κατάργηση των υποχρεώσεων γνωστοποίησης στις αρχές του συνόλου των διασυνοριακών πληρωμών (υπό α), καθώς και στη χρήση ορισμένων προτύπων ειδικά στις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων (υπό β)[37]. Ειδικότερα:

(α) Κατ' αρχήν, προβλέφθηκε η κατάργηση της υποχρέωσης που επιβάλλουν τα κράτη-μέλη στα ιδρύματα αναφορικά με τη γνωστοποίηση των διασυνοριακών πληρωμών – μέχρι ενός ορισμένου ποσού – για την κατάρτιση των στατιστικών του ισοζυγίου πληρωμών. Δικαιολογητική βάση αυτής της επιλογής υπήρξε η διαπίστωση ότι η υποχρέωση αυτή αποτελεί βασική αιτία των υψηλών εξόδων που επιβάλλονται στις διασυνοριακές συναλλαγές, καθώς καθιστά και αυτή αναγκαία τη χειρωνακτική επεξεργασία των εντολών. Συνεπώς, η κατάργηση είναι αναγκαία *"για την ελάφρυνση του φόρτου εργασίας των ιδρυμάτων που εκτελούν διασυνοριακές πληρωμές"*[38].

Απαραίτητη κρίθηκε, επίσης, η κατάργηση και όσων άλλων ρυθμίσεων δημιουργούν πρόσθετο κόστος στα ιδρύματα, ώστε να επέλθει μείωση των εξόδων που βαρύνουν τους πελάτες για τις διασυνοριακές πληρωμές[39].

(β) Επιπλέον, σύμφωνα με το αιτιολογικό του Κανονισμού, *"θα πρέπει να προωθηθεί η τυποποίηση, και ιδίως η χρησιμοποίηση των κωδικών IBAN (...) και BIC (...) που είναι αναγκαίοι για την αυτοματοποιημένη επεξεργασία των διασυνοριακών μεταφο-*

---

(31) Στην έννοια των επιβαλλόμενων εξόδων εμπίπτει κάθε ποσό που εισπράττεται από ένα ίδρυμα και συνδέεται άμεσα με μια διασυνοριακή πληρωμή σε ευρώ (άρθρο 2, στοιχείο (στ) του Κανονισμού).

(32) *Ibid,* 9ο σημείο του αιτιολογικού, α΄ εδάφιο.

(33) *Ibid,* 9ο σημείο του αιτιολογικού, β΄ εδάφιο.

(34) *Ibid,* 8ο σημείο του αιτιολογικού, β΄ εδάφιο.

(35) Πρόταση Κανονισμού, αιτιολογική έκθεση, άρθρο 5.

(36) *Ibid,* αιτιολογική έκθεση, άρθρο 6.

(37) Κανονισμός 2560/2001, 11ο σημείο αιτιολογικού, α΄ εδάφιο.

(38) *Ibid,* 12ο σημείο αιτιολογικού.

(39) *Ibid,* 11ο σημείο αιτιολογικού, δ΄ εδάφιο.

ρών πίστωσης. Η ευρύτερη δυνατή χρήση αυτών των κωδικών έχει ουσιώδη σημασία"[40]. Συνεπώς, ειδικά για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων κρίθηκε αναγκαίο να επιβληθεί τόσο στα ιδρύματα όσο και στους πελάτες τους η υποχρέωση να προβαίνουν σε αμοιβαία γνωστοποίηση, μετά από σχετικό αίτημα:

- του διεθνούς αριθμού τραπεζικού λογαριασμού (IBAN)[41] του δικαιούχου, και
- του κωδικού αναγνώρισης τραπέζης (BIC)[42] του ιδρύματος του δικαιούχου.

Οφείλει στο σημείο αυτό να επισημανθεί ότι τα δύο αυτά πρότυπα[43] μαζί με το μήνυμα MT 103+ του SWIFT, το έντυπο IPI (International Payment Instruction) και την κατάργηση της υποχρέωσης που επιβάλλουν τα κράτη-μέλη στα ιδρύματα να γνωστοποιούν τις διασυνοριακές πληρωμές για την κατάρτιση στατιστικών ισοζυγίου πληρωμών (σύμφωνα με τα προαναφερθέντα) αποτελούν τα συστατικά στοιχεία που έχουν καταστήσει δυνατή την πραγματοποίηση αυτοματοποιημένων διασυνοριακών μεταφορών πιστώσεων (straight-through processed, STP)[44].

Γ. Οι διατάξεις του Κανονισμού

1. Συνολική θεώρηση

Οπως προκύπτει από τα προαναφερθέντα στην ενότητα Β, ο Κανονισμός περιέχει διατάξεις οι οποίες αφορούν σε τρεις θεματικές ενότητες:

- στην ευθυγράμμιση των επιβαλλόμενων από τα ιδρύματα εξόδων μεταξύ των διασυνοριακών πληρωμών σε ευρώ μέσα στην Κοινότητα και των εγχωρίων πληρωμών (κατωτέρω υπό 2),
- στη διαφάνεια των εξόδων που επιβάλλουν τα ιδρύματα στις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ μέσα στην Κοινότητα και τις εγχώριες πληρωμές (υπό 3),
- σε ορισμένα μέτρα που κρίθηκαν απαραίτητα για την αυτοματοποίηση των διασυνοριακών πληρωμών (υπό 4).

Στον Κανονισμό προβλέφθηκε, επίσης, συγκεκριμένη ρήτρα αναθεώρησης των διατάξεών του με πρωτοβουλία της Επιτροπής (υπό 5). Σύμφωνα με το άρθρο 7 του Κανονισμού, τα κράτη-μέλη οφείλουν να διασφαλίσουν την τήρηση των διατάξεών του με αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις[45].

2. Η αρχή της ευθυγράμμισης των εξόδων

2.1 Διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ

2.1.1 Διασυνοριακες Πραξεις Ηλεκτρονικης Πληρωμης

Από την ***1η Ιουλίου 2002***, τα έξοδα που δικαιούται να επιβάλλει ένα ίδρυμα για διασυνοριακές πράξεις

---

(40) *Ibid,* 11ο σημείο αιτιολογικού, β' και γ' εδάφια.

(41) Για το πανευρωπαϊκό πρότυπο τυποποίησης του IBAN, *βλέπε* τις σχετικές εκδόσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Τραπεζικών Προτύπων (European Committee for Banking Standards) στην ηλεκτρονική διεύθυνση *www.ecbs.org.* Για το εγχειρίδιο τυποποίησης και εφαρμογής του ελληνικού IBAN, βλέπε την ηλεκτρονική διεύθυνση της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών *www.hba.gr/7publ/protypa/IBAN.pdf.*

(42) Για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα έχει διαμορφωθεί σχετικά το ευρετήριο HEBIC, το οποίο είναι διαθέσιμο στην προαναφερθείσα ηλεκτρονική διεύθυνση της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών.

(43) ISO αριθμ. 13613 και 9362, αντίστοιχα.

(44) Η αυτοματοποιημένη διαχείριση μιας διασυνοριακής μεταφοράς πίστωσης προϋποθέτει ειδικότερα τα ακόλουθα:

- ο δικαιούχος να έχει γνωστοποιήσει στον εντολέα τόσο τον BIC της τράπεζάς του όσο και τον IBAN του σε αυτήν,
- ο εντολέας να έχει διαβιβάσει στην τράπεζά του τον IBAN του δικαιούχου και τον BIC της τράπεζας του δικαιούχου, και
- η τράπεζα του εντολέα να έχει διαβιβάσει την εντολή στην τράπεζα του δικαιούχου με το μήνυμα M103+ (περιλαμβανομένων του IBAN του δικαιούχου, του BIC της τράπεζας του δικαιούχου, καθώς και άλλων στοιχείων, όπως π.χ., αναγραφή νομίσματος και ποσού της εντολής και ένδειξη της κατανομής των εξόδων).

(45) Οπως αναφέρεται στο 13ο σημείο του αιτιολογικού του Κανονισμού, *"προκειμένου να εξασφαλιστεί η τήρηση του (...) Κανονισμού, θα ήταν σκόπιμο τα κράτη-μέλη να (μεριμνήσουν) ώστε να υπάρχουν πρόσφορες και αποτελεσματικές διαδικασίες καταγγελίας και ένδικης προστασίας για τη διευθέτηση τυχόν διαφορών μεταξύ ενός εντολέα και του ιδρύματός του ή μεταξύ ενός δικαιούχου και του ιδρύματός του, χρησιμοποιώντας τις (ισχύουσες) διαδικασίες ανάλογα με την περίπτωση".*

ηλεκτρονικής πληρωμής σε ευρώ μέχρι ποσού ***12.500 ευρώ*** – κατ' ανώτατο όριο – πρέπει να είναι ίδια με τα έξοδα που επιβάλλει για αντίστοιχες πληρωμές σε ευρώ στο εσωτερικό του κράτους-μέλους όπου είναι εγκατεστημένο[46]. Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται από την 1η Ιουλίου και όχι από την 1η Ιανουαρίου του 2002, όπως είχε προτείνει η Επιτροπή, *"λαμβανομένων υπόψη των προθεσμιών προσαρμογής και του υψηλού φόρτου εργασίας για τα ιδρύματα λόγω της μετάβασης στο (καθεστώς του φυσικού χρήματος) ευρώ"*[47].

Από την ***1η Ιανουαρίου 2006*** το όριο αυτό θα αυξηθεί σε ***50.000 ευρώ***[48].

2.1.2 Διασυνοριακές μεταφορές πίστωσης

Από την ***1η Ιουλίου 2003***, τα έξοδα που δικαιούται να επιβάλλει ένα ίδρυμα για διασυνοριακές μεταφορές πίστωσης σε ευρώ μέχρι ποσού ***12.500 ευρώ*** πρέπει να είναι ίδια με τα έξοδα που επιβάλλει για τις πληρωμές σε ευρώ με μεταφορά πίστωσης του ίδιου ποσού στο εσωτερικό του κράτους-μέλους όπου είναι εγκατεστημένο[49]. Λαμβανομένων υπόψη των τεχνικών δυσκολιών που είναι συνυφασμένες με τη μείωση από τα ιδρύματα των εξόδων αναφορικά με τις εν λόγω διασυνοριακές πληρωμές, η ημερομηνία αυτή είναι κατά ένα έτος μεταγενέστερη εκείνης που προβλέπεται για τις διασυνοριακές πράξεις ηλεκτρονικής πληρωμής (και έξι μήνες μεταγενέστερη εκείνης που είχε προτείνει η Επιτροπή), ώστε *"να καταστεί δυνατή η δημιουργία των αναγκαίων υποδομών και προϋποθέσεων"*[50].

Από την ***1η Ιανουαρίου 2006*** και αυτό το όριο θα αυξηθεί σε ***50.000 ευρώ***[51].

2.2 Διασυνοριακές πληρωμές σε νομίσματα κρατών-μελών με παρέκκλιση

Σύμφωνα με το 15ο σημείο του αιτιολογικού του Κανονισμού, *"θα πρέπει να προβλεφθεί διαδικασία που θα επιτρέπει την εφαρμογή του (...) Κανονισμού και στις διασυνοριακές πληρωμές που πραγματοποιούνται με το νόμισμα (...) κράτους-μέλους (που δεν έχει υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα) εφόσον το εν λόγω κράτος-μέλος το αποφασίσει"*. Το άρθρο 9 του Κανονισμού προβλέπει σχετικά τα ακόλουθα[52]:

(α) Ο Κανονισμός εφαρμόζεται και στις διασυνοριακές πληρωμές που πραγματοποιούνται με νόμισμα κράτους-μέλους που δεν έχει υιοθετήσει το ευρώ[53], εφόσον το εν λόγω κράτος-μέλος κοινοποιήσει στην Επιτροπή την απόφασή του να επεκτείνει την εφαρμογή του Κανονισμού και στο νόμισμά του[54].

(β) Η εν λόγω κοινοποίηση πρέπει να δημοσιευτεί από την Επιτροπή στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων[55]. Η επέκταση παράγει αποτελέσματα δεκατέσσερις (14) ημέρες έκτοτε[56].

3. Η αρχή της διαφάνειας των εξόδων

Με το άρθρο 4 του Κανονισμού καθιερώθηκε, από την ***1η Ιανουαρίου 2002***, η ισχύς της αρχής της διαφάνειας των εξόδων που επιβάλλουν τα ιδρύματα αναφορικά με τις διασυνοριακές πληρωμές που εκτελούν για λογαριασμό των πελατών τους

---

(46) *Ibid,* άρθρο 3, παρ. 1.

(47) *Ibid,* 7ο σημείο αιτιολογικού, α΄ εδάφιο.

(48) *Ibid,* άρθρο 3, παρ. 3. Η διάταξη αυτή έχει εισαχθεί με πρωτοβουλία του Συμβουλίου, δεδομένου ότι η Επιτροπή είχε προτείνει την άμεση εφαρμογή του ορίου των 50.000 ευρώ. Η ΕΚΤ ήταν σύμφωνη με τη θέση που υιοθέτησε το Συμβούλιο (Γνώμη, παρ. 5).

(49) *Ibid,* άρθρο 3, παρ. 2.

(50) *Ibid,* 7ο σημείο αιτιολογικού, β΄ εδάφιο.

(51) *Ibid,* άρθρο 3, παρ. 3.

(52) Η διάταξη αυτή έχει εισαχθεί με πρωτοβουλία του Συμβουλίου.

(53) Δηλαδή με βρετανικές στερλίνες και σουηδικές και δανικές κορώνες.

(54) Κανονισμός 2560/2001, άρθρο 9, β΄ εδάφιο.

(55) *Ibid,* άρθρο 9, γ΄ εδάφιο.

(56) *Ibid,* άρθρο 9, δ΄ εδάφιο.

σε ευρώ μέσα στην Κοινότητα μέχρι ύψους 50.000 ευρώ και τις αντίστοιχες εγχώριες πληρωμές. Ειδικότερα:

(α) Κάθε ίδρυμα που εκτελεί μια διασυνοριακή πληρωμή οφείλει να παρέχει εκ των προτέρων στους πελάτες του πληροφορίες σχετικά με τα έξοδα που επιβάλλει για διασυνοριακές πληρωμές και για πληρωμές που πραγματοποιούνται στο εσωτερικό του κράτους-μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένο[57]. Η ενημέρωση αυτή πρέπει να γίνεται με άμεσα κατανοητό τρόπο, γραπτά και, κατά περίπτωση σύμφωνα με τις διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας, με ηλεκτρονικά μέσα[58]. Κάθε μεταβολή στα έξοδα πρέπει, επίσης, να γνωστοποιείται με τους ίδιους προαναφερθέντες τρόπους, πριν από την έναρξη της εφαρμογής της[59].

(β) Ειδικά σε ό,τι αφορά τις επιταγές, τα κράτη-μέλη έχουν δικαίωμα να επιβάλλουν στα ιδρύματα να αναγράφουν επί του σώματός τους ειδοποίηση προς τους καταναλωτές αναφορικά με τα έξοδα που συνεπάγεται η διασυνοριακή χρήση τους[60].

(γ) Τέλος, αν στο πλαίσιο της εκτέλεσης μιας διασυνοριακής πληρωμής σε ευρώ, η οποία πραγματοποιείται από ένα κράτος-μέλος που έχει υιοθετήσει το ευρώ ως ενιαίο νόμισμα προς ένα κράτος-μέλος με παρέκκλιση (και αντίστροφα), ένα ίδρυμα επιβάλλει έξοδα για την ανταλλαγή ξένων νομισμάτων σε ευρώ και αντίστροφα, πρέπει να παρέχει στους πελάτες του πληροφόρηση, η οποία να αφορά κάθε προμήθεια συναλλάγματος που προτίθεται να εισπράξει, καθώς και τις διάφορες εισπραχθείσες προμήθειες συναλλάγματος[61]. Η διάταξη αυτή καθιερώθηκε, ώστε να είναι ευκρινής η διάκριση ανάμεσα στα έξοδα για την ανταλλαγή των νομισμάτων και τα έξοδα που βαρύνουν την ίδια τη διασυνοριακή πληρωμή.

4. Μέτρα για τη διευκόλυνση της εκτέλεσης διασυνοριακών πληρωμών

4.1 Ενέργειες των κρατών-μελών που διευκολύνουν την πραγματοποίηση διασυνοριακών πληρωμών

Σύμφωνα με το άρθρο 6 του Κανονισμού, τα κράτη-μέλη οφείλουν, να προβούν από την ***1η Ιουλίου 2002*** σε δύο ενέργειες οι οποίες θα συμβάλουν καθοριστικά στη διευκόλυνση της πραγματοποίησης διασυνοριακών πληρωμών μικρής αξίας σε ευρώ μέσα στην Κοινότητα:

(α) Κατ' αρχήν, καλούνται να καταργήσουν την υποχρέωση γνωστοποίησης που επιβάλλουν στα ιδρύματα για την κατάρτιση των στατιστικών του ισοζυγίου πληρωμών, όσον αφορά τις διασυνοριακές πληρωμές μέχρι ποσού ***12.500 ευρώ***[62]. Κατά την επεξεργασία του Κανονισμού προβληματισμός αναπτύχθηκε αναφορικά με το όριο μέχρι του οποίου πρέπει να ισχύει η κατάργηση της εν λόγω υποχρέωσης των ιδρυμάτων. Η πρόταση της Επιτροπής για καθορισμό του ορίου στο επίπεδο των 50.000 ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2004 προσέκρουσε στην αντίδραση τόσο της ΕΚΤ[63] όσο και του Συμβουλίου[64] με την αιτιολογία ότι η αύξηση αυτή:

- δεν πρόκειται να αυξήσει σημαντικά το ποσοστό των εξαιρουμένων διασυνοριακών πληρωμών, καθώς η μεγάλη πλειοψηφία των διασυνο-

[57] *Ibid,* άρθρο 4, παρ. 1, α' εδάφιο.

[58] *Ibid.*

[59] *Ibid,* άρθρο 4, παρ. 2.

[60] *Ibid,* άρθρο 4, παρ. 1, β' εδάφιο. Η διάταξη αυτή έχει εισαχθεί με πρωτοβουλία του Συμβουλίου.

[61] *Ibid,* άρθρο 4, παρ. 3.

[62] *Ibid,* άρθρο 6, παρ. 1. Η Επιτροπή είχε προτείνει η διάταξη αυτή να ισχύσει άμεσα, δηλαδή από την 1η Ιανουαρίου 2002. Είχε προτείνει, επίσης, την αυτόματη αύξηση του ορίου σε 50.000 ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2004, πρόταση που αμφισβητήθηκε έντονα από την ΕΚΤ.

[63] Γνώμη ΕΚΤ, παρ. 12.

[64] Κοινή θέση Συμβουλίου, αιτιολογική έκθεση, ενότητα ΙΙΙ Β (γ).

ριακών πληρωμών κάτω των 50.000 ευρώ είναι ταυτόχρονα κατώτερες και των 12.500 ευρώ, ενώ αντίθετα

- θα έχει ισχυρό αντίκτυπο στην ποιότητα των στατιστικών, λόγω της απώλειας πληροφοριών για ορισμένα στοιχεία του ισοζυγίου πληρωμών, κυρίως για τις υπηρεσίες, το εισόδημα και τις μεταβιβάσεις.

Για το λόγο αυτό το ζήτημα της αύξησης του ορίου στο ποσό των 50.000 ευρώ αφέθηκε να ρυθμιστεί σε μεταγενέστερο χρονικό σημείο (βλέπε σχετικά κατωτέρω υπό 5).

(β) Επιπλέον, τα κράτη-μέλη καλούνται να καταργήσουν και όλες τις εθνικές υποχρεώσεις αναφορικά με τις ελάχιστες πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται σχετικά με τα στοιχεία του δικαιούχου, οι οποίες εμποδίζουν την αυτοματοποίηση των πληρωμών[65].

4.2 Ειδικές ρυθμίσεις για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων

4.2.1 Οι υποχρεώσεις των ιδρυμάτων

Από την ***1η Ιανουαρίου 2002***, κάθε ίδρυμα υποχρεούται να γνωστοποιεί σε κάθε πελάτη, εφόσον αυτός υποβάλει σχετικό αίτημα, τόσο τον IBAN που έχει στο εν λόγω ίδρυμα όσο και τον BIC του ιδρύματος[66]. Η διάταξη αυτή έχει προαιρετικό χαρακτήρα, διότι, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση της πρότασης που υπέβαλε η Επιτροπή, *"οι πελάτες δεν πραγματοποιούν όλοι διασυνοριακές πληρωμές και (...) ενδέχεται να υπάρχουν άλλα αποτελεσματικά συστήματα διασυνοριακών πληρωμών που δεν βασίζονται στους κωδικούς IBAN και BIC"*. Πάντως, από την ***1η Ιουλίου 2003***, τα ιδρύματα έχουν υποχρέωση να αναφέρουν στους πελάτες τους τον IBAN και τον BIC στο αντίγραφο κίνησης λογαριασμού τους, ή σε παράρτημά του[67].

4.2.2 Οι Υποχρεώσεις των Πελατων

(α) Κάθε πελάτης που δίνει εντολή σε ίδρυμα για την πραγματοποίηση μιας διασυνοριακής μεταφοράς πίστωσης υποχρεούται, μετά από αίτηση του ιδρύματος που εκτελεί την εντολή, να του γνωστοποιεί τον IBAN του δικαιούχου και τον BIC του ιδρύματος του δικαιούχου[68]. Για την ουσιαστική ενίσχυση του κυρωτικού πεδίου της εν λόγω ρύθμισης προβλέφθηκε μάλιστα ότι, αν ο πελάτης δεν γνωστοποιήσει αυτά τα στοιχεία, το ίδρυμα δικαιούται να επιβάλει πρόσθετα έξοδα[69], υπό την προϋπόθεση πάντως ότι του έχει παράσχει σχετική πληροφόρηση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Κανονισμού[70].

(β) Επιπλέον, κάθε προμηθευτής που προτίθεται να τιμολογήσει αγαθά και υπηρεσίες διασυνοριακά στο εσωτερικό της Κοινότητας και αποδέχεται ότι η πληρωμή του θα πραγματοποιηθεί με μεταφορά πίστωσης, οφείλει να γνωστοποιεί στους πελάτες του τον αριθμό IBAN που έχει στο ίδρυμα στο οποίο θα γίνει η μεταφορά των κεφαλαίων προς εξόφληση του τιμήματος και τον κωδικό BIC του ιδρύματος[71].

---

[65] Κανονισμός 2560/2001, άρθρο 6, παρ. 2 (βλέπε σχετικά και το δ' εδάφιο του 11ου σημείου αιτιολογικού του). Επισημαίνεται ότι η ΕΚΤ πρότεινε την εφαρμογή του εν λόγω μέτρου από την 1η Ιανουαρίου 2004, ώστε να υπάρξει επαρκής χρόνος διαβούλευσης μεταξύ των εμπλεκομένων μερών.

[66] *Ibid,* άρθρο 5, παρ. 1.

[67] *Ibid,* άρθρο 5, παρ. 3. Η Επιτροπή είχε προτείνει ως ημερομηνία έναρξης εφαρμογής της διάταξης την 1η Ιανουαρίου 2002, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έκριναν, όμως, ότι έπρεπε να δοθεί ορισμένος χρόνος προσαρμογής (βλέπε σχετικά και τη γνώμη της ΕΚΤ, αριθ. 11, στ' εδάφιο).

[68] *Ibid,* άρθρο 5, παρ. 2, α' εδάφιο.

[69] *Ibid,* άρθρο 5, παρ. 2, β' εδάφιο.

[70] *Ibid,* άρθρο 5, παρ. 2, γ' εδάφιο.

[71] *Ibid,* άρθρο 5, παρ. 4.

5. Ρήτρα αναθεώρησης

Λαμβανομένων υπόψη αφενός μεν των εξελίξεων που αναμένεται να επέλθουν στη λειτουργία των συστημάτων πληρωμών μικρής αξίας στα κράτη-μέλη κατά το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα – κατ' εξοχήν δε στις υποδομές τους – και αφετέρου της ανάγκης αντιμετώπισης ορισμένων ζητημάτων για τα οποία κρίθηκε πρόωρη η ρυθμιστική παρέμβαση κατά το χρόνο έκδοσης του Κανονισμού, καθιερώθηκε ρήτρα αναθεώρησής του[72]. Ειδικότερα, η Επιτροπή οφείλει, μέχρι την ***1η Ιουλίου 2004***, να υποβάλει έκθεση στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αναφορικά με την εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού, η οποία ενδέχεται να συνοδεύεται από προτάσεις για την τροποποίηση διατάξεών του[73] και πρέπει να περιλαμβάνει στοιχεία αναφορικά με τα ακόλουθα πεδία[74]:

- την εξέλιξη των υποδομών στον τομέα των διασυνοριακών πληρωμών,
- τη σκοπιμότητα βελτίωσης των υπηρεσιών που παρέχουν τα ιδρύματα στους πελάτες τους με την ενίσχυση των όρων ανταγωνισμού κατά την παροχή υπηρεσιών διασυνοριακών πληρωμών,
- τα αποτελέσματα της εφαρμογής του Κανονισμού ως προς τα έξοδα για τις πληρωμές που πραγματοποιούνται στο εσωτερικό κάθε κράτους-μέλους[75], και
- τη σκοπιμότητα αύξησης του ποσού αναφορικά με το οποίο ισχύει η κατάργηση της υποχρέωσης γνωστοποίησης για την κατάρτιση των στατιστικών του ισοζυγίου πληρωμών (σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 6 παρ. 1) σε ***50.000 ευρώ*** από την ***1η Ιανουαρίου 2006***, λαμβάνοντας υπόψη τις ενδεχόμενες συνέπειες για τις επιχειρήσεις.

---

(72) Η διάταξη αυτή έχει εισαχθεί με πρωτοβουλία του Συμβουλίου.

(73) Κανονισμός 2560/2001, άρθρο 8, β΄ εδάφιο.

(74) *Ibid,* άρθρο 8, α΄ εδάφιο.

(75) Η Επιτροπή είχε ήδη θέσει τη βάση του σχετικού προβληματισμού στην αιτιολογική έκθεση της πρότασής της, όπου αναφέρεται ότι *"η ευθυγράμμιση των εξόδων για τις διασυνοριακές πληρωμές με εκείνα που εφαρμόζονται στις εγχώριες πληρωμές δεν αναμένεται να οδηγήσει σε υψηλότερα έξοδα για τις πληρωμές σε εθνικό επίπεδο"*.

Η Επιθετικη Εξαγορα Πιστωτικου Ιδρυματος με Δημοσια Προταση

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ-ΙΩΑΝΝΗ Α. ΔΑΣΜΑΝΟΓΛΟΥ
Δικηγόρου, Lic.Spec. Ευρωπαϊκού Δικαίου (ULB)

Α. Εισαγωγή

Η διασυνοριακή ενοποίηση των τραπεζικών συναλλαγών, ως αποτέλεσμα της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, έχει ως συνέπεια την αύξηση της ήδη υφιστάμενης ανάγκης δημιουργίας ισχυρών τραπεζικών ομίλων, τόσο σε κοινοτικό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Ο στόχος κεφαλαιακής ισχυροποίησης των πιστωτικών ιδρυμάτων εμφανίσθηκε ήδη στην ελληνική τραπεζική αγορά με διάφορες μορφές στις οποίες περιλαμβάνονται τόσο η συγχώνευση πιστωτικών ιδρυμάτων μεταξύ τους όσο και η δημόσια πρόταση εξαγοράς[1] ενός πιστωτικού ιδρύματος από ένα άλλο. Από την άλλη μεριά, σε κοινοτικό επίπεδο, αν και δεν εκδηλώθηκε μέχρι σήμερα κάποια "συνολική" εξαγορά πιστωτικού ιδρύματος που εδρεύει στην Ελλάδα, είναι φανερό πως αυξάνεται ολοένα και περισσότερο το ενδιαφέρον ευρωπαϊκών τραπεζικών ομίλων για την απόκτηση σημαντικής συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο ελληνικού πιστωτικού ιδρύματος[2]. Η υιοθέτηση του ευρώ, ως μονάδα μέτρησης των εταιρικών μεγεθών (λογιστικών δεικτών, μετοχικών κεφαλαίων, χρηματιστηριακών μεγεθών κ.λπ.), πέραν της άμεσης συγκρισιμότητας που προσφέρει, είναι σαφές πως διευκολύνει στο μέγιστο τη δημιουργία διασυνοριακών "μετοχικών συνδέσεων", γενικά των ανωνύμων εταιρειών, κυρίως λόγω της ενιαίας πλέον νομισματικής τους ταυτότητας[3].

Ταυτόχρονα, η αύξηση του ανταγωνισμού, που αναπόφευκτα θα επιφέρει στην ευρωπαϊκή τραπεζική αγορά η προώθηση νομισματικά ταυτόσημων τραπεζικών προϊόντων, είναι σίγουρο πως θα οδηγήσει τα πιστωτικά ιδρύματα στην αναζήτηση πρόσβασης σε νέες "επιμέρους" αγορές επιδιώκοντας ταυτόχρονα κεφαλαιακή ενδυνάμωση μέσω μετοχικής συμμετοχής, η οποία ακριβώς λόγω της αύξησης του ανταγωνισμού ή άλλων διοικητικών προβλημάτων, είναι πιθανό να είναι δύσκολο να επιτευχθεί σε επίπεδο "συμφωνίας" με άλλο πιστωτικό ίδρυμα. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, η μόνη λύση για το πιστωτικό ίδρυμα είναι η λεγόμενη "επιθετική"[4] εξαγορά του ανταγωνιστικού πιστωτικού ιδρύματος του οποίου επιθυμεί να αποκτήσει τον έλεγχο[5].

Το θέμα της διασυνοριακής εξαγοράς, επιθετι-

---

(1) Για τη μορφολογία των εξαγορών βλ.σχετ. Ε. Περράκη, εισήγηση στα πρακτικά πανελλήνιου συνεδρίου εμπορικού δικαίου, Ηράκλειο, 3-5 Νοεμβρίου 2000.

(2) Π.χ. η συμμετοχή, στο μετοχικό κεφάλαιο της EFG Eurobank από την Deutsche Bank, στο μετοχικό κεφάλαιο της Εμπορικής Τράπεζας από την Credit Agricole, στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας Πειραιώς από την Allianz κ.λπ.

(3) Βλ.σχετ. Χ. Γκόρτσο για το ευρωπαϊκό και εθνικό θεσμικό πλαίσιο εισαγωγής του ευρώ καθώς και Π. Δασμάνογλου για μετατροπή του μετοχικού κεφαλαίου ανώνυμης εταιρείας σε ευρώ, και τα δύο στην ανάλυση του Ν.2842/2000, Δελτίο Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών 2001, ειδικό ένθετο, άρθρα 1, 11 και 12 αντίστοιχα.

(4) Επιθετική ή άλλως "εχθρική" χαρακτηρίζεται η εξαγορά που επιχειρείται παρά την αντίδραση της διοίκησης της εταιρείας-στόχου βλ.σχετ. Ε. Περράκη, ο.π, σελ. 7.

(5) Στην Ελλάδα δημόσια πρόταση εξαγοράς πιστωτικού ιδρύματος πραγματοποιήθηκε από την EFG Eurobank (μέσω της Consolidated Eurofinance Holding SA) την 9.06.1999 ρυθμιζόμενη όμως από το προηγούμενο καθεστώς, πριν δηλαδή την έκδοση της 1/195/19.07.2000 απόφασης της επιτροπής κεφαλαιαγοράς.

κής ή φιλικής, ανώνυμης εταιρείας εδρεύουσας σε κράτος της ευρωπαϊκής ένωσης με δημόσια πρόταση[6], έχει απασχολήσει ως γνωστόν τον κοινοτικό νομοθέτη από το έτος 1970, χωρίς μέχρι σήμερα να έχει επιτευχθεί η υιοθέτηση της πρότασης δέκατης τρίτης οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου[7] που θέτει τις βασικές αρχές-εγγυήσεις "στον τομέα του δικαίου των εταιρειών σχετικά με τις δημόσιες προσφορές εξαγοράς".

Από πλευράς εθνικού δικαίου είναι γνωστό ότι το θέμα της δημόσιας πρότασης ρυθμίστηκε σχετικά πρόσφατα με την Απόφαση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς 1/195/19.07.2000[8] (στη συνέχεια "απόφαση επιτροπής κεφαλαιαγοράς") που έθεσε τους κανόνες της διαδικασίας εξαγοράς των ανωνύμων εταιρειών των οποίων οι κινητές αξίες διαπραγματεύονται στο ΧΑΑ (στη συνέχεια Χρηματιστήριο)[9] υιοθετώντας μάλιστα σε αρκετά σημεία τις διατάξεις της εκπονηθείσας πρότασης οδηγίας, αν και ως γνωστόν η μεταβίβαση των κινητών αξιών στα πλαίσια δημόσιας προσφοράς γίνεται εγκύρως εξωχρηματιστηριακά[10]. Και ενώ η εφαρμογή των διατάξεων της εν λόγω απόφασης εξαντλεί τις υποχρεώσεις που πρέπει να τηρούνται εκ μέρους των ανωνύμων εταιρειών και των τυχόν άλλων νομικών ή φυσικών προσώπων που συμμετέχουν σε δημόσια πρόταση αγοράς αξιών στο Χρηματιστήριο, ερώτημα γεννάται σχετικά με τις διατάξεις που συμπληρωματικά τυγχάνουν εφαρμογής στην περίπτωση εξαγοράς με δημόσια πρόταση πιστωτικού ιδρύματος[11] που εδρεύει στην Ελλάδα από ένα άλλο πιστωτικό ίδρυμα ή από άλλο νομικό ή φυσικό πρόσωπο που ελέγχει πιστωτικό ίδρυμα (που εδρεύει ή όχι στην Ελλάδα), κυρίως βάσει των ευρωπαϊκών και εθνικών κανόνων τραπεζικού δικαίου[12].

Η παρούσα μελέτη δεν έχει ως αντικείμενο να ερμηνεύσει την έννοια της δημόσιας πρότασης σε συνδυασμό με τις βασικές διατάξεις του δικαίου της κεφαλαιαγοράς που επιτυχώς έχει επιτευχθεί από άλλους συγγραφείς, αλλά κυρίως να εφαρμόσει αυτές στην περίπτωση που ο προτείνων-αγοραστής και η υπό εξαγορά εταιρεία στη δημόσια πρόταση είναι πιστωτικά ιδρύματα που διέπονται παράλληλα από τις διατάξεις "ανάληψης και άσκησης δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα"[13].

---

(6) Για την έννοια της "δημόσιας πρότασης" στο προηγούμενο καθεστώς πριν την έκδοση της υπ'αριθμ. 1/195/19.07.2000 ΦΕΚ Β' 1030 22.08.2000 βλ. Μ. Τσιμπρή "Η δημόσια πρόταση αγοράς μετοχών", εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1994 καθώς και Λ. Κοτσίρη, "Έννοια δημόσιας προσφοράς εξαγοράς", ΕΕμπΔ 2000, σελ. 843.

(7) ΕΕ C 378, 13.12.1997, σελ. 10, πρόκειται για τη θέσπιση βασικών αρχών που έχουν σκοπό την εναρμόνιση των σχετικών διατάξεων των κρατών-μελών που αφορούν τις δημόσιες προτάσεις για την επίτευξη διασυνοριακών εξαγορών ή αποκτήσεων ελέγχου καθώς και την προστασία των μετόχων της μειοψηφίας βλ. σχετ Δ. Αυγητίδη "Εξαγορά πλειοψηφικού πακέτου ανώνυμης εταιρείας στο Χρηματιστήριο και προστασία της μειοψηφίας, ΔΕΕ 6/200, σελ.571, Γ. Τριανταφυλλάκη, "Η εφαρμογή της αρχής της ισότιμης μεταχείρισης των μετόχων στην εξαγορά επιχειρήσεων", ΔΕΕ 4/2001, σελ. 363 καθώς και Μ. Τσιμπρή, ο.π., σελ. 126.

(8) ΦΕΚ Β' 1030/22.08.2000 "Δημόσια Πρόταση Αγοράς Αξιών".

(9) Βλ. σχετ. Αλεξ. Μεταλληνός εισήγηση στο συνέδριο Εμπορικού δικαίου Ηράκλειο Κρήτης 3-5 Νοεμβρίου 2000 με θέμα "Η απόφαση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς για τη δημόσια πρόταση αγοράς κινητών αξιών" καθώς επίσης στο ίδιο συνέδριο "παρέμβαση" από Χ. Λιβαδά "Τρία πρότυπα ρύθμισης της δημόσιας πρότασης εξαγοράς" όπου γίνεται εξαιρετική συγκριτική ανάλυση για την έννοια και τις κανονιστικές διατάξεις δημόσιας πρότασης εξαγοράς στην Αγγλία, Ελβετία και Ευρωπαϊκή Ενωση.

(10) Σύμφωνα με το άρθρο 15 § 11 εδάφ. γ του Ν.3632/28 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με το άρθρο 82 παρ. 2 του Ν. 2533/97.

(11) Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνεται στο άρθρο 2 του νόμου 2076/92, ακολουθώντας την πρώτη και δεύτερη τραπεζική οδηγία "πιστωτικό ίδρυμα είναι επιχείρηση της οποίας η δραστηριότητα συνίσταται στην αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό και στη χορήγηση πιστώσεων δανείων για ίδιο λογαριασμό".

(12) Για τις ισχύουσες διατάξεις τραπεζικής νομοθεσίας βλ. Λ. Γεωργακόπουλο - Χ. Χρυσάνθη, Τραπεζική Νομοθεσία, Νομική Βιβλιοθήκη, 2001 καθώς και εξαιρετική ανάλυση της ευρωπαϊκής τραπεζικής νομοθεσίας από Blanche Sousi-Roubi, Droit bancaire européen, Dalloz, 1995.

(13) Βλ. κυρίως Ν.2076/92, όπως ισχύει σήμερα, ΦΕΚ Α' 130/1992, σε κωδικοποιημένη μορφή βλ. Λ. Γεωργακόπουλο - Χ. Χρυσάνθη ο.π., όπως τροποποιήθηκε από Π.Δ. 267/1995, ΦΕΚ Α' 149/1995, Π.Δ. 258/1997, ΦΕΚ Α' 185/1997, άρθρο 16 Ν.2601/1998, ΦΕΚ Α' 81/1998, Ν.2938/2001, ΦΕΚ Α' 169/2001, καθώς επίσης ΠΔ/ΤΕ 2471/2001 για κατώτατα όρια μετοχικού κεφαλαίου σε ευρώ.

Β. Η εφαρμογή των διατάξεων της απόφασης επιτροπής κεφαλαιαγοράς στη δημόσια πρόταση εξαγοράς πιστωτικού ιδρύματος

1. Πεδίο εφαρμογής

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της απόφασης επιτροπής κεφαλαιαγοράς, αυτή εφαρμόζεται σε δημόσιες προτάσεις εξαγοράς κινητών αξιών πιστωτικού ιδρύματος, ανεξάρτητα εάν αντικείμενο της εξαγοράς αποτελεί πιστωτικό ίδρυμα που διέπεται από το ελληνικό δίκαιο ή το δίκαιο άλλου κράτους, *με μόνη προϋπόθεση ότι οι κινητές του αξίες αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης στο Χρηματιστήριο κατά την ημέρα δημοσιοποίησης της απόφασης περί υποβολής Δημόσιας Πρότασης.* Αυτό σημαίνει, ότι αντικείμενο της Δημόσιας Πρότασης μπορούν να αποτελούν οι κινητές αξίες που αντιπροσωπεύουν μέρος του μετοχικού κεφαλαίου και των δικαιωμάτων ψήφου πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν στην Ελλάδα ή σε άλλο κράτος-μέλος της ευρωπαϊκής ένωσης ή ακόμη και σε τρίτη χώρα, *υπό την προϋπόθεση ότι έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών*[14]. Με άλλα λόγια οι διατάξεις της απόφασης της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, ρυθμίζουν όχι μόνο τις "εγχώριες" εξαγορές αλλά και τις "διασυνοριακές" εξαγορές πιστωτικών ιδρυμάτων με δημόσια πρόταση, εφόσον βέβαια πραγματοποιούνται με την εξαγορά κινητών αξιών εισηγμένων στο ΧΑΑ[15].

Ως γνωστόν δεν υφίσταται ειδική ρύθμιση εισαγωγής στο Χρηματιστήριο κινητών αξιών αλλοδαπών εταιρειών[16], λόγω της χωρητικότητας του δικαίου της κεφαλαιαγοράς, τίποτα όμως δεν εμποδίζει την εισαγωγή τους, με εξαίρεση βέβαια τον τρόπο μεταβίβασης των μετοχών που διέπεται από το δίκαιο της έδρας σε συνδυασμό προς τις διατάξεις του άρθρου 59 του Ν.2396/96[17]. Μάλιστα, στην περίπτωση που οι κινητές αξίες που αποτελούν αντικείμενο της Δημόσιας Πρότασης ενσωματώνουν δικαιώματα ψήφου σε πιστωτικό ίδρυμα που δεν διέπεται από το ελληνικό δίκαιο, ο υποψήφιος αγοραστής, ανεξαρτήτου εθνικότητας, δεν έχει την υποχρέωση υποβολής υποχρεωτικής δημόσιας πρότασης[18], ίσως γιατί ο έλληνας νομοθέτης δεν ενδιαφέρεται για την κατοχύρωση των δικαιωμάτων μειοψηφίας της "ξένης" εταιρείας[19]. Δηλαδή είναι σαφές ότι, σύμφωνα με την απόφαση της επιτροπής κεφαλαιαγοράς:

- οποιοδήποτε πιστωτικό ίδρυμα, ανεξαρτήτου εθνικότητος, δύναται να αποτελέσει αντικείμενο δημόσιας πρότασης εξαγοράς κατά το μέρος που οι κινητές του αξίες έχουν εισαχθεί στο ΧΑΑ
- οποιοδήποτε πιστωτικό ίδρυμα καθώς και κάθε

---

(14) Η εισαγωγή των κινητών αξιών πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν στην Ελλάδα στο Χρηματιστήριο, όπως ορίζεται στο άρθρο 6 παρ. 5 του Ν.2076/93, μπορεί να αποτελεί και συνήθως αποτελεί, προϋπόθεση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος από την Τράπεζα της Ελλάδος. Η υποχρέωση υποβολής αίτησης εκ μέρους του πιστωτικού ιδρύματος για την εισαγωγή των μετοχών του στο Χρηματιστήριο δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 5 έτη ή το ελάχιστο διάστημα που απαιτείται από τις ισχύουσες διατάξεις για τη θεμελίωση δικαιώματος υποβολής αξιών στο Χρηματιστήριο.

(15) Αυτό προκύπτει σαφώς και από τη διάταξη του άρθρου 2 της Απόφασης Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, που ρυθμίζει το πεδίο εφαρμογής και ειδικότερα αναφέρει ότι "Η παρούσα απόφαση εφαρμόζεται σε Δημόσιες Προτάσεις που αφορούν εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών Κινητές Αξίες εταιρείας, που διέπεται από το ελληνικό δίκαιο ή η οποία διέπεται από το δίκαιο άλλου κράτους μέλους".

(16) Πέραν της διάταξης του άρθρου 2 του Π.Δ. 350/1985, ΦΕΚ Α΄ 169/1985, όπου αναφέρεται ότι "Η εισαγωγή κινητών αξιών που εκδίδονται από ανώνυμες εταιρείες, ημεδαπές ή αλλοδαπές ... πραγματοποιείται με απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών...).

(17) Βλ. σχετ. Λ. Γεωργακόπουλο, Χρηματιστηριακό και Τραπεζικό Δίκαιο, εκδόσεις Π. Ν. Σάκκουλα σελίς 91 καθώς και του ιδίου Εγχ. Εμπ. Δ. ΙΙ/2 (Αξιόγραφα) 1997 § 25, VII, σελ. 263 επ..

(18) Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 1 της απόφασης επιτροπής κεφαλαιαγοράς όπου αναφέρεται ότι "προκειμένου για Κινητές Αξίες εταιρείας, η οποία δεν διέπεται από το ελληνικό δίκαιο, δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 5 (περί υποχρεωτικής δημόσιας πρότασης)".

(19) Για την προστασία των δικαιωμάτων μειοψηφίας βλ.ο.π. Δ. Αυγητίδη, υποσ. 4.

φυσικό ή νομικό πρόσωπο[20], ανεξαρτήτου εθνικότητος, δύναται να υποβάλει δημόσια πρόταση για την εξαγορά πιστωτικού ιδρύματος οι κινητές αξίες του οποίου διαπραγματεύονται στο ΧΑΑ.

2. Περιεχόμενο δημόσιας πρότασης

Σύμφωνα με το άρθρο 4 της απόφασης επιτροπής κεφαλαιαγοράς η διενέργεια δημόσιας πρότασης είναι δυνατή μόνο στην περίπτωση που έχει σκοπό την απόκτηση ποσοστού ανώτερου του 50% του συνόλου των κινητών αξιών της υπό εξαγοράς εταιρείας, συμπεριλαμβανομένων των κινητών αξιών που ήδη κατέχει το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που επιδιώκει την εξαγορά. Αυτό σημαίνει πως εάν πιστωτικό ίδρυμα κατέχει ήδη ειδική συμμετοχή σε ένα άλλο, η οποία συμμετοχή αγγίζει το ποσοστό του 40%, είναι δυνατόν να διενεργήσει δημόσια πρόταση ακόμη και για ποσοστό 10,01% προκειμένου να αποκτήσει την πλειοψηφία (50,01%) των δικαιωμάτων ψήφου που απαιτούνται για την άσκηση ελέγχου στο άλλο πιστωτικό ίδρυμα, αρκεί στη σχετική ανακοίνωση και ενημέρωση του άρθρου 5 της απόφασης επιτροπής κεφαλαιαγοράς να δηλώσει τον αριθμό των κινητών αξιών του υπό εξαγορά πιστωτικού ιδρύματος, που ήδη κατέχει, και από τη δήλωση αυτή να προκύπτει η νομιμότητα του επιδιωκόμενου από τη δημόσια πρόταση ποσοστού. Η προσμέτρηση των παραπάνω ποσοστών[21] παίζει σημαντικό ρόλο και στο αν η αναφερόμενη δημόσια πρόταση θα διεξαχθεί σύμφωνα με τις διατάξεις περί "οικειοθελούς" δημόσιας πρότασης ή "υποχρεωτικής" δημόσιας πρότασης[22].

3. Υποχρεωτική δημόσια πρόταση

Σύμφωνα με το άρθρο 5 της απόφασης επιτροπής κεφαλαιαγοράς κάθε πιστωτικό ίδρυμα που αποκτά καθ' οιονδήποτε τρόπο κινητές αξίες ενός άλλου πιστωτικού ιδρύματος και λόγω της αποκτήσεως αυτής το ποσοστό των δικαιωμάτων ψήφου που κατέχει υπερβαίνει το όριο του 50%[23] του συνόλου των δικαιωμάτων ψήφου του υπό εξαγορά πιστωτικού ιδρύματος, υποχρεούται μέσα σε 30 ημέρες από την απόκτηση αυτή, να απευθύνει δημόσια πρόταση για το σύνολο των κινητών αξιών της υπό εξαγοράς εταιρείας. Για τον υπολογισμό αυτό, υπολογίζονται και οι κινητές αξίες που έχουν δοθεί σε ενέχυρο καθώς επίσης και τα δικαιώματα ψήφου των φυσικών και νομικών προσώπων που ενεργούν συντονισμένα ή ελέγχονται από το εν λόγω πιστωτικό ίδρυμα κατά την έννοια του άρθρου 8

---

[20] Βλ. τον ορισμό του "προτείνοντος" τη δημόσια πρόταση στο άρθρο 1 της απόφασης επιτροπής κεφαλαιαγοράς. Βέβαια η δυνατότητα αυτή, όπως θα αναλυθεί λεπτομερώς στη συνέχεια, τελεί υπό την προϋπόθεση ισχύος των προϋποθέσεων που έχουν τεθεί από τους ειδικότερους κανόνες του τραπεζικού δικαίου για τη δυνατότητα λήψης και διατήρησης αδείας λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος.

[21] Στα οποία συμπεριλαμβάνονται και τα ποσοστά των προσώπων που κατέχουν κινητές αξίες της υπό εξαγορά εταιρείας και αναφέρονται στις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 5 της απόφασης επιτροπής κεφαλαιαγοράς.

[22] Στην περίπτωση που το προτείνον πιστωτικό ίδρυμα κατέχει ήδη ποσοστό πέραν του 50%, είναι υποχρεωμένο σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 5 να προβεί σε δημόσια πρόταση, χωρίς τη δυνατότητα ανάκλησης της απόφασης αυτής όπως συμβαίνει στην περίπτωση "οικειοθελούς" δημόσιας πρότασης. Για το λόγο αυτόν η απόφαση της επιτροπής κεφαλαιαγοράς στο άρθρο 5 ενδιαφέρεται να αποκαλύψει ο προτείνων το ακριβές ποσοστό των δικαιωμάτων ψήφου που κατέχει, υπολογίζοντας μάλιστα για το σκοπό αυτό: α) τις κινητές αξίες του προτείνοντος που έχουν δοθεί ως ενέχυρο β) τα δικαιώματα ψήφου των προσώπων που ενεργούν στο όνομά τους αλλά για λογαριασμό του προτείνοντος και γ) τα δικαιώματα ψήφου των προσώπων που ενεργούν συντονισμένα με τον προτείνοντα.

[23] Αρχικά η πρόταση της 13ης Οδηγίας θέσπιζε την υποχρεωτική πρόταση εξαγοράς μετά την απόκτηση του 33 και 1/3% των δικαιωμάτων ψήφου της εταιρείας-στόχου, κατόπιν όμως αντίδρασης κρατών-μελών που διαφωνούσαν με το ποσοστό αυτό αλλά και με την υποχρεωτική δημόσια πρόταση γενικότερα, η πρόταση τροποποιήθηκε για να πάρει τη σημερινή της μορφή. Βλ. σχετ. Klaus Hopt, "European Takeover Regulation", in European Takeovers. Law and Practice, Edited by Klaus J. Hopt, Eddy Wymeersch, Butterworths 1992, σελ. 192 επ.

του ΠΔ 51/1992[24]. Αυτό σημαίνει ότι στα ποσοστά αυτά υπολογίζονται και τυχόν συμμετοχές στο υπό εξαγορά πιστωτικό ίδρυμα που κατέχει κάθε συνδεδεμένη με το πιστωτικό ίδρυμα - αγοραστή εταιρεία, είτε συμμετέχει είτε όχι στην υποχρέωση "ενοποιημένης" εποπτείας του τελευταίου[25]. Επίσης η απόφαση της επιτροπής κεφαλαιαγοράς προβλέπει, ειδικά για τα πιστωτικά ιδρύματα, ότι υπολογίζονται στο ποσοστό των κινητών αξιών που κατέχει το πιστωτικό ίδρυμα όσον αφορά την υποχρέωση υποβολής δημόσιας πρότασης, οι κινητές αξίες που το εν λόγω πιστωτικό ίδρυμα διαχειρίζεται δυνάμει συμβάσεως θεματοφυλακής, εφόσον βέβαια σύμφωνα με τη σύμβαση αυτή διατηρεί τη δυνατότητα άσκησης των αναλογούντων στις εν λόγω κινητές αξίες δικαιωμάτων ψήφου κατά τη διακριτική του ευχέρεια. Αντίθετα δεν υπολογίζονται στο ποσοστό αυτό τα δικαιώματα ψήφου που το πιστωτικό ίδρυμα κατέχει δυνάμει συμβάσεως ενεχύρου ως ενεχυριούχος δανειστής, ανεξάρτητα από το εάν έχει διατηρήσει συμβατικά τη διακριτική ευχέρεια άσκησης των δικαιωμάτων ψήφου ή όχι[26].

Σημειωτέον ότι η υποχρέωση υποβολής δημόσιας πρότασης που θεμελιώνεται από το άρθρο 5 της απόφασης επιτροπής κεφαλαιαγοράς δεν υφίσταται, ακόμη και αν το πιστωτικό ίδρυμα απέκτησε δικαιώματα ψήφου που ξεπερνούν το ποσοστό του 50%, στην περίπτωση που ισχύει μία από τις περιπτώσεις που περιγράφονται στην παρ. 5 του ίδιου άρθρου. Οι κυριότερες εκ των περιπτώσεων αυτών, που εύκολα τυγχάνουν εφαρμογής στα πιστωτικά ιδρύματα και απαλλάσσουν τα τελευταία από την υποχρέωση υποβολής δημόσιας πρότασης, είναι:

- εάν το πιστωτικό ίδρυμα που απέκτησε "πλειοψηφική" συμμετοχή ή τον έλεγχο των δικαιωμάτων ψήφου σε άλλο πιστωτικό ίδρυμα έχει αναλάβει εγγράφως την υποχρέωση να προβεί σε συγχώνευση με το πιστωτικό ίδρυμα αυτό[27]. Η περίπτωση βέβαια αυτή, είναι σχεδόν αδύνατο να ισχύσει σε μία επιθετική εξαγορά και κυρίως αφορά τις περιπτώσεις ανταλλαγής πακέτων μετοχών, τις οποίες συνήθως ακολουθεί η συγχώνευση των εν λόγω εταιρειών[28].
- Εάν το πιστωτικό ίδρυμα απέκτησε τις εν λόγω κινητές αξίες, σε ποσοστό άνω του 50% με δημόσια πρόταση στην οποία προέβη "προγενέστερα". Με άλλα λόγια, το άρθρο 5 της απόφασης επιτροπής κεφαλαιαγοράς, που εκτός των άλλων έχει σκοπό την προστασία της μειοψηφίας του υπό εξαγορά πιστωτικού ιδρύματος, δεν λειτουργεί, εάν έχει προηγηθεί επιτυχής δημόσια πρόταση απόκτησης της

[24] Σύμφωνα με την διάταξη αυτή ως ελεγχόμενη επιχείρηση νοείται κάθε επιχείρηση στην οποία ένα πρόσωπο διαζευκτικά : α) έχει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου των μετοχών ή εταιρειών, ή β) έχει το δικαίωμα διορισμού ή ανάκλησης της πλειοψηφίας των μελών του οργάνου διοίκησης, διεύθυνσης ή εποπτείας και είναι συγχρόνως μέτοχος ή εταίρος της εν λόγω επιχείρησης, ή γ) είναι μέτοχος ή εταίρος και ελέγχει μόνος, δυνάμει συμφωνίας που έχει συνάψει με άλλους μετόχους ή εταίρους της επιχείρησης αυτής, την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου των μετόχων ή εταίρων της. Μάλιστα για την εφαρμογή της διάταξης αυτής στα δικαιώματα ψήφου, διορισμού ή ανάκλησης που έχει η μητρική επιχείρηση προστίθενται τα δικαιώματα κάθε άλλης ελεγχόμενης επιχείρησης ή προσώπου που ενεργεί στο όνομα του αλλά για λογαριασμό της μητρικής επιχείρησης ή κάθε άλλης ελεγχόμενης επιχείρησης.

[25] Βλ.σχετ. ΠΔ 267/1995 "προσαρμογή της ελληνικής τραπεζικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της υπ'αριθμ. 92/30/ΕΟΚ Οδηγίας του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (L 110/28.04/1992) σχετικά με την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε ενοποιημένη βάση" καθώς και άρθρο 34 του Ν.2396/96.

[26] Βλ.σχετ. παρ. 3 περ. γ) του άρθρου 5 της απόφασης επιτροπής κεφαλαιαγοράς.

[27] Σε περίπτωση συγχώνευσης πιστωτικών ιδρυμάτων εφαρμόζεται συμπληρωματικά των σχετικών διατάξεων του ΚΝ 2190/1920, το άρθρο 16 του Ν.2515/1997. Ειδικότερα βλ. παράγρ. 18α) του άρθρου 16 του Ν.2515/1997 όπου αναφέρεται ότι η προβλεπόμενη διαδικασία συγχώνευσης εφαρμόζεται σε κάθε απόκτηση εταιρείας χρηματοπιστωτικού τομέα ή τμήματος ή υποκαταστήματος πιστωτικού ιδρύματος.

[28] Οσον αφορά τις "διασυνοριακές συγχωνεύσεις" ανωνύμων εταιρειών είναι γνωστό ότι η υιοθέτηση της δέκατης εταιρικής οδηγίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, λιμνάζει από χρόνια, με αποτέλεσμα η σχετική πρόταση της 14ης Ιανουαρίου 1985, ΕΕ αριθμ, C 23/11 της 25.01.1985, να μην έχει καταλήξει μέχρι και σήμερα.

πλειοψηφίας των δικαιωμάτων ψήφου. Η λογική εξήγηση είναι ότι ο νομοθέτης θεωρεί πως κατά την πρώτη δημόσια πρόταση εδόθη η ευκαιρία στους περισσότερους εκ των μετόχων του υπό εξαγορά πιστωτικού ιδρύματος να συμμετάσχουν σ' αυτήν πουλώντας τις μετοχές τους με ίσους όρους. Θεσπίζεται δηλαδή, με την προϋπόθεση επιτυχίας της πρώτης δημόσιας πρότασης, *η αρχή της μη αναγκαιότητας υποβολής δεύτερης δημόσιας πρότασης.*

➢ Εάν το πιστωτικό ίδρυμα απέκτησε τις κινητές αξίες αυτές, υπό την ιδιότητά του ως αναδόχου, σε εκπλήρωση υποχρέωσής του που απορρέει από τη σύμβαση αναδοχής[29].

4. Η αίρεση προηγούμενης έγκρισης της δημόσιας πρότασης από την Τράπεζα της Ελλάδος

α) Η λήψη της έγκρισης στην περίπτωση "εγχώριας" εξαγοράς

Από πλευράς τραπεζικού δικαίου είναι σαφές ότι η εξαγορά ειδικής συμμετοχής[30] σε πιστωτικό ίδρυμα ή από πιστωτικό ίδρυμα σε άλλες επιχειρήσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα, ανήκει στα θέματα που υπάγονται στην εποπτική αρμοδιότητα της Τράπεζας της Ελλάδος και ρυθμίζεται από τα άρθρα 16 & 17 του Ν.2076/92 και ειδικότερα από τις διατάξεις της ΕΤΠΘ 80/15/2000[31] όπως τροποποιήθηκε από την ΠΔ/ΤΕ 2483/20.12.2001. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, η απόκτηση ή η επαύξηση υφιστάμενης ειδικής συμμετοχής ενός πιστωτικού ιδρύματος σε ένα άλλο, αν και δεν υπάγεται στα περιοριστικά όρια ειδικών συμμετοχών πιστωτικών ιδρυμάτων σε άλλες επιχειρήσεις[32] απαιτεί την προηγούμενη έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος με εξαίρεση τις αποκτήσεις εκείνες που κατοχυρώνουν τους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας και εσωτερικού ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων[33]. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις εν λόγω ΠΔ/ΤΕ η αξιολόγηση των σχετικών αιτημάτων και η παραχώρηση της έγκρισης από την Τράπεζα της Ελλάδος εξαρτάται κυρίως από την επίπτωση της προτεινόμενης "αρχικής" συμμετοχής ή της "επαύξησης" συμμετοχής, στην κεφαλαιακή επάρκεια του πιστωτικού ιδρύματος καθώς και στην επάρκεια των μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου και των σχετικών εσωτερικών διαδικασιών που δημιουργούνται από τη διεύρυνση του Ομίλου[34]. Βέβαια η υπαγωγή της δημόσιας πρότασης εξαγοράς πιστωτικού ιδρύματος στην υποχρέωση λήψης προηγούμενης έγκρισης της Τράπεζας της Ελλάδος θεωρείται δεδομένη, αφού στην περίπτωση αυτή πρόκειται για απόκτηση "πλειοψηφικού" πακέτου ή άλλως ελέγχου των δικαιωμάτων ψήφου του υπό εξαγορά πιστωτικού ιδρύματος, η οποία υπερβαίνει σε μεγάλο ποσοστό τα επιτρεπόμενα από την εν λόγω ΠΔ/ΤΕ ποσοτικά όρια συμμετοχής. Ως εκ τούτου συνάγεται ότι η δημόσια πρόταση εξαγοράς πιστωτικού ιδρύματος *τελεί σε κάθε περίπτωση υπό την αίρεση εγκρίσεώς της από την Τράπεζα της Ελλάδος.* Η έγκριση αυτή αποτελεί βασική προϋπόθεση

---

(29) Βλ.σχετ. Π.Δ 350/1985 ΦΕΚ Α΄ 126/1985 όπως ισχύει σήμερα καθώς και Π. Παπανικολάου "Η ευθύνη της Τράπεζας ως αναδόχου εκδόσεως κινητών αξιών", Αντ. Σάκκουλα 1998.

(30) Σύμφωνα με το άρθρο 2 περ. 10 "ειδική συμμετοχή" είναι η άμεση ή έμμεση κατοχή τουλάχιστον του 10% του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου μιας επιχείρησης καθώς και ο ορισμός του άρθρου 7 του ΠΔ 51/1992 (ΦΕΚ Α΄ 22/1992).

(31) ΦΕΚ Α΄ 233/30.10.2000, επίσης βλ. Λ. Γεωργακόπουλο - Χ. Χρυσάνθη, Τραπεζική Νομοθεσία, σελ. 451.

(32) Βλ.σχετικά άρθρο 16 του Ν.2076/92 καθώς και ανάλυση των ευρωπαϊκών διατάξεων που ενσωματώθηκαν στην ελληνική έννομη τάξη Blanche-Sousi Roubi,ο.π., υποσ. 8, σελ. 113 επ.

(33) Βλ.σχετ. ΠΔ/ΤΕ 2438/98 για το "πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων και προσδιορισμός αρμοδιοτήτων των οργάνων τους στον τομέα του εσωτερικού ελέγχου" καθώς και ΠΔ/ΤΕ 2409/1997, 2387/1996 που τροποποίησαν την 2054/1997 που αφορά "στο συντελεστή φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν την έδρα τους στην Ελλάδα". Επίσης όσον αφορά την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων βλ. ΠΔ/ΤΕ 2397/96.

(34) Βλ. ειδικότερα ΠΔ/ΤΕ 2483/2001 σχετικά με την αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας στην περίπτωση αυτή από την ΤΕ, σύμφωνα με την οποία τα ίδια κεφάλαια που υπολογίζονται δεν συμπίπτουν κατ' ανάγκη με τα στοιχεία των ιδίων κεφαλαίων που περιλαμβάνονται στις δημοσιευμένες λογιστικές καταστάσεις και στον ισολογισμό.

για την τυπική ολοκλήρωση της δημόσιας πρότασης για την οποία σημειωτέον δεν αρκεί μόνο η πιστή τήρηση των διατάξεων της απόφασης επιτροπής κεφαλαιαγοράς. Και αυτό γιατί εάν υποθέσουμε πως η προτεινόμενη δημόσια πρόταση είχε επιτυχή κατάληξη, χωρίς όμως το αποκτών πιστωτικό ίδρυμα να λάβει τελικά τη σχετική έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος, το αποτέλεσμα θα ήταν η επιβολή των προβλεπομένων στα άρθρα 8 και 17 του Ν.2076/92 κυρώσεων στο αποκτών πιστωτικό ίδρυμα, οι οποίες κυρώσεις μπορούν να στερήσουν από το πιστωτικό ίδρυμα-αγοραστή τη δυνατότητα άσκησης των δικαιωμάτων ψήφου που απέκτησε με τη δημόσια πρόταση και να οδηγήσουν ακόμη και στην ανάκληση της αδείας λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος[35]. Για το λόγο αυτόν, το πιστωτικό ίδρυμα αγοραστής, θα πρέπει να λαμβάνει μέριμνα η λήψη της σχετικής άδειας της Τράπεζας της Ελλάδος να τίθεται πάντα *ως αίρεση υπό την οποία διενεργείται η δημόσια πρόταση* στο πληροφοριακό δελτίο που εγκρίνεται και δημοσιεύεται στα πλαίσια διενέργειας της δημόσιας πρότασης, σύμφωνα με το άρθρο 9 περ. ιζ) της απόφασης της επιτροπής κεφαλαιαγοράς.

Η έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος όμως δεν απαιτείται και ως εκ τούτου η δημόσια πρόταση εξαγοράς πιστωτικού ιδρύματος δεν τελεί υπό την αίρεση της έγκρισής της, στην περίπτωση στοιχειοθέτησης των προϋποθέσεων υποχρεωτικής δημόσιας πρότασης και ταυτόχρονης διατήρησης της κεφαλαιακής επάρκειας. Συγκεκριμένα σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ 2483/2000 δεν απαιτείται η έγκριση της ΤΕ στην περίπτωση που:

➢ *σωρευτικά,* i) το προτείνον τη δημόσια πρόταση πιστωτικό ίδρυμα συμμετέχει ήδη με ποσοστό μεγαλύτερο του 50% στο υπό εξαγορά πιστωτικό ίδρυμα ii) ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας του πιστωτικού ιδρύματος είναι ανώτερος του 11% και iii) η επ' αυτού επίπτωση από την επαύξηση της συμμετοχής δεν υπερβαίνει τη μία ποσοστιαία μονάδα

➢ η απόκτηση ή η επαύξηση της ειδικής συμμετοχής του πιστωτικού ιδρύματος, πραγματοποιήθηκε μέσω εταιρειών επενδύσεων χαρτοφυλακίου του Ν.1969/91, όπως ισχύει.

Στην περίπτωση αυτή τα πιστωτικά ιδρύματα που εμπλέκονται στη δημόσια πρόταση έχουν ως υποχρέωση μόνο την απλή γνωστοποίηση στην ΤΕ σύμφωνα με το κεφάλαιο Γ της ΠΔ/ΤΕ 80/15/2000 (βλ. παρακάτω).

β) Η λήψη της έγκρισης στην περίπτωση "διασυνοριακής" εξαγοράς

Τι γίνεται όμως, όσον αφορά στην υποχρέωση προηγούμενης έγκρισης της επιδιωκόμενης πλειοψηφικής συμμετοχής από την εποπτική Αρχή, όταν η δημόσια πρόταση εξαγοράς διενεργείται από πιστωτικό ίδρυμα με έδρα είτε σε κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ενωσης είτε σε τρίτο κράτος και έχει ως αντικείμενο κινητές αξίες πιστωτικού ιδρύματος που έχει την έδρα του στην Ελλάδα. Οταν δηλαδή πρόκειται για διασυνοριακή εξαγορά;

Σύμφωνα με τις παραγράφους 1, 2 & 3 του άρθρου 17 του Ν.2076/92

➢ εάν την πλειοψηφική συμμετοχή, ως αποτέλεσμα της δημόσιας πρότασης, προτίθεται να αποκτήσει είτε πιστωτικό ίδρυμα του οποίου η άδεια λειτουργίας έχει χορηγηθεί από άλλο κράτος-μέλος[36], είτε μητρική επιχείρηση πιστωτικού ιδρύματος του οποίου η άδεια λειτουργίας έχει χορηγηθεί από άλλο κράτος-μέλος, είτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που ελέγχει πιστωτικό ίδρυμα του οποίου η άδεια λειτουργίας έχει χορηγηθεί από άλλο κράτος-μέλος, θα πρέπει να γνωστοποιήσει την πρόθεσή του αυτή στην Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία εντός τριών μηνών από τη γνωστοποίηση υποχρεούται είτε να εγκρίνει τη συμμετοχή είτε να αντιταχθεί σ' αυτή με αιτιολογημένη απόφασή της. Η Τρά-

---

[35] Βλ. παρακάτω αναλυτικά για τις κυρώσεις που επιβάλλονται στην περίπτωση αυτή.

[36] Ανεξάρτητα εάν διατηρεί οποιαδήποτε μορφή εγκατάστασης στην Ελλάδα.

πεζα της Ελλάδος πριν λάβει την οριστική απόφασή της διαβουλεύεται με τις Αρχές[37] που εποπτεύουν το εν λόγω πιστωτικό ίδρυμα στη χώρα καταγωγής και τους κοινοποιεί στη συνέχεια την απόφασή της αυτή.

➢ στην περίπτωση γνωστοποίησης δημόσιας πρότασης που θα έχει σαν αποτέλεσμα πιστωτικό ίδρυμα να καταστεί θυγατρική πιστωτικού ιδρύματος που εδρεύει σε τρίτο κράτος εκτός Ευρωπαϊκής Ενωσης, η Τράπεζα της Ελλάδος κοινοποιεί στην Επιτροπή των ΕΚ την απόφασή της να εγκρίνει ή να αντιταχθεί στην πραγματοποίηση της απόκτησης αυτής λαμβάνοντας υπόψη τυχόν περιορισμό ή αναστολή εξέτασης που έχει αποφασισθεί από τα αρμόδια όργανα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων παρόμοιων αιτημάτων καθώς και τυχόν υποχρεώσεις που προκύπτουν από διεθνείς συμφωνίες. Οι περιοριστικές αυτές διατάξεις δεν ισχύουν στην περίπτωση που η δημόσια πρόταση διενεργείται από πιστωτικά ιδρύματα που εδρεύουν και λειτουργούν σε κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ενωσης και τα οποία ελέγχονται από κατοίκους τρίτων εκτός ΕΕ χωρών ή από θυγατρικές των πιστωτικών αυτών ιδρυμάτων που λειτουργούν σε κράτος-μέλος της ΕΕ[38].

Είναι σαφές ότι και στις δύο παραπάνω περιπτώσεις η δημόσια πρόταση τελεί ουσιαστικά και πάλι *υπό την αίρεση προηγούμενης έγκρισης της Τράπεζας της Ελλάδος.*

5. Υποχρέωση γνωστοποίησης της δημόσιας πρότασης

α. Γνωστοποίηση από το πιστωτικό ίδρυμα που διενεργεί τη δημόσια πρόταση

Σύμφωνα με το άρθρο 7 της απόφασης επιτροπής κεφαλαιαγοράς το πιστωτικό ίδρυμα που έχει αποφασίσει[39] τη διενέργεια δημόσιας πρότασης είτε οικειοθελώς, είτε υποχρεωτικά[40], υποχρεούται να προβεί στις κάτωθι ενέργειες γνωστοποίησης της απόφασής του:

➢ *πριν προβεί σε οποιαδήποτε ανακοίνωση της δημόσιας πρότασης προς το κοινό* ενημερώνει εγγράφως την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και το Διοικητικό Συμβούλιο του υπό εξαγορά πιστωτικού ιδρύματος. Στην περίπτωση "οικειοθελούς" δημόσιας πρότασης η ενημέρωση αυτή πραγματοποιείται μετά τη λήψη της απόφασης διενέργειας δημόσιας πρότασης, χωρίς δηλαδή την τήρηση συγκεκριμένης προθεσμίας, ενώ στην περίπτωση "υποχρεωτικής" δημόσιας πρότασης εντός της αποκλειστικής προθεσμίας των 30 ημερών από την ημερομηνία απόκτησης του ποσοστού του 50% των δικαιωμάτων ψήφου που ορίζεται στο άρθρο 5 παρ. 1 της απόφασης επιτροπής κεφαλαιαγοράς. Σημειωτέον ότι η "έγγραφη" ενημέρωση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς περιλαμβάνει εκτός της ανακοίνωσης της δημόσιας πρότασης και σχέδιο πληροφοριακού δελτίου[41] το οποίο γνωστοποιείται την ημέρα υποβολής του στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και στο Διοικητικό Συμβούλιο του υπό εξαγορά πιστωτικού ιδρύματος.

➢ στην περίπτωση που δεν απαιτείται έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος, δηλαδή στην περίπτωση[42] που η απόκτηση αφορά πιστωτικό ίδρυμα στο οποίο το διενεργόν τη δημόσια πρόταση πιστωτικό ίδρυμα κατείχε ήδη ποσοστό μεγαλύτερο

---

(37) Είτε με την Κεντρική Τράπεζα του συγκεκριμένου κράτους-μέλους που χορήγησε την άδεια είτε με άλλη αρμόδια Αρχή όπως π.χ. Commission bancaire στο Βέλγιο.

(38) Η άποψη αυτή στηρίζεται στην αμοιβαία αναγνώριση των αδειών λειτουργίας που χορηγούνται από άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ, που ως γνωστόν προϋποθέτει τον έλεγχο καταλληλότητας των προσώπων που αιτούνται την άδεια λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος βλ. σχετ. Κεφάλαιο Β' του Ν.2076/92.

(39) Η έννοια της "απόφασης" διενέργειας δημόσιας πρότασης προϋποθέτει τη λήψη απόφασης του αρμόδιου καταστατικού οργάνου του πιστωτικού ιδρύματος.

(40) Δυνάμει των άρθρων 4 και 5 της απόφασης επιτροπής κεφαλαιαγοράς αντίστοιχα.

(41) Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 9 της απόφασης επιτροπής κεφαλαιαγοράς.

(42) Ακόμη και στις περιπτώσεις που σύμφωνα με το άρθρο 5 της απόφασης Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς αν και κατέχει ποσοστό άνω του 50% των δικαιωμάτων ψήφου δεν έχει υποχρέωση υποβολής δημόσιας πρότασης.

του 50% και η απόκτηση δεν επηρεάζει το δείκτη κεφαλαιακής του επάρκειας[43], γνωστοποιεί σχετικά εγγράφως την Τράπεζα της Ελλάδος (Διεύθυνση Γενικής Επιθεώρησης Τραπεζών) εντός μιας εργάσιμης ημέρας από την πραγματοποίηση της "απόκτησης". Ως χρονικό σημείο πραγματοποίησης της "απόκτησης" στην περίπτωση αυτή πρέπει να θεωρείται η ημερομηνία δημοσίευσης των αποτελεσμάτων της δημόσιας πρότασης σύμφωνα με το άρθρο 19 της απόφασης της επιτροπής κεφαλαιαγοράς, αφού από την ημερομηνία αυτή αρχίζει η δυνατότητα άσκησης των δικαιωμάτων ψήφου που αναλογούν στις κινητές αξίες του υπό εξαγορά πιστωτικού ιδρύματος. Από την άλλη, θα πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη ότι, στην περίπτωση που το πιστωτικό ίδρυμα αγοραστής δεν γνωστοποιήσει προηγουμένως τη δημόσια πρόταση στην Τράπεζα της Ελλάδος αναλαμβάνει τον κίνδυνο σωστής εκτίμησης των προϋποθέσεων εξαίρεσης από την υποχρέωση προηγούμενης έγκρισης της επιδιωκόμενης συμμετοχής από την Τράπεζα της Ελλάδος.

➢ εξετάζει το ενδεχόμενο υπαγωγής στον κοινοτικό έλεγχο της Επιτροπής των ΕΚ ή στον έλεγχο της Εθνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού, της "συγκέντρωσης" που πραγματοποιείται με την απόκτηση του ελέγχου του ανταγωνιστικού πιστωτικού ιδρύματος ως αποτέλεσμα της δημόσιας πρότασης, και ανάλογα γνωστοποιεί την επερχόμενη "συγκέντρωση" στη μία ή στην άλλη Αρχή[44]. Ως εκ τούτου είναι σαφές ότι η άσκηση των δικαιωμάτων ψήφου που αποκτά το πιστωτικό ίδρυμα ως αποτέλεσμα της δημόσιας πρότασης τελεί και υπό την αίρεση εγκρίσεως της Επιτροπής Ανταγωνισμού[45].

β. Γνωστοποίηση από το υπό εξαγορά πιστωτικό ίδρυμα

Επίσης το υπό εξαγορά πιστωτικό ίδρυμα είναι υποχρεωμένο, σύμφωνα με το άρθρο 6 του Ν.2076/92, να ανακοινώσει στην Τράπεζα της Ελλάδος τυχόν θετικό αποτέλεσμα της δημόσιας πρότασης αμέσως μόλις λάβει γνώση. Αυτό σημαίνει ότι το Διοικητικό Συμβούλιο του υπό εξαγορά πιστωτικού ιδρύματος έχει υποχρέωση το αργότερο αμέσως μετά τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων της δημόσιας πρότασης, να ανακοινώσει την εξαγορά στην Τράπεζα της Ελλάδος.

6. Κυρώσεις από την παράλειψη γνωστοποίησης ή λήψης προηγούμενης έγκρισης της Τράπεζας της Ελλάδος

Από το συνδυασμό των διατάξεων της παραγράφου 7 του άρθρου 17 και του άρθρου 8 του Ν.2076/92, προκύπτει ότι σε περίπτωση που η εξαγορά πιστωτικού ιδρύματος με δημόσια πρόταση πραγματοποιηθεί είτε χωρίς να εγκριθεί η πραγματοποίησή της από την Τράπεζα της Ελλάδος, όπου αυτό απαιτείται, είτε χωρίς να ανακοινωθεί εκ των προτέρων, επιβάλλονται οι εξής κυρώσεις:

➢ *αυτοδικαίως,* χωρίς δηλαδή τη λήψη σχετικής

---

(43) Σύμφωνα με την παράγραφο 2α) περ.ι) της ΠΔ/ΤΕ 2483/2001 όπως αναλύθηκε και παραπάνω στην παρούσα μελέτη.

(44) Για την έννοια της κοινοτικής διάστασής της και τον τρόπο υπολογισμού του μεγέθους συγκέντρωσης πιστωτικών ιδρυμάτων βλ. Π. Δασμάνογλου "Η έννοια της κοινοτικής διάστασης ως προϋπόθεση ελέγχου της συγχώνευσης πιστωτικών ιδρυμάτων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι ρήτρες διαφυγής", Δελτίο Δικαστικού ΕΤΕ, 1998, σελ. 184, Πολύκαρπου Αδαμίδη, Εξαγορές τραπεζών στον ελληνικό χώρο και τα κριτήρια αντιμετώπισής τους από την Επιτροπή ανταγωνισμού", εισήγηση στο 10ο Συνέδριο Εμπορικολόγων, Ηράκλειο 2000, Κανονισμό του Συμβουλίου 4064/89 για τον έλεγχο συγκεντρώσεων επιχειρήσεων ΕΕ 1989, L 395/1, όπως τροποποιήθηκε από τον Κανονισμό 1310/1997.

(45) Βλ. σχετ. απόφαση 73/ΙΙ/1999 της Επιτροπής Ανταγωνισμού επί της αιτήσεως της Consolited Eurofinance Holdings SA (μετόχου της EFG EUROBANK) να της επιτραπεί, βάσει του άρθρου 4ε του Ν.703/77, κατά παρέκκλιση από την απαγόρευση του άρθρου 4ε παρ. 2 του ιδίου νόμου, να ασκήσει τα δικαιώματα ψήφου που συνδέονται με την απόκτηση αυτή, μέσω δημόσιας προσφοράς, μετοχών της ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΕ και του ελέγχου της τελευταίας.

απόφασης από την ΤΕ, παύει να έχει αποτέλεσμα η άσκηση των δικαιωμάτων ψήφου που απορρέουν από την απόκτηση αυτή.

➢ η Τράπεζα της Ελλάδος, με απόφασή της, μπορεί να επιβάλει στο αποκτών πιστωτικό ίδρυμα πρόστιμο υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου μέχρι ποσοστού 10% της αξίας των μετοχών που μεταβιβάστηκαν δυνάμει της δημόσιας πρότασης

➢ σε περίπτωση που δεν ληφθεί προηγούμενη έγκριση, πέραν των ως άνω κυρώσεων, είναι πιθανό η Τράπεζα της Ελλάδος να θεωρήσει, βάσει της περίπτωσης δ) του άρθρου 8 του Ν.2076/92, ότι με την απόκτηση το πιστωτικό ίδρυμα δεν εκπληρώνει πλέον τους όρους σύμφωνα με τους οποίους χορηγήθηκε η άδεια λειτουργίας, και ως εκ τούτου να αποφασίσει την ανάκλησή της[46].

Εκτός όμως των ανωτέρω είναι σαφές ότι η επιβολή των κυρώσεων αυτών είναι πιθανό να καταστήσει τη δημόσια πρόταση χωρίς αποτέλεσμα με όλες τις συνέπειες που αυτό είναι δυνατό να επιφέρει στα εμπλεκόμενα μέρη. Στην περίπτωση αυτή η αναγραφή των σχετικών αιρέσεων στο πληροφοριακό δελτίο αποτελεί τη μόνη δυνατότητα απαλλαγής του πιστωτικού ιδρύματος αγοραστή.

Πάντως επειδή στην περίπτωση διενέργειας δημόσιας πρότασης εξαγοράς πιστωτικού ιδρύματος έχουν προβλεφθεί ειδικές διατάξεις δημοσιοποίησης της δημόσιας πρότασης είναι ενδεχόμενο να ισχυρισθεί κάποιος ότι η εκπλήρωση της δημοσιοποίησης που έχει στόχο τους υποψήφιους αγοραστές καλύπτει και την υποχρέωση γνωστοποίησης της απόκτησης προς την Τράπεζα της Ελλάδος. Ο ισχυρισμός αυτός, θα ήταν αδύναμος, αφού η δημοσιοποίηση των όρων της δημόσιας πρότασης απευθύνεται σε αόριστο αριθμό αποδεκτών, ενώ η υποχρέωση γνωστοποίησης της απόκτησης και η λήψη προηγούμενης έγκρισης βασίζονται σε κανόνες διοικητικού χαρακτήρα που επιβάλλουν την τήρηση συγκεκριμένης διαδικασίας.

Σημαντικό επίσης στο σημείο αυτό είναι να προσδιορισθεί το χρονικό διάστημα, εντός του οποίου το αίτημα της εγκρίσεως του αποτελέσματος της δημόσιας πρότασης προς την Τράπεζα της Ελλάδος θεωρείται εμπρόθεσμο. Το σημαντικό, κατά την άποψη του γράφοντος, στο σημείο αυτό, είναι η σχετική έγκριση να έχει ληφθεί πριν την πραγματική άσκηση του δικαιώματος ελέγχου του αποκτηθέντος πιστωτικού ιδρύματος και πάντως όχι αργότερα από τη δημοσίευση του αποτελέσματος της δημόσιας πρότασης, σύμφωνα με το άρθρο 19 απόφασης επιτροπής κεφαλαιαγοράς. Η άποψη που υποστηρίζει ότι το σχετικό αίτημα προς την Τράπεζα της Ελλάδος θα έπρεπε να υποβληθεί με τη δημοσίευση της δημόσιας πρότασης, θα είχε ως αποτέλεσμα την πιθανότητα υποβολής σχετικού αιτήματος από περισσότερα πιστωτικά ιδρύματα που ενδεχομένως θα υπέβαλαν "ανταγωνιστικές" δημόσιες προτάσεις για την εξαγορά του ίδιου πιστωτικού ιδρύματος[47].

7. Περιεχόμενο πληροφοριακού δελτίου

Στο άρθρο 9 της απόφασης επιτροπής κεφαλαιαγοράς περιγράφονται τα στοιχεία που πρέπει να περιέχονται στο πληροφοριακό δελτίο που θα δημοσιεύσει, μετά από έγκριση του περιεχομένου του από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, το πιστωτικό ίδρυμα που διενεργεί τη δημόσια πρόταση εξαγοράς. Είναι σαφές ότι η διάταξη αυτή είναι ειδική σε σχέση με το Π.Δ. 348/85 όπου ρυθμίζεται το περιεχόμενο του "ενημερωτικού" δελτίου εκδότη κινητών αξιών. Σημαντική διαφορά είναι ότι το πληροφοριακό δελτίο της δημόσιας πρότασης εμπεριέχει στοιχεία πληροφόρησης της επένδυ-

[46] Είτε διότι η αλλαγή δημιουργεί "στενούς δεσμούς" μεταξύ προσώπων, που παρεμποδίζουν εδεχομένως κατά την άποψή της, την άσκηση της εποπτείας.

[47] Για τη διαδικασία υποβολής "ανταγωνιστικής" δημόσιας πρότασης βλ. άρθρο 21 της απόφασης Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.

σης από τον αγοραστή προς τον πωλητή των κινητών αξιών της υπό εξαγορά εταιρείας, ενώ στην περίπτωση του ενημερωτικού δελτίου δημόσιας προσφοράς μετοχών συμβαίνει το αντίθετο. Πάντως σε κάθε περίπτωση, το "πληροφοριακό" δελτίο έχει σκοπό να καλύψει την ανάγκη ενημέρωσης των επενδυτών[48] για τη συμμετοχή τους στη διαδικασία δημόσιας εξαγοράς του πιστωτικού ιδρύματος του οποίου κατέχουν κινητές αξίες. Εκτός των στοιχείων που αφορούν τη δημόσια πρόταση γενικά, στο άρθρο 11 της απόφασης επιτροπής κεφαλαιαγοράς εμπεριέχονται στοιχεία που αφορούν ειδικότερα στα πιστωτικά ιδρύματα ως εξής:

➢ Στην περίπτωση θ) αναφέρεται ότι σε περίπτωση που η δημόσια πρόταση διενεργείται με καταβολή μετρητών, πρέπει να προσκομίζεται βεβαίωση πιστωτικού ιδρύματος που είναι εγκατεστημένο στην Ελλάδα ή σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ενωσης, ότι το πιστωτικό ίδρυμα που πρόκειται να καταβάλει διαθέτει τα μέσα καταβολής για το σύνολο του ποσού που καταβάλλεται σε μετρητά, ενώ στην περίπτωση ανταλλαγής κινητών αξιών, πρέπει να περιέχεται βεβαίωση πιστωτικού ιδρύματος που ενεργεί ως θεματοφύλακας, ότι το πιστωτικό ίδρυμα διαθέτει τις κινητές αξίες την παράδοση των οποίων προτείνει ως αντιπαροχή των κινητών αξιών της υπό εξαγοράς εταιρείας. Ερώτημα γεννάται εάν, στην περίπτωση που ο διενεργών τη δημόσια πρόταση είναι πιστωτικό ίδρυμα, αρκεί οι παραπάνω βεβαιώσεις να γίνουν από το ίδιο το πιστωτικό ίδρυμα ή από κάποιο άλλο που αποτελεί θυγατρική του εταιρεία, αφού και στις δύο περιπτώσεις ο εγγυοδοτικός κίνδυνος αναλαμβάνεται από τον Ομιλο του πιστωτικού ιδρύματος που διενεργεί την εξαγορά. Πάντως δεν φαίνεται στη χρηματιστηριακή νομοθεσία να υφίσταται συγκεκριμένη διάταξη που απαγορεύει την παροχή των υπηρεσιών αυτών, όπως και του αναδόχου ή συμβούλου, από θυγατρική εταιρεία του αποκτώντος εφόσον λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα αποτροπής καταστάσεων συγκρούσεων συμφερόντων του άρθρου 6 του Κανονισμού Αναδόχων.

➢ Στο σημείο ιζ) προβλέπεται η δυνατότητα να αναφερθούν τυχόν αιρέσεις υπό τις οποίες πραγματοποιείται η δημόσια πρόταση. Σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 1 της απόφασης επιτροπής κεφαλαιαγοράς "η δημόσια πρόταση δεν επιτρέπεται να υπόκειται σε αιρέσεις άλλες πλην εκείνων που αφορούν στη χορήγηση διοικητικών αδειών ή εγκρίσεων που μπορεί να απαιτούνται και εκείνων που ενδεχομένως αφορούν στην έκδοση κινητών αξιών που προσφέρονται σε αντάλλαγμα, σε περίπτωση δημόσιας πρότασης ανταλλαγής". Ως εκ τούτου είναι σαφές ότι οι αιρέσεις που επιτρέπεται να αναφερθούν στο πληροφοριακό δελτίο είναι μόνον αυτές που είναι σύμφωνες με την παραπάνω διάταξη του άρθρου 14 και πρέπει να θεωρούνται αντικειμενικές. Στην κατηγορία αυτή, όσον αφορά τα πιστωτικά ιδρύματα, θεωρούνται ως επιτρεπόμενες αιρέσεις: α) η προηγούμενη έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος όπου απαιτείται σύμφωνα με όσα αναλύθηκαν παραπάνω, β) η έγκριση της "συγκέντρωσης" από την αρμόδια Αρχή, ανάλογα εάν η συγκέντρωση θεωρηθεί "κοινοτικής διάστασης"[49] ή εθνικής και γ) ενδεχόμενη αίρεση σε σχέση με την έκδοση κινητών αξιών ανταλλαγής, μόνον όμως εφόσον οι εν λόγω κινητές αξίες είναι εισηγμένες σε Χρηματιστήριο κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ενωσης *μόνο δηλαδή στην περίπτωση διασυνοριακής ανταλλαγής* που δεν αφορά σε κινητές αξίες που δεν είναι εισηγμένες σε Χρηματιστήριο κράτους-

---

[48] Για την ανάγκη και τα είδη πληροφόρησης των επενδυτών βλ. σχετ. Γ. Μιχαλόπουλο, "Η πληροφόρηση των επενδυτών", Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου, ΕΤΟΣ Β΄, 1/2002,τεύχος 1.

[49] Βλ.σχετ. Δ. Τζουγανάτος, "Ελεγχος της εξαγοράς επιχειρήσεων με τον Ν.703/1977", εισήγηση στο συνέδριο εμπορικολόγων, Ηράκλειο, 3-5 Νοεμβρίου 2000, Π. Δασμάνογλου, "Η έννοια της κοινοτικής διάστασης" ως προϋπόθεση ελέγχου της συγχώνευσης πιστωτικών ιδρυμάτων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι ρήτρες διαφυγής", Δελτίο Δικαστικού Εθνικής Τράπεζας, τεύχος 1997, σελ. 184.

μέλους ή είναι εισηγμένες σε Χρηματιστήριο τρίτου κράτους[50].

Γ. Επίλογος

Κατόπιν των ανωτέρω είναι σαφές ότι η εξαγορά πιστωτικού ιδρύματος από ένα άλλο πιστωτικό ίδρυμα με δημόσια πρόταση, δεν παράγει ουσιαστικά αποτελέσματα εάν δεν εγκριθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος. Ερώτημα γεννάται στο κατά πόσο η ενδεχόμενη άρνηση εγκρίσεως απόκτησης πλειοψηφικής συμμετοχής δύναται αυτοδικαίως να επιφέρει την ακυρότητα της διαδικασίας της δημόσιας πρότασης ή απλώς να "παγώσει" το αποτέλεσμα της πλειοψηφικής συμμετοχής που απέκτησε το πιστωτικό ίδρυμα-αγοραστής. Με άλλα λόγια δεν πρόκειται για αυτοδίκαιη ακύρωση της διαδικασίας δημόσιας πρότασης, η οποία είναι εύλογο ότι μπορεί να διαταχθεί μόνο από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, αλλά για άρση της άδειας νόμιμης λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος λόγω προφανούς έλλειψης των προϋποθέσεων που ο νόμος ορίζει και μάλιστα λόγω απρόοπτης μεταβολής των συνθηκών[51].

---

[50] Αφού στην τελευταία αυτή περίπτωση το πιστωτικό ίδρυμα που προτείνει την ανταλλαγή είναι υποχρεωμένο να παρέχει τη δυνατότητα αντιπαροχής σε μετρητά σύμφωνα με την παράγραφο 1 περ. θ) του άρθρου 9.

[51] Υπό την έννοια ότι η επερχόμενη εξαγορά επέφερε "αλλαγή" των στοιχείων βάσει των οποίων εκδόθηκε η άδεια λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος από την Τράπεζα της Ελλάδος.

Διεθνεις Νομοθετικες Εξελιξεις για τη Φορολογικη Εναρμονιση και το Τραπεζικο Απορρητο

ΑΓΓΕΛΙΚΑΣ Α. ΓΚΟΥΣΚΟΥ
Δ.Ν. Δικηγόρου
Ειδικής Νομικής Συμβούλου ΕΕΤ

1. Εισαγωγή

Είναι πλέον βίωμα του καθενός από εμάς ότι οι τεχνολογικές εξελίξεις διευκολύνουν τη διεκπεραίωση εργασιών, που παλαιότερα απαιτούσαν κόπο και χρόνο πολλαπλάσιο.

Η ευχέρεια της συλλογής και επεξεργασίας ατομικών στοιχείων, πληροφοριών κ.λπ. καθώς και η μετάδοση και αναπαραγωγή τους είναι τέτοια πλέον σήμερα, που δικαιολόγησε και την ύπαρξη ειδικού νομοθετήματος, προκειμένου να διαφυλαχθούν τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα του κάθε ατόμου, τα οποία εξ αφορμής μιας συναλλαγής τίθενται στη διάθεση του ενός εκ των δύο συμβαλλομένων.

Προς άλλη κατεύθυνση, σε διεθνές επίπεδο, η δυνατότητα ταχείας συλλογής και ανταλλαγής πληροφοριών[1] δίνει στα κράτη τη δυνατότητα αποτελεσματικής συνεργασίας σε τομείς, όπως ο χρηματοπιστωτικός κυρίως για λόγους πάταξης της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής[2] και του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.

2. Η παροχή πληροφοριών ως μέσο κατά της φοροδιαφυγής

2.1. Η προσπάθεια κοινοτικής εναρμόνισης του φορολογικού δικαίου

Στις χώρες της ΕΕ και παρά την εισαγωγή των διατάξεων της ενιαίας αγοράς, τα φορολογικά συστήματα παρουσιάζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις. Αυτό προκύπτει και από το γεγονός ότι το συνολικό φορολογικό βάρος ποικίλλει έντονα από 54% του ΑΕΠ στη Σουηδία μέχρι το 34% του ΑΕΠ στην Ιρλανδία. Πέρα από τις σημαντικές διαφορές που υπάρχουν στο φορολογικό βάρος μεταξύ των χωρών, σημαντικές είναι επίσης και οι διαφοροποιήσεις μεταξύ των χωρών στη διάρθρωση των φορολογικών εσόδων. Η φορολογία του εισοδήματος κυμαίνεται από 39,3% στην Ιρλανδία μέχρι 63,9% στη Σουηδία.

Σε ό,τι αφορά τους έμμεσους φόρους και τους φόρους επί της κατανάλωσης των αγαθών και υπηρεσιών, η σύγκριση των φορολογικών εσόδων παρουσιάζει περισσότερες ομοιότητες και υπάρχει σχετική σύγκλιση των συντελεστών της φορολογίας. Τέλος τα φορολογικά συστήματα των κρατών-μελών εν γένει χαρακτηρίζονται από πολυπλοκότητα, πολυνομία και σε πολλές περιπτώσεις διαφορετικές αρχές και κανόνες.

Η εναρμόνιση των βασικών αρχών φορολόγησης των τραπεζικών προϊόντων και εργασιών στην

---

[1] Ως πληροφορία θα μπορούσε να οριστεί η μετάδοση ή περιγραφή ορισμένης παρούσας ή (ασφαλούς) μελλοντικής κατάστασης προς το συμφέρον του αποδέκτη. Βλ. σχετ. *Καράση*, σε *Γεωργιάδη-Σταθόπουλο* ΑΚ 729 αριθ. 2 που αναφέρει ότι η συμβουλή ή σύσταση αφενός και η παροχή πληροφορίας αφετέρου διαφοροποιούνται μόνο ως προς το πνευματικό στοιχείο που συνδέει εσωτερικά την παροχή με τον παρέχοντα.

[2] Με τη χρήση των υπεράκτιων εταιρειών, γνωστών ως offshore.

Ευρωπαϊκή Ενωση αποτελεί όμως το βασικό άξονα της δημιουργίας της ενιαίας αγοράς. Ιδίως στο χώρο των τραπεζών η εκτίμηση αυτή επιβεβαιώνεται άμεσα και από την πολύχρονη προσπάθεια στον τομέα της με ενιαίο τρόπο φορολόγησης των τραπεζικών εργασιών ιδίως με τη σύνταξη των ακόλουθων κειμένων:

1) Πρόταση Οδηγίας για την εξασφάλιση της πραγματικής φορολόγησης των εισοδημάτων από αποταμιεύσεις υπό τη μορφή τόκων στην Κοινότητα COM (2001) 400

2) Πρόταση Οδηγίας του Συμβουλίου για την καθιέρωση κοινού συστήματος φορολόγησης των τόκων και των δικαιωμάτων που καταβάλλονται μεταξύ συνδεδεμένων εταιρειών διαφορετικών κρατών-μελών

3) Πρόταση Οδηγίας για την τροποποίηση της οδηγίας 388/77/ΕΟΚ αναφορικά με το φόρο προστιθέμενης αξίας που εφαρμόζεται σε ορισμένες υπηρεσίες παρεχόμενες με ηλεκτρονικά μέσα

4) Πρόταση Οδηγίας για την τροποποίηση της Οδηγίας 77/388/ΕΟΚ με στόχο την απλοποίηση του εκσυγχρονισμού και την εναρμόνιση των όρων που επιβάλλονται στην τιμολόγηση όσον αφορά το φόρο προστιθέμενης αξίας – ηλεκτρονική τιμολόγηση

5) Πρόταση Κανονισμού για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 218/92 του Συμβουλίου σχετικά με τη διοικητική συνεργασία στον τομέα των έμμεσων φόρων.

2.2. Πρόταση Οδηγίας για τη φορολόγηση των εισοδημάτων από αποταμιεύσεις – Σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών

Μεγαλύτερη κινητικότητα εξ όλων αυτών παρουσιάζει σήμερα το ζήτημα της φορολόγησης των εισοδημάτων από αποταμιεύσεις.

Το σχέδιο της εν λόγω οδηγίας αντικατέστησε προηγούμενο που είχε εκδοθεί από το Συμβούλιο στις 20 Μαΐου 1998 και σκόπευε να διασφαλίσει την ελάχιστη αποτελεσματική φορολόγηση των εισοδημάτων από αποταμιεύσεις υπό τη μορφή τόκων που καταβλήθηκαν εντός της Ευρωπαϊκής Ενωσης[3].

Αξιο παρατήρησης είναι το γεγονός ότι το ισχύον σχέδιο οδηγίας δεν ακολούθησε τον τρόπο εναρμόνισης, που υιοθετούσε προηγουμένως το παλαιότερο και ήδη αντικατασταθέν κείμενο. Πιο συγκεκριμένα, το πρώτο σχέδιο βασιζόταν στο λεγόμενο "co-existence model" (μοντέλο συνύπαρξης), με το οποίο κάθε κράτος-μέλος θα μπορούσε να επιλέξει μεταξύ του συστήματος επιβολής φόρου παρακράτησης επί των καταβλητέων τόκων σε φυσικά πρόσωπα, που είναι κάτοικοι σε άλλα κράτη-μέλη και του συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρμοδίων αρχών (συνήθως Υπουργεία Οικονομικών και Εφορίες) του τόπου κατοικίας του δικαιούχου των τόκων με σκοπό τελικώς την είσπραξη φόρου επ' αυτών. Τις πληροφορίες αυτές θα συλλέγουν σε πρώτη φάση οι πληρώτριες των τόκων τράπεζες. Ειδικότερα σε συνέχεια με τα πορίσματα του Συμβουλίου της Ευρώπης στο Ελσίνκι το Δεκέμβριο του 1999[4] τα κράτη-μέλη συμφώνησαν στη σύσκεψη που έγινε στη Φέιρα[5] ότι επιλέγεται το σύστημα της ανταλλαγής πληροφοριών, σε μια όσο το δυνατόν ευρεία κλίμακα, ενώ χώρες όπως το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και η Αυστρία θα διατηρούν παραταύτα τη δυνατότητα να επιβάλλουν φόρο παρακράτησης επί των ως άνω τόκων για περιορισμένο χρονικό διάστημα.

Ο ΟΟΣΑ κατέληξε στη σημερινή πρόταση οδηγίας για τη φορολόγηση των αποταμιεύσεων την 18η Ιουλίου 2001, αποσύροντας έτσι η Επιτροπή το παλαιότερο σχέδιό της.

Στο πεδίο εφαρμογής της πρότασης οδηγίας περιλαμβάνονται τα εισοδήματα από πάσης φύσεως

---

(3) *Γκούσκου,* Η φορολόγηση των εισοδημάτων από καταθέσεις, Κοινοτικές εξελίξεις, Δελτίο ΕΕΤ, Αριθ. 23, Γ' τριμηνία 2000, 87.

(4) Βλ. Δελτίο Τύπου No. 00300/1/99 της 11.12.99 που δημοσιεύεται στο website του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ενωσης (http://ne.eu.int).

(5) βλ. παράρτημα IV των πορισμάτων της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρώπης στη Santa Maria da Feira της 19/20.6.2000 (Δελτίο Τύπου N° 200/1/00 της 19.6.2000).

πιστωτικούς τίτλους (έντοκα γραμμάτια και ομόλογα του Δημοσίου, εταιρικά ομόλογα, ομόλογα μηδενικού τοκομεριδίου κ.λπ.) της εγχώριας και της διεθνούς χρηματαγοράς, τα διανεμόμενα από Αμοιβαία Κεφάλαια Εισοδήματα, Οργανισμούς Συλλογικών Επενδύσεων σε Κινητές Αξίες (trusts, partnerships κ.λπ.) όπως και εκείνα που χρησιμοποιούνται σαν υποκατάστατα αυτών, καθώς και οι κεφαλαιοποιημένοι τόκοι των Αμοιβαίων Κεφαλαίων Κεφαλαιοποίησης, εφόσον συνδέονται με πιστωτικούς τίτλους.

Προβλέπεται ρήτρα κεκτημένων δικαιωμάτων (grandfathering clause) μέχρι το τέλος της μεταβατικής περιόδου, στη διάρκεια της οποίας δεν θα καλύπτονται από την οδηγία τα εισοδήματα των διαπραγματεύσιμων χρεογράφων που απορρέουν είτε από εκδόσεις των οποίων τα ενημερωτικά δελτία έχουν εγκριθεί από την αρμόδια αρχή πριν από την 1η Ιανουαρίου 2001 είτε, αν δεν υπάρχει ενημερωτικό δελτίο, από εκδόσεις που έχουν πραγματοποιηθεί πριν από την ημερομηνία αυτή.

Αξιο παρατήρησης μάλιστα για το θέμα μας είναι το γεγονός ότι και οι τρεις προαναφερθείσες χώρες, που διατηρούν το καθεστώς του συστήματος παρακράτησης φόρου για μια μεταβατική περίοδο είναι εκείνες, οι οποίες παρέχουν στις τράπεζες και τους πελάτες τους το "ευεργέτημα" του αυστηρού τραπεζικού απορρήτου. Συνεπώς η μεταβατική αυτή περίοδος (ή αλλιώς η περίοδος χάριτος) που τους αναγνωρίστηκε δεν έχει παρά το σκοπό της εναρμόνισης της νομοθεσίας τους περί του απορρήτου προς την κατεύθυνση των νέων απαιτήσεων παροχής πληροφοριών[6].

3. Συμβάσεις "Εξουσιοδοτημένου Διαμεσολαβητή" (Qualified Intermediary Agreements) / Υποχρέωση Παροχής Πληροφοριών στο IRS

Η παροχή πληροφοριών όμως δεν έχει επιλεγεί μόνον ενδοκοινοτικά ως το μέσο πίεσης για αποτελεσματική φορολόγηση. Ηδη οι φορολογικές αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής επέβαλαν στους πληρωτές εισοδημάτων από ορισμένες αμερικανικές πηγές προς αλλοδαπούς δικαιούχους τη σύναψη σύμβασης με τις ίδιες, δυνάμει της οποίας οι πρώτοι θα πρέπει, προτού καταβάλλουν τα εν λόγω εισοδήματα, να ενημερώνουν σχετικά τις φορολογικές αρχές των ΗΠΑ. Η ενημέρωση αυτή λαμβάνει τη μορφή κυρίως αποστολής σε αυτές ορισμένων δικαιολογητικών. Κατά το IRS (Internal Revenue Service) η υποχρέωση υποβολής στο ίδιο των δικαιολογητικών αυτών θα εξασφαλίσει την εκούσια συμμόρφωση των δικαιούχων των εισοδημάτων στις φορολογικές υποχρεώσεις τους και άρα θα συμβάλει στη μείωση της φοροδιαφυγής και στην παροχή αληθών πληροφοριών.

Η διαδικασία σύναψης των εν λόγω συμβάσεων μεταξύ των πληρωτών "εξουσιοδοτημένων διαμεσολαβητών" (Qualified Intermidiary), ως επί το πλείστον, τραπεζών και του IRS προϋποθέτει την απάντηση εκ μέρους των αρμοδίων αρχών κάθε χώρας δώδεκα ερωτήσεων, που σκοπό έχουν να ενημερώσουν τις αρχές των ΗΠΑ για το επίπεδο διαφάνειας και αποτελεσματικότητας κατά τη λήψη πληροφόρησης από τον πελάτη καθώς και τη δυνατότητα μετάδοσής της σε τρίτο. Οι ερωτήσεις αυτές γνωστές υπό τον τίτλο "Know Your Customer Rules" (KYCR) αποσκοπούν στην ουσία στη διασφάλιση των φορολογικών αρχών των ΗΠΑ ότι το προβλεπόμενο στη σύμβαση σύστημα παροχής πληροφοριών δεν προσκρούει σε εμπόδια νομοθεσίας απορρήτου, προστασίας προσωπικών δεδομένων κ.λπ. Γι' αυτό και οι απαντήσεις κάθε χώρας τίθενται υπό την έγκριση των αμερικανικών φορολογικών αρχών, με την έννοια ότι αν θεωρηθεί ότι η νομοθεσία που διέπει μια εν δυνάμει αντισυμβαλλόμενη τράπεζα δεν βοηθά τη λειτουργία του συστήματος

[6] Το εγχείρημα πάντως δεν είναι εύκολο μετά την άρνηση του Λουξεμβούργου και της Αυστρίας να αποδεχθούν την άρση του τραπεζικού απορρήτου, σε συνέχεια της αρνήσεως της Ελβετίας, Λιχτενστάϊν και Μονακό για το ίδιο θέμα.

παροχής πληροφοριών η τράπεζα αυτή δεν μπορεί να συμβληθεί με το IRS ως Εξουσιοδοτημένος Διαμεσολαβητής.

Το πρακτικό αποτέλεσμα αυτού του αποκλεισμού επικεντρώνεται στο ζήτημα του κινδύνου της απώλειας πελατείας, αφού κάθε είσπραξη εισοδήματος στις ΗΠΑ από μη μόνιμο κάτοικο ΗΠΑ προϋποθέτει την ανάμιξη πιστωτικού ιδρύματος που έχει χαρακτηριστεί από το IRS ως "Εξουσιοδοτημένος Διαμεσολαβητής".

Ανεξάρτητα από άλλου είδους τοποθετήσεις στο θέμα σχετικά με τη μονομερή στην ουσία επιβολή του συστήματος αυτού από τις ΗΠΑ, άξιο μνείας για το θέμα μας είναι η θεσμοθέτηση ενός νέου συστήματος παροχής πληροφοριών για φορολογικούς σκοπούς.

Πληροφοριακά αναφέρεται εδώ ότι η χώρα μας έλαβε την ως άνω έγκριση από το IRS και ότι ορισμένες εγκατεστημένες στη χώρα μας τράπεζες έλαβαν το χαρακτηρισμό του εξουσιοδοτημένου μεσολαβητή. Παραταύτα ζητήματα απορρήτου, που ενδεχομένως θα τεθούν κατά την εφαρμογή των ανωτέρω δεν επιλύθηκαν ακόμα.

4. Οι νομοθετικές εξελίξεις στη χώρα μας σε σχέση με το τραπεζικό απόρρητο

Ενόψει των ανωτέρω χρήσιμη κρίνεται η σύντομη επισκόπηση της νομοθεσίας περί τραπεζικού απορρήτου στη χώρα μας.

Κατά το άρθρ. 1 του ν.δ. 1059/1971, οι καταθέσεις σε ελληνικές τράπεζες χαρακτηρίζονται ως απόρρητες. Επίσης κατά το άρθρ. 2 παρ. 1, 2, 3 του ιδίου νόμου οι διοικητές, τα μέλη των διοικητικών συμβουλίων ή άλλων συλλογικών οργάνων ή οι υπάλληλοι τραπεζών, οι οποίοι κατά τη διάρκεια των καθηκόντων τους λαμβάνουν γνώση των τραπεζικών καταθέσεων και παρέχουν με οποιονδήποτε τρόπο πληροφορίες αναφορικά με τις τραπεζικές καταθέσεις τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον 6 μηνών.

Ιδιαιτερότητα της ελληνικής νομοθεσίας περί του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων φαίνεται πως είναι η μη άρση του ακόμα και με τη συναίνεση του καταθέτη. Αυτός είναι και ο λόγος που ενδέχεται τα ανωτέρω περί εξουσιοδοτημένου διαμεσολαβητή να προξενήσουν κατά την εφαρμογή τους προβλήματα κατά την ελληνική νομοθεσία.

Δύο μόνο ήταν μέχρι πρότινος οι συνθήκες υπό τις οποίες επιτρεπόταν η άρση του απορρήτου των καταθέσεων κατά το ελληνικό δίκαιο α) το άρθρ. 3 του ν.δ. 1059/1971, όπως αυτό αντικαταστάθηκε από το άρθρ. 27 Ν. 1869/1989[7] και β) το άρθρ. 2 ν.δ. 1325/1972[8] .

Προσφάτως στα ανωτέρω προστέθηκε και η περίπτωση του άρθρ. 24 Ν. 2915/2001 κατά το οποίο *"το απόρρητο κάθε μορφής καταθέσεων σε πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και των άυλων μετοχών που καταχωρίζονται στο Σύστημα Αϋλων Τίτλων (ΣΤΑ) του Κεντρικού Αποθετηρίου Αξιών (ΚΑΑ) δεν ισχύει έναντι του δανειστή που έχει δικαίωμα κατάσχεσης της περιουσίας του δικαιούχου της κατάθεσης ή της μετοχής. Το απόρρητο αίρεται μόνο για το χρηματικό ποσό που απαιτείται για την ικανοποίηση του δανειστή"*.

Ενόψει της νέας αυτής διάταξης και της συνακόλουθης άρσης του τραπεζικού απορρήτου, που αυτή είχε ως συνέπεια, τέθηκε εκ νέου το ζήτημα της παροχής πληροφοριών από την τράπεζα αυτή τη φορά προς το δανειστή/κατάσχοντα.

Πάντως ενόψει του γεγονότος ότι δεν προβλέπεται στο νέο νόμο ειδική διαδικασία για τη διερεύνηση της ύπαρξης ή όχι κατάθεσης θα πρέπει μάλλον να θεωρηθεί ότι ούτε υπό τα νέα δεδομένα η τράπεζα θα μπορεί να παρέχει πληροφορίες στο δανειστή για τους ως άνω σκοπούς.

---

[7] Αφορά την περίπτωση της ειδικά αιτιολογημένης παραγγελίας ή αίτησης ή απόφασης του αρμόδιου για την άσκηση ποινικής δίωξης ή την άσκηση ποινικής δίωξης ή τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης ή προανάκρισης ή κύριας προανάκρισης.

[8] Αφορά την περίπτωση της σφράγισης ελλείψει διαθεσίμων κεφαλαίων της ακάλυπτης επιταγής.

Με άλλες λέξεις, επομένως, ο εντοπισμός της τράπεζας στην οποία έχει καταθέσεις ο οφειλέτης εναπόκειται αποκλειστικά στο δανειστή.

Επομένως ούτε υπό αυτό το περιορισμένο πρίσμα ήρθη το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων στη χώρα μας, με αποτέλεσμα να εξακολουθεί αυτό να ισχύει και να δημιουργεί τα ζητήματα που αναφέρθηκαν.

Ο Έλληνας νομοθέτης εξακολουθεί επομένως να είναι φειδωλός ως προς την άρση του απορρήτου, ενώ η χώρα μας εντάσσεται στην ουσία σ' εκείνους που κρατούν πολύ "σκληρό" τον πυρήνα του απορρήτου, μη επιτρέποντας την παροχή πληροφοριών παρά σε ακραίες περιπτώσεις που προβλέπει το ν.δ. 1059/1971.

Οι εξελίξεις όμως που προηγήθηκαν, αλλά και όσα θα αναφερθούν και υπό 5 κατωτέρω δεν υπάρχει αμφιβολία ότι θα επιβάλλουν εν τέλει την τροποποίηση του σχετικού νόμου και τη συνολική αντιμετώπιση του θέματος, ώστε αυτό να παρακολουθήσει τα νέα δεδομένα της διαφάνειας και της ανταλλαγής πληροφοριών.

5. Το ξέπλυμα χρήματος και τα μέτρα κατά της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Στα τέλη του χρόνου που μας πέρασε υιοθετήθηκε η Δεύτερη Οδηγία για το ξέπλυμα χρήματος, με την οποία και τροποποιήθηκε εκείνη του 1991. Βασικό χαρακτηριστικό της οδηγίας αυτής είναι – ίσως υπό την επήρεια των γεγονότων στη Ν. Υόρκη της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 – ο ιδιαίτερα ευρύς ορισμός των αδικημάτων που καλύπτει η οδηγία. Εν τω μεταξύ πάντως το Συμβούλιο των Υπουργών (ECOFIN) ήδη κατά τη χρονιά που μας πέρασε, με σκοπό την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας απεφάσισε τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων στο χρηματοπιστωτικό τομέα που έχουν και πάλι ως κύριο μοχλό τους την "πληροφορία", είτε με τη μορφή των διαύλων επικοινωνίας, είτε με τη μορφή επεξεργασίας εμπιστευτικών πληροφοριών κ.λπ.

Ειδικότερα:

1. Υπεβλήθη έκθεση στο Συμβούλιο ECOFIN στις 16 Οκτωβρίου 2001 για ενδεχόμενα αδικήματα χρησιμοποίησης εμπιστευτικών πληροφοριών σχετιζόμενα με τις επιθέσεις της 11.09.2001.
2. Επετεύχθη συμφωνία στην επιτροπή συνδιαλλαγής για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοοικονομικού συστήματος για το ξέπλυμα χρήματος.
3. Εξετάστηκαν οι σχετικές νομικές πράξεις της ΕΚ και της ΕΕ, που είναι κατάλληλες για να μεριμνήσουν ώστε τα τραπεζικά συστήματα να μην επιτρέπουν τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.
4. Υπό εξέταση βρίσκονται σε επίπεδο ομάδας εργασίας τα μέτρα κατά των πράξεων προσώπων που κατέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες και των πράξεων χειραγώγησης της αγοράς (καταχρηστικές πρακτικές στην αγορά).
5. Το Συμβούλιο σημείωσε στην έκθεση της Επιτροπής τον καθορισμό στοιχειωδών κριτηρίων διαφάνειας των διαφόρων τύπων νομικών οντοτήτων (συγκεκριμένα επιχειρήσεων διαχείρισης περιουσιών-Fiducies, τραστ και ιδρύματα), προκειμένου να εξασφαλισθούν τα μέσα για να εντοπίζονται καλύτερα οι οικονομικοί δικαιούχοι.
6. Το κοινό Συμβούλιο ΔΕΥ/ECOFIN αποφάσισε στις 16 Οκτωβρίου 2001 ότι τα κράτη-μέλη θα λάβουν μια σειρά κοινών αντιμέτρων (έγγρ. 12665/01) - Συνεδρίαση ολομέλειας της GAFI στην Ουάσιγκτον στις 29-30/10. Λήφθηκε μάλιστα η απόφαση να γίνει από τον Ιούνιο του 2002 ο προσδιορισμός των δικαιοδοσιών που δεν καταπολεμούν τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και να ληφθούν μέτρα κατά των μη συνεργάσιμων δικαστικών αρχών και εδαφών που εντοπίζονται από την GAFI. Επίσης αποφασίστηκε η διεύρυνση των δράσεων της GAFI, ώστε να συμπεριληφθεί η καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Επίμετρο

Ολα τα παραπάνω καθιστούν προφανή την ανάγκη συνολικής αντιμετώπισης του ζητήματος του τραπεζικού απορρήτου στη χώρα μας. Επομένως, κυρίως η λήψη μέτρων διαμέσου του χρηματοπιστωτικού τομέα για την "ενίσχυση της ευρωπαϊκής πολιτικής ασφάλειας" δημιουργούν ποικίλα ερωτήματα όχι μόνον από πλευράς παραβίασης ή μη θεμελιωδών ατομικών δικαιωμάτων αλλά και από πλευράς, στενότερα, του ρόλου των τραπεζών στη νέα αυτή πραγματικότητα.

Με δεδομένο το γεγονός ότι η υλοποίηση όλων όσων αναφέρθηκαν θα έχει ως βέβαιο αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους των τραπεζικών υπηρεσιών και αυτό σε συνδυασμό με εξελίξεις άλλης τάξεως που αφορούν λ.χ. την προστασία του καταναλωτή και συμπιέζουν το κόστος των παρεχομένων υπηρεσιών προς τα κάτω αναρωτιέται κανείς, νομίζω εύλογα, ποιο θα είναι το μοντέλο μιας σύγχρονης τράπεζας στο μέλλον. Το αποτέλεσμα ίσως είναι ότι οι τεχνολογικές εξελίξεις θα τυποποιήσουν εντελώς τον τρόπο παροχής των κλασικών τραπεζικών υπηρεσιών, με αποτέλεσμα έτσι να συγκρατηθεί και το κόστος. Κατά τα λοιπά οι "σύγχρονες" τράπεζες θα λειτουργούν, τουλάχιστον στην Ευρώπη, ως γραφεία πληροφοριών, επιφορτισμένα μόνο με το βάρος του επαγγελματικού απορρήτου, συνδεδεμένα προς κεντρικές μονάδες επεξεργασίας στοιχείων και πληροφοριών και με άμεση σύνδεση προς τις αρμόδιες φορολογικές και αστυνομικές αρχές. Το εμπόριο του χρήματος – η κλασική τραπεζική συναλλαγή[9] – ίσως έτσι ασκηθεί στο μέλλον από φορείς κυρίως επενδυτικούς με πιο ριψοκίνδυνο και εν δυνάμει αποδοτικό τρόπο, χωρίς τις δεσμεύσεις που πηγάζουν από την υποχρέωση προστασίας των καταθέσεων του κοινού.

---

[9] Γεωργακόπουλος, Χρηματιστηριακό και τραπεζικό δίκαιο, 1999, σελ. 230.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

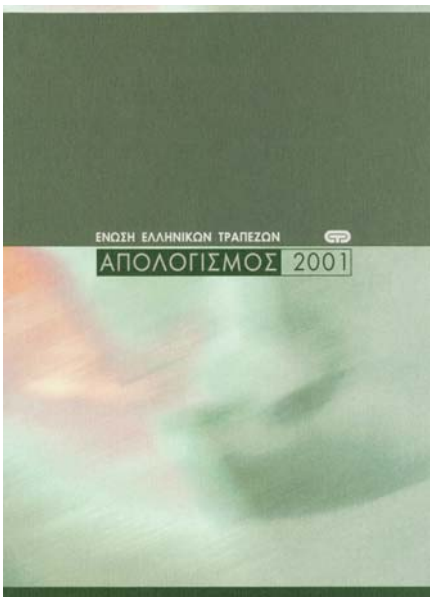

Δομη Αγορας, Συγκεντρωση και Αποδοτικοτητα στο Ευρωπαϊκο Τραπεζικο Συστημα: Μια Οικονομετρικη Διερευνηση

Δρ Π. ΚΑΠΟΠΟΥΛΟΥ - Δρ Φ. ΣΙΩΚΗ*
Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών Alpha Bank

1. Εισαγωγή

Από την 1η Ιανουαρίου του 1993, η Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ενωσης και ένας αριθμός άλλων κοινοτικών οδηγιών που αφορούσαν το ευρύτερο χρηματοοικονομικό περιβάλλον είχαν ήδη τεθεί σε εφαρμογή. Η εξέλιξη αυτή υποβοήθησε (α) τις υφιστάμενες τάσεις απελευθέρωσης των επιμέρους τραπεζικών συστημάτων από ένα σημαντικό αριθμό ρυθμίσεων, (β) τη γενική εφαρμογή των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων καθώς και (γ) την αλλαγή των κανόνων εποπτείας και των σχημάτων εγγυήσεων καταθέσεων. Η εισαγωγή του θεσμικού πλαισίου που ορίζει το λεγόμενο "ενιαίο διαβατήριο" και η "αμοιβαία αναγνώριση" έθεσαν τα θεμέλια της διασυνοριακής τραπεζικής δραστηριότητας, ενώ η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος, του ευρώ, απομάκρυνε ένα από τα τελευταία εμπόδια για τη δημιουργία μιας ενιαίας ανταγωνιστικής αγοράς. Είναι ευρέως αποδεκτή η αντίληψη τόσο μεταξύ των τραπεζιτών όσο και μεταξύ των ακαδημαϊκών ερευνητών ότι η ένταση του ανταγωνισμού είναι μεγαλύτερη σε αυτό το μεταβαλλόμενο περιβάλλον.

Οι παραδοσιακές πηγές εισοδήματος για τις τράπεζες όπως το περιθώριο επιτοκίων φαίνεται να εξαντλούνται, ενώ νέες πηγές εσόδων όπως οι χρηματιστηριακές εργασίες, οι υπηρεσίες επενδυτικής τραπεζικής και η διαχείριση κινδύνων και χαρτοφυλακίων της πελατείας καθίστανται ολοένα και πιο σημαντικές. Γενικά, όμως, έως ότου το μείγμα προϊόντων και εργασιών έρθει σε μία νέα ισορροπία, η κερδοφορία και η αποδοτικότητα των τραπεζών θα βρίσκονται υπό πίεση. Τέσσερις βασικοί παράγοντες οδηγούν προς αυτήν την κατεύθυνση. Πρώτον, η εμφάνιση νέων καναλιών πρόσβασης χάρη στη νέα κυρίως τεχνολογία (Διαδίκτυο, τηλετραπεζική, ATMs κ.λπ.) καθιστούν τις αγορές ευκολότερα διεκδικούμενες (more contestable) και συνεπώς τα εμπόδια εισόδου-εξόδου από την αγορά γίνονται πιο ασθενή. Δεύτερον, η απορρύθμιση των αγορών ενίσχυσε σημαντικά τον ανταγωνισμό στις τοπικές αγορές. Τρίτον, η υιοθέτηση του ευρώ προκαλεί μία βραχυπρόθεσμη μείωση στα περιθώρια κέρδους (κυρίως λόγω του κόστους προσαρμογής και την απώλεια συγκριτικών τοπικών πλεονεκτημάτων). Τέλος, τα τραπεζικά προϊόντα αποκτούν μία εμπορευματική χροιά προσδίδοντας στην αγορά χαρακτηριστικά τέλειου ανταγωνισμού.

Δεν είναι λίγοι όσοι θεωρούν ότι το πρόσφατο κύμα συγχωνεύσεων και εξαγορών που συγκλόνισε την ευρωπαϊκή χρηματοοικονομική αγορά συνδέεται με την προσπάθεια των τραπεζών να αντεπεξέλθουν στο διεθνή ανταγωνισμό και την προσδοκώμενη συμπίεση της κερδοφορίας τους μέσω είτε της ενί-

**** Οι απόψεις που διατυπώνονται σε αυτή την εργασία δεν εκφράζουν παρά μόνο τους συγγραφείς, οι οποίοι φέρουν αποκλειστικά την ευθύνη για τυχόν λάθη ή παραλείψεις.***

σχυσης της σχετικής δύναμής τους στην αγορά (διεύρυνση μεριδίων αγοράς) είτε της αξιοποίησης των οικονομιών κλίμακας και φάσματος. Ιδιαίτερα όσον αφορά στο τελευταίο, οι εξελίξεις στην τεχνολογία τα τελευταία χρόνια οδηγούν σε ελαχιστοποίηση του μέσου κόστους παροχής τραπεζικών υπηρεσιών σε υψηλά επίπεδα παραγωγής και ως εκ τούτου ενισχύουν τα κίνητρα για συγχωνεύσεις και εξαγορές.

2. Οι Τάσεις Συγκέντρωσης στο Ευρωπαϊκό Τραπεζικό Σύστημα: Τυπικά Χαρακτηριστικά

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90 έλαβε χώρα η αναδιάρθρωση και συγκέντρωση του ευρύτερου χρηματοοικονομικού τομέα σε έναν αριθμό ευρωπαϊκών χωρών. Η διαδικασία αυτή οδήγησε στη δημιουργία μεγάλων τραπεζικών ιδρυμάτων σε εθνικό επίπεδο, ικανών να αντεπεξέλθουν στον ανταγωνισμό στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά. Τα πιο ισχυρά κύματα συγχωνεύσεων και εξαγορών στις αρχές της δεκαετίας έλαβαν χώρα στην Ολλανδία, τη Δανία και τις σκανδιναβικές χώρες. Επίσης, στο Ηνωμένο Βασίλειο έγιναν σημαντικές συγχωνεύσεις και εξαγορές στα τέλη της δεκαετίας του '80 και στις αρχές της δεκαετίας του '90, παρά το γεγονός ότι οι βρετανικές τράπεζες δεν ήσαν μικρές με διεθνή κριτήρια. Ανάλογη διαδικασία συγκέντρωσης του χρηματοοικονομικού τομέα παρατηρήθηκε και στην Ισπανία στις αρχές της δεκαετίας του '90. Στις νοτιο-ευρωπαϊκές χώρες όπως η Ελλάδα, η τάση συγκέντρωσης ενισχύθηκε από την προσπάθεια των κυβερνήσεων να ιδιωτικοποιήσουν το ελεγχόμενο σε μεγάλο βαθμό από το κράτος τραπεζικό σύστημα. Παράλληλα, ο ανταγωνισμός που δέχτηκαν οι τράπεζες από άλλες χρηματοοικονομικές εταιρείες οδήγησε πολλούς μεγάλους τραπεζικούς ομίλους να επεκταθούν σε άλλες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες προχωρώντας σε εξαγορές άλλων θεσμικών επενδυτών, όπως αμοιβαία κεφάλαια, ασφαλιστικές εταιρείες κ.λπ.

Υπάρχουν δύο διαφορετικές μέθοδοι για την εκτίμηση του βαθμού συγκέντρωσης. Η πιο απλή μετρά το άθροισμα των μεριδίων αγοράς των 5 μεγαλυτέρων πιστωτικών ιδρυμάτων στον κλάδο είτε με βάση το ενεργητικό είτε με βάση τις καταθέσεις ή τις χορηγήσεις (TOP5). Μία πιο αξιόπιστη μέθοδος εκτίμησης του βαθμού συγκέντρωσης είναι ο δείκτης Herfindahl (H), που μετρά το άθροισμα των τετραγώνων των μεριδίων αγοράς όλων των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η διαφορά ανάμεσα στους δύο δείκτες είναι ότι ενώ ο δείκτης H μας πληροφορεί για τη διάρθρωση των μεγεθών του συνόλου της τραπεζικής αγοράς, ο TOP5 περιορίζεται στο άθροισμα των μεριδίων αγοράς των 5 μεγαλυτέρων τραπεζών αγνοώντας τη δομή των μεγεθών στο υπόλοιπο τραπεζικό σύστημα.

Στα Διαγράμματα 1 και 2 παρουσιάζονται οι δύο δείκτες συγκέντρωσης (TOP5 και H) για τις ευρωπαϊκές χώρες στο τέλος του 1999. Και οι δύο δείκτες δείχνουν την ίδια περίπου εικόνα. Ο βαθμός συγκέντρωσης είναι υψηλότερος στις μικρότερες χώρες, με εξαίρεση την Ιρλανδία και το Λουξεμβούργο, λόγω της παρουσίας πολλών ξένων τραπεζών και της Αυστρίας λόγω της ύπαρξης μεγάλου αριθμού μικρών πιστωτικών ιδρυμάτων. Στη Γαλλία, ο βαθμός συγκέντρωσης με βάση τις καταθέσεις βρίσκεται στα επίπεδα των μικρών χωρών και είναι συνεπώς πολύ υψηλότερος από το ύψος του βαθμού συγκέντρωσης στα δάνεια και στο ενεργητικό. Τούτο οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στα λεγόμενα "λαϊκά αποταμιευτικά προϊόντα" (ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση, διοικητικώς καθοριζόμενο επιτόκιο), που απαρτίζουν ένα μεγάλο τμήμα αποταμιεύσεων που κατανέμονται σε ένα σχετικά μικρό αριθμό δικτύων. Επίσης ένα μεγάλο μέρος της επικράτειας καλύπτεται από τράπεζες όπως η Crédit Agricole που διαθέτουν ένα σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στη συλλογή αποταμιεύσεων. Η εξέλιξη των δεικτών συγκέντρωσης δείχνει ότι το επίπεδο συγκέντρωσης του κλάδου αυξήθηκε μεταξύ του 1995 και του 1999 στις περισσότερες χώρες και ιδιαίτερα στην Αυστρία, το Βέλγιο, τη

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1
Βαθμός Συγκέντρωσης 5 μεγαλύτερων τραπεζών

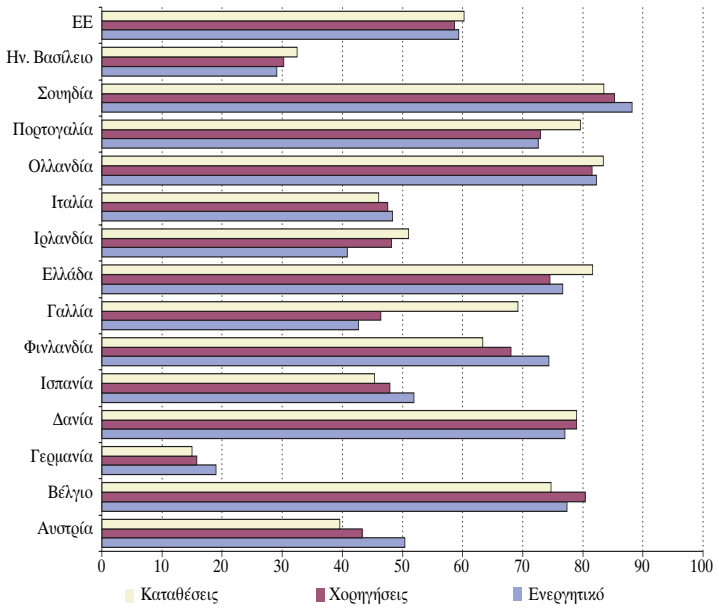

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2
Βαθμός Συγκέντρωσης - HHI

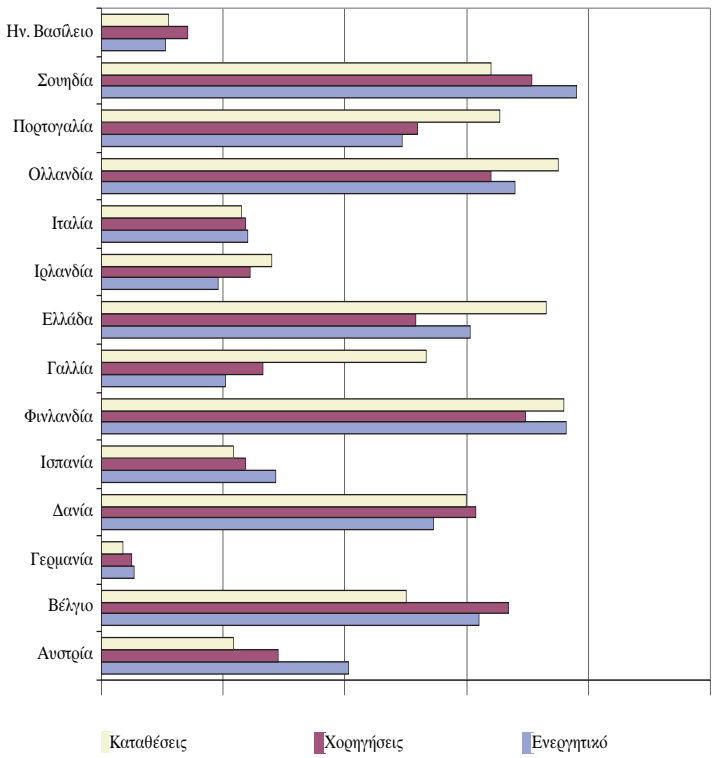

Δανία, την Ισπανία, την Ιταλία και το Λουξεμβούργο. Στον αντίποδα βρίσκεται το Ηνωμένο Βασίλειο, όπου ο βαθμός συγκεντρώσεως μειώθηκε κατά 29% περίπου στην ίδια περίοδο. Η αυξημένη συγκέντρωση του κλάδου συνδέεται άμεσα με τη διαδικασία των συγχωνεύσεων και εξαγορών στο Βέλγιο, τη Δανία και την Ιταλία.

Στη διεθνή βιβλιογραφία έχουν προταθεί στο παρελθόν αρκετές ερμηνείες του φαινομένου της συγκέντρωσης στην τραπεζική αγορά. Η πρώτη στηρίζεται στην προσπάθεια αξιοποίησης των οικονομιών κλίμακας και φάσματος. Η δεύτερη στην προσπάθεια διεύρυνσης του μεριδίου αγοράς ώστε να αντληθούν μονοπωλιακά/ολιγοπωλιακά κέρδη. Και οι δύο αυτές ερμηνείες βασίζονται στην εκτίμηση ότι αποκλειστικός σκοπός των τάσεων συγκέντρωσης είναι η μεγιστοποίηση της μετοχικής αξίας της τράπεζας (shareholder's value). Μία τρίτη προσέγγιση θεωρεί ότι η εταιρική διακυβέρνηση της τράπεζας είναι πιο χαλαρή και ο έλεγχος από την κεφαλαιαγορά αδύναμος. Στην περίπτωση αυτή, τα διευθυντικά στελέχη επιχειρούν να μεγιστοποιήσουν τη δική τους ευημερία αποσκοπώντας (α) στη διόγκωση του σχήματος που διοικούν (empire-building), (β) στην αύξηση των αποδοχών τους και (γ) στην ενίσχυση της φήμης τους. Είναι φανερό πως οι τρεις αυτοί στόχοι είναι μεταξύ τους συμπληρωματικοί.

Η επιτάχυνση της συγκεντρωποίησης του χρηματοοικονομικού

κεφαλαίου σε ευρωπαϊκό επίπεδο προσδιορίζεται από τις δραματικές αλλαγές στο οικονομικό περιβάλλον που έχουν μεταβάλει ριζικά τους περιορισμούς υπό τους οποίους καταστρώνουν τα επιχειρησιακά τους σχέδια τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Η Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία και η υιοθέτηση του κοινού νομίσματος επιτάχυνε το μετασχηματισμό του ευρωπαϊκού χρηματοοικονομικού συστήματος. Εξασθένησαν το διαμεσολαβητικό ρόλο των τραπεζικών ιδρυμάτων ενισχύοντας παράλληλα το χρηματοδοτικό ρόλο των κεφαλαιαγορών. Αυτή η εξέλιξη σε συνδυασμό με την είσοδο των νέων τεχνολογιών στην πληροφορική και τις τηλεπικοινωνίες αποδυνάμωσαν τα εμπόδια εισόδου στην αγορά και δημιούργησαν πλεονάζουσα δυναμικότητα[1]. Στο νέο περιβάλλον, τόσο οι τοπικές όσο και οι διεθνείς τράπεζες αντιμετωπίζουν αυξημένο ανταγωνισμό και πιέσεις στα κέρδη.

3. Συνέπειες της συγκέντρωσης στην αποτελεσματικότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων

Οι τάσεις συγκέντρωσης μπορεί να αυξήσουν ή να μειώσουν την αποτελεσματικότητα με πολλούς τρόπους. Οι συγχωνεύσεις και εξαγορές επιτρέπουν στους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς να επιτυγχάνουν μεγάλη κλίμακα και εύρος παροχής υπηρεσιών καθώς και ένα μείγμα προϊόντων που να είναι περισσότερο επικερδές. Επιπλέον, η συγκέντρωση του κεφαλαίου στον κλάδο μπορεί να αποτελέσει το μέσο για την προώθηση οργανωτικών αλλαγών ή αλλαγών στη διοικητική κουλτούρα ώστε να βελτιωθεί η Χ-αποτελεσματικότητα.

Στο διάγραμμα 3 παρουσιάζουμε την Χ-αποτελεσματικότητα ως την απόσταση ΑΒ. Δηλαδή, μία τράπεζα με μέσο μακροχρόνιο κόστος Α απέχει ΑΒ από την καμπύλη του ελάχιστου κόστους για κάθε δεδομένο επίπεδο προϊόντος. Η απόσταση ΒΓ υποδηλώνει την αποτελεσματικότητα κλίμακας αφού αναπαριστά την απόσταση μιας τράπεζας που κάνει άριστη χρήση των παραγωγικών συντελεστών αλλά δεν έχει το άριστο μέγεθος.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3
Συνάρτηση κόστους και αποτελεσματικότητα

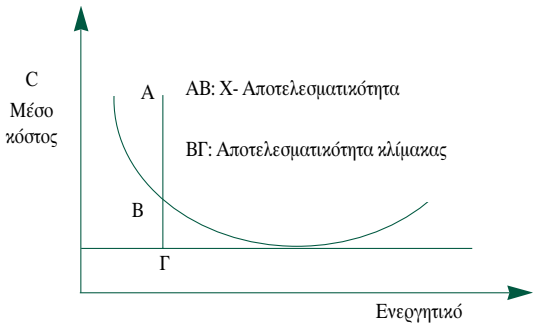

3.1 Αποτελεσματικότητα Κλίμακας-Κόστους

Οι περισσότερες εμπειρικές έρευνες σχετικά με την αποτελεσματικότητα κλίμακας-κόστους χρησιμοποιούν στοιχεία της δεκαετίας του '80 και εκτιμούν ότι η καμπύλη μέσου κόστους έχει σχήμα U με τις μεσαίου μεγέθους τράπεζες να είναι πιο αποτελεσματικές από τα μεγάλα πιστωτικά ιδρύματα (π.χ. Berger, Hanweck and Humphrey, 1987; Goldberg, Hanweck, Keenan and Young, 1991). Εντούτοις, πιο πρόσφατες έρευνες που χρησιμοποιούν στοιχεία της δεκαετίας του '90 προτείνουν ότι υπάρχουν σημαντικές οικονομίες κλίμακας-κόστους για τις μεγάλες τράπεζες. Τούτο ενδεχομένως να συνδέεται εν μέρει με την τεχνολογική πρόοδο (Berger and Mester, 1997).

3.2 Αποτελεσματικότητα Κλίμακας-Εσόδων

Τα κέρδη αυτού του τύπου αποτελεσματικότητας οφείλονται στην επέκταση του δικτύου και στο γεγονός ότι μερικοί πελάτες μπορεί να χρειάζονται ή να προτιμούν τις υπηρεσίες μεγαλύτερων τραπεζικών σχημάτων. Στο βαθμό, επιπλέον, που τα μεγαλύτερα χαρτοφυλάκια προσφέρουν υψηλότερες

[1] Για την ελληνική τραπεζική αγορά, ωστόσο, δεν επιβεβαιώνεται εμπειρικά κάτι τέτοιο. Βλέπε σχετικά Kapopoulos (2001a) και Προβόπουλος - Καπόπουλος (2001).

δυνατότητες διαφοροποίησης κινδύνων μπορούν να προκύψουν οικονομίες κλίμακας-εσόδων επειδή η πελατεία είναι διατεθειμένη να πληρώσει υψηλότερες προμήθειες για χρηματοοικονομικά προϊόντα (π.χ. δανειακά συμβόλαια ή παράγωγα προϊόντα) που εκδίδουν τα ασφαλέστερα τραπεζικά ιδρύματα. Τέλος, κάθε βελτίωση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου μέσω περαιτέρω διαφοροποίησης κινδύνων αυξάνει τη δυνατότητα των τραπεζών να επιδίδονται σε δραστηριότητες υψηλού κινδύνου – υψηλής αναμενόμενης απόδοσης εξαιτίας της συρρικνούμενης πίεσης εκ μέρους των εποπτικών αρχών και των αγορών.

3.3 Αποτελεσματικότητα Φάσματος

Η συγκέντρωση του κλάδου μπορεί να προκαλέσει σημαντικές οικονομίες φάσματος ιδιαίτερα στην περίπτωση των συγχωνεύσεων και εξαγορών μεταξύ γενικής φύσεως τραπεζικών ιδρυμάτων (universal banks) που συνδυάζουν και ενοποιούν εταιρείες με διαφορετικές βασικές γραμμές παροχής υπηρεσιών. Η εμπειρική έρευνα στην Ευρώπη έχει δείξει την ύπαρξη περιορισμένων οικονομιών φάσματος και μείγματος προϊόντων (π.χ. Allen and Rai, 1996; Mester, 1993).

3.4 Χ-αποτελεσματικότητα

Η γεωγραφική επέκταση μπορεί να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα μέσω της μεγαλύτερης διασποράς των κινδύνων. Πράγματι, οι αποδόσεις των δανείων, των χρεογράφων, των ασφαλιστικών και άλλων χρηματοοικονομικών προϊόντων που εκδίδονται σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές μπορεί να παρουσιάσουν σχετικά χαμηλούς ή αρνητικούς συντελεστές συσχέτισης. Η μεγαλύτερη διασπορά μπορεί να αυξήσει την αποτελεσματικότητα κόστους αφού θα μειώσει τα επισφάλιστρα κινδύνου στο χρέος των τραπεζών. Παράλληλα θα αυξήσει την αποτελεσματικότητα εσόδων αφού θα διευρυνθεί η έκθεση σε δραστηριότητες υψηλής απόδοσης και υψηλού κινδύνου.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4
Συσχέτιση μεταξύ Βαθμού Συγκέντρωσης και Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων

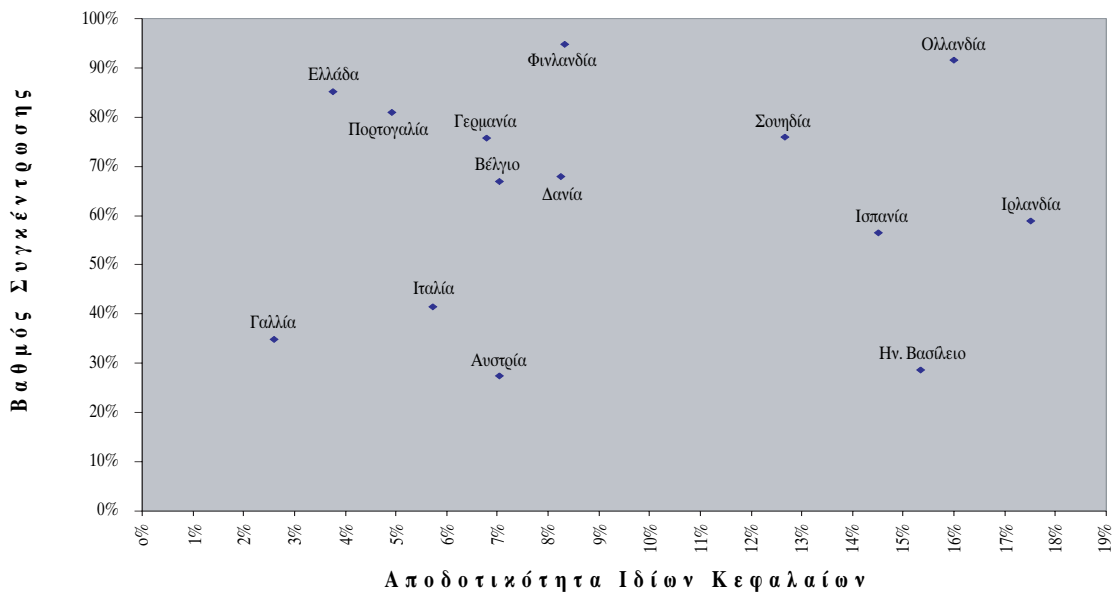

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
Μέγεθος και Επιδόσεις Εμπορικών Τραπεζών

Περιοχή	< 5 δισ. δολ.	5-20 δισ. δολ.	20-50 δισ. δολ.	> 50 δισ. δολ.
ΕΥΡΩΠΗ Εσοδα εκτός τόκων (ως % των εσόδων)	19,2	24,6	20,2	30,8
Λειτουργικό κόστος (ως % των εσόδων)	63,1	61,6	55,6	65,5
Αποδοτικότητα Ιδιων Κεφαλαίων	7,1	7,4	7,2	8,2
ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ Εσοδα εκτός τόκων	21,5	29,2	28,2	53,4
Λειτουργικό κόστος	60,9	59,8	55,4	67,8
Αποδοτικότητα Ιδιων Κεφαλαίων	11,2	13,5	13,5	14,1
ΙΑΠΩΝΙΑ Εσοδα εκτός τόκων	0,4	9,2	8,9	30,0
Λειτουργικό κόστος	76,9	69,5	67,9	60,4
Αποδοτικότητα Ιδίων κεφαλαίων	1,3	0,1	0,5	3,2

Από την άλλη πλευρά, η γεωγραφική επέκταση μπορεί να υπονομεύσει τη Χ-αποτελεσματικότητα λόγω της εμφάνισης οργανωτικών αντιοικονομιών από τη λειτουργία και τον έλεγχο ενός οργανισμού από απόσταση. Δυσχέρειες μπορεί να προκύψουν από τις τριβές μεταξύ του προσωπικού διαφορετικών περιοχών, την αδυναμία ελέγχου του έργου των τοπικών διευθυντικών στελεχών, την αδυναμία διατήρησης των παραδοσιακών σχέσεων με την πελατεία, τη δυσκολία παρακολούθησης ενός πολύπλοκου μηχανισμού, και τέλος, τα προβλήματα εταιρικής ολοκλήρωσης.

Στο διάγραμμα 4 παρουσιάζουμε σε ένα γράφημα διασποράς τη θετική συσχέτιση μεταξύ της αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων και του βαθμού συγκέντρωσης στις ευρωπαϊκές οικονομίες. Πρόσθετα στοιχεία αναφορικά με τη σχέση του μεγέθους των τραπεζών και της αποτελεσματικότητας κόστους, της αποτελεσματικότητας εσόδων και αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων παρουσιάζονται στον Πίνακα 1. Η σχέση μεταξύ μεγέθους και κόστους παρουσιάζει ομοιότητες στη Βόρειο Αμερική και την Ευρώπη. Ο λόγος των λειτουργικών εξόδων προς τα ακαθάριστα έσοδα είναι υψηλότερος για τις μικρότερες τράπεζες (με σύνολο ενεργητικού κάτω των 5 δισ. δολαρίων) και μειώνεται στις ενδιάμεσες κατηγορίες μεγέθους για να φτάσει πάνω από 65% στις πολύ μεγάλες τράπεζες (με ενεργητικό άνω των 50 δισ. δολαρίων). Τούτο σημαίνει ότι οι πολύ μεγάλες και οι πολύ μικρές τράπεζες υπερτερούν στην αποτελεσματικότητα κόστους. Οι πολύ μεγάλες τράπεζες φαίνεται να υπερτερούν τόσο στην αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων όσο και στη μη-οργανική κερδοφορία (έσοδα εκτός τόκων ως ποσοστό στα συνολικά έσοδα).

Το πρόσφατο κύμα συγκέντρωσης της αγοράς διεθνώς σε συνδυασμό με την παρατεταμένη κρίση του ιαπωνικού συστήματος μεταβάλλει σημαντικά – όπως παρατηρούμε στο Διάγραμμα 5 – τον παγκόσμιο χάρτη των μεγάλων πιστωτικών ιδρυμάτων. Ο αριθμός των ιαπωνικών τραπεζών που περιλαμβάνονται μεταξύ των 10 μεγαλυτέρων στον κόσμο μειώθηκε τα τελευταία χρόνια ενώ των ευρωπαϊκών (χωρίς τις ελβετικές τράπεζες) και αμερικανικών ανήλθε.

Παρά το γεγονός ότι το πρόγραμμα της Ενιαίας Αγοράς και η νομισματική ενοποίηση έχουν αυξήσει σημαντικά τα οφέλη από τη συγκέντρωση του τραπεζικού τομέα – και όπως είδαμε στο προηγού-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5
Αριθμός τραπεζών ανάμεσα στις 10 πρώτες με βάση το ενεργητικό

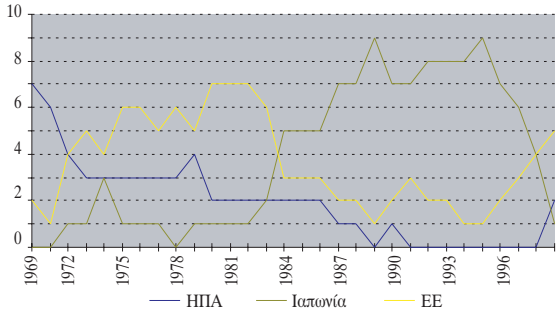

μενο τμήμα αποτέλεσαν τον κινητήριο μοχλό για το πρόσφατο κύμα συγχωνεύσεων και εξαγορών – παραμένουν ακόμη μερικά εμπόδια. Τα προβλήματα της γλωσσικής ετερογένειας, των διαφορών προπαντός κουλτούρας και των μικρών διαφορών στους εποπτικούς κανόνες μειώνουν τα προσδοκώμενα οφέλη αποτελεσματικότητας από την πραγματοποιούμενη συγκέντρωση της ευρωπαϊκής τραπεζικής αγοράς.

4. Βαθμός Συγκέντρωσης, Μερίδιο Αγοράς και Αποδοτικότητα: Μία Ενδιαφέρουσα Τριγωνική Σχέση

Το μερίδιο αγοράς είναι ο πιο σημαντικός δείκτης του βαθμού μονοπωλιακής δύναμης που διαθέτει μια τράπεζα. Υψηλότερο μερίδιο αγοράς σχεδόν πάντοτε οδηγεί σε υψηλότερη μονοπωλιακή δύναμη, ενώ μικρά μερίδια αγοράς οδηγούν σε μικρή ή καθόλου μονοπωλιακή δύναμη. Εντούτοις, ο ακριβής βαθμός μονοπωλιακής δύναμης εξαρτάται από την ελαστικότητα της ζήτησης προς τις παρεχόμενες από την τράπεζα υπηρεσίες. Η κερδοφορία προσδιορίζεται τόσο από τις γενικότερες συνθήκες της αγοράς όσο και από το μερίδιο αγοράς. Υπάρχει λοιπόν μια γενική σχέση ανάμεσα στο μερίδιο αγοράς κάθε τράπεζας και του ύψους της κερδοφορίας της. Αυτή η σχέση αναπαρίσταται στο Διάγραμμα 6 για μία αντιπροσωπευτική τράπεζα.

Η τράπεζα πρέπει να έχει κέρδη α για να πληρώσει προς τους επενδυτές το κόστος ευκαιρίας, δηλαδή την απόδοση που θα κέρδιζαν από την καλύτερη εναλλακτική τοποθέτηση. Η περιοχή μεταξύ των γραμμών δείχνει πόσα υπερβάλλοντα κέρδη μπορεί να επιτύχουν οι τράπεζες στην αγορά κάτω από διαφορετικό ύψος μεριδίου αγοράς. Εάν η κλίση της γραμμής είναι υψηλή, τότε το υψηλότερο μερίδιο αγοράς δίνει υψηλή απόδοση. Η πραγματική κλίση και το σχήμα της εξίσωσης αντανακλούν δύο βασικούς παράγοντες. Πρώτον, τις συνθήκες ζήτησης υπηρεσιών, και δεύτερον, την έκταση οικονομιών κλίμακας ή εύρους.

Ο βαθμός συγκέντρωσης θεωρείται ότι μετρά το βαθμό της ολιγοπωλιακής διάρθρωσης του κλάδου. Οι τράπεζες σε έναν ολιγοπωλιακό κλάδο μπορούν, πρώτον, να συνεργάζονται σε τέτοιο βαθμό ώστε η αγορά να αποκτά μονοπωλιακή δομή, δεύτερον, να ανταγωνίζονται η μία την άλλη με σφοδρότητα, και τρίτον, να αγνοούν απλά η μία την άλλη ακολουθώντας ανεξάρτητη τιμολογιακή πολιτική. Συνεπώς, η σχέση ανάμεσα στο βαθμό συγκέντρωσης και το ύψος της κερδοφορίας ενδέχεται να είναι ασθενής ή και ανύπαρκτη, αφού σε κάθε δεδομένο βαθμό συγκέντρωσης μπορεί να αντιστοιχεί μία μεγάλη ποικιλία εσωτερικών δομών της αγοράς και βαθμού αλληλεπίδρασης. Η αναμενόμενη σχέση που συνδέει το βαθμό συγκέντρωσης με την αποδοτικότητα του μέσου ενεργητικού μπο-

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6

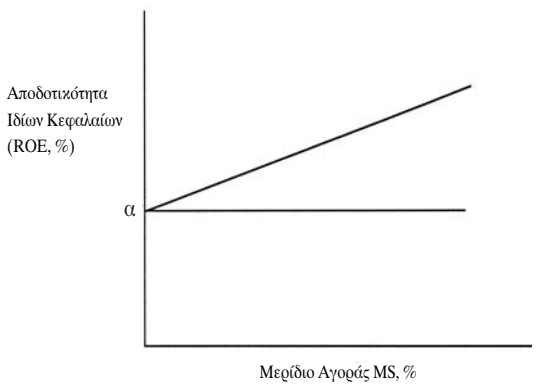

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7

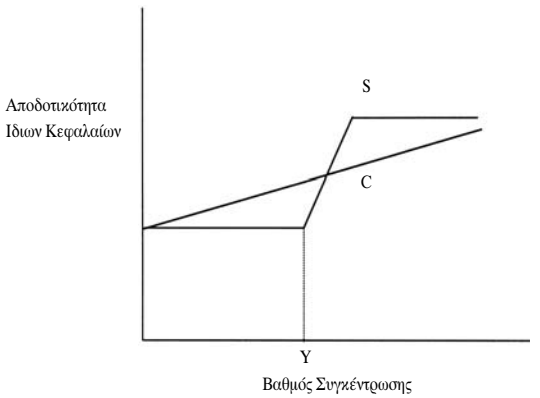

ρεί να είναι μία συνεχής γραμμή (c) με θετική κλίση καθώς αυξάνεται ο βαθμός συγκέντρωσης ή μία τεθλασμένη γραμμή δύο σταδίων (S) καθώς η δομή της αγοράς μεταβάλλεται από ολιγοπωλιακή σε μία δομή που χαρακτηρίζεται από στενότερο συντονισμό μεταξύ των τραπεζών (Διάγραμμα 7).

5. *"Διαφορική Αποτελεσματικότητα" έναντι "Διαφοροποίησης Προϊόντος"*

Οι διεθνείς μελέτες για το ρόλο της διάρθρωσης της τραπεζικής αγοράς φαίνεται να οδηγούνται στο συμπέρασμα ότι ο βαθμός συγκέντρωσης συνδέεται θετικά με το ύψος της κερδοφορίας. Ο Rhoades (1977) παρέχει μία εκτεταμένη ανασκόπηση των εμπειρικών εργασιών σε αυτή την περιοχή. Η παραδοσιακή αντίληψη φαίνεται να είναι ότι ο υψηλός βαθμός συγκέντρωσης είναι το αποτέλεσμα της υψηλότερης αποτελεσματικότητας των ηγέτιδων τραπεζών στην αγορά, οι οποίες επιτυγχάνουν υψηλό μερίδιο αγοράς και συνεπώς, η αγορά καθίσταται πιο συγκεντρωτική. Ετσι, η παρατηρούμενη υψηλή συσχέτιση μεταξύ βαθμού συγκέντρωσης και κερδοφορίας αντανακλά τη δράση ενός τρίτου παράγοντα, της υψηλής αποτελεσματικότητας μεταξύ των μεγαλυτέρων σε μέγεθος τραπεζών και όχι της χρήσης μονοπωλιακής δύναμης για την επίτευξη περισσοτέρων εσόδων. Η πρόταση αυτή είναι γνωστή στη βιβλιογραφία ως υπόθεση της "διαφορικής αποτελεσματικότητας".

Υπάρχει μία ακόμη ενδεχόμενη αιτία της υψηλής συσχέτισης ανάμεσα στο μερίδιο αγοράς και την κερδοφορία. Οι Mueller (1983) και Ravenscalf (1983) υποστηρίζουν ότι το μερίδιο αγοράς απορρέει από τη "διαφοροποίηση του προϊόντος". Αυτή είναι η λεγόμενη υπόθεση της διαφοροποίησης του προϊόντος και ουσιαστικά προτείνει ότι οι τράπεζες με μεγάλο μερίδιο αγοράς μπορεί να διαθέτουν υψηλότερη ποιότητα παρεχόμενων προϊόντων και υπηρεσιών που τους δίνει τη δυνατότητα να επιβάλλουν μεγαλύτερες προμήθειες και αμοιβές.

6. *Το Οικονομετρικό Υπόδειγμα*

Στη διεθνή βιβλιογραφία έχει επικρατήσει ευρέως η αντίληψη ότι η καλύτερη αλγεβρική εξειδίκευση για τον έλεγχο ενός υποδείγματος κερδοφορίας, δηλαδή της εκτίμησης μιας συνάρτησης κερδών, είναι η γραμμική μορφή[2]. Η στρατηγική έρευνας που υιοθετούμε στην παρούσα μελέτη είναι συγγενής προς αυτή που έχουν εισάγει οι Weiss (1974) και Smirlock (1985) για αμερικανικές και πολυεθνικές τράπεζες[3]. Δηλαδή, ότι ο καλύτερος τρόπος για τον έλεγχο των δύο θεωρητικών υποθέσεων για τη δομή της αγοράς θα έπρεπε να λαμβάνει υπόψη τόσο το βαθμό συγκέντρωσης όσο και το μερίδιο αγοράς ταυτοχρόνως. Ετσι, εκτιμούμε την ακόλουθη εξίσωση συνδυάζοντας διαστρωματικές και χρονολογικές παρατηρήσεις και συμπεριλαμβάνοντας τόσο το βαθμό συγκέντρωσης όσο και το μερίδιο αγοράς ως ανεξάρτητες μεταβλητές,

$$\pi_{it}=\alpha+\beta\cdot MS_{it}+\gamma\cdot C_t+\delta y_{it}+\sum_{k=4}^{n}\varepsilon_k\cdot E_{k_t}+\sum_{\lambda=5}^{n}\zeta_\lambda\cdot Z_{k\,it}$$

(2) Υπάρχουν, εντούτοις, και αντίθετες απόψεις, βλέπε Short (1979).

(3) Για την περίπτωση του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος έχει χρησιμοποιηθεί ανάλογη στρατηγική στη μελέτη Kapopoulos (2001b).

όπου το π συμβολίζει κάποιο μέτρο κερδοφορίας. Ως μέτρα κερδοφορίας χρησιμοποιούνται εναλλακτικά η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων (RE) και αποδοτικότητα του ενεργητικού (RA). Η μεταβλητή MS συμβολίζει το μερίδιο αγοράς κάθε τράπεζας στην εγχώρια αγορά. Η μεταβλητή C συμβολίζει το βαθμό συγκέντρωσης στην εγχώρια αγορά. Χρησιμοποιούνται δύο εναλλακτικοί δείκτες συγκέντρωσης (TOP5 και H). Τέλος, το E είναι ένα διάνυσμα k χρηματοοικονομικών μεταβλητών (bank-specific variables) και το ζ είναι ένα διάνυσμα λ μακροοικονομικών μεταβλητών (country-specific variables).

Οι χρηματοοικονομικές μεταβλητές είναι οι ακόλουθες:

LA δείκτης ρευστότητας (δάνεια προς το σύνολο του ενεργητικού)

ET δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας (ίδια κεφάλαια προς σύνολο ενεργητικού)

CI δείκτης λειτουργικής αποτελεσματικότητας (λειτουργικά έξοδα προς σύνολο εσόδων)

Οι μακροοικονομικές μεταβλητές είναι οι ακόλουθες:

IR πραγματικό επιτόκιο (12-μηνο έντοκο γραμμάτιο μείον τον πληθωρισμό)

BC μεταβλητή για τον οικονομικό κύκλο που αντανακλά τη ζήτηση για τραπεζικές υπηρεσίες (ρυθμός ανόδου του πραγματικού ΑΕΠ)

Η παραδοσιακή υπόθεση που υποστηρίζει ότι ο υψηλότερος βαθμός συγκέντρωσης οδηγεί σε ολιγοπωλιακά κέρδη προβλέπει:

$$\gamma>0, \quad \beta=0, \quad \delta=0$$

Η υπόθεση της "διαφοροποίησης του προϊόντος" προβλέπει τον ακόλουθο συνδυασμό συντελεστών παλιδρόμησης

$$\beta>0, \quad \gamma=0, \quad \delta=0$$

Τούτο σημαίνει ότι οι τράπεζες με μεγάλα μερίδια αγοράς είναι περισσότερο αποτελεσματικές σε σχέση με τις ανταγωνίστριες τράπεζες. Κατά συνέπεια, αποκομίζουν υψηλότερα έσοδα ενώ η αυξημένη συγκέντρωση στον κλάδο δεν οδηγεί σε υψηλότερα μονοπωλιακά κέρδη.

Από την άλλη πλευρά, η υπόθεση της "διαφορικής αποτελεσματικότητας" προβλέπει τον εξής συνδυασμό συντελεστών παλινδρόμησης:

$$\beta=0, \quad \gamma=0, \quad \delta>0$$

Δηλαδή η υψηλή κερδοφορία συνδέεται αποκλειστικά με την υψηλότερη αποδοτικότητα.

7. Εμπειρικά Αποτελέσματα και Συμπερασματικές Παρατηρήσεις

Χρησιμοποιούμε στοιχεία της περιόδου 1996-1999 για το σύνολο των χωρών της Ευρωζώνης. Το δείγμα είναι συνδυασμός διαστρωματικών και χρονολογικών δεδομένων (pooling data). Συγκεκριμένα, έχουμε 655 τράπεζες για 4 χρόνια, δηλαδή 2.620 παρατηρήσεις. Τα στοιχεία για τις μεταβλητές που αφορούν τις τράπεζες προέρχονται από την ανάλυση ισολογισμών και αποτελεσμάτων χρήσεως της βάσης δεδομένων της Fitch IBCA (Bankscope CD-ROM). Τα στοιχεία για τις μακροοικονομικές μεταβλητές προέρχονται από το Economic Outlook του OECD. Χρησιμοποιείται η μέθοδος του White (1980) για την εκτίμηση διορθωμένων ως προς την ετεροσκεδαστικότητα συντελεστών παλινδρόμησης[4]. Τα αποτελέσματα υποστηρίζουν ότι η "υπόθεση της διαφορικής αποτελεσματικότητας" είναι επικρατέστερη αυτής της "διαφοροποίησης του προϊόντος". Τα αποτελέσματα για τους χρηματοοικονομικούς και μακροοικονομικούς προσδιοριστικούς παράγοντες της κερδοφορίας είναι συμβατά προς ό,τι αναμέναμε με βάση την προγενέστερη βι-

[4] Το πρόβλημα της ετεροσκεδαστικότητας προκύπτει λόγω της διαφορετικής διακύμανσης μεταξύ των διαστρωματικών δεδομένων σε κάθε περίοδο.

βλιογραφία. Η βελτίωση της λειτουργικής αποτελεσματικότητας (μείωση του CI) και της κεφαλαιακής επάρκειας (άνοδος ET) επιδρά θετικά στην αποδοτικότητα των τραπεζών. Ο συντελεστής για τη μεταβλητή του οικονομικού κύκλου (ενεργός ζήτηση) έχει το αναμενόμενο πρόσημο αλλά δεν βρίσκεται σε ικανοποιητικά επίπεδα στατιστικής σημαντικότητας. Τέλος, το πραγματικό επιτόκιο συνδέεται αρνητικά με την κερδοφορία. Τούτο σημαίνει ότι η ευαισθησία των καταθετικών spreads είναι υψηλότερη από ό,τι των χορηγητικών spreads στις μεταβολές των πραγματικών επιτοκίων.

Τα εμπειρικά αποτελέσματα, είναι ιδιαίτερα διαφωτιστικά σχετικά με την ισχύ των δύο αντικρουόμενων υποθέσεων. Οι συντελεστές του μεριδίου αγοράς και του δείκτη λειτουργικής αποτελεσματικότητας (τόσο του y όσο και του H) είναι θετικοί και στατιστικά σημαντικοί, δηλαδή τόσο το β όσο και το δ είναι μεγαλύτερα του μηδενός. Οι υποστηρικτές της υπόθεσης της διαφοροποίησης του προϊόντος θα ερμήνευαν το ανωτέρω αποτέλεσμα ως μία ένδειξη πως όλες οι τράπεζες με υψηλή αποδοτικότητα αποκομίζουν υψηλότερα κέρδη (X-efficiency) και ότι το όφελος αυτό κατανέμεται άνισα μεταξύ των τραπεζών με τις μεγάλες τράπεζες να κερδίζουν τη "μεριδα του λέοντος" (scale efficiency). Ο συντελεστής του βαθμού συγκέντρωσης είναι στατιστικά ασήμαντος (μη διάφορος του μηδενός). Στην περίπτωση αυτή επιβεβαιώνεται η αντίληψη ότι το πρόσφατο κύμα εξαγορών και συγκέντρωσης αντανακλά την προσπάθεια των ευρωπαϊκών τραπεζών να αξιοποιήσουν τις οικονομίες κλίμακας και φάσματος σε ένα περιβάλλον οξυμένου ανταγωνισμού και πίεσης στην κερδοφορία και όχι την προσπάθεια ενίσχυσης της δυναμικής τους στην αγορά ώστε να αποσπάσουν μονοπωλιακά έσοδα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

ALLEN L. and A. RAI (1996), *"Operational Efficiency in Banking: An international Comparison"*, Journal of Banking and Finance.

BERGER, HANWECK and HUMPHREY (1987), *"Competitive Viability in Banking: Scale, Scope and Product Mix Economies"*, Journal of Monetary Economics.

BERGER and MESTER (1997), *"Inside the Black Box: What explains differences in the efficiencies of Financial Institutions?"*, Journal of Banking and Finance.

EDWARDS, F. and A. HEGGESTAD (1973), *"Uncertainty, market structure and performance: The Galbraith-Caves*

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Μεταβλητή	Σταθερά	t- statistics
C	0.32	(14.75)
LA	0.03	(15.11)
ET	0.10	(65.57)
CI	-0.01	(-22.03)
MS	0.47	(3.23)
TOP5	0.34	(1.20)
IR	-0.07	(-17.52)
BC	0.03	(0.79)
R-square		0.847
S.E. of regression		1.739
F-statistic		1550

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Μεταβλητή	Σταθερά	t- statistics
C	7.07	(25.23)
LA	0.03	(11.19)
ET	0.04	(5.33)
CI	-0.05	(-21.03)
MS	4.40	(3.71)
H	19.59	(18.41)
IR	-0.18	(-3.77)
BC	0.38	(7.71)
R-square		0.856
S.E. of regression		20.69
F-statistic		2219

hypothesis and managerial motives in banking", Quarterly Journal of Economics LXXXVII, no. 3.

GOLDBERG, HANWECK, KEENAN and YOUNG (1991), *"Economies of Scale and Scope in the Securities Industry",* Journal of Banking and Finance.

KAPOPOULOS, P. (2001a), *"Is there Excess Capacity in the Greek Banking System",* International Economics, LIV, No 3.

KAPOPOULOS, P. (2001b), *"Modeling Concentration, Efficiency and Bank Profitability in Greece",* Proceedings, 29 Eurobanking Meeting, Ennis, Ireland, 13-16 May 2001.

MESTER L. (1993), *"Efficiency in the Savings and Loan Industry",* Journal of Banking and Finance.

MUELLER, D., (1983), *"The Determinants of Persistent Profits",* Federal Trade Commission Economic Report, 1-33.

ΠΡΟΒΟΠΟΥΛΟΣ Γ. και Π. ΚΑΠΟΠΟΥΛΟΣ, *"Η Δυναμική του Χρηματοοικονομικού Συστήματος",* εκδόσεις Κριτική, κεφάλαιο 3.

RAVENSCRAFT, S. (1983), *"Structure Profits Relationships at the Line of Business and Industry Level"* Review of Economics and Statistics, 55, 22-32.

RHOADES, S. (1997), *"Structure and performance studies in banking: A study and evaluation"* Staff Economic Studies 92, Federal Reserve Board, Washington.

SHORT, B. (1979), *"The relation between commercial bank profit rate and banking concentration in Canada, Western Europe and Japan",* Journal of Banking and Finance, 3.

SMIRLOCK M. (1985), *"Evidence on the (Non) relationship between Concentration and profitability in banking",* Journal of Money, Credit and Banking, 17, pp. 69-83.

WEISS, L. (1974), *"The Concentration Profits relationship and Antitrust"* in Industrial Concentration: The New Learning, edited by H. Goldschmid, H.M. Mann and J.Weston, Boston.

WHITE, H. (1980), *"A heteroskedasticity consistent covariance matrix estimator and a direct test for heteroskedasticity",* Econometrica, 48, No 4.

ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Καταγραφή της συνολικής παρουσίας του Τραπεζικού Συστήματος στην Ελλάδα

Καταστήματα τραπεζών, κωδικός HEBIC, στοιχεία επικοινωνίας για κάθε κατάστημα

ΜΑΡΤΙΟΣ 2002

ΦΠΑ και Εμμεσοι Φοροι στις Χρηματοοικονομικες Υπηρεσιες στην Ελλαδα και ΕΕ

Prof. DAVID SMYTH
Καθηγητή Οικονομικών Πανεπιστημίου MIDDLESEX

ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΛΥΒΑ
Υπ. Οικονομικών, 14η Διεύθυνση ΦΠΑ

Πρόλογος

Στο παρόν άρθρο προχωρήσαμε σε μια συγκριτική ανάλυση των φορολογικών συστημάτων που εφαρμόζονται από νομοθετικής πλευράς για την επιβολή έμμεσων φόρων στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες στην Ελλάδα και στα άλλα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ενωσης με στόχο:

1. Τον εντοπισμό των διαφορών μεταξύ του Ελληνικού φορολογικού συστήματος και των άλλων Ευρωπαϊκών φορολογικών συστημάτων

2. Τον εντοπισμό των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού που προκύπτουν μεταξύ των Ευρωπαϊκών φορολογικών συστημάτων, λόγω της ύπαρξης των διαφορών στη φορολόγηση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών.

Με την παρούσα μελέτη προσθέτουμε στη βιβλιογραφία εντοπίζοντας τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ του Ελληνικού συστήματος φορολόγησης των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και των αντίστοιχων Ευρωπαϊκών συστημάτων (ιδιαίτερα στον τομέα των ασφαλιστικών υπηρεσιών).

JEL Code: H20, K34

1. Εισαγωγή

Η επιβολή έμμεσων φόρων (ειδικά του ΦΠΑ) στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες είναι τεχνικά σύνθετο θέμα και όσον αφορά τη δομή των χρηματοοικονομικών προϊόντων, αλλά και το ίδιο το περιβάλλον που πραγματοποιούνται οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές. Ιστορικά, πολλές από τις κατηγορίες των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών απαλλάσσονται από το ΦΠΑ. Οι λόγοι για αυτό σχετίζονται και με τη θεωρία της φορολογίας, αλλά και από την πρακτική υφή του θέματος. Αν και η θεωρητική υφή του προβλήματος έχει αναλυθεί από προηγούμενους ερευνητές (Barham, Poddar, Whalley, 1987; Hoffman, Poddar and Whalley, 1987; Poddar and English, 1997 κ.ά.), η πρακτική εφαρμογή της φορολογίας δεν έχει έως τώρα αναλυθεί, κυρίως λόγω των δυσκολιών που προκύπτουν από την ανάγκη του υπολογισμού της βάσης επιβολής του φόρου στις περιπτώσεις των διαμεσολαβητικών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Μια μελέτη του θέματος κατά την άποψή μας είναι πολύ πιθανόν να αντιμετωπίσει δυσκολίες στην εύρεση των απαραίτητων στοιχείων και πληροφοριών. Για το λόγο αυτό επικεντρώσαμε τη μελέτη μας στο σκοπό της φορολόγησης των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και της βάσης επιβολής της φορολογίας, θέματα για τα οποία υπάρχουν πληροφοριακά στοιχεία από την εθνική και την Ευρωπαϊκή νομοθεσία (ποιοι φόροι επιβάλλονται στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, τι υπόκειται σε ΦΠΑ, τι απαλλάσσεται, τα

ποσοστά έκπτωσης του φόρου εισροών, και τέλος η φορολόγηση των ασφαλιστικών υπηρεσιών, τομέας που δεν έχει ερευνηθεί έως τώρα).

2. Δεδομένα και μεθοδολογία

Τα πληροφοριακά δεδομένα για την παρούσα συγκριτική έρευνα έχουν συγκεντρωθεί από τις παρακάτω πηγές:

1. Ο Ελληνικός Νόμος περί ΦΠΑ (Ν.1642/86, ή 2589/2000-Κώδικας ΦΠΑ)

2. Η 6η Οδηγία ΦΠΑ (77/388/EEC)

3. Η Ευρωπαϊκή βάση δεδομένων (EUR-LEX, Code 09.30.10 VAT)

4. Το ευρετήριο φόρων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (έκδοση 2000)

5. Οι σχετικές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου

6. Ομάδα φόρων κατανάλωσης του ΟΟΣΑ, κυρίως πληροφοριακά στοιχεία σχετικά με τα ποσοστά έκπτωσης του ΦΠΑ εισροών από τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς και τη φορολογική μεταχείριση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών από πλευράς ΦΠΑ

7. Το ασφαλιστικό ινστιτούτο (LIRMA) Λονδίνου, στοιχεία σχετικά με τη φορολογική μεταχείριση των ασφαλιστικών υπηρεσιών (εκτός του ΦΠΑ έμμεσων φόρων)

Για τον προσδιορισμό των διαφορών στη φορολογική μεταχείριση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών ξεκινάμε από την παράθεση των σχετικών διατάξεων στο Ελληνικό δίκαιο και στη συνέχεια παραθέτομε τις αντίστοιχες διατάξεις της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας (6η Οδηγία ΦΠΑ) συγκρίνοντας, όπου είναι δυνατόν, με τα υπόλοιπα συστήματα που εφαρμόζονται στα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ενωσης. Για τη διευκόλυνση της έρευνας μελετήσαμε 20 κύριες κατηγορίες χρηματοοικονομικών υπηρεσιών (τραπεζικές και ασφαλιστικές υπηρεσίες) και δύο κατηγορίες παρεπόμενων/βοηθητικών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών (συμβουλευτικών υπηρεσιών, υπηρεσίες από ελεύθερους επαγγελματίες κ.λπ.). Αυτό σημαίνει ότι η φορολογική μεταχείριση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών δίδεται με βάση τα ισχύοντα στην ελληνική νομοθεσία, καθώς και στα άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ. Θα θέλαμε να προσθέσουμε εδώ ότι επιλέξαμε την προαναφερόμενη ομαδοποίηση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, δεδομένου ότι οι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί παρέχουν κυρίως υπηρεσίες τραπεζικού ή ασφαλιστικού χαρακτήρα, οι οποίες σχετίζονται άμεσα με χρηματικά ή ασφαλιστικά συμβόλαια. Με απλά λόγια αυτό σημαίνει ότι οι υπηρεσίες αυτές αναφέρονται σε συναλλαγές σε χρήμα ή συνάλλαγμα και με τη χορήγηση πιστώσεων. Σε πιο σύνθετη μορφή οι υπηρεσίες αυτές σχετίζονται με υπηρεσίες διαχείρισης κινδύνων, χρηματοδοτικής μίσθωσης ή την πρακτορεία χρηματοοικονομικών απαιτήσεων. Βέβαια δεν υπάρχει σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις η προαναφερόμενη άμεση σχέση με τις ροές χρήματος. Σαφέστατα υπάρχει μια ευρεία κατηγορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών που η σχέση με τις ροές χρήματος είναι περιφερειακή π.χ. οι υπηρεσίες επενδυτικών συμβουλών, υπηρεσίες χρεωγράφων κ.λπ. Επιπρόσθετα για τη διευκόλυνση των συγκρίσεων με τα άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ, στον τομέα της υπαγωγής ή μη σε ΦΠΑ των προαναφερομένων κατηγοριών των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, έχουν χρησιμοποιηθεί οι παρακάτω ορισμοί:

ΑΠ: Απαλλασσόμενες του ΦΠΑ υπηρεσίες χωρίς δικαίωμα έκπτωσης του φόρου των εισροών (τα έσοδα αυτά περιλαμβάνονται στον παρονομαστή του κλάσματος, για τον προσδιορισμό του δικαιώματος έκπτωσης του φόρου με τον οποίο έχουν επιβαρυνθεί οι εισροές)

Φ: Φορολογητέες πράξεις υπαγόμενες σε ΦΠΑ

Ε/Π: Εκτός πεδίου εφαρμογής του ΦΠΑ, χωρίς δικαίωμα έκπτωσης του φόρου των εισροών (τα έσοδα αυτά δεν περιλαμβάνονται στον παρονομαστή του κλάσματος για τον προσδιορισμό του δικαιώματος έκπτωσης του φόρου εισροών)

ΑΠ/Ε: Απαλλασσόμενες του ΦΠΑ αλλά με δικαίω-

μα έκπτωσης του φόρου εισροών (εδώ συμπεριλαμβάνονται και οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες οι οποίες υπάγονται στο μηδενικό συντελεστή ΦΠΑ, καθώς και υπηρεσίες που παρέχονται σε εγκατεστημένους σε τρίτες, εκτός Ευρωπαϊκής Ενωσης, χώρες).

Τέλος στο παρόν άρθρο χρησιμοποιώντας πληροφοριακά στοιχεία από το London Underwriting Centre (LIRMA), καθώς και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ευρετήριο φόρων, έκδοση 2000) εξετάσαμε την επιβολή έμμεσων φόρων στις ασφαλιστικές υπηρεσίες παρέχοντας νέα δεδομένα στο κενό που υπήρχε έως τώρα στην υπάρχουσα βιβλιογραφία στον τομέα αυτόν, δεδομένου ότι παρόλο που υπάρχει βιβλιογραφική έρευνα στον τομέα των άμεσων φόρων στις ασφαλιστικές υπηρεσίες (Aaron, 1983), ο τομέας της έμμεσης φορολογίας δεν έχει αναλυθεί έως τώρα.

3. Η εφαρμοζόμενη νομοθεσία στην Ελλάδα

3.1 Οι χρηματοοικονομικές απαλλαγές

Οι απαλλαγές αυτές καθορίζονται από το άρθρο 18 (1) κ-κστ′ του Ν.1642/86 ή του άρθρου 22 (1) (ιθ′)-(κε′) του κώδικα ΦΠΑ (Ν.2859/2000). Οι απαλλαγές αυτές καλύπτουν τις περισσότερες κατηγορίες τραπεζικών και ασφαλιστικών υπηρεσιών. Οι εξαιρέσεις από τις απαλλαγές αφορούν κάποιες από τις υπηρεσίες (βλ. ***Πίνακα 1***) στη διαχείριση των πιστωτικών καρτών, στη διαχείριση αποθεματικών κεφαλαίων και πιστώσεων, στη χρηματοδοτική μίσθωση, στην πρακτορεία χρηματοοικονομικών απαιτήσεων ή γενικά σε άλλες παρεπόμενες υπηρεσίες.

3.2 Το δικαίωμα έκπτωσης του φόρου των εισροών

Οι κανόνες αυτοί προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 23 του Ν.1642/86 του ΦΠΑ ή 30 του κώδικα ΦΠΑ. Ο γενικός κανόνας του δικαιώματος έκπτωσης είναι η άμεση σχέση των εισροών με την πραγματοποίηση των φορολογητέων πράξεων και ο επιμερισμός του φόρου των εισροών εφόσον οι εισροές αυτές χρησιμοποιούνται για τη διενέργεια μικτών πράξεων (με τη χρήση του κλάσματος pro rata). Ειδικά για τις τραπεζικές υπηρεσίες οι ανωτέρω διατάξεις προβλέπουν την παροχή δικαιώματος έκπτωσης εφόσον οι υπηρεσίες αυτές παρέχονται σε εγκατεστημένο σε τρίτες, εκτός Ευρωπαϊκής Ενωσης, χώρες.

3.3 Ο τόπος φορολογίας των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών

Οι κανόνες που ρυθμίζουν τον τόπο φορολογίας των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, προβλέπονται από το άρθρο 12 (1) (3) του Ν.1642/86 ή 14 (1) (3) του κώδικα ΦΠΑ Ν.2859/2000. Οι διατάξεις αυτές ορίζουν ότι σε περίπτωση που οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες παρέχονται σε υποκείμενο στο φόρο σε άλλο Κ-Μ ο τόπος φορολογίας βρίσκεται εκτός Ελλάδας. Σε αντίθετη περίπτωση όταν οι υπηρεσίες αυτές παρέχονται σε υποκείμενο στο φόρο εγκατεστημένο στην Ελλάδα, ο τόπος φορολογίας βρίσκεται εντός της χώρας.

4. Η εφαρμοζόμενη νομοθεσία στην ΕΕ

Οι απαλλαγές των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών ορίζονται από το άρθρο 13 Β (a) (d) 1-6 της 6ης Οδηγίας ΦΠΑ (77/388/ΕΕC). Οι διατάξεις αυτές αναφέρονται περιοριστικά στις απαλλασσόμενες κατηγορίες των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών (τραπεζικές, ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές υπηρεσίες). Επιπρόσθετα η 6η Οδηγία ΦΠΑ δίνει τη δυνατότητα στα Κ-Μ να επιλέξουν τη φορολόγηση των τραπεζικών υπηρεσιών με την υπαγωγή τους στο σύστημα ΦΠΑ (άρθρο 13 c) της 6ης Οδηγίας ΦΠΑ. Η επιλογή αυτή δεν καλύπτει τις ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές υπηρεσίες. Επιπλέον

ο τόπος φορολογίας των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών ρυθμίζεται από τις διατάξεις του άρθρου 9 (2) (e) της 6ης Οδηγίας ΦΠΑ. Κύριο στοιχείο του εφαρμοζόμενου κανόνα είναι ο τόπος εγκατάστασης του παρέχοντος τη χρηματοοικονομική υπηρεσία καθώς και η ιδιότητα του λήπτη (υποκείμενος ή μη στο σύστημα ΦΠΑ). Περαιτέρω οι κανόνες που ρυθμίζουν το δικαίωμα έκπτωσης του φόρου των εισροών προβλέπονται στα άρθρα 17(1) (3) (c) και 19 της 6ης Οδηγίας ΦΠΑ. Κύριο στοιχείο των εφαρμοζομένων κανόνων είναι και εδώ η διάθεση των εισροών για την πραγματοποίηση πράξεων που υπάγονται σε ΦΠΑ. Σε περίπτωση διάθεσης των εισροών σε μικτές δραστηριότητες εφαρμόζεται ο κανόνας του επιμερισμού του φόρου με την εφαρμογή του μηχανισμού της pro rata.

5. Η φορολογική επιβάρυνση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ενωση

Ο ***Πίνακας 1*** που ακολουθεί περιλαμβάνει τους διάφορους φόρους (πλην ΦΠΑ) που επιβάλλονται στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ενωση. Στο στάδιο αυτό επιλέξαμε να συμπεριλάβουμε και τους άμεσους φόρους, λαμβάνοντας υπόψη ότι αν και η πλειοψηφία των φόρων αυτών περιλαμβάνεται στον κωδικό 4400 σύμφωνα με την ομαδοποίηση των φόρων του ΟΟΣΑ, δηλ. σαν άμεσοι φόροι και παρουσιάζονται έτσι στους προϋπολογισμούς των Κ-Μ, οι περισσότεροι περιλαμβάνουν και στοιχεία έμμεσων φόρων. Οπως προκύπτει από τον ***Πίνακα 1***, είναι κοινή πολιτική στα Κ-Μ της ΕΕ η επιβολή άμεσων φόρων στις τραπεζικές υπηρεσίες (οι οποίοι περιλαμβάνουν κάποια στοιχεία έμμεσων φόρων) παρά αμιγώς έμμεσων φόρων. Αυτό είναι μια ένδειξη των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι φορολογικές διοικήσεις στο να επιβάλλουν έμμεσους φόρους στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Επιπλέον από τον ίδιο πίνακα προκύπτει ότι είναι κοινή πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ενωση η επιβολή έμμεσων φόρων στις ασφαλιστικές υπηρεσίες. Ειδικότερα επτά Κ-Μ της Ευρωπαϊκής Ενωσης δεν επιβάλλουν έμμεσους φόρους στις τραπεζικές υπηρεσίες ενώ οκτώ επιβάλλουν έμμεσους φόρους. Ολα τα Κ-Μ επιβάλλουν έμμεσους φόρους στις ασφαλιστικές υπηρεσίες, οι οποίες εμφανίζονται με υψηλότερη φορολογική επιβάρυνση. Αμεσοι φόροι (με κάποια στοιχεία έμμεσων) στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες επιβάλλονται σχεδόν σε όλα τα Κ-Μ. Μόνο η Ισπανία δεν επιβάλλει άμεσους φόρους. Μεταξύ των Κ-Μ το Βέλγιο επιβάλλει το μεγαλύτερο αριθμό άμεσων φόρων στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Με βάση τα στοιχεία που προκύπτουν από τον ***Πίνακα 1*** μπορούμε καταρχήν να συμπεράνομε ότι στον τομέα της φορολόγησης των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών ο στόχος της εναρμόνισης δεν έχει ακόμη επιτευχθεί.

Επιπρόσθετα στην ανωτέρω αναφερόμενη νομοθεσία στην Ευρωπαϊκή Ενωση και την Ελλάδα δεν υπάρχει κάποιος γενικός ορισμός των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Οι υπάρχουσες διατάξεις ορίζουν την απαλλαγή ή μη από ΦΠΑ κατηγοριών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Ουσιαστικά ορίζεται τι απαλλάσσεται από το ΦΠΑ και αν παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης του φόρου με τον οποίο επιβαρύνονται οι εισροές. Ο παρακάτω ***Πίνακας 2*** που ακολουθεί δίνει αναλυτική περιγραφή της φορολογικής μεταχείρισης των διαφόρων κατηγοριών των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Ο κατάλογος αυτός δεν είναι περιοριστικός. Απλώς, με βάση την υπάρχουσα νομοθεσία, περιλαμβάνει, κατά την άποψή μας, τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες που συναντάμε συχνότερα στην καθημερινή πρακτική. Τα στοιχεία που περιέχονται στον ***Πίνακα 2*** δείχνουν καταρχήν μια ομοιομορφία στη φορολογική μεταχείριση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών από πλευράς ΦΠΑ στην ΕΕ. Οι περισσότερες κατηγορίες χρηματοοικονομικών υπηρεσιών απαλλάσσονται του ΦΠΑ ενώ λίγες κατηγορίες φορολογούνται με τον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ. Αυτό πρακτικά σημαίνει περιορισμό του δι-

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
Φορολογική επιβάρυνση χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στα Κ-Μ της ΕΕ

Κράτος Μέλος	Εμμεσοι φόροι		Αμεσοι φόροι
	Τραπεζικές υπηρεσίες	Ασφαλιστικές υπηρεσίες	
Αυστρία	Φόρος στα επιτόκια: τραπεζικά επιτόκια και ομόλογα.	Φόρος στα ασφαλιστικά συμβόλαια.	Φόρος μεταβίβασης κεφαλαίων. Φόρος στις κεφαλαιουχικές συναλλαγές: Φόρος κύκλου εργασιών στο χρηματιστήριο.
Βέλγιο	–	Ετήσιος φόρος στα ασφαλιστικά συμβόλαια.	Φόρος εγγραφής και έναρξης εργασιών. Ετήσιος φόρος σε χρηματοοικονομικούς οργανισμούς. Ειδικός φόρος στα αδιανέμητα κέρδη ορισμένων χρηματοοικονομικών οργανισμών. Φόρος στις κεφαλαιουχικές συναλλαγές. Φόρος στις μακροπρόθεσμες επενδύσεις. Φόρος στις χρηματιστηριακές συναλλαγές. Φόρος στον κομιστή ομολόγων. Φόρος στις μετοχές εισηγμένες στο χρηματιστήριο.
Δανία	–	Τέλη στα ασφαλιστικά συμβόλαια.	Χαρτόσημο στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Φόρος στα κέρδη και ζημίες από claims καθώς και σε χρηματοοικονομικά προϊόντα. Ειδικό τραπεζικό τέλος. Τέλος στην κεφαλαιοποίηση μετοχών. Τέλος στη μεταβίβαση μετοχών.
Φινλανδία	–	Φόρος στα ασφαλιστικά συμβόλαια.	Φόρος στη χορήγηση πιστώσεων. Φόρος μεταβίβασης στις κεφαλαιουχικές συναλλαγές.
Γαλλία	Εκτακτος φόρος στους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς. Φόρος στις χορηγήσεις πιστώσεων.	Φόρος στα ασφαλιστικά συμβόλαια. Τέλη εγγραφής ασφαλιστικών συμβολαίων.	Χαρτόσημο στις κεφαλαιουχικές συναλλαγές. Φόρος στις λειτουργίες του χρηματιστηρίου.
Γερμανία	–	Φόρος στα ασφαλιστικά συμβόλαια. Φόρος πυρκαϊάς.	Φόρος μεταβίβασης κεφαλαίου. Φόρος σε λειτουργίες συναλλάγματος.

Κράτος Μέλος	Εμμεσοι φόροι		Αμεσοι φόροι
	Τραπεζικές υπηρεσίες	Ασφαλιστικές υπηρεσίες	
Ελλάδα	Χαρτόσημο στις χορηγήσεις δανείων και πιστώσεων.	Φόρος κύκλου εργασιών. Χαρτόσημο.	Φόρος στις κεφαλαιουχικές και χρηματοοικονομικές συναλλαγές. Φόρος στις μεταβολές κεφαλαίου.
Ιρλανδία	Φόρος στα έσοδα των τραπεζών.	Φόρος στα ασφαλιστικά συμβόλαια. Ασφαλιστικά τέλη. Τέλη στις ασφάλειες ζωής.	Χαρτόσημο. Χαρτόσημο σε ειδικά τραπεζικά έγγραφα. Χαρτόσημο στις χορηγήσεις πιστώσεων και πιστωτικές κάρτες.
Ιταλία	Χαρτόσημο στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Φόρος στον κύκλο εργασιών του χρηματιστηρίου.	Φόρος στα ασφαλιστικά συμβόλαια.	Φόρος εγγραφής και έναρξης εργασιών. Χαρτόσημο στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές. Φόρος στην καθαρή περιουσία των χρηματιστηριακών οργανισμών.
Λουξεμβούργο	Φόρος στα τραπεζικά έγγραφα.	Φόρος στα ασφαλιστικά συμβόλαια.	Φόρος εγγραφής και έναρξης εργασιών. Χαρτόσημο στις τραπεζικές εργασίες.
Ολλανδία	–	Φόρος στα ασφαλιστικά συμβόλαια.	Φόρος εγγραφής και έναρξης εργασιών. Χαρτόσημο στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές. Φόρος στα μερίσματα.
Πορτογαλία	Χαρτόσημο στις χρηματοοικονομικές πράξεις. Φόρος στις πιστώσεις.	Φόρος στα ασφάλιστρα.	Φόρος στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές.
Ισπανία	Φόρος κύκλου εργασιών. Φόρος στις οικονομικές δραστηριότητες.	Φόρος στα ασφαλιστικά συμβόλαια.	–
Σουηδία	–	Φόρος στα ασφάλιστρα.	Φόρος στις χρηματοοικονομικές και κεφαλαιουχικές συναλλαγές. Φόρος στα χρεώγραφα.
Ην. Βασίλειο	–	Φόρος στα ασφάλιστρα.	Χαρτόσημο στις χρηματοοικονομικές και κεφαλαιουχικές συναλλαγές.

Πηγή στοιχείων: *ΟΟΣΑ "Revenue Statistics, edition 2000", Ευρωπαϊκή Επιτροπή, "Inventory of taxes, 2000".*

καιώματος έκπτωσης του φόρου των εισροών για τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς. Ωστόσο, όπως διαπιστώνουμε, μερικές κατηγορίες χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε ορισμένα Κ-Μ θεωρούνται ως εκτός πεδίου εφαρμογής του ΦΠΑ. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του προαναφερόμενου προβλήματος της μη παραχώρησης δικαιώματος έκπτωσης του φόρου των εισροών (οι εκτός πεδίου εφαρμογής πράξεις δεν συμπεριλαμβάνονται στο κλάσμα pro rata για τον προσδιορισμό του δικαιώματος έκπτωσης του φόρου των εισροών). Τέλος οι μη σχετιζόμενες άμεσα με χρηματικές ροές υπηρεσίες όπως η χρηματοδοτική μίσθωση, η πρακτορεία χρηματοοικονομικών απαιτήσεων, και οι παρεπόμενες υπηρεσίες στα περισσότερα Κ-Μ υπάγονται σε ΦΠΑ με τον κανονικό συντελεστή.

Σαν συμπέρασμα από τον Πίνακα 2 προκύπτει ότι οι διαφορές στο δικαίωμα έκπτωσης στα Κ-Μ είναι το κύριο στοιχείο από άποψη ανταγωνισμού. Σαφέστατα οι διαφορές αυτές προκύπτουν όχι μόνο από τις καθαυτού διαφορές στη φορολογική μεταχείριση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών αλλά και από την ίδια τη δομή των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών που παρέχονται από τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς (π.χ. αν παρέχονται σε εγκατεστημένους σε τρίτες χώρες εκτός ΕΕ).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Συγκριτική ανάλυση της φορολογικής μεταχείρισης των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών από πλευράς ΦΠΑ στην Ελλάδα και τα άλλα Κ-Μ της ΕΕ

	Λειτουργία λογαριασμών	Συναλλαγές σε χρήμα	Διάθεση πιστώσεων και βοηθητικές υπηρεσίες	Χορήγηση δανείων	Πιστωτικές κάρτες και συναφείς υπηρεσίες	Συναλλαγές σε χρηματοοικονομικά προϊόντα και μετοχές	Μερίσματα μετοχών	Παράγωγα προϊόντα (Futures)
Αυστρία	ΑΠ	ΑΠ, Φ	ΑΠ, ΑΠ/Ε	ΑΠ, Φ	ΑΠ	ΑΠ	Ε/Π	ΑΠ, Φ
Βέλγιο	ΑΠ	ΑΠ, Φ	ΑΠ, ΑΠ/Ε	ΑΠ, Φ	ΑΠ	ΑΠ	Ε/Π	Ε/Π, Φ, ΑΠ
Δανία	ΑΠ	ΑΠ, Φ	ΑΠ, ΑΠ/Ε	ΑΠ, Φ	ΑΠ	ΑΠ	Ε/Π	ΑΠ, Φ
Φινλανδία	ΑΠ	ΑΠ, Φ, ΑΠ/Ε	ΑΠ, ΑΠ/Ε	ΑΠ, Φ	ΑΠ	ΑΠ	Ε/Π	ΑΠ, Φ
Γαλλία	ΑΠ	ΑΠ, Φ	ΑΠ, ΑΠ/Ε	ΑΠ, Φ	ΑΠ, Φ	ΑΠ	Ε/Π	ΑΠ, Φ
Γερμανία	ΑΠ	ΑΠ, Φ	ΑΠ, ΑΠ/Ε	ΑΠ, Φ	ΑΠ, Φ	ΑΠ	Ε/Π	Ε/Π
Ελλάδα	ΑΠ	ΑΠ, Φ	ΑΠ, ΑΠ/Ε	ΑΠ, Φ	ΑΠ, Φ	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ, Φ
Ιρλανδία	ΑΠ	ΑΠ, Φ	ΑΠ, ΑΠ/Ε	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ	Ε/Π, ΑΠ	ΑΠ, Φ
Ιταλία	ΑΠ	ΑΠ, Φ, Ε/Π	ΑΠ, ΑΠ/Ε	ΑΠ, Φ	ΑΠ	ΑΠ, Ε/Π	Ε/Π	ΑΠ, Ε/Π, Φ
Λουξεμβούργο	ΑΠ	ΑΠ, Φ	ΑΠ, ΑΠ/Ε	ΑΠ, Φ, ΑΠ/Ε	ΑΠ, Φ	ΑΠ	Ε/Π	ΑΠ
Ολλανδία	ΑΠ	ΑΠ, Φ	ΑΠ	ΑΠ, Φ	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ
Πορτογαλία	ΑΠ	ΑΠ, Φ	ΑΠ, ΑΠ/Ε	ΑΠ, Φ	ΑΠ	ΑΠ, Φ	ΑΠ	ΑΠ, Φ
Ισπανία	ΑΠ	ΑΠ, Φ	ΑΠ, ΑΠ/Ε	ΑΠ, Φ	ΑΠ	ΑΠ, Φ	Ε/Π	ΑΠ, Φ
Σουηδία	ΑΠ	ΑΠ, Φ	ΑΠ, ΑΠ/Ε	ΑΠ, Φ	ΑΠ	ΑΠ, Φ	Ε/Π	ΑΠ
Ην. Βασίλειο	ΑΠ	ΑΠ, Φ	ΑΠ, ΑΠ/Ε	ΑΠ, Φ	ΑΠ	ΑΠ	Ε/Π	ΑΠ/Ε, Φ, Ε/Π

Πηγή: *OECD, Consumption Tax Group και European Commission, VAT Committee (Εθνική νομοθεσία)*
ΑΠ: Απαλλασσόμενες του ΦΠΑ χωρίς δικαίωμα έκπτωσης του φόρου των εισροών
Φ: Φορολογητέες με τον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ
Ε/Π: Εκτός πεδίου εφαρμογής του ΦΠΑ (εκτός του κλάσματος pro rata)
ΑΠ/Ε: Απαλλασσόμενες του ΦΠΑ με δικαίωμα έκπτωσης του φόρου των εισροών (εδώ περιλαμβάνονται και οι υπηρεσίες που υπάγονται στο μηδενικό συντελεστή).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 (συνέχεια)

Συγκριτική ανάλυση της φορολογικής μεταχείρισης των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών από πλευράς ΦΠΑ στην Ελλάδα και τα άλλα Κ-Μ της ΕΕ

	Παράγωγα προϊόντα (Options)	Παράγωγα προϊόντα (Swaps)	Οπισθο-γραφήσεις σε χρηματο-οικονομικά προϊόντα	Συναλλαγές σε συνάλλαγμα	Χρηματοδοτική μίσθωση	Πρακτορεία χρηματο-οικονομικών απαιτήσεων	Υπηρεσίες φύλαξης	Διαχείριση κεφαλαίων και αποθεματικών
Αυστρία	ΑΠ, Φ	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ, Φ	ΑΠ	Φ	ΑΠ
Βέλγιο	Ε/Π, ΑΠ, Φ	Ε/Π, ΑΠ, Φ	ΑΠ	ΑΠ, Ε/Π	Φ	ΑΠ, Φ	Φ	ΑΠ
Δανία	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ	Φ	ΑΠ, Φ	Φ	ΑΠ
Φινλανδία	ΑΠ, Φ	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ, Φ	ΑΠ	Φ	Φ
Γαλλία	ΑΠ, Φ	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ, Φ	ΑΠ, Φ	Φ	ΑΠ, Φ
Γερμανία	ΑΠ, Φ	ΑΠ, Ε/Π	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ, Φ	Φ, Ε/Π	Φ	ΑΠ
Ελλάδα	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ	Φ	Φ	Φ	ΑΠ, Φ
Ιρλανδία	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ, Ε/Π	ΑΠ, Φ	ΑΠ, Φ	Φ	ΑΠ, Φ
Ιταλία	ΑΠ, Φ	ΑΠ, Ε/Π	ΑΠ	ΑΠ, Ε/Π	ΑΠ, Φ	ΑΠ	Φ	ΑΠ
Λουξεμβούργο	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ, Ε/Π	Φ,ΑΠ/Ε	ΑΠ, Φ	ΑΠ, Φ	Φ
Ολλανδία	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ, Φ	Φ	Φ	ΑΠ, Φ
Πορτογαλία	ΑΠ, Φ	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ	Φ	ΑΠ	Φ	ΑΠ
Ισπανία	ΑΠ, Φ	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ, Φ	ΑΠ, Φ	Φ	ΑΠ, Φ
Σουηδία	ΑΠ, Φ	ΑΠ, Φ	ΑΠ, Φ	ΑΠ, Ε/Π	ΑΠ, Φ	ΑΠ, Φ	Φ	ΑΠ, Φ
Ην. Βασίλειο	ΑΠ, ΑΠ/Ε, Φ, Ε/Π	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ, Ε/Π	ΑΠ, Φ	ΑΠ, Φ	Φ	ΑΠ, Φ

Πηγή: *OECD, Consumption Tax Group και European Commission, VAT Committee (Εθνική νομοθεσία)*
ΑΠ: Απαλλασσόμενες του ΦΠΑ χωρίς δικαίωμα έκπτωσης του φόρου των εισροών
Φ: Φορολογητέες με τον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ
Ε/Π: Εκτός πεδίου εφαρμογής του ΦΠΑ (εκτός του κλάσματος pro rata)
ΑΠ/Ε: Απαλλασσόμενες του ΦΠΑ με δικαίωμα έκπτωσης του φόρου των εισροών (εδώ περιλαμβάνονται και οι υπηρεσίες που υπάγονται στο μηδενικό συντελεστή).

6. Διαφορές στη φορολογική μεταχείριση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στην Ελλάδα και τα άλλα Κ-Μ

Γενικά η κυριότερη διαφορά του συστήματος που εφαρμόζεται στην Ελλάδα με αρκετά συστήματα στην ΕΕ είναι η υιοθέτηση από την Ελλάδα της δυνατότητας που παρέχει η 6η Οδηγία ΦΠΑ για την παροχή του δικαιώματος έκπτωσης για χρηματοοικονομικές υπηρεσίες που παρέχονται σε εγκατεστημένους σε χώρες εκτός της ΕΕ. Στις υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνονται οι τραπεζικές υπηρεσίες (εκτός των ασφαλιστικών υπηρεσιών, καθώς και των υπηρεσιών διαχείρισης επενδυτικών κεφαλαίων). Περαιτέρω η Ελλάδα δεν έχει υιοθετήσει τη δυνατότητα επιλογής φορολόγησης των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στο σύστημα ΦΠΑ που παρέχεται από τις προαναφερόμενες διατάξεις της 6ης Οδηγίας ΦΠΑ. Αναλυτικότερα οι σημαντικότερες διαφορές της Ελληνικής νομοθεσίας με αυτές των υπολοίπων Κ-Μ εντοπίζονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

1. Εισπράξεις για λογαριασμό τρίτων (υπαγόμενες σε ΦΠΑ)

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 (συνέχεια)

Συγκριτική ανάλυση της φορολογικής μεταχείρισης των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών από πλευράς ΦΠΑ στην Ελλάδα και τα άλλα Κ-Μ της ΕΕ

	Ασφάλειες ζωής/ αντασφαλίσεις	Γενικές ασφαλιστικές υπηρεσίες/ αντασφαλίσεις	Διακανονισμός ασφαλιστικών απαιτήσεων	Υπηρεσίες πραγματο-γνωμοσύνης	Υπηρεσίες ελεύθερων επαγγελματιών	Συμβουλευτικές υπηρεσίες
Αυστρία	ΑΠ	ΑΠ	Ε/Π	Φ	Φ	Φ
Βέλγιο	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ, Φ	ΑΠ, Φ	Φ
Δανία	ΑΠ	ΑΠ	Ε/Π	Φ	Φ	Φ
Φινλανδία	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ	Φ	Φ
Γαλλία	ΑΠ	ΑΠ	Ε/Π, Φ	Φ	Φ	Φ
Γερμανία	ΑΠ	ΑΠ	Ε/Π	Φ	Φ	Φ
Ελλάδα	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ	Φ	ΑΠ,	Φ
Ιρλανδία	ΑΠ	ΑΠ, Φ	Ε/Π	Φ	ΑΠ, Φ	Φ
Ιταλία	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ	Φ	Φ
Λουξεμβούργο	ΑΠ	ΑΠ	Ε/Π	Φ	Φ	Φ
Ολλανδία	ΑΠ	ΑΠ	ΑΠ	Φ	Φ	ΑΠ, Φ
Πορτογαλία	ΑΠ	ΑΠ	Ε/Π	Φ	Φ	Φ
Ισπανία	ΑΠ	ΑΠ	Ε/Π	Φ	Φ	Φ
Σουηδία	ΑΠ	ΑΠ	Ε/Π	ΑΠ, Φ	Φ	Φ
Ην. Βασίλειο	ΑΠ	ΑΠ	Ε/Π	ΑΠ, Φ	ΑΠ, Φ	Φ

Πηγή: *OECD, Consumption Tax Group και European Commission, VAT Committee (Εθνική νομοθεσία)*
ΑΠ: Απαλλασσόμενες του ΦΠΑ χωρίς δικαίωμα έκπτωσης του φόρου των εισροών
Φ: Φορολογητέες με τον κανονικό συντελεστή ΦΠΑ
Ε/Π: Εκτός πεδίου εφαρμογής του ΦΠΑ (εκτός του κλάσματος pro rata)
ΑΠ/Ε: Απαλλασσόμενες του ΦΠΑ με δικαίωμα έκπτωσης του φόρου των εισροών (εδώ περιλαμβάνονται και οι υπηρεσίες που υπάγονται στο μηδενικό συντελεστή).

2. Υπηρεσίες πιστωτικών καρτών (μερικές ενδιάμεσες υπηρεσίες υπάγονται σε ΦΠΑ)
3. Χορήγηση δανείων (η διαχείριση δανείων από τρίτους είναι πράξη υπαγόμενη σε ΦΠΑ)
4. Χρηματοδοτική μίσθωση (πράξη υπαγόμενη σε ΦΠΑ)
5. Πρακτορεία χρηματοοικονομικών απαιτήσεων (πράξη υπαγόμενη σε ΦΠΑ)
6. Claims (πράξεις υπαγόμενες σε ΦΠΑ)
7. Διαχείριση αποθεματικών κεφαλαίων (η διαχείριση αποθεματικών κεφαλαίων από τρίτους είναι πράξη υπαγόμενη σε ΦΠΑ)
8. Παρεπόμενες πράξεις των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών (υπάγονται σε ΦΠΑ)

Αν και όπως τονίσαμε προηγουμένως από τα υπάρχοντα στοιχεία διαπιστώνουμε ότι υπάρχει σχετική ομοιομορφία στη φορολογική μεταχείριση από πλευράς ΦΠΑ στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, εντούτοις οι σχετικά μικρές διαφορές (σε συνδυασμό και με τους διάφορους σε αριθμό και δομή φόρους) είναι δυνατόν να οδηγήσουν σε στρέβλωση των όρων του ανταγωνισμού στην ΕΕ. Οι διαφορές αυτές μπορούν να οδηγήσουν:
1. σε στρεβλώσεις που μπορούν με τη σειρά τους να προκαλέσουν στρατηγικό πλεονέκτημα/μειονέκτημα μεταξύ των χρηματοοικονομικών οργανισμών εγκατεστημένων στο ίδιο Κ-Μ
2. σε στρεβλώσεις που μπορούν να προκαλέσουν

στρατηγικό πλεονέκτημα/μειονέκτημα μεταξύ χρηματοοικονομικών οργανισμών εγκατεστημένων σε διαφορετικά Κ-Μ της ΕΕ

3. σε στρεβλώσεις που προκαλούνται από τα διαφορετικά επίπεδα ποσοστών έκπτωσης του φόρου εισροών (cascade effect[1]).

Με βάση τα στοιχεία του ***Πίνακα 2*** και τις προαναφερόμενες σχετικές νομοθετικές διατάξεις, οι κυριότερες διαφορές που προκαλούν στρέβλωση των όρων του ανταγωνισμού μεταξύ των Κ-Μ της ΕΕ εντοπίζονται στις ακόλουθες κατηγορίες χρηματοοικονομικών υπηρεσιών:

1. Δοσοληψίες σε χρήμα

2. Διαχείριση αποθεματικών κεφαλαίων

3. Πρακτορεία χρηματοοικονομικών απαιτήσεων

4. Δυνατότητες επιλογής φορολόγησης στο σύστημα ΦΠΑ

5. Διεθνείς χρηματοοικονομικές υπηρεσίες

Τέλος στο σημείο αυτό θα θέλαμε να αναφέρουμε τον αρκετά σημαντικό ρόλο που το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έχει διαδραματίσει με ορισμένες αποφάσεις σε σχετικές υποθέσεις. Αν και ο αριθμός των αποφάσεων που έχουν εκδοθεί δεν είναι μεγάλος, εντούτοις η σημασία τους στη φορολογική μεταχείριση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών είναι σημαντική. Οι κυριότερες από αυτές τις αποφάσεις είναι:

1. Υπόθεση C 2/95, με την οποία εξετάζεται ο σκοπός ορισμένων απαλλαγών που παρέχονται από τις διατάξεις του άρθρου 13B (d) 3-5 της 6ης Οδηγίας ΦΠΑ (προϋποθέσεις απαλλαγής από ΦΠΑ των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών που παρέχονται από τρίτους, εκτός των χρηματοοικονομικών οργανισμών)

2. Υποθέσεις C-281/91, C-306/94, σχετικά με το δικαίωμα έκπτωσης-υπολογισμός pro rata, άρθρο 19(2) της 6ης Οδηγίας ΦΠΑ

3. Υποθέσεις C 70/83, C 255/81, σχετικά με το χρόνο έναρξης εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 13 (B) (d) (1) για την απαλλαγή της διαπραγμάτευσης/διαχείρισης πιστώσεων

7. Φορολογική μεταχείριση των ασφαλιστικών υπηρεσιών

Οπως προκύπτει από τους ***Πίνακες 1-2***, τα Κ-Μ επιβάλλουν έμμεσους φόρους (πλην ΦΠΑ) στις ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές υπηρεσίες. Ωστόσο, όπως προκύπτει από τον ***Πίνακα 3*** που ακολουθεί, ο τρόπος επιβολής, η υφή καθώς και οι συντελεστές των φόρων αυτών ποικίλλουν πολύ στην ΕΕ. Διαφορές υπάρχουν επίσης στη βάση επιβολής του φόρου. Οι περισσότερες χώρες επιβάλλουν ειδική φορολογία στο ασφάλιστρο (Insurance Premium Tax). Εντούτοις δύο χώρες, η Ελλάδα και η Γαλλία, επιβάλλουν φόρους με διαφορετική δομή. Η Ελλάδα επιβάλλει φόρο κύκλου εργασιών στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις και η Γαλλία ένα γενικό φόρο κατανάλωσης. Αρκετά Κ-Μ επιβάλλουν και χαρτόσημο (π.χ. Ελλάδα). Οι συντελεστές των επιβαλλόμενων φόρων διαφέρουν κατά πολύ, δηλαδή από 2% στην Ιρλανδία σε 22% στη Φινλανδία. Οπως προκύπτει από τον Πίνακα 3 όλα τα Κ-Μ επιβαρύνουν λιγότερο τις ασφάλειες ζωής και υγείας είτε με την εφαρμογή μειωμένων συντελεστών, είτε με την απαλλαγή από το φόρο των κατηγοριών αυτών. Παρόμοια πολιτική ασκείται και στις ασφάλειες και στις διεθνείς διακινήσεις αγαθών και στις μεταφορές.

8. Συμπεράσματα

Στο άρθρο αυτό εξετάσαμε το εφαρμοζόμενο σύστημα φορολόγησης των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στον τομέα της έμμεσης φορολογίας στην

[1] Φόρος που τελικά περνάει στους λήπτες των υπηρεσιών μέσω της αύξησης των τιμών των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Εδώ θα θέλαμε να τονίσουμε ότι τα διαθέσιμα δεδομένα για τα προαναφερόμενα ποσοστά δεν είναι δυστυχώς αρκετά για μια πλήρη ανάλυση των στρεβλώσεων στον τομέα αυτόν. Με βάση στοιχεία από την ομάδα φόρων κατανάλωσης της επιτροπής φορολογικών θεμάτων του ΟΟΣΑ για το έτος 1998, τα ποσοστά αυτά ποικίλλουν κατά πολύ στην ΕΕ (π.χ. από 1% στην Ελλάδα σε 85/86% στην Ιρλανδία).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3
Εμμεσοι φόροι στις ασφαλιστικές υπηρεσίες στην ΕΕ

Κράτος-Μέλος	Βάση επιβολής	Υποκείμενοι στο φόρο	Συντελεστής	Σκοπός φορολογίας (απαλλαγές)
Αυστρία	Το ασφάλιστρο. Περιλαμβάνεται η προμήθεια του ασφαλιστικού πράκτορα και χρηματομεσίτη.	Ασφαλιστική επιχείρηση, ασφαλιζόμενος και ασφαλιστικός πράκτορας.	4% στα συμβόλαια για συντάξεις, 11% για ασφάλειες ζωής και ασθένειας, 2,5% για ασφάλειες υγείας.	Ο φόρος επιβάλλεται και σε καλύψεις μεταφορικού κινδύνου, οχήματα και ασφαλιστικές πιστώσεις. Εξαγωγικές πιστώσεις, κοινωνική ασφάλιση και αντασφαλίσεις απαλλάσσονται από το φόρο.
Βέλγιο	Το συνολικό ασφάλιστρο. Το επιπλέον κόστος ασφάλισης περιλαμβάνεται τις περισσότερες φορές όπως και οι επιπλέον καταβολές για τη δημιουργία αποθεματικών για συντάξεις.	Ασφαλιστές, μη-εγκατεστημένοι στη χώρα ασφαλιστές, ασφαλιζόμενοι, ασφαλιστικές ενώσεις, χρηματομεσίτες/ διαχειριστές αποθεματικών κεφαλαίων για συντάξεις.	1,40% για διεθνείς μεταφορές, 4,40% για ασφάλειες ζωής, 9,25% για τις υπόλοιπες περιπτώσεις.	Ο φόρος επιβάλλεται και σε καλύψεις μεταφορικού κινδύνου, οχήματα και ασφαλιστικές πιστώσεις. Οι ναυτασφαλίσεις, οι αντασφαλίσεις, τα αεροσκάφη διεθνών μεταφορών καθώς και τα ετήσια βραχυπρόθεσμα ιδιωτικά ασφαλιστικά συμβόλαια απαλλάσσονται.
Δανία	Το ασφάλιστρο. Δεν περιλαμβάνεται η προμήθεια του ασφαλιστικού πράκτορα και χρηματομεσίτη.	Ασφαλιστές.	12% για γενικές ασφάλειες, 40% για λεωφορεία, 50% στο ασφάλιστρο τρίτου μέρους.	Η κάλυψη ασφαλιστικών κινδύνων και πιστώσεων υπόκειται σε χαρτόσημο. Φόρος στα σκάφη αναψυχής εγγεγραμμένα στη Δανία. Φόρος σε όλα τα οχήματα (ασφαλιστικά συμβόλαια). Οι ασφάλειες ζωής, αερομεταφορές και οι αντασφαλίσεις απαλλάσσονται.
Φινλανδία	Το ασφάλιστρο. Περιλαμβάνεται η προμήθεια του ασφαλιστικού πράκτορα και χρηματομεσίτη. Τέλος για ασφάλειες από πυρκαϊά (το συνολικό ακαθάριστο ποσό που καταβάλλεται ετήσια).	Ασφαλιστής, ασφαλιζόμενος.	22%, για γενικές ασφάλειες, 3% για το τέλος πυρκαϊάς.	Ο φόρος επιβάλλεται όταν η περιουσία ή ο ασφαλιζόμενος είναι εγκατεστημένος στη Φινλανδία. Απαλλαγές: Ασφάλιστρα ιδιωτικών συμφωνητικών, μεταφορές εισαγομένων αγαθών ή αγαθών σε ειδικά καθεστώτα ή επενδυτικών αγαθών επιχειρήσεων. Ασφάλειες καλύψεων κινδύνων υγείας. Το τέλος πυρκαϊάς είναι εκπεστέο από τον υποκείμενο στη δήλωση φορολογίας εισοδήματος. ➤

Κράτος-Μέλος	Βάση επιβολής	Υποκείμενοι στο φόρο	Συντελεστής	Σκοπός φορολογίας (απαλλαγές)
Γαλλία	Γενικός φόρος κατανάλωσης	Ασφαλιστής, μεσίτες και ασφαλιζόμενοι.	7%, 9%, 18%, 19%.	Τα ασφαλιστήρια οχημάτων υπόκεινται στο φόρο με ειδικούς συντελεστές.
Γερμανία	Το ασφάλιστρο. Περιλαμβάνεται η προμήθεια του ασφαλιστικού πράκτορα και χρηματομεσίτη.	Ασφαλιστής.	Πυρκαϊάς 10% ασφάλιστρο. 13,75% για ασφάλειες κτιρίων, 14% για ασφάλειες οικιακών συσκευών. Ασφάλειες πλοίων 2% στο ασφάλιστρο. Ασφάλειες ατυχημάτων 3% με επιστροφή του ασφαλίστρου. 15%, για τις υπόλοιπες ασφάλειες.	Ασφάλειες ζωής και αντασφαλίσεις είναι απαλλασσόμενες.
Ελλάδα	Φόρος κύκλου εργασιών. Τα ασφάλιστρα και όλες οι χρηματοοικονομικές μεταβολές που προκύπτουν από τα συμβόλαια. Περιλαμβάνονται οι χορηγούμενες εκπτώσεις και προμήθειες από χρηματομεσίτες.	Ασφαλιστής.	4%, 10%, 2,40%.	Απαλλαγές: Διεθνείς μεταφορές, αερομεταφορές και αντασφαλίσεις. Οι ασφάλειες ζωής. Ασφαλιστικά συμβόλαια διάρκειας πέραν των 10 ετών. Ασφαλίσεις πληρωμάτων πλοίων και αεροσκαφών. Ασφαλίσεις ορισμένων αγροτικών προϊόντων.
Ιρλανδία	2% στο υπολογισθέν ακαθάριστο έσοδο. Χαρτόσημο σε όλες τις ασφάλειες.	Ασφαλιστής.	2%.	Ο φόρος επιβάλλεται μόνο στα υπόλοιπα, εκτός ασφαλειών ζωής, συμβόλαια. Ο φόρος επιβάλλεται στα ακαθάριστα ασφάλιστρα (όχι ζωής) όταν ο ασφαλιζόμενος είναι εγκατεστημένος στην Ιρλανδία. Αερομεταφορές, μεταφορές και ασφάλειες υγείας απαλλάσσονται.
Ιταλία	Ο φόρος επιβάλλεται σε όλα τα ποσά που καταβάλλονται στον ασφαλιστή.	Ασφαλιστής.	Εφαρμόζονται τέσσερις συντελεστές ανάλογα με τον τύπο της ασφάλειας και τη διάρκεια του συμβολαίου (2,5%, 7,5%, 12,5%, 21,5%).	Αντασφαλίσεις και ασφάλειες πλοίων και αεροσκαφών αλλοδαπού νηολογίου, εκτός αν χρησιμοποιούνται στην Ιταλία, απαλλάσσονται.

Κράτος-Μέλος	Βάση επιβολής	Υποκείμενοι στο φόρο	Συντελεστής	Σκοπός φορολογίας (απαλλαγές)
Λουξεμβούργο	Το ασφάλιστρο. Περιλαμβάνονται όλα τα επιπλέον έξοδα και προμήθειες.	Ασφαλιστής.	4%.	Επιβάλλεται και στις καλύψεις κινδύνων μεταφορών, ασφάλειες οχημάτων και πιστώσεων. Αντασφαλίσεις, ασφάλειες ζωής και παρόμοια συμβόλαια, συμβόλαια για υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση απαλλάσσονται.
Ολλανδία	Το συνολικό καταβληθέν ασφάλιστρο στον ασφαλιστή.	Ασφαλιστής, μερικοί εγγεγραμμένοι χρηματομεσίτες και ο ασφαλιζόμενος.	7%.	Ασφάλειες ζωής, ασθένειας, υγείας, ανεργίας, αερομεταφορές, αντασφαλίσεις και οι εξαγωγικές πιστώσεις απαλλάσσονται.
Πορτογαλία	Το συνολικό καταβληθέν ασφάλιστρο στον ασφαλιστή.	Ασφαλιστής.	3% στο συνολικό ασφάλιστρο, 5% στα συμβόλαια υγείας και κάλυψης αγροτικών κινδύνων, 6% στις μεταφορές αγαθών, 9% στα υπόλοιπα συμβόλαια.	Ασφάλειες ζωής, εξαγωγικές πιστώσεις και αντασφαλίσεις απαλλάσσονται.
Ισπανία	Το συνολικό καταβληθέν ασφάλιστρο στον ασφαλιστή.	Ασφαλιστής.	6%.	Ασφάλειες ζωής, αντασφαλίσεις, καλύψη αγροτικών κινδύνων, εγγυήσεις, κοινωνική ασφάλιση, ασφάλειες σύνταξης, ασφάλειες υγείας και διεθνείς μεταφορές απαλλάσσονται.
Σουηδία	Το συνολικό ασφάλιστρο.	Ο ασφαλιστής.	15%.	Ασφάλειες υγείας, ατυχημάτων και αερομεταφορές απαλλάσσονται.
Ην. Βασίλειο	Το ακαθάριστο ασφάλιστρο περιλαμβανομένης της προμήθειας του πράκτορα και χρηματομεσίτη.	Ο ασφαλιστής, ο ασφαλιστικός αντιπρόσωπος και σε μερικές περιπτώσεις ο ασφαλιζόμενος.	5%, 17,5%. 17,5% εφαρμόζεται στις ασφάλειες οχημάτων και αντικειμένων καθώς και στις ασφάλειες ταξειδίων. Ολες οι υπόλοιπες ασφάλειες επιβαρύνονται με 5%.	Ο φόρος επιβάλλεται σε όλες τις γενικές ασφάλειες όταν ο ασφαλιζόμενος είναι εγκατεστημένος στο Ην. Βασίλειο. Απαλλαγές: Ασφάλειες ζωής και σύνταξης, αερομεταφορές και αντασφαλίσεις. Ασφάλειες όταν ο ασφαλιζόμενος είναι εγκατεστημένος εκτός του Ην. Βασιλείου. Ασφαλιστικά συμβόλαια διεθνών μεταφορών. Ασφάλειες σχετιζόμενες με πιστώσεις, κάλυψη ζημιών και χορηγήσεις χρηματοοικονομικών διευκολύνσεων.

Data: *London Underwriting Centre (2000), European Commission, Inventory of taxes (2000).*

Ελλάδα και τα άλλα Κ-Μ της ΕΕ, εντοπίζοντας ορισμένες διαφορές στα ανωτέρω συστήματα.

Γενικότερα φαίνεται ότι υπάρχει σχετικός βαθμός ομοιομορφίας για τις κατηγορίες των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών οι οποίες απαλλάσσονται του ΦΠΑ. Επιπλέον διαπιστώσαμε ότι ορισμένες διαφορές στη φορολογική μεταχείριση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών μπορούν να οδηγήσουν σε στρέβλωση των όρων του ανταγωνισμού μεταξύ των Κ-Μ της ΕΕ. Βέβαια για οριστικά συμπεράσματα στον τομέα αυτόν θα πρέπει να εξετασθούν και γενικότερες διαφορές που υπάρχουν στα Κ-Μ της ΕΕ στον τομέα του ΦΠΑ (διαφορετικές μέθοδοι του προσδιορισμού του δικαιώματος έκπτωσης κ.λπ.). Επιπρόσθετα διαπιστώσαμε ότι – εκτός λίγων εξαιρέσεων – η Ελλάδα ενσωμάτωσε στο εσωτερικό της δίκαιο, στον τομέα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, τις περισσοτέρες σχετικές διατάξεις από την 6η Οδηγία ΦΠΑ.

Παρομοίως η εξέταση του συστήματος φορολόγησης των ασφαλιστικών υπηρεσιών (πλην του ΦΠΑ επιβαλλόμενων έμμεσων φόρων) έδειξε κάποια σχετική ομοιομορφία με την επιβολή από τα περισσότερα Κ-Μ φόρων στα ασφάλιστρα (Insurance Premium Tax), με εξαίρεση την Ελλάδα και Γαλλία. Εντούτοις προκύπτει ότι οι ασφαλιστικές υπηρεσίες επιβαρύνονται με περισσότερους φόρους σε σχέση με τις αμιγώς τραπεζικές υπηρεσίες.

Σαν γενικό συμπέρασμα θα θέλαμε να τονίσουμε ότι στην ΕΕ στον τομέα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών (έμμεση φορολογία) βρισκόμαστε μακριά από την επίτευξη του στόχου της φορολογικής εναρμόνισης (απαραίτητη προϋπόθεση για την ομαλή και δίκαιη λειτουργία της Ενιαίας Αγοράς). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζοντας το πρόβλημα έχει προσπαθήσει τα τελευταία χρόνια να μελετήσει τα χαρακτηριστικά του και να προτείνει λύσεις προς την κατεύθυνση της φορολογικής εναρμόνισης. Η προσπάθεια αυτή εντοπίζεται κυρίως στην ανάπτυξη μεθόδων για την υπαγωγή των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στο ΦΠΑ (π.χ. ανάπτυξη της μεθόδου cash-flow/TCA). Εντούτοις οι προσπάθειες αυτές δεν κατέληξαν στην υποβολή έως τώρα κάποιας οριστικής πρότασης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Προς την κατεύθυνση αυτή απαιτείται περισσότερη συνεργασία μεταξύ των Κ-Μ καθώς και ενεργότερος ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Οι προσπάθειες αυτές πέραν της λύσης του προβλήματος περί της υπαγωγής ή μη σε ΦΠΑ των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών μπορούν να βοηθήσουν στην επίτευξη μεγαλύτερης ομοιομορφίας και άμβλυνσης των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού που υπάρχουν, από πλευράς έμμεσης φορολογίας, στο χρηματοοικονομικό τομέα στην ΕΕ.

Βιβλιογραφία

AARON, HJ (1983), *"The peculiar problem of taxing the insurance companies",* Washington Brookings Institution.

BARHAM, PODDAR, and WHALLEY, (1987), *"The Tax Treatment of insurance under a consumption type, destination basis VAT",* The National Tax Journal, Vol. 40, No 2, pp 171-182.

HOFFMAN, PODDAR, WHALLEY (1987), "*Taxation of Banking Services Under a Consumption Type, Destination Basis VAT",* The National Tax Journal, Vol. 40, No 4, pp 547-554.

PODDAR and ENGLISH (1997), *"Taxation of financial services under value-added tax: applying the cash-flow approach",* The National Tax Journal, Vol L, No 1 pp 89-111.

OECD (1998), *"Indirect tax treatment of financial services and instruments".*

OECD (2000), *"Revenue statistics",* edition 2000, disc format.

European Commission (2000), *"Inventory of taxes".*

ΚΑΛΥΒΑ, Α. (1996), *"Φορολογική μεταχείριση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών από πλευράς ΦΠΑ στην ΕΕ και τον ΟΟΣΑ",* Φορολογική Επιθεώρηση, Νο 577 σελ. 1602-1607.

Διαχειριση Πιστωτικων Κινδυνων Καταναλωτικων Δανειων

ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΕΡΒΑ
Αναλυτή πιστωτικών κινδύνων
Τράπεζας Πειραιώς

Εισαγωγή

Η συνεχής αύξηση του δανεισμού των ιδιωτών τα τελευταία χρόνια, συνοδευόμενη από την ένταση του ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών, οδήγησε τις τράπεζες στην υιοθέτηση νέων μεθοδολογιών, οι οποίες θα είναι σε θέση να υποστηρίξουν τις προσπάθειες διεύρυνσης των μεριδίων τους και ταυτόχρονα να περιορίσουν τους κινδύνους που απορρέουν από τις εργασίες του τομέα της καταναλωτικής πίστης.

Ενα σημαντικό μέρος των μεθοδολογιών αφορά στους κινδύνους που προκύπτουν από τον ίδιο τον πιστούχο και περιλαμβάνονται στο γενικότερο όρο *credit & behavioural scoring*. Στηρίζονται κυρίως σε στατιστικά μοντέλα και έρχονται να αντικαταστήσουν υποκειμενικές μεθόδους οι οποίες εφαρμόζονται μέχρι και σήμερα σε αρκετά στάδια του πιστωτικού κύκλου ζωής του πελάτη. Η ανάπτυξη των μεθοδολογιών αυτών, στον τραπεζικό τομέα, χρονολογείται από τη δεκαετία του ’60, με πρώτη εφαρμογή στις πιστωτικές κάρτες ενώ αργότερα επεκτάθηκε και στα υπόλοιπα προϊόντα καταναλωτικής και στεγαστικής πίστης, καθώς επίσης και στα δάνεια μικρών επιχειρήσεων.

Οι μεθοδολογίες *credit & behavioural scoring,* λαμβάνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στο πλαίσιο που θέτει σήμερα η Επιτροπή της Βασιλείας για τη μέτρηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων βάσει εσωτερικών μοντέλων βαθμολόγησης. Η προσέγγιση αυτή, αποσκοπεί κυρίως στην αύξηση της ευαισθησίας των μετρήσεων από τους παράγοντες του πιστωτικού κινδύνου, ενώ παράλληλα, δίνεται το κίνητρο στα τραπεζικά ιδρύματα να συνεχίσουν να βελτιώνουν τις εσωτερικές διαδικασίες διαχείρισης των κινδύνων.

Μεθοδολογίες βαθμολόγησης

Με την έννοια *credit scoring* αναφερόμαστε σε όλες εκείνες τις μεθόδους μοντελοποίησης της πιστοληπτικής ικανότητας του πελάτη, ενώ οι μεθοδολογίες *behavioural scoring* αναφέρονται κυρίως στη μελέτη της συμπεριφοράς του πελάτη. Η τελευταία περιλαμβάνει μεθοδολογίες ανάκτησης καθυστερημένων απαιτήσεων, διακράτησης πελατών, επανακαθορισμό πιστωτικών ορίων και πώλησης κάθετων προϊόντων.

Η ανάπτυξή τους στηρίζεται σε ένα δείγμα υπαρχόντων πελατών για τους οποίους έχει καταγραφεί η συμπεριφορά τους, σε ένα χρονικό διάστημα το οποίο μπορεί να συμπίπτει είτε με τη διάρκεια της σχέσης του πελάτη με την τράπεζα είτε με διάστημα τέτοιο στο οποίο θα υπάρχει μια σταθεροποιημένη άποψη για τη συμπεριφορά του. Με τη βοήθεια επιστημονικών τεχνικών, αναδεικνύονται οι κυριότεροι παράγοντες, που εξηγούν τη συγκεκριμένη συμπεριφορά, καθώς και το ειδικό βάρος για κάθε ένα από τα επίπεδα των παραγόντων. Η τελική βαθμολογία προκύπτει συνήθως από το άθροισμα των επιμέρους ειδικών βαρών.

Παράδειγμα κάρτας αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας	
Ηλικία	**Βάρος**
<25 ετών	10
25-45 ετών	20
>45 ετών	30
Τύπος κατοικίας	
Ιδιόκτητη	20
Ενοικιασμένη	10

Οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη των μεθοδολογιών προέρχονται κυρίως από το χώρο της στατιστικής και περιλαμβάνουν την απλή και λογιστική παλινδρόμηση, παλινδρόμηση Cox, τη διαχωριστική ανάλυση και τα δέντρα κατάταξης, ενώ άλλες προέρχονται από το χώρο της επιχειρησιακής έρευνας όπως ο γραμμικός προγραμματισμός. Αλλες διαδεδομένες μέθοδοι είναι οι γενετικοί αλγόριθμοι και τα νευρωνικά δίκτυα.

Η λήψη των αποφάσεων μέσω αυτών των μεθοδολογιών συνήθως διευκολύνεται με την επιλογή ενός συγκεκριμένου σημείου της βαθμολογικής κλίμακας που προκύπτει από την εφαρμογή του μοντέλου. Για παράδειγμα, στην περίπτωση του *credit scoring* κάθε πελάτης που συγκεντρώνει μεγαλύτερη βαθμολογία από το σημείο αυτό εγκρίνεται ενώ σε αντίθετη περίπτωση απορρίπτεται ή εγκρίνεται κάποιο μικρότερο όριο. Στην περίπτωση της μεθοδολογίας ανάκτησης καθυστερημένων απαιτήσεων, λόγω της πολυπλοκότητας των αποφάσεων, διαφορετικές στρατηγικές αξιολογούνται ώστε να βρεθεί η καλύτερη. Μετά από την πάροδο ενός εύλογου διαστήματος στο οποίο θα έχουν εκτιμηθεί τα αποτελέσματα, εναλλακτικές στρατηγικές συγκρίνονται με την ήδη υπάρχουσα ώστε να διαπιστωθούν περιθώρια βελτίωσης.

Στα πλεονεκτήματα των μεθόδων αυτών, έναντι των υποκειμενικών μεθόδων, συγκαταλέγονται:

- *η ταχύτητα,* οι αποφάσεις απαιτούν ελάχιστους χρόνους
- *η αμεροληψία,* τα ίδια κριτήρια εφαρμόζονται για όλους τους πελάτες
- *η συνέπεια,* η σχετική βαρύτητα των κριτηρίων παραμένει σταθερή
- *ο άμεσος έλεγχος της πιστοδοτικής πολιτικής*
- *ο περιορισμός των κινδύνων.*

Η ισχύς των μεθοδολογιών μπορεί να επηρεαστεί αρνητικά από:

- *την κακή ποιότητα δεδομένων*
- *τη μεροληψία δειγματοληψίας.*

Διαδικασίες παρακολούθησης πιστωτικών κινδύνων

Η ικανότητα των μεθοδολογιών, που περιγράφηκαν παραπάνω, να εκτιμούν τον πιστωτικό κίνδυνο των πελατών αλλάζει όσο οι γενικότερες συνθήκες, (π.χ. οι οικονομικές συνθήκες, η χρήση των συστημάτων, κ.ά.), αλλάζουν. Οι αλλαγές αυτές μπορεί να συντελεστούν πολύ γρήγορα οπότε κρίνεται αναγκαία η συστηματική παρακολούθηση της ικανότητας των μοντέλων.

Η παρακολούθηση των πιστωτικών κινδύνων, συμπληρώνεται από την παρακολούθηση διαχρονικών μεταβολών στη συμπεριφορά των πελατών, την παρακολούθηση της συμπεριφοράς σε διάφορες διαστάσεις/τμήματα του χαρτοφυλακίου και τον υπολογισμό πιθανών ζημιών καθώς και ανάκτησης αυτών.

❒ ***Σταθερότητα συνθηκών:*** Βασική αρχή για κάθε μεθοδολογία είναι ότι οι συνθήκες που ίσχυαν κατά την περίοδο της ανάπτυξης θα πρέπει να είναι παρόμοιες με αυτές του παρόντος, στο οποίο εφαρμόζεται η μεθοδολογία. Ως πιθανές αιτίες αλλαγών αναφέρουμε τη μεταβολή των οικονομικών συνθηκών, την πολιτική προώθησης προϊόντων σε συγκεκριμένες ομάδες πελατών, την εφαρμογή του μοντέλου σε καινούργια προϊόντα, τη φύση του ίδιου του προϊόντος, την αλλαγή στον τρόπο συμπλήρωσης των δεδομένων.

Παράδειγμα αλλαγής πληθυσμού

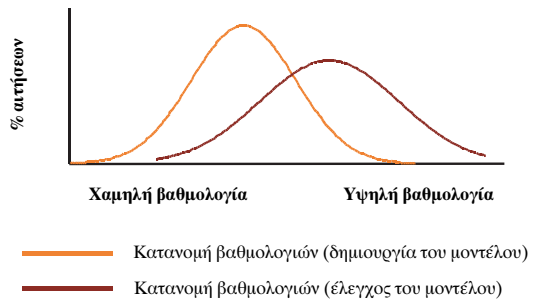

Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα που αναφέρεται στο Crook et al 1992 για δύο credit scoring συστήματα τα οποία κατασκευάστηκαν το ένα βασισμένο στη συμπεριφορά πελατών το 1988 και το άλλο βασισμένο στη συμπεριφορά πελατών το 1989. Οταν τα δύο μοντέλα εφαρμόστηκαν ένα χρόνο μετά το αποτέλεσμα ήταν ότι το 25% των πελατών που το σύστημα του 1988 τους ενέκρινε, το σύστημα του 1989 τους απέρριπτε και το αντίστροφο[1].

Αλλαγή στο προφίλ του πληθυσμού δεν είναι αναγκαίο ότι δημιουργεί προβλήματα στην ικανότητα του μοντέλου να αξιολογεί τον πιστωτικό κίνδυνο. Αν η αλλαγή στον πληθυσμό είναι γενική (δηλαδή όλα τα κριτήρια συνεισφέρουν ομοιόμορφα στην αλλαγή αυτή) τότε η κατάλληλη μετακίνηση του σημείου έγκρισης μπορεί να επιφέρει την επίτευξη των ίδιων στόχων με το παρελθόν.

Ως πρώτο βήμα στην παρακολούθηση της σταθερότητας του πληθυσμού μπορεί να αποτελέσει μια απλή σύγκριση των κατανομών των βαθμολογιών κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης του μοντέλου και αυτής που ισχύει σήμερα. Σημαντικές αποκλίσεις θα πρέπει να διερευνηθούν περαιτέρω και να διαπιστωθεί ποιον παράγοντα αφορούν. Πέρα όμως από τη στατική ενημέρωση που προσφέρουν οι παραπάνω έλεγχοι, η έγκαιρη αναγνώριση κάποιων τάσεων και ο διαχωρισμός τους από περιοδικά φαινόμενα είναι χρήσιμο να γίνεται με τη σύγκριση διαδοχικών δειγμάτων πληθυσμών.

❒ ***Χρήση μεθοδολογιών:*** Τα πλεονεκτήματα των μεθοδολογιών αυτών, που περιγράφηκαν παραπάνω, καλύπτουν τις περισσότερες περιπτώσεις αξιολόγησης. Υπάρχουν όμως περιπτώσεις για τις οποίες η ανθρώπινη εμπειρία είναι αναντικατάστατη από οποιαδήποτε επιστημονική μέθοδο, οπότε γίνονται *"εξαιρέσεις"* και *"υπερβάσεις"* στις αποφάσεις των μοντέλων.

Στον όρο *εξαιρέσεις* περικλείονται όλες εκείνες οι αποφάσεις που υλοποιούνται χωρίς τη διαδικασία credit scoring (π.χ. αιτήσεις σημαντικών προσώπων) ενώ στον όρο *υπερβάσεις* εκείνες οι αποφάσεις οι οποίες είναι αντίθετες με την απόφαση του μοντέλου *credit scoring*.

Διακρίνουμε δύο κατηγορίες υπερβάσεων. Οι πρώτες αφορούν αποφάσεις *έγκρισης* αιτήσεων τις οποίες το μοντέλο θα απέρριπτε. Αυτές πρέπει να αποτελούν περιπτώσεις για τις οποίες οι επιπλέον πληροφορίες είναι εξαιρετικές για τη βελτίωση της συμπεριφοράς του πελάτη και πάντα να βασίζονται σε σαφή και αποδεδειγμένα ασφαλή κριτήρια. Η δεύτερη κατηγορία υπερβάσεων αφορά αποφάσεις απόρριψης αιτήσεων τις οποίες το μοντέλο θα δεχόταν. Περιοδικά, δείγματα από τέτοιου είδους υπερβάσεις μπορεί να εγκρίνονται και να ελέγχεται το κατά πόσο περιορίζουν τον κίνδυνο σε σχέση με το κόστος απόρριψής τους.

❒ ***Προβλεψιμότητα μοντέλων:*** Ο διαχωρισμός μεταξύ πελατών χαμηλού-υψηλού κινδύνου διαφέρει ανάλογα με τη μεθοδολογία. Για την περίπτωση του *credit scoring* πελάτης υψηλού κινδύνου είναι αυτός που θα ξεπεράσει ένα συγκεκριμένο όριο ημερών καθυστέρησης. Το όριο αυτό διαφοροποιείται ανάλογα με την πολιτική της κάθε τράπεζας και ανάλογα με την επάρκεια των δεδομένων. Για τη μεθοδολογία ανάκτησης καθυστερημένων απαιτήσεων, πελάτης υψηλού κινδύνου είναι αυτός που θα καθυστερήσει ακόμα περισσότερο τις υποχρεώ-

[1] Υποθέτοντας ότι το σημείο έγκρισης, είναι τέτοιο ώστε το επίπεδο αποδοχής είναι ίδιο για τα δύο συστήματα.

σεις του ή τελικά θα οδηγηθεί σε οριστική καθυστέρηση. Σε όλες τις περιπτώσεις ο ορισμός θα πρέπει να είναι ο ίδιος με αυτόν που χρησιμοποιήθηκε για την κατασκευή του μοντέλου.

Οι κατανομές των πελατών υψηλού κινδύνου (ή *"κακών"* πελατών) και των πελατών χαμηλού κινδύνου (ή *"καλών"* πελατών) θα πρέπει να διαχωρίζονται σε μεγάλο βαθμό. Στα περισσότερα μοντέλα βαθμολόγησης εξ ορισμού, πελάτες χαμηλού κινδύνου συνδέονται με υψηλές βαθμολογίες και αντίστροφα, πελάτες υψηλού κινδύνου συνδέονται με χαμηλές βαθμολογίες. Αν οι κατανομές συμπίπτουν, σημαίνει ότι σε υψηλές βαθμολογίες υπάρχουν υψηλά ποσοστά κακών πελατών και αντίστροφα.

Παράδειγμα μοντέλου που διαχωρίζει τους καλούς από τους κακούς πελάτες

❒ ***Αξιολόγηση συμπεριφοράς πελατών:*** Η ανάπτυξη του μοντέλου έχει σαν στόχο η βαθμολογία του κάθε πελάτη να αποτελεί μια ένδειξη για τον κίνδυνο να μην ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της τράπεζας. Η σχέση βαθμολογίας και κινδύνου είναι αντιστρόφως ανάλογη όπως φαίνεται στο παρακάτω σχήμα[2]. Μετά την εφαρμογή του μοντέλου η σχέση αυτή θα πρέπει να διατηρείται. Διάφορα είδη στατικών αναφορών μπορούν να μας δώσουν αυτή την πληροφορία. Οι δύο βασικοί στόχοι που επιτυγχάνονται είναι οι εξής:

– Διαπιστώνεται η σχέση μονοτονίας βαθμολογίας και κινδύνου

– Συγκρίνεται η συμπεριφορά των πελατών σήμερα σε σχέση με την περίοδο της ανάπτυξης

Στην περίπτωση του *credit scoring* ο συνδυασμός του επιπέδου εγκρίσεων με το επίπεδο επικινδυνότητας αποτελεί το κύριο εργαλείο για τη χάραξη πιστωτικής πολιτικής με καθορισμένα όρια κινδύνου. Στο παρακάτω σχήμα φαίνεται ότι η σχέση βαθμολογίας και κινδύνου κατά τον έλεγχο του μοντέλου παραμένει η ίδια σε σχέση με την περίοδο ανάπτυξης, ενώ παράλληλα η συμπεριφορά των πελατών έχει βελτιωθεί. Αν υποθέσουμε ότι η τράπεζα είχε επιλέξει ως σημείο έγκρισης το σημείο Ε1 τότε το μέγεθος του κινδύνου κατά την περίοδο της ανάπτυξης ήταν Κ1. Με τα καινούργια δεδομένα η τράπεζα μπορεί να κινηθεί μεταξύ δύο ακραίων λύσεων. Η πρώτη λύση είναι να μετακινήσει το σημείο έγκρισης στο Ε2, διατηρώντας το επίπεδο του κινδύνου στο Κ1, οπότε αυξάνει τον αριθμό των πελατών που εγκρίνει. Στη δεύτερη λύση, διατηρεί το ίδιο σημείο έγκρισης μειώνοντας έτσι το επίπεδο κινδύνου από Κ1 σε Κ2.

Σχέση βαθμολογίας με αξιολόγηση κινδύνου

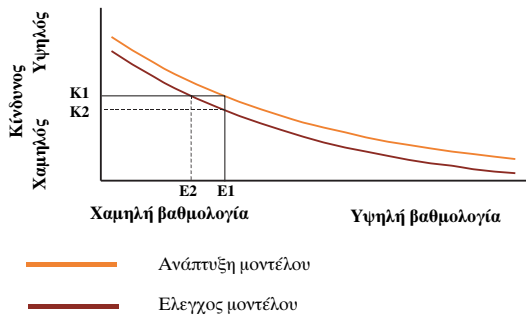

Οι στατικές αναφορές συμπληρώνονται από άλλες που θα είναι ικανές να εντοπίσουν έγκαιρα μεταβολές στο μέγεθος του αναλαμβανόμενου κινδύνου. Αυτό επιτυγχάνεται με το διαχωρισμό του χαρτοφυλακίου ανάλογα με τη χρονική στιγμή χορήγησης των δανείων. Ετσι, διαδοχικά δείγματα από δάνεια συλλέγονται και ελέγχονται ως προς τη

[2] Με βάση τον ορισμό που δόθηκε στην αμέσως προηγούμενη παράγραφο.

συμπεριφορά τους, αναδεικνύοντας άμεσα αλλαγές στην εγκριτική διαδικασία, χαλάρωση των διαδικασιών ανάκτησης καθυστερημένων απαιτήσεων ή και γενικότερη χειροτέρευση της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών.

Συμπεριφορά πελατών ανά περίοδο χορήγησης

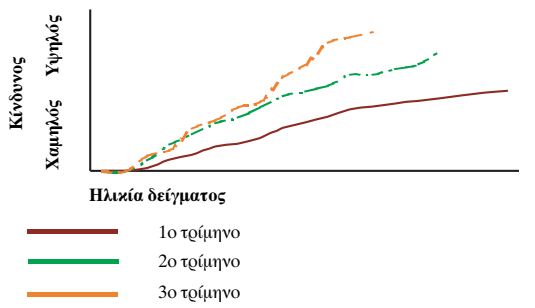

Οι παραπάνω αναφορές είναι χρήσιμο να υλοποιηθούν σε διάφορα τμήματα του χαρτοφυλακίου. Μία πρώτη τμηματοποίηση, είναι αυτή των διαφόρων ειδών καταναλωτικών προϊόντων. Ο διαχωρισμός αυτός είναι αναγκαίος για το λόγο ότι η φύση των προϊόντων μπορεί να είναι τελείως διαφορετική, οι παράγοντες κινδύνου να διαφοροποιούνται και εν γένει τα προϊόντα αυτά να απευθύνονται σε διαφορετικούς τύπους πελατών.

Αλλη τμηματοποίηση του χαρτοφυλακίου αποτελεί το credit score και γενικότερα όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά τα οποία έχουν αξιολογηθεί ως σημαντικά κατά την ανάπτυξη των μοντέλων, είτε αυτά περιέχουν δημογραφικές πληροφορίες είτε πληροφορίες συμπεριφοράς. Οποιαδήποτε απόκλιση από τη σχέση μονοτονίας βαθμολογίας και συμπεριφοράς, μπορεί με αυτό τον τρόπο να αποδοθεί σε κάποιο ή κάποια από τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται. Επιπλέον, η τελική βαθμολογία μπορεί να είναι η ίδια για πελάτες με εντελώς διαφορετικά χαρακτηριστικά, μη λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικότερες συσχετίσεις που υπάρχουν σε υποομάδες του πληθυσμού. Κρίνεται, λοιπόν αναγκαία η μελέτη της συμπεριφοράς πελατών με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και η ανάδειξη ομοιογενών ομάδων ως προς τον κίνδυνο που ενέχουν. Οι ομάδες αυτές πελατών μπορεί να αποτελούν στόχο προώθησης εξειδικευμένων προϊόντων και επομένως να τιμολογούνται με διαφορετικό τρόπο.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το μοντέλο πρόβλεψης απαιτήσεων σε οριστική καθυστέρηση που έχει προταθεί από τους Cyert-Davidson-Thompson. Το μοντέλο αυτό στηρίζεται στη θεωρία των μαρκοβιανών αλυσίδων και προϋποθέτει την κατασκευή πινάκων μετακινήσεων μεταξύ των επιπέδων καθυστέρησης, από μήνα σε μήνα. Κάτω από συγκεκριμένες υποθέσεις, είναι δυνατή η πρόβλεψη των αναμενόμενων ζημιών (οριστικών καθυστερήσεων), καθώς επίσης και διαστημάτων εμπιστοσύνης αυτών. Πέρα από αυτή τη στατική ανάλυση, το μοντέλο μπορεί να ενσωματώσει διάφορους ρυθμούς ανανέωσης του χαρτοφυλακίου από καινούργια δάνεια.

Η παρακολούθηση της ανάκτησης απαιτήσεων σε οριστική καθυστέρηση, αποτελεί το τελευταίο στάδιο στην αξιολόγηση της συμπεριφοράς πελατών. Η πιστωτική πολιτική που ακολουθεί η κάθε τράπεζα παίζει σημαντικό ρόλο στο να περιορίσει τις απώλειες από τέτοιου είδους προβληματικές απαιτήσεις. Ετσι, σημαντικές παράμετροι για τη βελτίωση της ανάκτησης απαιτήσεων σε οριστική καθυστέρηση είναι η ύπαρξη εγγυητών και κάθε είδους εξασφάλισης καθώς και η χρονική στιγμή στην οποία η τράπεζα επιλέγει να οδηγήσει ένα δάνειο σε οριστική καθυστέρηση. Στα ποσοστά ανάκτησης συνήθως συνυπολογίζονται τυχόν έξοδα και προμήθειες των δικηγόρων, και επειδή οι διαδικασίες είναι χρονοβόρες, το κόστος χρηματοδότησης αυτών των απαιτήσεων.

Επίλογος

Με τη σταδιακή μείωση των περιθωρίων κέρδους, γίνεται πιο επιτακτική η ανάγκη για την πλήρη αξιοποίηση των *credit & behavioural scoring* μεθο-

δολογιών που θα συντελέσει στην ορθολογική ανάπτυξη των **δανειακών** χαρτοφυλακίων των τραπεζικών ιδρυμάτων. Η παρακολούθηση των πιστωτικών κινδύνων εκτείνεται σε όλα τα στάδια της πιστωτικής πολιτικής μιας τράπεζας, από την προσέλκυση πελατών έως και την ανάκτηση απαιτήσεων σε οριστική καθυστέρηση. Επομένως, βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τμήματα των τραπεζικών ιδρυμάτων όπως αυτά του Marketing, της εξυπηρέτησης πελατών, της είσπραξης καθυστερημένων απαιτήσεων. Κρίσιμο σημείο στη διαχείριση των πιστωτικών κινδύνων και γενικότερα στις εργασίες της καταναλωτικής πίστης αποτελεί η ύπαρξη οργανωμένων πελατοκεντρικών βάσεων δεδομένων που θα είναι σε θέση να υποστηρίξουν τις όποιες αποφάσεις.

Αρθρογραφία – Βιβλιογραφία

1. CYERT R.M., DAVIDSON H.J., THOMPSON G.L., *Estimation of the allowance for doubtful accounts by Markov Chains,* Management Science 8, 1962.

2. HAND D.J. & JACKA S.D., *Statistics in Finance,* Arnold, 1998.

3. HAND D.J. & HENLEY W.E., *Statistical classification methods in consumer credit scoring: a review,* Journal of the Royal Statistical Society, Series A, 160, 1997.

4. LEONARD K.J., *The development of credit scoring quality measures for consumer credit applications,* International Journal of Quality and Reliability Management, Vol. 12, No. 4, 1995.

5. MAYS E., *Handbook of credit scoring,* AMACOM, 2001.

6. THOMAS L.C., *A Survey of Credit and Behavioural Scoring; Forecasting financial risk of Lending to consumers,* Working Paper, Credit Research Center, Department of Business Studies, University of Edinburgh, UK, 1999.

7. *The Internal Ratings - Based Approach,* Basel Committee Consultative Paper, 2001.

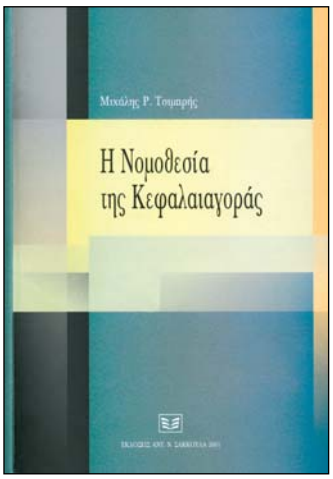

Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ
(Μιχάλης Ρ. Τσιμπρής)

Η 4η έκδοση της Νομοθεσίας της Κεφαλαιαγοράς έχει εμπλουτιστεί με τις νεώτερες διατάξεις που τέθηκαν σε ισχύ κατά το διάστημα από το 1999 μέχρι το πρώτο τρίμηνο του 2001. Ενόψει των σχετικών εξελίξεων, έχει εμπλουτιστεί με τμήμα για τη ΝΕΧΑ, καθώς και για το Χρηματιστήριο Παραγώγων. Επίσης περιέχονται όλες οι αποφάσεις του ΔΣ του ΧΑΑ για τις υποχρεώσεις των εισηγμένων εταιρειών και τις διαδικασίες εισαγωγής στο ΧΑΑ. Ιδιαίτερη σημασία έχει δοθεί στα ευρετήρια, ώστε να διευκολύνεται ο αναγνώστης να εντοπίσει το θέμα που τον ενδιαφέρει. Υπάρχει ευρετήριο θεματικό, ευρετήριο χρονολογικό – δηλαδή βάσει της χρονικής σειράς δημοσίευσης του κάθε νομοθετήματος – καθώς επίσης και ευρετήριο κωδικοποίησης. Το τελευταίο επιτρέπει τη σύνδεση μεταξύ διατάξεων νεώτερων νόμων και διατάξεων που τροποποιούνται από τις νεώτερες. Τα μέρη στα οποία χωρίζεται η συλλογή για την καλύτερη προσέγγιση του κειμένου είναι: Χρηματιστήρια Αξιών – ΧΑΑ – που διαιρείται σε Γενικές Διατάξεις, Παράλληλη Αγορά, ΝΕΧΑ και Αποθετήριο Αξιών - Χρηματιστήριο Παραγώγων, Επιχειρήσεις Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών, Θεσμικοί Επενδυτές και Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς.

Συν-Ανταγωνισμος και Διας ΑΕ

ΝΑΝΣΥ ΜΑΛΛΕΡΟΥ
Group Marketing Manager, Ομίλου Village Roadshow

Η συνεργασία ανάμεσα στις επιχειρήσεις αυξήθηκε ραγδαία από τις αρχές της δεκαετίας του '80. Ταυτόχρονα όμως ο ανταγωνισμός έγινε ακόμα πιο αδυσώπητος. Ο συνδυασμός συνεργασία-αντιπαλότητα αφήνει ακόμα πολλά ερωτήματα αναπάντητα. Για πολύ καιρό οι οικονομολόγοι[1] πίστευαν ότι η ανάπτυξη της συνεργασίας θα μείωνε την ένταση του ανταγωνισμού. Αυτό όμως δεν συνέβη. Μια νέα μορφή αντιπαλότητας αναπτύχθηκε, την οποία ο G. Casseres ονομάζει "συλλογικό ανταγωνισμό"[2].

Οι στρατηγικές συμμαχίες μας έδωσαν πολλά θετικά παραδείγματα αλλά και πολλά προς αποφυγή. Το benchmarking, βασισμένο θεωρητικά και μεθοδολογικά πάνω στις βασικές αρχές των στρατηγικών συμμαχιών, μας έφερε ένα βήμα πιο κοντά στην κατανόηση και αποτελεσματική αντιμετώπιση του ανταγωνισμού. Η θεωρία του συν-ανταγωνισμού έρχεται να καλύψει τα κενά των προηγούμενων θεωριών, αλλά και να τις συνδέσει δημιουργικά, να τις εξελίξει και να προτείνει λύσεις πιο τολμηρές. Ο συν-ανταγωνισμός δεν είναι παρά ένα επόμενο στάδιο της στρατηγικής σκέψης. Πρόκειται για ένα στάδιο που χρονικά συμπίπτει με την αλληλένδεση[3], την αυξανόμενη δηλαδή αλληλεξάρτηση του ενός ανθρώπου από τον άλλο, της μιας εταιρείας από την άλλη.

Οπως πολλές θεωρίες ο συν-ανταγωνισμός δεν προτείνει κάτι εξωπραγματικό. Δεν πρόκειται για την επανεφεύρεση του τροχού, ούτε για κάτι που κανείς δεν έχει σκεφθεί μέχρι τώρα. Πρόκειται για τον εντοπισμό των σύγχρονων τάσεων και την επαναδιοργάνωσή τους σύμφωνα με τη νέα τάξη πραγμάτων και τις ανάγκες της σημερινής κοινωνίας. Πρόκειται για την υιοθέτηση μιας λέξης που εκφράζει αυτές τις τάσεις. Αυτή η λέξη που σήμερα ακούγεται ξένη, πιστεύω πως στο μέλλον θα είναι τόσο κοινότυπη όσο είναι σήμερα ο όρος – πρωτοπόρος για την εποχή του – ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Το 1996 οι Brandenburger και Nalebuff[4] ενστερνίζονται τον όρο ***"συν-ανταγωνισμό"*** του R. Noorda[5], στο ομότιτλο βιβλίο τους. Κατά τους Brandenburger και Nalebuff λοιπόν, *"...συν-ανταγωνισμός είναι ο συνδυασμός της συνεργασίας και του ανταγωνισμού, για μια πιο δυναμική σχέση"*. Δεν πρόκειται για επιχειρηματικό σοσιαλισμό, ούτε για προσπάθεια κοινωνικοποίησης των επιχειρήσεων. Επίσης, δεν πρόκειται για άμβλυνση του ανταγωνισμού, ούτε για ηττοπάθεια. Στην ουσία, ***συν-ανταγωνισμός*** είναι η στρατηγική που συνδυάζει τη συνεργασία όσον αφορά στη δημιουργία ή το μεγάλωμα της πίττας και τον ανταγωνισμό τη στιγμή της διεκδίκησής της, μέσω της δημιουργίας ή διατήρησης του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος μιας εταιρείας και με απώτερο σκοπό την αύξηση της προστιθέμενης αξίας της στην αγορά.

---

(1) A.Smith, "An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations", 1937.
M.E. Porter, "Don't Collaborate, Compete", Economist, June 9, 1990.

(2) G. Casseres, "The Alliance Revolution. The New Shape of Business Rivalry", 1997. Βλ. Note 3.

(3) G. Mulgan, "Αλληλένδεση", 1997. Οπως χαρακτηριστικά γράφει ο συγγραφέας στην εισαγωγή του: *"Μπορεί ο κόσμος να μην ήταν ποτέ τόσο ελεύθερος, αλλά ποτέ δεν υπήρξε τόσο αλληλεξαρτημένος και διασυνδεδεμένος"*.

(4) B.J. Nalebuff & A.M. Branderburger, "Co-opetition", 1996.

(5) R. Noorda, ιδρυτής της NOVELL (εταιρεία software), "Electronic Business Buyer", 1993.

Η θεωρία του συν-ανταγωνισμού έχει κάποιες ρίζες στη Θεωρία των Παιγνίων. Πρόκειται για μια θεωρία που μελετά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων κάτω από συνθήκες αβεβαιότητας και σύγκρουσης συμφερόντων σε παιχνίδια με παραπάνω από δύο παίκτες και με στόχο τη νίκη παραπάνω από μία φορά. Οπως είπε και ο θεμελιωτής της σύγχρονης Θεωρίας των Παιγνίων, J. Nash, "...η Θεωρία των Παιγνίων περιέχει τη σύλληψη της έννοιας στρατηγική...".

Το θεωρητικό μοντέλο της Θεωρίας των Παιγνίων σχεδιάστηκε από το μαθηματικό J. Von Neumann και τον οικονομολόγο O. Morgenstern. Το κλασικό πλέον βιβλίο τους, "Η θεωρία των Παιγνίων και η Οικονομική Συμπεριφορά", περιγράφει ένα συστηματικό τρόπο κατανόησης της συμπεριφοράς των παικτών σε καταστάσεις όπου οι τύχες τους είναι αλληλοεξαρτώμενες. Αν και η Θεωρία των Παιγνίων δεν είναι μια οικονομική θεωρία, βρίσκει ωστόσο την καλύτερη εφαρμογή της στην πραγματικότητα του σύγχρονου οικονομικού και επιχειρηματικού κόσμου. Μελετώντας τις πολλαπλές ισορροπίες της αγοράς, δέχεται ότι δεν είναι ιδεατές, ακόμα κι αν εκείνοι που παίρνουν τις αποφάσεις σκέπτονται ορθολογικά – ή τουλάχιστον έτσι φαίνεται εκ πρώτης όψεως. Μια ακόμα σημαντική έννοια που εισάγει η Θεωρία των Παιγνίων και ενστερνίζεται ο συν-ανταγωνισμός είναι ο "Αλλοκεντρισμός". Ενα από τα πιο συνηθισμένα λάθη των μεγάλων εταιρειών είναι η τάση να κρατούν μια εγωιστική στάση απέναντι στο παιχνίδι, εστιάζοντας την προσοχή τους στη δική τους θέση. Αυτό που αντιπροτείνει ο συν-ανταγωνισμός είναι να στρέψουμε την προσοχή μας στους άλλους – εξ ου και η λέξη αλλοκεντρισμός.

Τα δύο βασικά στοιχεία της θεωρίας του συν-ανταγωνισμού είναι το δίκτυο αξιών και η στρατηγική ΠΑΚΤΕ.

Το Δίκτυο Αξιών δεν είναι παρά η σχηματική απεικόνιση όλων των παικτών ενός παιχνιδιού και οι μεταξύ τους σχέσεις.

Το Δίκτυο Αξιών

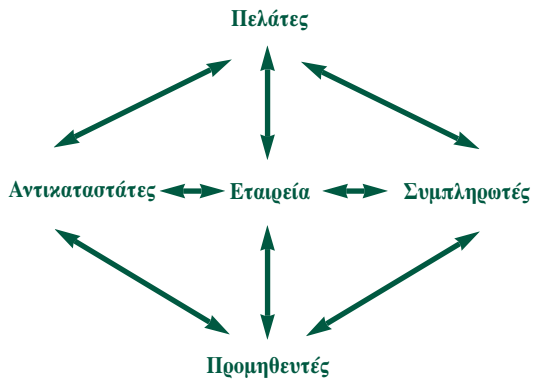

Μιας και οι όροι Προμηθευτές και Πελάτες είναι αρκετά ξεκάθαροι και αυτονόητοι, θα συνεχίσουμε, παρουσιάζοντας εν συντομία, τους όρους Αντικαταστάτες και Συμπληρωτές.

Αντικαταστάτες[6]**:** Είναι όλοι οι παίκτες που μπορούν να μας αντικαταστήσουν είτε πουλώντας στους πελάτες μας είτε αγοράζοντας από τους προμηθευτές μας. Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνουν οι Bradenburger & Nalebuff, *"ένας παίκτης είναι αντικαταστάτης σας αν οι πελάτες σας προτιμούν **λιγότερο** το προϊόν σας όταν έχουν στη διάθεσή τους το προϊόν του άλλου παίκτη"*.

Συμπληρωτές: Είναι οι παίκτες από τους οποίους οι πελάτες αγοράζουν συμπληρωματικά προϊόντα ή στους οποίους οι προμηθευτές πουλάνε συμπληρωματικά προϊόντα. Είναι εκείνοι των οποίων το προϊόν δίνει περισσότερο αξία στο δικό μας.

Στο διάγραμμα του Δικτύου Αξιών μπορούμε να διακρίνουμε δύο βασικούς άξονες. Στον οριζόντιο βρίσκονται αντιμέτωποι οι Αντικαταστάτες και οι Συμπληρωτές. Στον Κάθετο, οι Προμηθευτές και οι Πελάτες. Δεν είναι δύσκολο να εντοπίσουμε τις δύο βασικές συμμετρίες που χαρακτηρίζουν τα επιχειρηματικά παιχνίδια. Η μία μεταξύ των πελα-

[6] Εσκεμμένα δεν χρησιμοποιείται ο όρος "Ανταγωνιστές". Με τον όρο "Αντικαταστάτες" εννοούμε όλους τους άμεσους και έμμεσους ανταγωνιστές.

τών και των προμηθευτών (στον κάθετο άξονα) και η δεύτερη μεταξύ των αντικαταστατών και των συμπληρωτών (στον οριζόντιο άξονα). Στην περίπτωση της πρώτης, τα πράγματα είναι πιο απλά, μιας και όλοι αντιλαμβάνονται την ύπαρξή της. Η θεωρία του συν-ανταγωνισμού δίνει, δικαίως, μεγάλη σημασία στους προμηθευτές. Στην περίπτωση της δεύτερης συμμετρίας τώρα, τα πράγματα δυσκολεύουν. Οσο απλή είναι για όλους η έννοια του "Αντικαταστάτη" – ως ανταγωνιστή – τόσο δύσκολο είναι για πολλές επιχειρήσεις να βάλουν στο χάρτη τους Συμπληρωτές. Η τάση να βλέπουμε τους μεν αντικαταστάτες ως εχθρούς, ενώ τους συμπληρωτές ως φίλους είναι πολύ απλουστευτική και μπορεί να μας οδηγήσει σε λάθος στρατηγική. Η κατανόηση της λειτουργίας των 2 βασικών συμμετριών που μας αποκαλύπτει το Δίκτυο Αξιών είναι καθοριστική για όσους φιλοδοξούν να αλλάξουν τη στρατηγική τους ή το ίδιο το παιχνίδι.

Το Δίκτυο των Αξιών μας βοηθάει να εντοπίσουμε και να αναλύσουμε όλους τους παίκτες του παιχνιδιού. Οι Παίκτες είναι όμως ένα μόνο μέρος του. Σύμφωνα με τη Θεωρία των Παιγνίων τα μέρη του παιχνιδιού είναι 5. Χρησιμοποιώντας ένα πολύ ευρηματικό λογοπαίγνιο, οι Bradenurger και Nalebuff[7] αναλύουν τα 5 μέρη (PARTS) του παιχνιδιού. Τους **Π**αίκτες (**P**layers), την προστιθέμενη **Α**ξία (**A**dded value), τους **Κ**ανόνες (**R**ules), τις **Τ**ακτικές (**T**actics) και την **Ε**μβέλεια (**S**cope)[8]. Καθώς ο στόχος είναι να αλλάξουμε το παιχνίδι, θα ονομάσουμε στρατηγική ΠΑΚΤΕ τη στρατηγική που μας βοηθάει να μεταβάλλουμε καθένα μέρος του παιχνιδιού προς όφελός μας. Η στρατηγική την οποία προτείνει η έννοια του συν-ανταγωνισμού, στοχεύει στην επιλογή ή και τη δημιουργία του κατάλληλου παιχνιδιού, προκειμένου να φτάσουμε στη νίκη. Πρόκειται όμως για μια νίκη που δεν απαιτεί την ήττα του αντιπάλου.

Ενα χαρακτηριστικό παράδειγμα συν-ανταγωνισμού αποτελούν τα διατραπεζικά συστήματα πληρωμών[9]. Η πρόοδος της ελληνικής τραπεζικής αγοράς στον τομέα των μέσων πληρωμής υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική τα τελευταία χρόνια. Χαρακτηριστικά θα αναφέρουμε την εισαγωγή και εξάπλωση της χρήσης των πιστωτικών και χρεωστικών καρτών και των καρτών διπλής χρήσης (πιστωτικών και ανάληψης μετρητών), την τεχνολογική πρόοδο, την εγκατάσταση αυτόματων ταμειολογιστικών μηχανών (ATM) και πρόσφατα το τηλεφωνικό και διαδικτυακό banking (telephone/internet banking). Ωστόσο, η δημιουργία ενός διατραπεζικού συστήματος πληρωμών άργησε να δημιουργηθεί, επιβεβαιώνοντας αρχικά τις θέσεις των υπέρμαχων του "ανταγωνισμού" – με τη στενή έννοια. Υπάρχει όμως ένα παράδειγμα που επιβεβαιώνει στην πράξη η θεωρία του συν-ανταγωνισμού. Το παράδειγμα αυτό προέρχεται από τον τραπεζικό τομέα και είναι το Ελληνικό διατραπεζικό σύστημα πληρωμών. Το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα – περισσότερο από το διεθνές – πέρασε μια δεκαετία σημαντικών δομικών αλλαγών και ανακατατάξεων. Παρ' όλη τη μεγάλη κινητικότητα του κλάδου, πρόκειται για έναν τομέα πολύ συντηρητικό, που δύσκολα αποδέχεται καινούριες ιδέες. Το διατραπεζικό σύστημα ήταν μία από τις πρακτικές που συνάντησε μεγάλη αντίδραση. Αν και όλοι συμφωνούσαν στην ανάγκη δημιουργίας του, υπήρχε ένα ανυπέρβλητο εμπόδιο. Οι πάλαι ποτέ ανταγωνιστές έπρεπε να συνεργαστούν. Η ιστορία του Ελληνικού Διατραπεζικού Συστήματος "ΔΙΑΣ", αποδεικνύει ότι η συνεργασία ***μπορεί*** να συνυπάρξει με τον ανταγωνισμό. Πολλές φορές μάλιστα, ***πρέπει*** να συνυπάρχουν, για το καλό όλης της αγοράς.

Τι συνέβη λοιπόν στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα με τη δημιουργία της ΔΙΑΣ; Ακριβώς αυτό που συνέβη και στα τραπεζικά συστήματα των άλλων χω-

---

(7) Bradenburger & Nalebuff, "Co-opetition", 1996.

(8) Η Λ. Χριστοφίλου απέδωσε πολύ εύστοχα, στην ελληνική έκδοση του βιβλίου, τη μετάφραση των PARTS σε "στρατηγική ΠΑΚΤΕ".

(9) Για λόγους οικονομίας της σύνταξης, τα διατραπεζικά συστήματα πληρωμών θα συναντώνται, από εδώ και στο εξής, ως "διατραπεζικά συστήματα", "συστήματα πληρωμών" ή "Δ/Σ".

Δίκτυο Αξιών μιας τράπεζας – "προ ΔΙΑΣ"

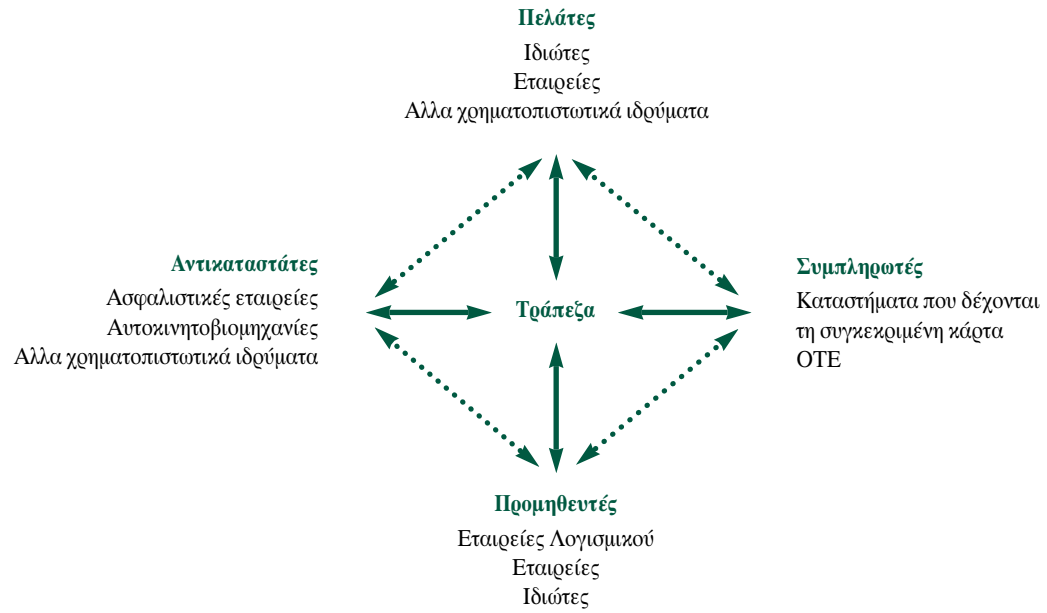

ρών[10]. Κάνοντας ένα βήμα πίσω, η κάθε τράπεζα κατάφερε να αντιληφθεί ότι το κοινό συμφέρον απαιτούσε να συνεργαστεί με τους ανταγωνιστές της.

Ας ρίξουμε μια ματιά στο Δίκτυο Αξιών μιας τράπεζας πριν τη δημιουργία της ΔΙΑΣ.

Για κάθε ομάδα παικτών αναφέρονται κάποια ενδεικτικά παραδείγματα. Οι πελάτες και οι προμηθευτές δεν παρουσιάζουν κάποιο ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αντίθετα με τους συμπληρωτές και τους αντικαταστάτες. Στους αντικαταστάτες για παράδειγμα, βλέπουμε ότι ανήκουν όχι μόνο οι άμεσοι ανταγωνιστές (τράπεζες και άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα) αλλά και κάποιοι έμμεσοι, όπως είναι οι ασφαλιστικές εταιρείες ή ακόμα και οι αυτοκινητοβιομηχανίες. Αντικαταστάτης μπορεί να είναι, στην προκειμένη περίπτωση, οποιοσδήποτε έχει τη δυνατότητα να παρέχει υπηρεσίες που ιστορικά παρείχαν μόνο οι τράπεζες, όπως για παράδειγμα δανειοδοτήσεις. Ετσι, όταν η Volkswagen διαφημίζει ότι δίνει το χαμηλότερο επιτόκιο για την αγορά ενός αυτοκινήτου με δόσεις, και η πρώτη δόση είναι 6 μήνες μετά την "αγορά" του αυτοκινήτου, στην πραγματικότητα χρηματοδοτεί τον καταναλωτή, πιστώνοντάς τον, ενώ παράλληλα τον χρεώνει με επιτόκια καθόλου ευκαταφρόνητα.

Στον αντίποδα των αντικαταστατών βλέπουμε τους συμπληρωτές. Οπως είπαμε και στο κεφάλαιο του συν-ανταγωνισμού, σ' αυτήν την ομάδα παικτών ανήκει οποιοσδήποτε διαθέτει κάποιο προϊόν που δίνει αξία στο δικό μας. Πιο συγκεκριμένα, ο ΟΤΕ είναι συμπληρωτής όταν πρόκειται για το προϊόν που λέγεται phone banking, γιατί μέσω του ΟΤΕ διευκολύνεται η πρόσβαση στο συγκεκριμένο προϊόν κι έτσι αυξάνεται η αξία του. Στην περίπτωση του internet banking, το ίδιο ισχύει και για τους ISP (Internet Service Providers), δηλαδή την Otenet, Forthnet κ.λπ. Αντίστοιχα, όλα τα μαγαζιά που δέ-

[10] Ενα διάσημο παράδειγμα είναι αυτό της Citibank στην Αμερική. Η Citibank ήταν η πρώτη τράπεζα που παρουσίασε τα ATM, το 1977. Οταν οι υπόλοιπες τράπεζες απέκτησαν τα δικά τους ATM, ζήτησαν από τη Citibank να ενωθεί με το δίκτυό τους. Εκείνη όμως αρνήθηκε να συνεργαστεί. Με το πέρασμα του χρόνου τα άλλα τραπεζικά δίκτυα άρχισαν να κυριαρχούν, με αποτέλεσμα οι πελάτες της Citibank να μείνουν εκτός παιχνιδιού. Αυτό κόστισε στην τράπεζα αρκετό μερίδιο αγοράς μέχρι που συνειδητοποίησε το συμφέρον της, το 1991, και ενώθηκε με τα άλλα δίκτυα. (Bradenburger & Nalebuff, "Συν-Ανταγωνισμός", 1996).

Δίκτυο Αξιών μιας τράπεζας – "μετά ΔΙΑΣ"

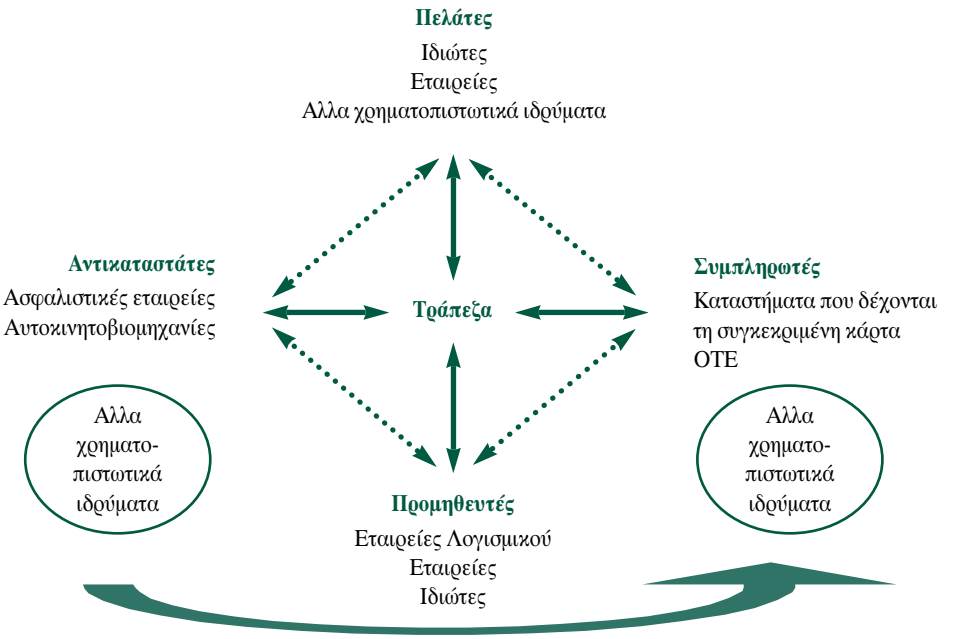

χονται την πιστωτική κάρτα της τράπεζας που εξετάζουμε είναι συμπληρωτές της, αφού χωρίς αυτά η χρήση της κάρτας θα ήταν περιττή και αδύνατη.

Ας κοιτάξουμε τώρα το Δίκτυο Αξιών της ίδιας τράπεζας, αφού αυτή έχει γίνει μέλος της ΔΙΑΣ. Η σημαντική μεταβολή είναι ότι τα "άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα" δεν εμφανίζονται πια μόνο στην ομάδα των αντικαταστατών. Σαφώς παραμένουν και εκεί, εφόσον συνεχίζουν να είναι ανταγωνιστές της τράπεζας. Ταυτόχρονα όμως γίνονται και συμπληρωτές, αφού η κάρτα της συγκεκριμένης τράπεζας παίρνει μεγαλύτερη αξία για τον καταναλωτή εφόσον μπορεί να χρησιμοποιηθεί στα ΑΤΜ κι άλλων τραπεζών. Δεν είναι δύσκολο να συμπεράνουμε ότι αυτό οδηγεί σε αύξηση της πίττας από τη μια, και σε πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση των υπόλοιπων αντικαταστατών.

Στην ουσία λοιπόν, κάθε τράπεζα που δέχεται να συμμετάσχει στη ΔΙΑΣ, στην πραγματικότητα μεταβάλλει το Δίκτυο Αξιών της και κατά συνέπεια τη στρατηγική της. Ας ξαναθυμηθούμε τα πέντε στοιχεία της στρατηγικής ΠΑΚΤΕ: Παίκτες, Προστιθέμενη Αξία, Κανόνες, Τακτικές και Εμβέλεια. Οποιαδήποτε μεταβολή σε κάποιο από αυτά διαφοροποιεί το παιχνίδι, και συχνά καθορίζει την έκβασή του.

Μέχρι τώρα, είδαμε πώς μεταβλήθηκαν οι Παίκτες. Αυτό και μόνο είναι αρκετό για να αλλάξει οριστικά το ανταγωνιστικό τοπίο. Ωστόσο, κάθε αλλαγή στην κάστα των παικτών, συνεπάγεται μεταβολή της προστιθέμενης αξίας τους και ταυτόχρονα της προστιθέμενης αξίας της ΔΙΑΣ[11]. Οπως είδαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο, η προστιθέμενη αξία ενός παίκτη ορίζεται ως η διαφορά του μεγέθους της πίττας όταν αυτός συμμετέχει στο παιχνίδι μείον το μέγεθος της πίττας όταν αυτός δεν συμμετέχει. Αν το όνομα του παιχνιδιού είναι, για παράδειγμα, οι τραπεζικές συναλλαγές μέσω ΑΤΜ, τότε είναι εμφανές ότι το μέγεθος της πίττας χωρίς την ύπαρξη της ΔΙΑΣ είναι πολύ μικρότερο. Με τον ίδιο τρόπο, και την προστιθέμενη αξία της κάθε τράπεζας μέλους είναι μικρότερη όταν δεν συμμετέχει

[11] Ας μην ξεχνάμε πως οι ίδιες οι τράπεζες είναι μέτοχοι της ΔΙΑΣ.

στη ΔΙΑΣ. Αν για παράδειγμα μια τράπεζα έχει 200 ΑΤΜ και λειτουργεί αυτόνομα, σε μια αγορά 2.000 ΑΤΜ, η προστιθέμενη αξία της εφόσον δεν αλληλεπιδρά με τα υπόλοιπα 2.000 ΑΤΜ είναι πολύ περιορισμένη. Για την ακρίβεια είναι μηδέν, αφού η ύπαρξή της ή η απουσία της δεν επηρεάζουν το σύνολο, μιας και οι καταναλωτές της μπορούν να χρησιμοποιήσουν μόνο τα 200 δικά της. Επομένως το μέγεθος της πίττας είναι μόνο 200 και ο ανταγωνισμός πολύ σκληρός. Αντίθετα, όντας μέλος της ΔΙΑΣ, η πίττα αυξάνεται σε 2.200, ο ανταγωνισμός συνεχίζει να υπάρχει, αλλά η προστιθέμενη αξία της τράπεζας έχει αυξηθεί. Η συμμετοχή της στο παιχνίδι αυξάνει το μέγεθος της πίττας κατά 10%. Αυτή είναι και η προστιθέμενη αξία της.

Ενα άλλο στοιχείο που επηρεάζεται από τη συμμετοχή μιας τράπεζας στο διατραπεζικό σύστημα είναι οι κανόνες που διέπουν τη σχέση της με τις άλλες τράπεζες αλλά και με τους καταναλωτές. Οταν άρχισε να λειτουργεί η ΔΙΑΣ το κόστος των συναλλαγών ήταν πολύ υψηλότερο και όχι το ίδιο για όλους, γεγονός που συζητήθηκε και επικρίθηκε πολύ, ιδιαίτερα από τον οικονομικό τύπο[12].

Κάποιοι υποστήριζαν ότι οι μεγάλες τράπεζες προσπαθούσαν να κερδοσκοπήσουν μέσω των δικτύων των ΑΤΜ τους, χρεώνοντας υψηλά μεσιτικά. Αλλοι πάλι υποστήριζαν ότι ήταν ένας τρόπος να διατηρήσουν οι μικρές τράπεζες τους πελάτες τους, "τιμωρώντας" τους για κάθε συναλλαγή σε "ξένο" ΑΤΜ. Ολα αυτά έβλαπταν την αγορά, προκαλώντας δυσπιστία στους καταναλωτές. Το 1997 η ΔΙΑΣ αποφάσισε να αλλάξει τους κανόνες μειώνοντας τις προμήθειες κι εφαρμόζοντας μια κοινή πολιτική για όλους τους μετόχους. Αυτό είχε άμεσα αποτελέσματα. Η εμπιστοσύνη του κοινού ανακτήθηκε, οι συναλλαγές αυξήθηκαν και το διατραπεζικό σύστημα μπόρεσε να προχωρήσει σε νέες εφαρμογές και προϊόντα.

Τέλος, η εμβέλεια του παιχνιδιού μεγάλωσε. Διευρύνοντας το πεδίο της αλληλεπίδρασής τους, η ΔΙΑΣ έδωσε τη δυνατότητα στις ελληνικές τράπεζες να βγουν από την παγίδα του "κερδίζω-χάνεις" και να μπουν στη λογική του "κερδίζω-κερδίζεις".

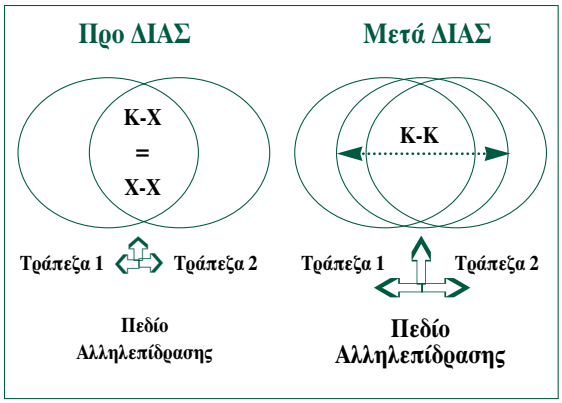

Συνδυάζοντας την πράξη με το θεωρητικό μοντέλο του συν-ανταγωνισμού, βλέπουμε πώς οι μεταβολές στο δίκτυο αξιών αλλά και στην ΠΑΚΤΕ μετέτρεψε τους ανταγωνιστές σε συνεργάτες, προκειμένου να αυξηθεί η πίττα, επιτρέποντάς τους παράλληλα να ανταγωνίζονται όταν έρχεται η ώρα της μοιρασιάς.

Είναι αλήθεια πως το ελληνικό τραπεζικό και διατραπεζικό σύστημα έχει ακόμα πολύ δρόμο μπροστά του. Είναι όμως επίσης αλήθεια πως η ουτοπία της δεκαετίας του '80 – ένα ενιαίο Δ/Σ – είναι σήμερα πραγματικότητα. Η ΔΙΑΣ έδωσε στον ελληνικό τραπεζικό τομέα τη δύναμη και την ώθηση να εκσυγχρονιστεί. Σίγουρα υπάρχουν προβλήματα που πρέπει να λυθούν. Αναμφισβήτητα υπάρχουν αντικρουόμενα συμφέροντα. Αυτό όμως που μετράει είναι ότι μια φορά το μήνα, οι ανταγωνιστές – οι εκπρόσωποι των τραπεζών-μετόχων της ΔΙΑΣ – κάθονται σε ένα τραπέζι και μιλάνε, διαφωνούν, συμφωνούν, συνεργάζονται, με άλλα λόγια "συν-ανταγωνίζονται" για το καλό του κλάδου, των καταναλωτών, της χώρας.

---

[12] Ενδεικτικά αναφέρουμε σχετικά άρθρα στις παρακάτω εκδόσεις: "ΑΓΟΡΑ", 29.11.1990 - "ΤΟ ΒΗΜΑ", 16.02.1992 - "ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ" 02.10.1997 - "ΤΑ ΝΕΑ", 03.10.1997, 23.07.1999, 19.11.1999 - "ΒΡΑΔΥΝΗ", 23.07.2000.

Τραπεζικο Δικαιο
και
Δικαιο Κεφαλαιαγορας

Διεθνεις & Κοινοτικες Εξελιξεις

Επιμελεια:

Χρηστος Βλ. Γκορτσος
Χριστινα Λιβαδα
Βασιλης Παναγιωτιδης

Εσωτερικες Εξελιξεις

Επιμελεια:

Γεωργιος Τσατηρης
Κωστας Ραδαιος
Ιωαννα Γιαννικοπουλου

ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ – Αθήνα 2002

Διεθνεις και Κοινοτικες Εξελιξεις

Α' ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Διεθνες Επιπεδο

ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Η Επιτροπή της Βασιλείας, σε συνέχεια ανάλογων μελετών της, εξέδωσε τον Ιανουάριο του 2002 Εκθεση για τους εξωτερικούς ελεγκτές των τραπεζών και τη σχέση τους με τις εποπτικές αρχές[1].
Ηδη κατά το έτος 2001 εκδόθηκαν αντίστοιχου περιεχομένου μελέτες και εκθέσεις, οι οποίες συμπληρώνονται με αυτήν του Ιανουαρίου 2002. Τα συγκεκριμένα κείμενα αποσκοπούν στην ενδυνάμωση της συνεργασίας μεταξύ ελεγκτών και εποπτικών αρχών, κυρίως σε ό,τι αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών και τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούνται.
Το έντονο ενδιαφέρον της Επιτροπής της Βασιλείας για το θέμα αυτό σχετίζεται με δύο γεγονότα που συντέλεσαν στην αύξηση των επισφαλειών ορισμένων τραπεζών κατά το έτος 2001, δηλαδή το σκάνδαλο στην αμερικανική εταιρεία Enron και τη χρηματοοικονομική κρίση στην Αργεντινή.

ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΚΙΝΔΥΝΟ

Τον Ιανουάριο του 2002 η Επιτροπή της Βασιλείας δημοσίευσε μελέτη σε σχέση με το λειτουργικό κίνδυνο που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι τράπεζες στα πλαίσια της προληπτικής τους εποπτείας[2].
Στη μελέτη καταγράφονται τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα από τη συλλογή πληροφόρησης της Ομάδας Διαχείρισης Κινδύνων της Επιτροπής της Βασιλείας κατά το έτος 2001 και εστιάζονται:

- Στον εσωτερικό καταμερισμό του κεφαλαίου για λειτουργικούς κινδύνους, τόσο επί των συνολικών όσο και επί των διασταυρωμένων business lines.
- Στη στατιστική πληροφόρηση σε σχέση με μεμονωμένα περιστατικά απωλειών για λειτουργικούς κινδύνους, τις συνολικές απώλειες ανά τετράμηνο και σε μια ευρύτερη κλίμακα από δυνητικούς δείκτες έκθεσης σε κίνδυνο, στενά συνδεόμενους με τα business lines των τραπεζών.

Τέλος προτείνεται για διαβούλευση με τα πιστωτικά ιδρύματα, μια τυποποιημένη διαδικασία για την εξασφάλιση των καλύτερων δυνατών αποτελεσμάτων από αντίστοιχες μελλοντικές έρευνες και την αξιοποίησή τους.

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ (BIS) ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

Το Μάρτιο του 2002, δημοσιεύτηκε η τακτική τριμηνιαία έκθεση της BIS για τις διεθνείς τραπεζικές εξελίξεις και την πρόοδο των χρηματοοικονομικών αγορών[3].
Οπως προκύπτει από την έκθεση, κατά το τελευταίο τετράμηνο του 2001 παρουσιάστηκαν οι ακόλουθες τάσεις στη διεθνή τραπεζική αγορά:

- Η δραστηριότητα διεθνώς παρέμεινε ασθενής.

- Οι τράπεζες της Ιαπωνίας μείωσαν τις απαιτήσεις τους σε γιεν κατά 7%. Η μείωση αυτή αντανακλά σχεδόν αποκλειστικά τη μείωση που επιτεύχθηκε για διατραπεζικές απαιτήσεις.
- Οι τράπεζες διεθνώς αύξησαν τις αγορές σε ευρωπαϊκούς τίτλους του Δημοσίου, κυρίως της Μ. Βρετανίας και των χωρών της ευρωζώνης.
- Εξασθένισε η δραστηριότητα στην αγορά των ΗΠΑ και στη διατραπεζική αγορά σε σχέση με το προηγούμενο τετράμηνο, ενώ οι απαιτήσεις έναντι του Δημοσίου των ΗΠΑ μειώθηκαν.
- Συμψηφιστικά οι χρηματοροές (υποχρεώσεις και απαιτήσεις) προς τις αναπτυσσόμενες οικονομίες κινήθηκαν θετικά. Ωστόσο, επί των συνολικών απαιτήσεων προς αυτές τις χώρες παρατηρήθηκε η μεγαλύτερη μείωση της τελευταίας διετίας.

Κοινοτικο Επιπεδο

ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ (ΕΚΤ) ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΕΙ Ο ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) ΑΡΙΘ. 2531/98

Τον Ιανουάριο του 2002 εκδόθηκε ο Κανονισμός (ΕΚ) 134/2002[4], ο οποίος τροποποιεί το άρθρο 7 του Κανονισμού (ΕΚ) 2531/98, σχετικά με την εφαρμογή ελάχιστων αποθεματικών από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Σύμφωνα με το άρθρο 7 του Κανονισμού 2531/98 κατά τη διαδικασία ελέγχου, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ διαθέτει χρονική περίοδο για τη λήψη απόφασης 15 ημερών. Δεδομένου ότι η εμπειρία σε ό,τι αφορά τη διαδικασία ελέγχου έχει αποδείξει πως το χρονικό διάστημα των 15 ημερών δεν επαρκεί, καθορίστηκε στον Κανονισμό (ΕΚ) 134/2002 επιμήκυνση της σχετικής περιόδου σε δύο μήνες.

Β' ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΩΝ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑΓΟΡΩΝ

Διεθνες Επιπεδο

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΑΓΟΡΑ ΟΜΟΛΟΓΩΝ

Σε σχέση με τη διεθνή αγορά ομολόγων εξετάζονται ειδικότερα οι επιδράσεις, κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2001, του τρομοκρατικού χτυπήματος της 11ης Σεπτεμβρίου στις διεθνείς αγορές, οι διαφοροποιήσεις που προέκυψαν στους όρους έκδοσης ομολόγων ανάλογα με το νόμισμα και τη γεωγραφική περιοχή (επιλογή σταθερών επιτοκίων για εκδόσεις σε δολάρια Αμερικής και στερλίνες Μ. Βρετανίας σε αντίθεση με την επιλογή κυμαινόμενων επιτοκίων για εκδόσεις σε ευρώ και γιεν Ιαπωνίας), αναλύεται η τάση αύξησης ομολογιών από εταιρείες του ιδιωτικού τομέα (εκτός των αμερικανικών τραπεζών, οι οποίες παρουσίασαν μείωση) και η αυξητική τάση που παρουσίασαν οι αναδυόμενες οικονομίες, ενώ παρέχεται και όλη η σχετική στατιστική πληροφόρηση[5].

ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΟΥ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ INTERNATIONAL ORGANIZATION OF SECURITIES COMMISSIONS (IOSCO)

Το Φεβρουάριο του 2002 επανεκδόθηκε από την IOSCO το κείμενο των αρχών και στόχων του χρηματιστηριακού ρυθμιστικού πλαισίου, που είχε πρωτοδημοσιευτεί το 1998[6]. Η επανέκδοση του κειμένου, το οποίο από πλευράς περιεχομένου παραμένει ως είχε, κρίθηκε σκόπιμη προκειμένου να επικαιροποιηθεί με αναφορές στις εργασίες της IOSCO κατά το διάστημα που μεσολάβησε από το 1998.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΘΕΣΜΙΚΟΥΣ ΕΠΕΝΔΥΤΕΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΟΟΣΑ

Ο Οργανισμός Οικονομικής Ανάπτυξης και Συνεργασίας (ΟΟΣΑ) δημοσίευσε την ετήσια έκθεσή του για τους θεσμικούς επενδυτές (ασφαλιστικές εταιρείες, συνταξιοδοτικά ταμεία, εταιρείες επενδύσεων κ.ά.) για το έτος 2001[7].
Στην έκθεση αυτή αναδεικνύεται ο ενισχυμένος ρόλος που έχουν αναλάβει τα τελευταία χρόνια οι θεσμικοί επενδυτές ως ενδιάμεσοι φορείς στο παγκόσμιο χρηματοοικονομικό σύστημα. Από τη μελέτη προκύπτει ένα ομογενοποιημένο σύνολο αξιόπιστης στατιστικής πληροφόρησης ως προς τις αποταμιεύσεις και τις επενδύσεις που πραγματοποίησαν οι θεσμικοί επενδυτές κατά το 2001 στην ευρύτερη περιοχή των χωρών μελών του ΟΟΣΑ, μεταξύ των οποίων και η χώρα μας.

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Το Μάιο του 1999 προτάθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Πρόγραμμα Δράσης για τις Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες (FSAP)[8], με κύριο στόχο τη λήψη μέτρων για την ενοποίηση των ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών αγορών το αργότερο μέχρι το 2005. Ειδικά σε ό,τι αφορά το ρυθμιστικό πλαίσιο για τις ευρωπαϊκές αγορές κινητών αξιών, εκπονήθηκε κατά τη διάρκεια του 2001 η Εκθεση της Επιτροπής Σοφών[9], στην οποία επιλέγονται ορισμένες από τις νομοθετικές προτάσεις του FSAP ως υψηλής προτεραιότητας και προτείνεται η υιοθέτηση συγκεκριμένης νομοθετικής τεχνικής βάσει μιας προσέγγισης σε τέσσερα επίπεδα, προκειμένου να επιταχυνθεί και να καταστεί πιο αποτελεσματική και ευέλικτη η ρυθμιστική διαδικασία. Στο επίπεδο 1 η οδηγία περιορίζεται στη διατύπωση πλαισίου γενικών αρχών, ενώ στο επίπεδο 2 η Επιτροπή, επικουρούμενη από ειδική για το σκοπό αυτόν επιτροπή, θεσπίζει τα εκτελεστικού χαρακτήρα μέτρα. Το 3ο και 4ο επίπεδο αφορούν τη συνεργασία και την εφαρμογή των μέτρων που λαμβάνονται. Ταυτόχρονα, για να υποστηριχθεί η προτεινόμενη διαδικασία, συγκροτούνται δύο επιτροπές[10], ρόλος των οποίων θα είναι να συνδράμουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε θέματα τεχνικού χαρακτήρα.
Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε το Μάιο του 2001 δύο προτάσεις οδηγίας, εκ των οποίων η μία αφορά τις καταχρηστικές πράξεις στην αγορά και η άλλη το ενημερωτικό δελτίο που πρέπει να δημοσιεύεται κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή την εισαγωγή τους προς διαπραγμάτευση. Τον Ιούλιο του 2001, υπεβλήθη επίσης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κείμενο προτάσεων αναθεώρησης της οδηγίας 93/22/ΕΟΚ για τις επενδυτικές υπηρεσίες στον τομέα των κινητών αξιών, το οποίο τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση.

ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ

Το Μάρτιο του 2002 έγινε η πρώτη ανάγνωση στην ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της πρότασης οδηγίας για τις πράξεις προσώπων που κατέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες και τις πράξεις χειραγώγησης της αγοράς[11]. Κύριος στόχος της οδηγίας αυτής, έτσι όπως διατυπώνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εί-

ναι ο καθορισμός και η θέση σε εφαρμογή κοινών προτύπων καταπολέμησης των καταχρηστικών πρακτικών στις ευρωπαϊκές αγορές και η ενίσχυση της εμπιστοσύνης των επενδυτών σε αυτές.
Το υφιστάμενο κοινοτικό νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία της ακεραιότητας της αγοράς είναι ελλιπές. Η οδηγία 89/592/ΕΟΚ[12] ρυθμίζει μόνο τις πράξεις προσώπων που κατέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες και δεν αναφέρεται καθόλου στις πράξεις χειραγώγησης της αγοράς, που αποτελούν επίσης καταχρηστική πρακτική. Πέραν όμως αυτού, η θέσπιση νέας οδηγίας που θα ρυθμίζει συνολικά το θέμα και θα είναι προσαρμοσμένη στα νέα δεδομένα κρίθηκε αναγκαία και σκόπιμη, λαμβανομένων υπόψη των εξελίξεων που σημειώθηκαν κατά το διάστημα που μεσολάβησε από την έκδοση της οδηγίας 89/592/ΕΟΚ.
Με την πρόταση οδηγίας, μεταξύ άλλων, διευρύνεται – σε σχέση με το ισχύον καθεστώς – η απαγόρευση συμπεριφορών που σχετίζονται με την κατοχή εμπιστευτικών πληροφοριών, καθιερώνεται γενική απαγόρευση των πράξεων χειραγώγησης της αγοράς, η υποχρέωση αμερόληπτης ανακοίνωσης των πληροφοριών στο κοινό και ειδικές παρεκκλίσεις, οι παρεκκλίσεις από την απαγόρευση των πράξεων κατόχων εμπιστευτικών πληροφοριών και των πράξεων χειραγώγησης της αγοράς, ο τρόπος ορισμού και οι εξουσίες της αρμόδιας εθνικής αρχής, οι επιβαλλόμενες κυρώσεις, τα μέτρα που πρέπει να καθοριστούν από την Επιτροπή με τη διαδικασία της επιτροπολογίας. Οι αλλαγές που επιφέρει η οδηγία αυτή είναι πολύ σημαντικές, ενώ ορισμένες από αυτές, όπως ενδεικτικά η απουσία του στοιχείου της πρόθεσης για τη στοιχειοθέτηση της καταχρηστικής πρακτικής, η ασάφεια του ορισμού των πράξεων χειραγώγησης της αγοράς και η μεγάλη διεύρυνση των εξουσιών των εποπτικών αρχών, είναι πολύ πιθανό να δημιουργήσουν προβλήματα κατά την εφαρμογή της.

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

Το Μάρτιο του 2002 έγινε η πρώτη ανάγνωση στην ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της πρότασης οδηγίας σχετικά με το ενημερωτικό δελτίο που πρέπει να δημοσιεύεται κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή την εισαγωγή τους προς διαπραγμάτευση[13]. Κύριος στόχος της οδηγίας αυτής, έτσι όπως διατυπώνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είναι η εναρμόνιση των όρων κατάρτισης, ελέγχου και διανομής του ενημερωτικού δελτίου, ώστε να διασφαλίζεται ισότιμη προστασία σε όλους τους επενδυτές σε κοινοτικό επίπεδο και να επιτευχθεί η χορήγηση ενιαίου διαβατηρίου στους εκδότες.
Το υφιστάμενο πολύπλοκο και αποσπασματικό πλαίσιο αμοιβαίας αναγνώρισης και οι πολυάριθμες διαφορετικές πρακτικές που ακολουθούνται στα κράτη-μέλη όσον αφορά το περιεχόμενο και την παρουσίαση του ενημερωτικού δελτίου, δημιουργούν προσκόμματα στη διασυνοριακή άντληση κεφαλαίων και η ευρωπαϊκή χρηματαγορά παραμένει κατακερματισμένη. Οι οδηγίες 80/390/ΕΟΚ και 89/298/ΕΟΚ εκδόθηκαν πριν από αρκετά χρόνια και ο μηχανισμός που καθιέρωσαν αφενός δεν ανταποκρίνεται στις σημερινές ανάγκες και αφετέρου αδυνατεί να διασφαλίσει το στόχο του ενιαίου διαβατηρίου.
Το νέο σύστημα που επιδιώκει να δημιουργήσει η πρόταση οδηγίας βασίζεται στην καθιέρωση αυστηρότερων προτύπων γνωστοποίησης, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα[14] για τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών και την εισαγωγή προς διαπραγμάτευση, την καθιέρωση του συστήματος εγγράφου αναφοράς για εκδότες των οποίων οι τίτλοι γίνονται δεκτοί προς διαπραγμάτευση σε οργανωμένες αγορές, τη δυνατότητα προσφοράς ή εισαγωγής τίτλων προς διαπραγμάτευση βάσει απλής κοινοποίησης του ενημερωτικού δελτίου που έχει εγκριθεί από την αρμόδια αρχή του κράτους-μέλους καταγωγής, και την εκτεταμένη χρήση της διαδικασίας επιτροπολογίας.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΟΠΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΩΝ ΑΓΟΡΩΝ ΚΙΝΗΤΩΝ ΑΞΙΩΝ (CESR)

Το Μάρτιο του 2002, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε τις αιτήσεις της (Requests) προς την CESR για τη συνδρομή της στα μη ουσιαστικής σημασίας εκτελεστικά μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν στο πλαίσιο των δύο ως άνω προτάσεων οδηγιών, έτσι όπως αυτά καθορίζονται στις ίδιες τις προτάσεις οδηγίας[15]. Για το σκο-

πό αυτόν η CESR συνέστησε δύο ομάδες εργασίας με προέδρους τον κ. Σταύρο Θωμαδάκη (πρόταση οδηγίας για τις καταχρηστικές πρακτικές στην αγορά) και τον κ. Fernando Teixeira dos Santos (πρόταση οδηγίας για τα ενημερωτικά δελτία). Στα σχετικά κείμενα ορίζονται συγκεκριμένα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τα θέματα για τα οποία καλείται να γνωμοδοτήσει η CESR και οι αντίστοιχες προθεσμίες[16].

ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 93/22/ΕΟΚ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΩΝ ΑΞΙΩΝ

Το Μάρτιο του 2002 υποβλήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή νέο κείμενο προτάσεων για την αναθεώρηση της οδηγίας 93/22/ΕΟΚ, το οποίο έγινε αντικείμενο δεύτερου κύκλου διαβουλεύσεων, μέχρι τις 31 Μαΐου 2002. Στόχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι να εκδοθεί σχετική πρόταση οδηγίας περί τα τέλη του 2002. Στο δεύτερο αυτό κείμενο ελήφθησαν υπόψη οι απαντήσεις που δόθηκαν από τους εμπλεκόμενους φορείς κατά τη διάρκεια του πρώτου κύκλου διαβουλεύσεων[17].
Σκοπός της αναθεώρησης είναι η συστηματική αναδιαμόρφωση της ισχύουσας οδηγίας, κατά τρόπο ώστε να επιτευχθεί τριπλός στόχος: η προστασία του επενδυτή, η διασφάλιση αποτελεσματικής λειτουργίας της αγοράς και η πραγματοποίηση της ενιαίας αγοράς. Με την αναθεωρημένη οδηγία θα διευκρινίζονται οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την ένταξη σε οργανωμένη ή μη αγορά τόσο για τις διάφορες μορφές παροχής επενδυτικών υπηρεσιών όσο και για τους παρέχοντες τις επενδυτικές υπηρεσίες. Θα καθιερώνονται επίσης βασικές γενικές αρχές και θα αποφεύγεται η θέσπιση λεπτομερών κανόνων σε πρώτο επίπεδο. Θα προβλέπεται ακόμη η υιοθέτηση λεπτομερών συμπληρωματικών μέτρων για τη συγκεκριμενοποίηση των γενικών αρχών, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται η προσαρμογή στις εξελίξεις της αγοράς. Οι επιμέρους ρυθμίσεις που προτείνονται για την αναθεώρηση της οδηγίας 93/22/ΕΟΚ περιέχουν, μεταξύ άλλων, την επανοριοθέτηση της έννοιας της οργανωμένης αγοράς και τη θέσπιση πρόσθετων υποχρεώσεων για τις υπηρεσίες που παρέχονται εκτός οργανωμένης αγοράς και τις συνθήκες διαφάνειας. Επίσης καθιερώνουν την παροχή συμβουλών στον τομέα των επενδύσεων ως κύρια επενδυτική υπηρεσία, ειδικές διατάξεις για τις συγκρούσεις συμφερόντων, καθώς και την κατηγοριοποίηση των επενδυτών σε επαγγελματίες και μη όσον αφορά την εφαρμογή των κανόνων συμπεριφοράς από τις επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών.

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 85/611/ΕΟΚ

Τον Ιανουάριο του 2002 δημοσιεύτηκε επίσης η οδηγία 2001/107/ΕΚ[18] για την τροποποίηση της οδηγίας 85/611/ΕΟΚ όσον αφορά τη ρύθμιση των εταιρειών διαχείρισης και τα απλοποιημένα ενημερωτικά δελτία και η οδηγία 2001/108/ΕΚ[19] για την τροποποίηση της οδηγίας 85/611/ΕΟΚ όσον αφορά τις επενδύσεις των ΟΣΕΚΑ. Η υιοθέτηση των δύο αυτών οδηγιών ήταν μια από τις ενέργειες άμεσης προτεραιότητας, σύμφωνα με το Πρόγραμμα Δράσης για τις Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες.
Με την οδηγία 2001/107/ΕΟΚ επιδιώκεται η εξασφάλιση ουσιαστικής εναρμόνισης, η οποία είναι αναγκαία και επαρκής για την αμοιβαία αναγνώριση της άδειας λειτουργίας των εταιρειών διαχείρισης και των συστημάτων προληπτικής εποπτείας, επιτρέποντας την έκδοση ενιαίας άδειας με ισχύ σε ολόκληρη την ΕΕ και την άσκηση εποπτείας από το κράτος-μέλος καταγωγής[20]. Παράλληλα, με την οδηγία αυτή διευρύνονται οι δραστηριότητες που επιτρέπεται να ασκούν οι εταιρείες διαχείρισης, όπως η δυνατότητα να ασκούν και δραστηριότητα ατομικής διαχείρισης χαρτοφυλακίου, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης συνταξιοδοτικών ταμείων, καθώς και κάποιες δραστηριότητες παρεπόμενες με την κύρια ενασχόλησή τους. Επίσης, με την οδηγία αυτή καθιερώνεται ένας νέος τύπος ενημερωτικού δελτίου για τους ΟΣΕΚΑ, το απλοποιημένο ενημερωτικό δελτίο.
Η οδηγία 2001/108/ΕΟΚ διευρύνει τον επενδυτικό στόχο των ΟΣΕΚΑ, έτσι ώστε να μπορούν να επενδύουν και σε άλλα, εκτός των κινητών αξιών, χρηματοπιστωτικά μέσα με επαρκή ρευστότητα. Ετσι οι ΟΣΕΚΑ θα μπο-

ρούν, υπό τις επιμέρους προϋποθέσεις που καθορίζονται στην οδηγία, να επενδύουν τα στοιχεία του ενεργητικού τους σε μερίδια ΟΣΕΚΑ ή/και άλλων οργανισμών συλλογικών επενδύσεων ανοικτού τύπου που επενδύουν επίσης σε ρευστά χρηματοπιστωτικά μέσα. Περαιτέρω ορίζεται ότι θα μπορούν επίσης να επενδύουν σε τραπεζικές καταθέσεις και χρηματοπιστωτικά παράγωγα στο πλαίσιο της γενικής επενδυτικής τους πολιτικής ή/και για λόγους αντιστάθμισης κινδύνων.

Γ' ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ – ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ – ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

Διεθνες Επιπεδο

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΥΠΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Η Επιτροπή για το Παγκόσμιο Χρηματοοικονομικό Σύστημα (CGFS), που λειτουργεί υπό την αιγίδα της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (BIS), εξέδωσε το Φεβρουάριο του 2002 μελέτη για τα πρότυπα χρηματοδότησης δραστηριοτήτων Νέας Τεχνολογίας από τις τράπεζες[21]. Λόγω της χρηματιστηριακής κρίσης εταιρειών του κλάδου της Νέας Οικονομίας κατά το 2001, πολλές τράπεζες ήταν επιφυλακτικές στη χρηματοδότησή τους.
Η μελέτη της Επιτροπής για το Παγκόσμιο Χρηματοοικονομικό Σύστημα εξετάζει λεπτομερειακά συγκεκριμένα μοντέλα χρηματοδότησης, αναλύοντας ταυτόχρονα τις αντίστοιχες επιπτώσεις που μπορεί να έχουν στο χρηματοοικονομικό σύστημα.

Κοινοτικο Επιπεδο

ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΑΡΓΙΩΝ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ TARGET

Οπως είναι γνωστό, η Ελλάδα κατάφερε να εξασφαλίσει, μέχρι το 2004, παρέκκλιση από το μακροπρόθεσμο ημερολόγιο λειτουργίας του TARGET κατά τις ημέρες του Καθολικού Πάσχα, κατά τις οποίες η ελληνική αγορά είναι ανοικτή.
Η απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ αποτυπώνεται στην κατευθυντήρια γραμμή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ΕΚΤ/2002/1[22], με την οποία τροποποιείται η παλαιότερη κατευθυντήρια γραμμή ΕΚΤ/2001/3 σχετικά με το διευρωπαϊκό αυτοματοποιημένο σύστημα ταχείας μεταφοράς κεφαλαίων σε συνεχή χρόνο (σύστημα TARGET).

Δ' ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Διεθνες Επιπεδο

ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Η Ομάδας Δράσης για την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος (FATF), η οποία λειτουργεί υπό την αιγίδα του ΟΟΣΑ, δημοσίευσε το Φεβρουάριο του 2002 την ετήσια έκθεση πεπραγμένων για το 2001[23].

Στην έκθεση εξετάζονται διάφορες τυπολογίες χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, όπως εμφανίστηκαν κατά το 2001, με στόχο την εξέταση πρακτικής εφαρμογής και ενδεχόμενων προσθηκών επί των 40 κατευθυντήριων γραμμών, που έχουν υιοθετηθεί από τα μέλη της FATF, μεταξύ των οποίων και η χώρα μας. Τα θέματα, τα οποία αναπτύσσονται εξαντλητικά αφορούν, συγκεκριμένα:

- Τη χρησιμοποίηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από τρομοκρατικές ομάδες, ειδικότερα λόγω του τρομοκρατικού χτυπήματος στις ΗΠΑ.
- Τη χρησιμοποίηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων μέσω correspondent banking και private banking και τη σχέση του με "πολιτικά εκτεθειμένα πρόσωπα", καθώς επίσης και μέσω προϊόντων χρηματαγοράς και κεφαλαιαγοράς.
- Την ανάπτυξη διεθνούς συνεργασίας για την πρόληψη του οργανωμένου εγκλήματος σε σχέση με την εισαγωγή του ευρώ σε φυσική μορφή.
- Συστηματοποιημένη μελέτη της σχέσης μεταξύ των Αναφορών Υποπτων Συναλλαγών (Suspicious Transaction Reports) και πραγματικών περιστατικών χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Κοινοτικο Επιπεδο

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΟΛ

Τον Ιανουάριο του 2002 δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων η συμφωνία που υπογράφηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2001 μεταξύ της ΕΥΡΩΠΟΛ και της ΕΚΤ, με σκοπό τη θέσπιση αποτελεσματικής συνεργασίας των συμβαλλομένων μερών, σε ό,τι αφορά τα μέτρα για την καταπολέμηση των απειλών που προέρχονται από την παραχάραξη και την κιβδηλεία του ευρώ[24].

Με τη συγκεκριμένη συμφωνία, η οποία είχε προβλεφθεί από το άρθρο 3 του Κανονισμού (ΕΚ) 1338/2001, καθιερώνονται τα παρακάτω:

1. Τακτικές διαβουλεύσεις μεταξύ αρμοδίων στελεχών των δύο μερών.
2. Συντονισμός των μερών για τις εκστρατείες ενημέρωσης του κοινού και τις δημοσιεύσεις, που αφορούν την παραχάραξη και την κιβδηλεία του ευρώ.
3. Ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των μερών και τρόπος πρόσβασης σε βάσεις δεδομένων όπως το σύστημα παρακολούθησης πλαστών νομισμάτων (ΣΠΠΝ) που έχει αναπτύξει και συντηρεί η ΕΚΤ.
4. Κανόνες εμπιστευτικότητας και ασφαλείας όσον αφορά την επεξεργασία πληροφοριών.
5. Εξαίρεση πληροφοριών που αποτελούν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα.

Ε' ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Διεθνες Επιπεδο

ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΠΡΟΑΙΡΕΣΗΣ (STOCK-OPTIONS) ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ Η ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΤΟΥΣ ΕΠΙΠΤΩΣΗ ΣΤΟ ΦΟΡΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Η Επιτροπή για Δημοσιονομικά Θέματα που λειτουργεί υπό την αιγίδα του ΟΟΣΑ, εξέδωσε το Φεβρουάριο του 2002 κείμενο εργασίας, με στόχο την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των εθνικών φορολογικών αρχών για τις συμφωνίες προαίρεσης των εργαζομένων και την επίπτωσή τους στο φόρο εισοδήματος.
Στο κείμενο εργασίας εξετάζονται με πρακτικά παραδείγματα ορισμένα νομικά θέματα που μπορεί να προκύψουν από τέτοιες συμβάσεις, η εφαρμογή ορισμένων όρων σε συμφωνίες τέτοιου τύπου σύμφωνα με το Μοντέλο Φορολογικής Σύμβασης του ΟΟΣΑ για τη συνεργασία μεταξύ φορολογικών αρχών και προτείνονται πιθανές λύσεις όπου αυτό είναι δυνατό.
Η διαδικασία διαβούλευσης, μέσω της ανταλλαγής σχολίων, θα διαρκέσει μέχρι τον Ιούλιο του 2002.

ΚΟΙΝΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΥ ΟΟΣΑ, ΤΟΥ ΔΝΤ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΓΙΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Στις 13 Μαρτίου 2002 ανακοινώθηκε ότι οι τρεις διεθνείς οργανισμοί θα αναπτύξουν μια οργανωμένη διαδικασία ανταλλαγής απόψεων για διεθνή φορολογικά θέματα.
Στόχος της πρωτοβουλίας αυτής είναι η εγκαθίδρυση μιας συστηματοποιημένης διαδικασίας διαλόγου για την εφαρμογή κοινών πρακτικών και στόχων, ώστε τα εθνικά φορολογικά συστήματα να γίνουν πιο λειτουργικά.
Η προτεινόμενη πρωτοβουλία διαλόγου σε κανένα στάδιο εφαρμογής της δεν θα έχει εξουσιοδότηση επιβολής διεθνών φορολογικών κανόνων για τα κράτη-μέλη των οργανισμών αυτών.

ΣΤ' ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

Διεθνες Επιπεδο

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΤΟΥ ΟΟΣΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΧΡΗΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Το Φεβρουάριο του 2002 εκδόθηκε από το διεθνή αυτό οργανισμό μελέτη με όλες τις εξελίξεις, οι οποίες έχουν συντελεστεί τα τελευταία 21 χρόνια σε σχέση με την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα διεθνώς. Στη συγκεκριμένη έκδοση περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων:

- Οι κατευθυντήριες οδηγίες του ΟΟΣΑ (1980) για την προστασία και τη διασυνοριακή χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.
- Η Διακήρυξη του 1985 για τη διασυνοριακή χρήση και μετακίνηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.
- Η Διακήρυξη του 1998 για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε παγκόσμια δίκτυα.

Ζ' ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Διεθνες Επιπεδο

ΕΠΙΤΟΜΗ ΤΟΥ ΟΟΣΑ ΓΙΑ ΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ ΣΤΙΣ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ

Το Κέντρο Συνεργασίας με μη μέλη του ΟΟΣΑ (CCNM) εξέδωσε τον Ιανουάριο του 2002, επιτομή για το θέμα αυτό, στην οποία εξετάζονται μερικά από τα ειδικότερα συστήματα που έχουν αναπτυχθεί στις αναπτυσσόμενες χώρες.
Από τη μελέτη αναδεικνύεται η σημασία και ο ρόλος αυτών των συστημάτων, τόσο για την κοινωνία, μέσω της παροχής υπηρεσιών υγείας και συνταξιοδότησης στους πολίτες, όσο και για την οικονομία, μέσω της διαχείρισης των διαθεσίμων τους στις χρηματοοικονομικές αγορές. Βασικός στόχος, εκτός από αυτόν της καταγραφής, είναι η εξασφάλιση ενός διαύλου διαρκούς επικοινωνίας μεταξύ των αρμόδιων των αναπτυσσόμενων χωρών και εμπειρογνωμόνων άλλων ανεπτυγμένων χωρών, προκειμένου να επωφεληθούν από τη διεθνή εμπειρία τους.

Θ' ΘΕΜΑΤΑ ΕΥΡΩ

ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΑΠΟΣΥΡΣΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΣΕ ΕΥΡΩ

Τον Ιανουάριο του 2002 εκδόθηκε η Απόφαση ΕΚΤ/2001/14 της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας[26], η οποία ισχύει ήδη από την 1η Ιανουαρίου.
Με την απόφαση αυτή θεσπίζεται ρητή υποχρέωση των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών να αρνούνται να ανταλλάσσουν τραπεζογραμμάτια ευρώ που αποτελούν νόμιμο χρήμα στις περιπτώσεις που γνωρίζουν ή έχουν επαρκείς λόγους να πιστεύουν ότι έχει διαπραχθεί ποινικό αδίκημα (π.χ. παραχάραξη, ληστεία, κλοπή κ.ά.) ή ότι τα τραπεζογραμμάτια έχουν σκόπιμα αλλοιωθεί ή φθαρεί (π.χ. όταν προσκομίζεται ποσοστό του σώματος του τραπεζογραμματίου, όταν προσκομίζονται τραπεζογραμμάτια εμποτισμένα με υγρό ή κηλιδωμένα από μελάνι).
Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το άρθρο 3 της απόφασης, στο οποίο ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι: "*Η ανταλλαγή ελλιπών ή φθαρμένων τραπεζογραμματίων που αποτελούν νόμιμο χρήμα επιτρέπεται υπό τον όρο προσκόμισης στην Εθνική Κεντρική Τράπεζα γραπτής δήλωσης* σχετικά με την αιτία και το είδος της αχρήστευσης, όταν φορείς οι οποίοι κατ' επάγγελμα χειρίζονται τραπεζογραμμάτια, όπως πιστωτικά ιδρύματα, εταιρείες μεταφοράς χρημάτων και ανταλλακτήρια συναλλάγματος, προσκομίζουν τραπεζογραμμάτια που παρουσιάζουν χρωματική αλλοίωση λόγω *της ενεργοποίησης αντικλεπτικών συσκευών*".
Τέλος, στο άρθρο 3α της Απόφασης της ΕΚΤ υπάρχει ειδική πρόβλεψη για τη "θέσπιση ειδικού τέλους για την ανταλλαγή ελλιπών ή φθαρμένων τραπεζογραμματίων ευρώ", το οποίο επιβάλλεται από τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες και ανέρχεται σε 10 λεπτά ανά ελλιπές ή φθαρμένο τραπεζογραμμάτιο ευρώ. Η δυνατότητα ανταλλαγής ισχύει μόνο για ποσότητα ίση ή μεγαλύτερη 100 τέτοιων τραπεζογραμματίων ευρώ τη φορά.

Η' ΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Κοινοτικο Επιπεδο

Εταιρικη διακυβερνηση

Το Μάρτιο του 2002 δημοσιεύτηκε συγκριτική μελέτη των κωδίκων εταιρικής διακυβέρνησης στην ΕΕ και τα κράτη-μέλη της, η οποία πραγματοποιήθηκε για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής[25]. Σκοπός της μελέτης είναι η κατανόηση των κοινών στοιχείων και των διαφοροποιήσεων στις πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ, μέσω της ανάλυσης των υφιστάμενων κωδίκων καλής πρακτικής και – σε πιο περιορισμένο βαθμό – του σχετικού νομοθετικού πλαισίου. Ως κώδικας εταιρικής διακυβέρνησης για τους σκοπούς της μελέτης νοείται ένα σύνολο μη νομικά δεσμευτικού χαρακτήρα κανόνων, αρχών και πρακτικών που υιοθετείται από κάποιον φορέα, σχετικά με θέματα διακυβέρνησης των εταιρειών.

Η συντριπτική πλειονότητα των 35 κωδίκων που εξετάστηκαν εκδόθηκε μετά το 1997 και προέρχεται από μια μεγάλη γκάμα φορέων, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται κρατικές αρχές, επιτροπές που συγκροτήθηκαν από κρατικές ή χρηματιστηριακές αρχές, από επαγγελματικές ενώσεις, από ακαδημαϊκούς φορείς και ενώσεις επενδυτών. Παρά τις διαφοροποιήσεις στο νομικό καθεστώς που διέπει τα κράτη-μέλη, οι τάσεις σύγκλισης στις πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης που ακολουθούνται στα κράτη-μέλη της ΕΕ είναι εντονότερες από εκείνες των μεταξύ τους διαφοροποιήσεων και στο πλαίσιο αυτό οι κώδικες σε συνδυασμό με τις πιέσεις της αγοράς, διαπιστώνεται ότι αποτελούν δυναμικό μέσο σύγκλισης και ενθάρρυνσης των εταιρειών ως προς την τήρηση αρχών εταιρικής διακυβέρνησης.

Οι κώδικες αποτελούν θετική εξέλιξη τόσο για τις εταιρείες όσο και για τους επενδυτές, δεδομένης της έμφασης που δίνεται μέσω αυτών στη διαφάνεια, τη βελτίωση του τρόπου λειτουργίας του διοικητικού συμβουλίου και την προστασία των μετόχων. Επίσης η υιοθέτηση κωδίκων καλής πρακτικής αποδεικνύεται, σύμφωνα με τη μελέτη ευεργετική για πολλούς λόγους, καθώς μέσω αυτών τροφοδοτείται η συζήτηση των θεμάτων εταιρικής διακυβέρνησης, ενθαρρύνονται οι εταιρείες για την υιοθέτηση καλών πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης, επεξηγούνται στους επενδυτές οι νομικές υποχρεώσεις και οι καλές πρακτικές, προετοιμάζεται το έδαφος για την υιοθέτηση αλλαγών στο ρυθμιστικό πλαίσιο, εφόσον τούτο κριθεί αναγκαίο, ενώ οι ίδιοι χρησιμοποιούνται ως σημείο αναφοράς για τις εποπτικές αρχές. Η ανάγκη για τις εταιρείες να διατηρούν μια ευελιξία σε ό,τι αφορά τις αρχές εταιρικής διακυβέρνησης που ακολουθούν, προκειμένου να προσαρμόζονται στο διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, σε συνδυασμό με το γεγονός της σύγκλισης στα ουσιαστικά σημεία των προβλεπομένων στους υφιστάμενους κώδικες, οδήγησαν τους μελετητές στο συμπέρασμα ότι δεν είναι αναγκαία η υιοθέτηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενιαίου κώδικα εταιρικής διακυβέρνησης σε κοινοτικό επίπεδο. Οι καλές πρακτικές έτσι όπως αποτυπώνονται στους κώδικες θα πρέπει να μπορούν να αναπτύσσονται από τον επιχειρηματικό κόσμο σύμφωνα με τις συνθήκες των αγορών.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(1) Το πλήρες κείμενο της Επιτροπής της Βασιλείας είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.bis.org/publ/bcbs87.htm

(2) Το πλήρες κείμενο της Επιτροπής της Βασιλείας είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.bis.org/bcbs/qisopriskresponse.pdf

(3) Το πλήρες κείμενο της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt0203b.pdf

(4) Βλ. ΕΕ L24/26.1.2002.

(5) Το πλήρες κείμενο της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt0203.pdf

(6) Το πλήρες κείμενο της IOSCO είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.iosco.org.

(7) Η βάση πληροφοριών με τα στατιστικά στοιχεία για τους θεσμικούς επενδυτές κατα το έτος 2001 διατίθεται είτε σε CD-ROM είτε απευθείας στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://www.SourceOECD.org

(8) Βλ. Implementing the framework for financial markets: action plan, COM (1999) 232.

(9) Βλ. Final Report of the Committee of Wise Men on the Regulation of European Securities Markets.

(10) Πρόκειται για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Εποπτικών Αρχών των Αγορών Κινητών Αξιών (European Securities Regulators Committee) και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κινητών Αξιών (European Securities Committee). Βλ. σχετικά Απόφαση 1999/468/ΕΚ.

(11) Βλ. COM (2001) 281 τελικό. Η πρόταση οδηγίας υποβλήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Μάιο του 2001.

(12) Βλ. οδηγία 89/592/ΕΟΚ Ε.Ε. L 334, 18.11.1989, σελ. 30-32.

(13) Βλ. COM (2001) 280 τελικό. Η πρόταση οδηγίας υποβλήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Μάιο του 2001.

(14) Τα λεπτομερή πρότυπα γνωστοποίησης πρέπει να είναι ευθυγραμμισμένα με εκείνα που έχει εκδώσει η IOSCO για τις προσφορές και εισαγωγές προς διαπραγμάτευση σε πολυεθνική βάση. Βλ. International Disclosure Standards for cross-border offerings and initial listings by foreign issuers, Σεπτέμβριος 1998.

(15) Βλ. Provisional request for technical advice on possible implementing measures on the future directive on insider dealing and market manipulation (Market Abuse), Provisional request for technical advice on possible implementing measures on the future directive on the prospectuses to be published when securities are offered to the public or admitted to trading.

(16) Οι προθεσμίες αυτές ορίζονται για τις 31 Δεκεμβρίου 2002 σε ό,τι αφορά την πρόταση οδηγίας για τις καταχρηστικές πρακτικές και 31 Μαρτίου 2003 σε ό,τι αφορά την πρόταση οδηγίας για το ενημερωτικό δελτίο.

(17) Οπως αναφέρεται στο ίδιο κείμενο της αναθεώρησης, οι απαντήσεις που ελήφθησαν ήταν 77.

(18) Βλ. Ε.Ε. L 41, 13.02.2002, σελ. 20 επ.

(19) Βλ. Ε.Ε. L 41, 13.02.2002, σελ. 35 επ.

(20) Η οδηγία 85/611/ΕΟΚ, αν και καθόρισε την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης της άδειας λειτουργίας των μεριδίων των οργανισμών συλλογικών επενδύσεων που κάλυπτε, δεν ρύθμιζε ευρέως τη λειτουργία των εταιρειών που διαχειρίζονται οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων, δηλαδή, των εταιρειών διαχείρισης.

(21) Το πλήρες κείμενο της CGFS είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.bis.org/publ/cgfs19.htm

(22) Βλ. Ε.Ε. L 67/ 9.3.2002, σελ. 74.

(23) Το πλήρες κείμενο της ετήσιας έκθεσης της FATF είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.oecd.org/pdf/M00025000/M00025449.pdf

(24) Βλ. Ε.Ε. C 23/25.1.2002.

(25) Βλ. Comparative Study of Corporate Governance Codes Relevant to the European Union and Its Member States, on behalf of the European Commission. Weil, Gotshal & Manges LLP in consultation with EASD & ECGN, January 2002.

(26) Βλ. Ε.Ε. L5/9.1.2002.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

ΝΟΜΟΙ

1. ΝΟΜΟΣ 2987/2002

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ Ν. 959/1979 "ΠΕΡΙ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ" (ΦΕΚ 192 Α') ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΗ ΑΛΛΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ

ΦΕΚ Α' 27/21-2-2002, σελ. 249

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Ρυθμίζονται θέματα με το ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο της Ναυτικής Εταιρείας και την μετατροπή του σε ευρώ. Επίσης, τροποποιούνται διατάξεις σχετικά με τους περιορισμούς στην κτήση των μετοχών και την καταχώρηση στοιχείων στην μερίδα της Ναυτικής Εταιρείας και αναπροσαρμόζονται τα τέλη για τις καταχωρήσεις. Η εισηγητική έκθεση του νόμου είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:

http://www.parliament.gr/gr/ergasies/nomothetiki/sxedia-nom-pdf1/t-959.pdf

2. ΝΟΜΟΣ 2990/2002

ΚΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟ 21 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2001 ΠΡΑΞΗΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ "ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΣΕ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΩΝ, ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΩΝΙΑΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ"

ΦΕΚ Α' 30/21-2-2002, σελ. 273

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Με το νόμο αυτό κυρώθηκε η από 21-12-2001 (ΦΕΚ Α' 288/21-12-2001) πράξη νομοθετικού περιεχομένου, με την οποία καταργήθηκαν τα τέλη χαρτοσήμου σε πολλές περιπτώσεις μεταξύ των οποίων στις συναλλαγματικές και στα γραμμάτια εις διαταγήν. Η Ενωση Ελληνικών Τραπεζών εκπόνησε υποδείγματα, τα οποία είναι διαθέσιμα στην παρακάτω ιστοσελίδα:

http://www.hba.gr/7publ/protypa.htm

Η εισηγητική έκθεση του Νόμου είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:

http://www.parliament.gr/gr/ergasies/nomothetiki/sxedia-nom-pdf1/k-fotel.pdf

3. ΝΟΜΟΣ 2992/2002

ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΦΕΚ Α' 54/20-3-2002, σελ. 901

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Σημαντικό νομοθέτημα 48 άρθρων. Μεταξύ των πολλών διατάξεων επισημαίνουμε τις εξής: Με το άρθρο 1 καθιερώνεται η υποχρεωτική εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων για τις εισηγμένες εταιρείες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών για τις καταστάσεις που καταρτίζονται για τις διαχειριστικές χρήσεις οι οποίες λήγουν μετά τις 31-12-2002. Με το άρθρο 2 επιτρέπεται στις εισηγμένες εταιρείες η αποτίμηση τίτλων και παραγώγων στην τρέχουσα τιμή τους κατά παρέκκλιση των διατάξεων του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων και του Κ.Ν. 2190/1920. Με το άρθρο 3 τροποποιείται ο Ν.2778/1999 περί εταιρειών επενδύσεων και αμοιβαίων κεφαλαίων σε ακίνητη περιουσία. Με το άρθρο 5 τροποποιούνται οι διατάξεις του Ν.2843/2000 που αφορούν τις επενδύσεις στην ποντοπόρο ναυτιλία. Το κείμενο του νόμου όπως ισχύει είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

http://www.ase.gr/content/gr/about/regulations/Files/Nomos2843ypeuo.pdf

Με το άρθρο 7 θεσμοθετούνται τα Αμοιβαία Κεφάλαια Επιχειρηματικών Συμμετοχών κλειστού τύπου. Με το άρθρο 8 τροποποιούνται οι ιδρυτικές διατάξεις του Ταμείου Ανάπτυξης Νέας Οικονομίας (ΤΑΝΕΟ). Στο β′ κεφάλαιο του νόμου, άρθρα 9 έως 12, δίδονται σημαντικά κίνητρα επιχειρηματικότητας και ανάπτυξης που αφορούν, μεταξύ άλλων, τις συγχωνεύσεις και την ενίσχυση της φορολογικής έρευνας. Στο γ′ κεφάλαιο, άρθρα 13 έως 19, τροποποιούνται πολλές διατάξεις του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων και το άρθρο 18 του Κώδικα ΦΠΑ, με το οποίο και ενσωματώνεται η οδηγία 2000/65/ΕΚ του Συμβουλίου της 17ης Οκτωβρίου 2000. Με το κεφάλαιο δ′, άρθρα 20 έως 27, ενσωματώνονται στο ελληνικό δίκαιο οι οδηγίες 2000/52/ΕΚ της Επιτροπής της 26ης Ιουλίου 2000 και της 80/723/ΕΟΚ της Επιτροπής σχετικά με την διαφάνεια των χρηματοοικονομικών σχέσεων μεταξύ κράτους και δημοσίων επιχειρήσεων. Με το κεφάλαιο ε′, άρθρα 28 έως 45, τροποποιούνται διάσπαρτες διατάξεις, ενώ το κεφάλαιο στ′, άρθρο 46 ρυθμίζονται θέματα της εταιρείας Ελληνικά Πετρέλαια. Η Εισηγητική έκθεση του Νόμου είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:

http://www.parliament.gr/gr/ergasies/nomothetiki/sxedia-nom-pdf1/m-kefep1.pdf

4. ΝΟΜΟΣ 2996/2002

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ

ΦΕΚ Α′ 62/28-3-2002, σελ. 983

Η εισηγητική έκθεση είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:

http://www.parliament.gr/gr/ergasies/nomothetiki/sxedia-nom-pdf1/e-anabal.pdf

5. ΝΟΜΟΣ 3001/2002

ΚΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΕΙ ΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ, ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΕΡΙ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΩΝ ΚΑΙ ΔΗΛΩΣΕΩΝ, ΠΟΥ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΤΕΛΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

ΦΕΚ Α′ 73/8-4-2002, σελ. 1079

Η εισηγητική έκθεση είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:

http://www.parliament.gr/gr/ergasies/nomothetiki/sxedia-nom-pdf1/k-nikea.pdf

και το κείμενο της Συνθήκης στην ιστοσελίδα:

http://europa.eu.int/eur-lex/el/treaties/dat/nice_treaty_el.pdf

ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

1. Π.Δ. 12/2002

Περιγραφή των παραστάσεων και διαχείριση των κερμάτων ευρώ **ΦΕΚ Α' 7/22-1-2002, σελ. 53**

2. Π.Δ. 75/2002

Διορισμός ή Πρόσληψη Πολιτών στο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο **ΦΕΚ Α' 55/21-3-2002, σελ. 939**

3. Π.Δ. 81/2002

Συγχώνευση των Υπουργείων Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών **ΦΕΚ Α' 57/21-3-2002, σελ. 949**

4. Π.Δ. 86/2002

Υπαγωγή στην ασφάλιση του Ταμείου Ασφαλίσεως Ασθενείας Προσωπικού Τραπεζών Πίστεως, Γενικής και Αμέρικαν Εξπρές του προσωπικού της ΤΡΑΠΕΖΑΣ PROBANK ΑΕ **ΦΕΚ Α' 65/ 3-4-2002, σελ. 997**

5. Π.Δ. 87/2002

Για την εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης σε συμμόρφωση προς τις Οδηγίες 96/97/ΕΚ και 86/378/ΕΟΚ **ΦΕΚ Α' 66/4-4-2002, σελ. 1003**

ΠΡΑΞΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

1. ΠΡΑΞΗ 20/3-4-2002

Καθορισμός ανώτατου συνολικού ποσού εγγυήσεων του Ελληνικού Δημοσίου που είναι δυνατόν να παρασχεθούν εντός του οικονομικού έτους 2002 **ΦΕΚ Α' 68/8-4-2002, σελ. 1024**

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

1. ΑΡΙΘ. Φ.0544/18/ΑΣ 317/Μ.3983-5152

Ανακοίνωση για την θέση σε ισχύ της Σύμβασης για την αποφυγή της διπλής φορολογίας σχετικά με τους φόρους εισοδήματος και κεφαλαίου μετά του Τροποποιητικού της Συμβάσεως Πρωτοκόλλου μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας **ΦΕΚ Α' 82/18-4-2002, σελ. 1334**

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

1. ΑΠΟΦΑΣΗ 1382 (2001) ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

των Ηνωμένων Εθνών που αφορά κυρώσεις που έχουν επιβληθεί κατά του Ιράκ **ΦΕΚ Α' 23/13-2-2002, σελ. 219**

2. ΑΡΙΘ. Φ.4710/9/ΑΣ 200

Δημοσίευση Υπουργικής Αποφάσεως περί εφαρμογής της αποφάσεως 1388 (2002) του Συμβουλίου Ασφαλείας ΟΗΕ περί Αφγανιστάν **ΦΕΚ Α' 40/5-3-2002, σελ. 424**

3. ΑΡΙΘ. Φ.4710/9/ΑΣ 201

Δημοσίευση Υπουργικής Αποφάσεως περί εφαρμογής της αποφάσεως 1390 (2002) του Συμβουλίου Ασφαλείας ΟΗΕ περί Αφγανιστάν **ΦΕΚ Α' – 40/5-3-2002, σελ. 425**

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΔΙΟΙΚΗΤΗ

1. ΠΔ/ΤΕ 2483/20-12-2001

ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΣΕ ΕΥΡΩ ΟΡΙΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΕ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΦΕΚ Α' 1/10-1-2002, Σελ. 1

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Με την πράξη αυτή αναπροσαρμόζονται σε ευρώ τα αναφερόμενα όρια σε παλαιότερες πράξεις, αποφάσεις και εγκυκλίους της Τραπέζης της Ελλάδος. Συγκεκριμένα τροποποιεί τις εξής διατάξεις: ΠΔ/ΤΕ 2286/28.1.94 • ΕΤΠΘ 56/6/10.1.2000 • ΕΝΠΘ 519/4/5.2.93 • ΕΝΠΘ 599/1/18.9.97 • ΕΤΠΘ 80/15/29.8.2000 • ΕΤΠΘ 25/7/25.2.99 • Εγγρ. Δ/νσης Ν.Π. & Τ.Ε. της Τ.Ε. 1280/19.12.00 • ΠΔ/ΤΕ 2438/6.8.98 • ΕΝΠΘ 540/14/17.3.94 • ΠΔ/ΤΕ 2442/29.1.99 • ΠΔ/ΤΕ 2168/8.1.93, Εγκύκλιοι Τράπεζας της Ελλάδος: 132/14.4.99 • 355/7.8.2000.
Το Πλήρες Κείμενο της πράξης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

http://www.bankofgreece.gr/announcements/files/2001.12.20praxi.doc

2. ΠΔ/ΤΕ 2485/31-1-2002

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΑΔΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΑΥΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΦΕΚ Α' 65/3-4-2002, σελ. 997

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Με την ΠΔ/ΤΕ 2485/2002 καθορίζονται οι προϋποθέσεις παροχής άδειας για την ίδρυση και λειτουργία ανωνύμων εταιρειών με κύρια δραστηριότητα την παροχή πιστώσεων, καθώς και το πλαίσιο για την άσκηση της εποπτείας των εταιρειών αυτών από την Τράπεζα της Ελλάδος.
Η Πράξη αυτή εκδίδεται με βάση την εξουσιοδότηση του άρθρου 38 του Ν.2937/2001, με τον οποίο τροποποιήθηκε το άρθρο 4 παρ.1 του Ν.2076/1992 και καταργήθηκε η απαγόρευση της κατ' επάγγελμα πα-

ροχής πιστώσεων από μη πιστωτικά ιδρύματα, υπό την προϋπόθεση ότι η σχετική άδεια θα παρέχεται από την Τράπεζα της Ελλάδος με όρους που καθορίζονται με Πράξη του Διοικητή της.
Το Πλήρες Κείμενο της πράξης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

http://www.bankofgreece.gr/announcements/files/2002.3.19_praxi.doc

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

1. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 111/23-10-2001, ΘΕΜΑ 11

Ανάκληση της άδειας λειτουργίας του Γραφείου Αντιπροσωπείας στην Ελλάδα της τράπεζας BANCA ROMANA DE COMERT EXTERIOR SA - BANCOREX, με έδρα το Βουκουρέστι, που είχε παρασχεθεί με την απόφαση ΕΝΠΘ 560/11/18.9.1995

ΦΕΚ Α' 1/10-1-2002, σελ. 3

2. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 114/18-12-2001

Απόκτηση από την ΤΡΑΠΕΖΑ PROBANK της ιδιότητας μέλους του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών (ΧΑΑ) και του Χρηματιστηρίου Παραγώγων Αθηνών (ΧΠΑ)

ΦΕΚ Α' 10/24-1-2002, σελ. 78

3. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 114/18-12-2001, ΘΕΜΑ 12

Εγκριση ίδρυσης και λειτουργίας στην Ελλάδα Γραφείου Αντιπροσωπείας της τράπεζας N.M. ROTHSCHILD & SONS LIMITED με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο

ΦΕΚ Α' 13/31-1-2002 σελ. 121

4. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 114/18-12-2001, ΘΕΜΑ 14

Παροχή αδείας ίδρυσης και λειτουργίας ανώνυμης εταιρείας χρηματοδοτικής μίσθωσης με την επωνυμία ΠΡΟΜΠΑΝΚ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΜΙΣΘΩΣΕΙΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ και έγκριση απόκτησης συμμετοχής της ΤΡΑΠΕΖΑΣ PROBANK ΑΕ στο μετοχικό κεφάλαιο της υπό ίδρυση εταιρείας

ΦΕΚ Α' 13/31-1-2002 σελ. 121

5. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 115/20-12-2001, ΘΕΜΑ 1

Εγκριση συγχώνευσης των ανωνύμων εταιρειών ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΜΙΣΘΩΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ και της EFG EUROBANK Χρηματοδοτικές Μισθώσεις Ανώνυμη Εταιρεία με απορρόφηση της δεύτερης από την πρώτη

ΦΕΚ Α' 13/31-1-2002 σελ. 122

6. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 117/11.1.2002, ΘΕΜΑ 1

Αλλαγή της επωνυμίας του Γραφείου Αντιπροσωπείας στην Ελλάδα της Τράπεζας CHASE MANHATTAN BANK, με έδρα τη Νέα Υόρκη, η άδεια λειτουργίας του οποίου είχε παρασχεθεί με την απόφαση ΕΤΠΘ 605/4/15.1.1997

ΦΕΚ Α' 25/18-2-2002, σελ. 244

7. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 118/31-1-2002, ΘΕΜΑ 3

Αναπροσαρμογή και καθορισμός σε ευρώ του ανώτατου ορίου των στεγαστικών δανείων των Ασφαλιστικών Ταμείων και Δημοσίων Οργανισμών του ΑΝ 1611/50 προς ασφαλισμένους και συνταξιούχους τους

ΦΕΚ Α' 45/8-3-2002, σελ. 787

8. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 119/18-2-2002, ΘΕΜΑ 3

Απόκτηση από την ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΑΕ της ιδιότητας μέλους του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών (ΧΑΑ) και του Χρηματιστηρίου Παραγώγων Αθηνών (ΧΠΑ)

ΦΕΚ Α' 59/27-3-2002, σελ. 964

9. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 118/31-1-2002, ΘΕΜΑ 4

Παροχή αδείας ίδρυσης και λειτουργίας Εταιρείας Παροχής Πιστώσεων υπό την επωνυμία COFIDIS HELLAS ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ

ΦΕΚ Α' 65/3-4-2002, σελ. 1000

10. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 121/1-3-2002, ΘΕΜΑ 2

Τροποποίηση της ΠΔ/ΤΕ 2256/2.11.1993, όπως ισχύει σχετικά με τον καθορισμό πλαισίου λειτουργίας και εποπτείας των συνεταιριστικών τραπεζών

ΦΕΚ Α' 65/3-4-2002, σελ. 1001

11. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 120/26-2-2002, ΘΕΜΑ 6

Παροχή άδειας λειτουργίας νέας τράπεζας υπό την επωνυμία AEGEAN BALTIC BANK

ΦΕΚ Α' 87/23-4-2002, σελ. 1393

ΚΟΙΝΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

1. ΚΟΙΝΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ – ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΡΙΘ. 2/6315/0023Α

Νέοι Βασικοί Διαπραγματευτές Αγοράς

ΦΕΚ Β' 128/7-2-2002, σελ. 1285

2. ΚΟΙΝΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ – ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΑΡΙΘ. 155492/Β.638

Καθορισμός Κανόνων Επενδυτικής Συμπεριφοράς για την αξιοποίηση της κινητής περιουσίας των Ασφαλιστικών Οργανισμών

ΦΕΚ Β' 373/26-3-2002, σελ. 5227

3. ΚΟΙΝΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ – ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. Κ2-17998

Αναπροσαρμογή των προβλεπόμενων από τις διατάξεις ΚΝ 2190/1920 "Περί Ανωνύμων Εταιρειών", χρηματικών ποινών και προστίμων **ΦΕΚ Β' 23/16-1-2002, σελ. 210**

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

1. ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘ. 83 – ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 17-1-2002

Τροποποίηση της 36/24.2.2000 απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου του ΧΑΑ για τον "καθορισμό ανωτάτου αριθμού αντικρυστών των μελών του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών" **ΦΕΚ Β' 61/24-1-2002, σελ. 577**

2. ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘ. 84 – ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 17-1-2002

Τροποποίηση της απόφασης 76/3-10-2001 "Μεταβολή των χρονικών ορίων συνεδρίασης του Χρηματιστηρίου Αθηνών" **ΦΕΚ Β' 61/24-1-2002, σελ. 577**

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

1. ΑΠΟΦΑΣΗ 14/304/10-1-2002

Εγκριση τροποποίησης του κανονισμού του αμοιβαίου κεφαλαίου INTERNATIONAL ΜΙΚΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ **ΦΕΚ Β' 112/31-1-2002, σελ. 1124**

2. ΑΠΟΦΑΣΗ 3/236/16-1-2002

Τροποποίηση του Κανονισμού Εκκαθάρισης Χρηματιστηριακών Συναλλαγών και Λειτουργίας Συστήματος Αϋλων Τίτλων **ΦΕΚ Β' 112/31-1-2002, σελ. 1124**

Το κείμενο της απόφασης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

http://www.hcmc.gr/Pdf/CMCRule3.236.pdf

Ο κανονισμός Εκκαθάρισης Χρηματιστηριακών Συναλλαγών και Λειτουργίας του Συστήματος Αϋλων Τίτλων όπως ισχύει στην ιστοσελίδα:

http://www.hcsd.gr/files/el/nfo/rules.pdf

3. ΑΠΟΦΑΣΗ 4/236/16-1-2002

Τροποποίηση της απόφασης 6Α/1048.4.1997 της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς (ΦΕΚ Β' 369/12.5.1997 & Β' 357/2.5.1997) **ΦΕΚ Β' 112/31-1-2002, σελ. 1125**

Το κείμενο της απόφασης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

http://www.hcmc.gr/Pdf/CMCRule4.236.pdf

4. ΑΠΟΦΑΣΗ 5/236/16-1-2002

Σύσταση Εξεταστικής Επιτροπής και προϋποθέσεις συμμετοχής στις εξετάσεις επαγγελματικής πιστοποίησης στελεχών της Κεφαλαιαγοράς **ΦΕΚ Β' 112/31-1-2002, σελ. 1125**

Το κείμενο της απόφασης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

http://www.hcmc.gr/Pdf/CMCRule5.236.pdf

5. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 11/309/29-1-2002

Εγκριση τροποποίησης του κανονισμού του αμοιβαίου κεφαλαίου TELESIS – MORGAN STANLEY CAPITAL INTERNATIONAL EUROPE ΔΙΕΘΝΕΣ ΜΕΤΟΧΙΚΟ που διαχειρίζεται η εταιρεία EFG ΑΕΔΑΚ **ΦΕΚ Β' 198/21-2-2002, σελ. 2435**

6. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 18/313/13-2-2002

Εγκριση τροποποίησης του κανονισμού του αμοιβαίου κεφαλαίου ALPHA TRUST DOLLAR MONEY MARKET ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ που διαχειρίζεται η εταιρεία ALPHA TRUST ΑΕΔΑΚ **ΦΕΚ Β' 212/22-2-2002, σελ. 2756**

7. ΑΠΟΦΑΣΗ 17/313/13-2-2002 ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Εγκριση συγχώνευσης αμοιβαίων κεφαλαίων που διαχειρίζεται η εταιρεία ALPHA ΑΕΔΑΚ και τροποποίησης των κανονισμών τους **ΦΕΚ Β' 251/28-2-2002, σελ. 3521**

8. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 314/22-2-2002, ΘΕΜΑ 15Α

Εγκριση τροποποίησης του κανονισμού του αμοιβαίου κεφαλαίου TELESIS ΑΜΟΙΒΑΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ που διαχειρίζεται η εταιρεία EFG ΑΕΔΑΚ **ΦΕΚ Β' 277/7-3-2002, σελ. 3992**

9. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 314/22-2-2002, ΘΕΜΑ 15Β

Εγκριση τροποποίησης του κανονισμού του αμοιβαίου κεφαλαίου TELESIS ΔΙΕΘΝΕΣ ΑΜΟΙΒΑΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΜΟΛΟΓΙΩΝ που διαχειρίζεται η εταιρεία EFG ΑΕΔΑΚ **ΦΕΚ Β' 277/7-3-2002, σελ. 3993**

10. ΑΠΟΦΑΣΗ 17/314/22-2-2002

Εγκριση αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας INTERNATIONAL ΑΕΔΑΚ και τροποποίησης των άρθρων 3 και 5 του καταστατικού της **ΦΕΚ Β' 313/15-3-2002, σελ. 4369**

11. ΑΠΟΦΑΣΗ 3/238/7-2-2002

Τροποποίηση του Κανονισμού Εκκαθάρισης Χρηματιστηριακών Συναλλαγών **ΦΕΚ Β' 345/21-3-2002, σελ. 4688**

12. ΑΠΟΦΑΣΗ 1/321/8-3-2002 ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Εγκριση τροποποίησης του κανονισμού του αμοιβαίου κεφαλαίου ΕΓΝΑΤΙΑ – ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΩΝ ΧΩΡΩΝ ΔΙΕΘΝΕΣ ΜΕΤΟΧΙΚΟ και συγχώνευσης των παρακάτω αμοιβαίων κεφαλαίων: ΕΓΝΑΤΙΑ ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ • ΕΓΝΑΤΙΑ – ΑΤΛΑΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ • ΕΓΝΑΤΙΑ –ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΔΙΕΘΝΕΣ ΜΕΤΟΧΙΚΟ και ΕΓΝΑΤΙΑ-ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΩΝ ΔΙΕΘΝΕΣ ΜΕΤΟΧΙΚΟ

ΦΕΚ Β' 360/21-3-2002, σελ. 4845

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΕΠΙ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΑΕ

1. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 72/4-2-2002, ΘΕΜΑ 6

Τροποποίηση της απόφασης 48/25.7.2000 συνεδρίασης του ΔΣ της Εταιρείας Εκκαθάρισης Συναλλαγών Επί Παραγώγων ΑΕ "Κανονιστικό πλαίσιο για την εκκαθάριση συναλλαγών επί Χρηματοοικονομικών Προϊόντων μέσω της Εταιρείας Εκκαθάρισης Συναλλαγών Επί Παραγώγων" (ΕΤΕΣΕΠ) (ΦΕΚ Β' 960/31-7-2000), όπως ισχύει

ΦΕΚ Β' 168/14-2-2002, σελ. 1814

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΑΕ (ΧΠΑ)

1. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 80/4-2-2002, ΘΕΜΑ 7

Τροποποίηση της απόφασης 53/25.7.2000 συνεδρίασης του ΔΣ του Χρηματιστηρίου Παραγώγων Αθηνών ΑΕ "Κανονιστικό πλαίσιο της Χρηματιστηριακής Αγοράς Παραγώγων" (ΧΠΑ) (ΦΕΚ Β' 960/31.7.2000), όπως ισχύει

ΦΕΚ Β' 168/14-2-2002

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

1. ΑΠΟΦΑΣΗ 207/III/2002

Καταγγελίες της εταιρείας ΑΓΝΗ ΑΒΕΕ και του ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΩΝ ΑΝΑΨΥΚΤΙΚΩΝ, κατά της εταιρείας COCA-COLA ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΜΦΙΑΛΩΣΕΩΣ ΑΕ, την οποία καταγγέλλουν για παράβαση του άρθρου 2 του Ν.703/77, όπως ισχύει **ΦΕΚ Β' 116/1-2-2002, σελ. 1149**

2. ΑΠΟΦΑΣΗ 129/II/2000

Η γνωστοποιηθείσα βάσει του άρθρου 4β του Ν.703/77, όπως ισχύει, στην Επιτροπή Ανταγωνισμού συγκέντρωση επιχειρήσεων, μεταξύ των εταιρειών ΤΡΑΠΕΖΑ EFG EUROBANK ΑΕ • INFO QUEST ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ • UNIFON ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ & ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ • ΑΦΟΙ ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ και του Δούκα-Παύλου Παλαιολόγου **ΦΕΚ Β' 229/27-2-2002, σελ. 3099**

3. ΑΠΟΦΑΣΗ 210/III/2002

1) Μη γνωστοποίηση και πραγματοποίηση, κατά παράβαση των άρθρων 4β παρ. 1 και 4ε παρ.1 του Ν.703/77, από την εταιρεία ΜΙΝΩΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, συγκέντρωσης, που συμφωνήθηκε, αφενός από την άνω εταιρεία και αφετέρου από τις εταιρείες ΣΕΡΕΣ ΥΔΡΟΓΡΑΜΜΑΙ ΝΕ • ΣΕΡΕΣ ΥΔΡΟΚΟΜΗΤΕΣ ΝΕ • ΣΕΡΕΣ ΥΔΡΟΠΤΕΡΥΓΑ ΝΕ • ΣΕΡΕΣ ΥΔΡΟΔΡΟΜΟΙ ΝΕ • ΣΕΡΕΣ ΙΠΤΑΜΕΝΟΙ ΥΔΡΟΔΡΟΜΟΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΠΕ και της μεταξύ τους κοινοπραξίας με την επωνυμία ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΥΔΡΟΠΤΕΡΥΓΩΝ και
2) Μη γνωστοποίηση και πραγματοποίηση, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 4β παρ. 1 και 4ε παρ. 1 του Ν.703/77, από την ελεγχόμενη από την εταιρεία ΜΙΝΩΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, εταιρεία ΜΙΝΩΑΝ ΦΛΑΙΝΓΚ ΝΤΟΛΦΙΝΣ ΑΝΕ (μετονομασθείσα ΕΛΛΑΣ ΦΛΑΙΝΓΚ ΝΤΟΛΦΙΝΣ Α.Ν.Ε., από 5-7-2001), το χρονικό διάστημα 3-3-99 μέχρι 31-12-99, είκοσι (20) συγκεντρώσεων στον κλάδο της ακτοπλοΐας **ΦΕΚ Β' 380/29-3-2002, σελ. 5259**

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. ΑΡΙΘ. ΟΙΚ. 10371

Κήρυξη υποχρεωτικής της από 18 Ιανουαρίου 2002 Ειδική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας ΤΡΑΠΕΖΩΝ-ΟΤΟΕ **ΦΕΚ Β' 146/12-2-2002, σελ. 1531**

2. ΑΡΙΘ. Φ48/217

Αύξηση του ποσού της ανώτατης σύνταξης που χορηγεί το Ταμείο Ασφάλισης Ιονικής-Λαϊκής Τράπεζας (ΤΑΠ-ΙΛΤ) **ΦΕΚ Β' 253/28-2-2002, σελ. 3593**

3. ΑΡΙΘ. 30343

Καθορισμός του ύψους, των όρων και προϋποθέσεων και της διαδικασίας κατάπτωσης των τραπεζικών εγγυητικών επιστολών που καταθέτουν οι Εταιρείες Προσωρινής Απασχόλησης **ΦΕΚ Β' 337/20-3-2002, σελ. 4601**

Το πλήρες κείμενο της απόφασης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

http://www.labor-ministry.gr/cgi-bin/m.cgi?mw=/library/docs/00000294.pdf

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

1. ΑΡΙΘ. Κ3-11579

Τροποποίηση υπουργικών αποφάσεων που εκδόθηκαν σε εφαρμογή των διατάξεων του ΠΔ 400/70 άρθρο 10 παρ. 4 **ΦΕΚ Β' 14/14-1-2002, σεΛ. 127**

2. ΑΡΙΘ. Κ3-1096

Εγκριση διάθεσης μέρους περιουσιακών στοιχείων της υπό εκκαθάριση ασφαλιστικής εταιρείας ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΑΕΑΖ **ΦΕΚ Β' 180/19-2-2002, σελ. 2235**

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

1. ΑΡΙΘ. 2/214/0023Α

Καταβολή υποχρεώσεων Ελληνικού Δημοσίου **ΦΕΚ Β' 6/10-1-2002, σελ. 42**

2. ΑΡΙΘ. Δ.1622/931

Απλοποιημένη διαδικασία απόδειξης της καταγωγής ή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων από εγκεκριμένο εξαγωγέα και καθορισμός αρμοδιότητας για τη χορήγηση αδείας "εγκεκριμένου εξαγωγέα" **ΦΕΚ Β' 13/14-1-2002, σελ. 117**

3. ΑΡΙΘ. 1118168/7235/694/0014/ΠΟΛ.1390

Επιστροφή φόρου προστιθέμενης αξίας σε επιχειρήσεις υποκείμενες στο φόρο, που είναι εγκατεστημένες σε άλλη χώρα και επιβαρύνονται με ΦΠΑ στην Ελλάδα **ΦΕΚ Β' 21/16-1-2002, σελ. 193**

4. ΑΡΙΘ. 2/72698/0025

Καθορισμός ανωτάτου ορίου έκδοσης εγγυητικών επιστολών από την ΤΡΑΠΕΖΑ PROBANK **ΦΕΚ Β' 58/24-1-2002, σελ. 549**

5. ΑΡΙΘ. 2/75645/0025

Καθορισμός ανωτάτου ορίου έκδοσης εγγυητικών επιστολών από την ΩΜΕΓΑ ΤΡΑΠΕΖΑ **ΦΕΚ Β' 58/24-1-2002, σελ. 550**

6. ΑΡΙΘ. 1005257/10034/Β0012

Φορολογία τόκων από πράξεις REPOS και RESERSE REPOS **ΦΕΚ Β' 60/24-1-2002, σελ. 567**

7. ΑΡΙΘ. 2/65805/0025

Παροχή της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου στην TOKYO MITSUBISHI INTERNATIONAL PLC-CREDIT SUISSE FIRST BOSTON (EUROPE) LIMITED για χορήγηση δανείου στον ΟΣΕ ύψους 197 εκατ. ΕΥΡΩ **ΦΕΚ Β' 75/28-1-2002, σελ. 733**

8. ΑΡΙΘ. 2/1654/0025

Καθορισμός ανωτάτου ορίου έκδοσης εγγυητικών επιστολών από την ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΥΒΟΙΑΣ ΣΥΝΠΕ **ΦΕΚ Β' 85/30-1-2002, σελ. 883**

9. ΑΡΙΘ. 2/2680/0025

Καθορισμός ανωτάτου ορίου εγγυητικών επιστολών από την ASPIS BANK **ΦΕΚ Β' 127/7-2-2002, σελ. 1277**

10. ΑΡΙΘ. 2/6769/0023

Καθορισμός επιτοκίων εντόκων γραμματίων **ΦΕΚ Β' 164/14-2-2002, σελ. 1773**

11. ΑΡΙΘ. 2/4183/0025

Τροποποίηση της 2002203/315/0025/20-1-1997 απόφασης του Υπουργού Οικονομικών, με την οποία παρασχέθηκε η εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου στην FUJI BANK LIMITED για τη χορήγηση δανείου στην Ελληνική Βιομηχανία Οχημάτων (ΕΛΒΟ) ΑΒΕ ποσού 45.000.000 Γερμανικών Μάρκων, συναίνεση μεταβίβασης του δανείου στην HVB FINANCE LONDON LIMITED και έγκριση τροποποίησης της Δανειακής Σύμβασης **ΦΕΚ Β' 169/14-2-2002, σελ. 1817**

12. ΑΡΙΘ. 2/8279/0023

Καθορισμός του επιτοκίου που θα ισχύσει για την έβδομη (7η) τοκοφόρο περίοδο, από 14-2-2002 έως 14-2-2003 του δανείου έκδοσης 14-2-1996 κυμαινόμενου επιτοκίου, για τα επταετούς διάρκειας **ΦΕΚ Β' 192/20-2-2002, σελ. 2325**

13. ΑΡΙΘ. 2/3407/0025

Καθορισμός ανωτάτου ορίου έκδοσης εγγυητικών επιστολών από την ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ **ΦΕΚ Β' 224/25-2-2002, σελ. 3011**

14. ΑΡΙΘ. 2/75646/0025

Καθορισμός ανωτάτου ορίου έκδοσης εγγυητικών επιστολών από την ARROW ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ **ΦΕΚ Β' 224/25-2-2002, σελ. 3011**

15. ΑΡΙΘ.ΟΙΚ.2/10026/0025

Διάθεση χρυσών αναμνηστικών νομισμάτων της μιας δραχμής "χρυσή δραχμή" **ΦΕΚ 257/1-3-2002, σελ. 3623**

16. ΑΡΙΘ.120314/Ε3-314

Παράταση ισχύος της 125380/Ε3-5380/1-12-200 απόφασης του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας "Απαγόρευση εισαγωγών ακατέργαστων διαμαντιών καταγωγής ή προέλευσης Σιέρα Λεόνε" **ΦΕΚ 306/14-3-2002, σελ. 4303**

17. ΑΡΙΘ. 2/76464/0025

Παροχή της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου προς το ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ για τη χορήγηση δανείου ποσού 29.350.000 ΕΥΡΩ (10 δισ. δρχ.) στην ΠΥΡΚΑΛ ΑΕ **ΦΕΚ Β' 333/19-3-2002, σελ. 4564**

18. ΑΡΙΘ. 1020777/364/Τ.& Ε.Φ

Καθορισμός του τρόπου επιστροφής του αντιτίμου της αξίας του τέλους χαρτοσήμου των συναλλαγματικών ή γραμματίων σε διαταγή χωρίς εσωτερικό κείμενο, που αποσύρονται από την κυκλοφορία **ΦΕΚ Β' 334/20-3-2002, σελ. 4571**

19. ΑΡΙΘ. 1020776/363/Τ.& Ε.Φ

Καθορισμός του τρόπου επιστροφής του αντιτίμου της αξίας των υπευθύνων δηλώσεων του άρθρου 8 του Ν.1599/1986, που αποσύρονται από την κυκλοφορία **ΦΕΚ Β' 334/20-3-2002, σελ. 4574**

20. ΑΡΙΘ.2/75685/0025

Καθορισμός ανωτάτου ορίου έκδοσης εγγυητικών επιστολών από την FBB-ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΕ **ΦΕΚ Β' 343/20-3-2002, σελ. 4651**

21. ΑΡΙΘ. 155668/Β.658

Αναστολή λειτουργίας του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών **ΦΕΚ Β' 371/26-3-2002, σελ. 5211**

ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ ΚΑΙ ΑΔΗΜΟΣΙΕΥΤΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

1.

Σε συνέχεια της από 21.12.2001 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου, η οποία κυρώθηκε με το Ν.2990/2002 και με την οποία μεταξύ άλλων επιβλήθηκε αυτοτελής φορολόγηση 7% στα εισοδήματα από πράξεις repos και reverse repos, εκδόθηκαν τα ακόλουθα έγγραφα:

- Το **ΥΠ' ΑΡΙΘ. Γ.Δ. 1/2002/2-1-2002 ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΤΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**, με το οποίο διευκρινίστηκε ότι για τις πράξεις επαναγοράς (repos) που είχαν καταρτισθεί πριν την 1.1.2002, απαλλάσσονται από τη φορολογία τα εισοδήματα που αναλογούν σε αυτές κατά τη χρονική περίοδο από την κατάρτιση των οικείων πράξεων μέχρι και τις 31.12.2001.
- Η **ΥΠ' ΑΡΙΘ. 1005257/10034/Β0012/21-1-2002 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**, με την οποία καθορίστηκε η διαδικασία επιβολής της εν λόγω αυτοτελούς φορολόγησης. Συγκεκριμένα, ορίσθηκε ότι η συμφωνία με τις τράπεζες και τα μέλη του ΧΑΑ για την εξωχρηματιστηριακή πώληση ή αγορά τίτλων του Δημοσίου με ειδική συμφωνία πρέπει να καταρτίζεται εγγράφως. Κατά την πίστωση στους πελάτες τους – δικαιούχους των εισοδημάτων από τις πράξεις Repos, οι τράπεζες και τα μέλη του ΧΑΑ διενεργούν ταυτόχρονα την παρακράτηση του φόρου (7%), τον οποίο αποδίδουν εφάπαξ στις ΔΟΥ, όπου υπάγονται, στο πρώτο 15νθήμερο του επομένου από την παρακράτηση μήνα. Αντίστοιχα για τα εισοδήματα που αποκτούν οι τράπεζες ή τα μέλη του ΧΑΑ από πράξεις reverse repos, αποδίδουν στη ΔΟΥ το φόρο (7%) με την ίδια ως άνω διαδικασία. Τα ανωτέρω ισχύουν αναλόγως ακόμη και όταν στην αρχική σύμβαση πώλησης ή αγοράς δεν αναγράφεται η υποχρέωση των τραπεζών ή των μελών του ΧΑΑ για επαναγορά ή επαναπώληση των τίτλων. Η ως άνω παρακράτηση ή απόδοση φόρου γίνεται για τα εισοδήματα που προκύπτουν και αναλογούν στο χρονικό διάστημα από 1.1.2002 και εφεξής.
- Η **ΥΠ' ΑΡΙΘ. 1025081/10192/Β0012/ΠΟΛ 1094/13-3-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**, η οποία παρέχει οδηγίες για την ορθή και ομοιόμορφη εφαρμογή των ανωτέρω ρυθμίσεων. Ειδικότερα, ορίζει ότι τα εισοδήματα από πράξεις repos και reverse repos, επειδή θεωρούνται τόκοι από καταθέσεις, αποκτώνται από τους δικαιούχους κατά το χρόνο που καθίστανται ληξιπρόθεσμα και απαιτητά. Για την επιβολή της φορολογίας αυτής είναι αδιάφορο εάν ο δικαιούχος είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή εάν ο τόπος κατοικίας ή η έδρα του βρίσκεται στην Ελλάδα ή την ημεδαπή. Εφόσον, όμως, ο δικαιούχος των εν λόγω εισοδημάτων κατοικεί σε χώρα με την οποία η Ελλάδα έχει συνάψει σύμβαση αποφυγής διπλής φορολογίας, τότε εφαρμόζονται οι διατάξεις της σύμβασης, εφόσον είναι ευνοϊκότερες, και δεν επιβάλλεται η αυτοτελής φορολόγηση. Με την διενεργούμενη ως άνω αυτοτελή φορολόγηση εξαντλείται και η φορολογική υποχρέωση των δικαιούχων για τα συγκεκριμένα εισοδήματα. Περαιτέρω, εξαιρούνται και δεν υπόκεινται σε αυτοτελή φορολόγηση τα εισοδήματα που προκύπτουν από τις ανωτέρω πράξεις, εφόσον οι πράξεις αυτές έχουν συναφθεί μεταξύ τραπεζών που βρίσκονται στην Ελλάδα ή μεταξύ τραπεζών και πιστωτικών συνεταιρισμών του Ν.1667/86. Με την συγκεκριμένη εγκύκλιο ορίζεται, τέλος, ο τύπος και το περιεχόμενο της συμφωνίας που συνάπτουν οι τράπεζες και τα μέλη του ΧΑΑ με τους πελάτες τους για τις πράξεις repos και reverse repos, καθώς και η διαδικασία που πρέπει να τηρείται από τις τράπεζες και τα μέλη του ΧΑΑ για τη διευκόλυνση του ελέγχου της ορθής εφαρμογής των ανωτέρω ρυθμίσεων από τις αρμόδιες φορολογικές αρχές.

2.

Με την **ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1010046/10928ΠΕ/Β0012/ ΠΟΛ1047/4-2-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**, ορίσθηκε ότι η δαπάνη αγοράς νέου σήματος αποσβέννυται ισόποσα με δέκα (10) ισόποσες ετήσιες χρήσεις, με έναρξη αυτής από το μήνα μέσα στον οποίο άρχισε η εκμετάλλευση ή η χρήση του σήματος.

3.

Με την **ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1012940/10998ΠΕ/Β0012/ ΠΟΛ1057/5-2-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**, ορίσθηκε ότι αν μια επιχείρηση, υπαγόμενη στις διατάξεις του άρθρου 3 παρ. 1 του Ν.2601/98, έχει σχηματίσει από τα αδιανέμητα κέρδη μιας (ή περισσότερων) από τις χρήσεις 1999-2001 ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό επενδύσεων και στη συνέχεια επεκτείνεται και σε άλλη δραστηριότητα εμπίπτουσα επίσης στις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 3 του Ν.2601/98, οι επενδύσεις της νέας αυτής δραστηριότητας λαμβάνονται υπόψη για την κάλυψη του ανωτέρω αποθεματικού, με την προϋπόθεση ότι οι επενδύσεις αυτές ανήκουν (κατ' είδος) στις περιοριστικά αναφερόμενες στο νόμο για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα.

4.

Με την **ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1012873/814/175/0014/ ΠΟΛ1056/11-2-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**, δόθηκαν διευκρινίσεις για την ορθή και ομοιόμορφη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 9 του Ν.2954/2001 και ειδικότερα αναφορικά με την αναστολή του ΦΠΑ στα ακίνητα μέχρι την 31.12.2002, την απαλλαγή από το ΦΠΑ των υπηρεσιών που συνδέονται άμεσα με την εκπαίδευση, την αναλογία (prorata) έκπτωσης ΦΠΑ, την τροποποίηση του άρθρου 2 του Ν.2523/97, αναφορικά με την επιβολή ειδικού προστίμου σε περίπτωση χρησιμοποίησης εικονικού ή νοθευμένου φορολογικού στοιχείου για τους σκοπούς του ΦΠΑ.

5.

Με το **ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. ΟΙΚ2/8772/0020/14-2-2002 ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**, διευκρινίστηκε ότι προκειμένου τα βιοτεχνικά δάνεια που συνομολογήθηκαν μέχρι την 31.12.2001 να τύχουν της επιδότησης του επιτοκίου, που προβλέπεται από τις οικείες υπουργικές αποφάσεις, ως "συνομολόγηση δανείου" νοείται η μέχρι την παραπάνω ημερομηνία ολοκλήρωση όλων των διαδικασιών που προβλέπονται για την έγκριση του δανείου.

6.

Με την **ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1016459/267/Τ.&Ε.Φ./ΠΟΛ.1069/ 18-2-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**, δόθηκαν οδηγίες για την ορθή και ομοιόμορφη εφαρμογή των διατάξεων της από 21.12.2001 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου του Προέδρου της Δημοκρατίας. Συγκεκριμένα, διευκρινίστηκε ότι για τις περιοριστικά αναφερόμενες σε αυτήν περιπτώσεις καταργούνται όχι μόνο τα τέλη χαρτοσήμου, αλλά και η επ' αυτών εισφορά υπέρ ΟΓΑ, διατηρουμένων των τελών χαρτοσήμου στις λοιπές περιπτώσεις. Καταργούνται τα τέλη χαρτοσήμου στις εξοφλήσεις κάθε είδους αποδοχών από μίσθωση εργασίας για απασχόληση με οποιαδήποτε μορφή και οπωσδήποτε αμειβόμενη, περιλαμβανομένων και των εκτός έδρας αποζημιώσεων και εξόδων κίνησης. Ως αποδοχές νοούνται ο μισθός, η υπερωριακή αμοιβή, τα επιδόματα που αποτελούν μισθό ή προσαύξηση μισθού (επίδομα χρόνου υπηρεσίας, αδείας, διαχειριστικών λαθών, παραγωγικότητας...). Αντιθέτως, δεν καταργούνται τα τέλη χαρτοσήμου στις αμοιβές τρίτων, στις αμοιβές που καταβάλλει ανώνυμη εταιρεία σε μέλη του ΔΣ αυτής, εφόσον δεν συνδέονται με σύμβαση εργασίας, στα δάνεια που χορηγούν οι εργοδότες στους εργαζόμενους, έστω και ως προκαταβολή μισθού. Η εν λόγω ρύθμιση αφορά αποδοχές και αμοιβές που καταβάλλονται από 1.1.2002 και εφεξής και για υπηρεσίες που παρασχέθηκαν από την ημερομηνία αυτή και μετά. Η κατάργηση αφορά και στις συντάξεις και κάθε είδους ασφαλιστικές παροχές που καταβάλλονται από 1.1.2002 και εξής στους ασφαλισμένους από τον οικείο ασφαλιστικό φορέα ή οργανισμό, συμπεριλαμβανομένου του εφάπαξ που καταβάλλεται σε εξερχόμενα της υπηρεσίας πρόσωπα. Τα τέλη χαρτοσήμου καταργούνται και στην εξόφληση αποζημιώσεων από εργατικό ατύχημα ή

λόγω λύσης της σχέσης εργασίας, εφόσον η σχετική απαίτηση γεννήθηκε μετά την 1.1.2002. Με τη διάταξη της παρ. 1 περ. 1 καταργήθηκε το τέλος χαρτοσήμου στις συναλλαγματικές και τα γραμμάτια εις διαταγήν, που εκδίδονται τόσο στην Ελλάδα όσο και στην αλλοδαπή. Η κατάργηση αφορά το χαρτόσημο τόσο για την ονομαστική αξία αυτών όσο και για την πέραν αυτών ονομαστική αξία. Διευκρινίζεται ότι η κατάργηση αφορά τη χαρτοσήμανση των εγγράφων αυτών ως συναλλαγματικών ή γραμματίων εις διαταγήν και όχι τη χαρτοσήμανσή τους ως ομολόγων, η οποία διατηρείται κατ' εφαρμογή των γενικών διατάξεων του Κώδικα Χαρτοσήμου. Η εν λόγω κατάργηση αφορά και τους τόκους που απορρέουν από αυτά. Καταργηθέντος από 1.1.2002 του χαρτοσήμου, παύουν να υφίστανται ένσημα έντυπα του Δημοσίου. Ατελώς συντάσσεται η οπισθογράφηση, τριτεγγύηση και η εξόφληση της συναλλαγματικής και του γραμματίου εις διαταγήν, ενώ διατηρείται το τέλος για τη μεταβίβαση αυτών με εκχώρηση. Δεν καταργήθηκε το τέλος χαρτοσήμου για την καταχώρηση επιταγών στα πινάκια του αρ. 11 του Ν.1957/91 για είσπραξη, ενεχυρίαση ή φύλαξη. Τέλος, από 1.1.2002 καταργήθηκε η αξία της Υπεύθυνης Δήλωσης του Ν.1599/1986, καθώς επίσης ορίσθηκε ότι κατά τον υπολογισμό αναλογικού τέλους χαρτοσήμου σε ευρώ, η στρογγυλοποίηση θα γίνεται στο πλησιέστερο λεπτό του ευρώ και ο υπολογισμός της εισφοράς 20% υπέρ ΟΓΑ θα γίνεται μετά την ανωτέρω στρογγυλοποίηση.

7.

Με το **ΥΠ' ΑΡΙΘ. 154704/Β.248/19-3-2002 ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΤΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ** διευκρινίστηκε ότι από 1.1.2001 δάνεια που συνάπτονται σε ευρώ δεν αποτελούν πλέον δάνεια σε συνάλλαγμα και συνεπώς μετά την 1.1.2001 δεν θα τυγχάνουν της απαλλαγής από την εισφορά του Ν.128/75. Το ίδιο ισχύει και για τα δάνεια που έχουν συναφθεί σε εθνικά νομίσματα των χωρών της ευρωζώνης. Αντιθέτως, σύμφωνα με την αρχή της νομισματικής συνέχειας των συμβάσεων, δάνεια ή πιστώσεις σε ευρώ ή νομίσματα των χωρών της ευρωζώνης που έχουν συναφθεί πριν την 1.1.2001 και ετύγχαναν απαλλαγής θα εξακολουθήσουν να θεωρούνται δάνεια ή πιστώσεις συναλλάγματος και να απαλλάσσονται της εισφοράς.

8.

Με την **ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 153322/15-2-2002 ΕΓΚΥΚΛΙΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΣ**, αναφορικά με την εφαρμογή της αριθ. 265679/18-12-2001 ΚΥΑ περί ένταξης επενδυτικών σχεδίων στον ΚΑΝ(ΕΚ)2792/99, καθορίστηκε η ειδική διαδικασία υποβολής μελέτης βιωσιμότητας, την οποία πρέπει να τηρούν ο φορέας υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου, η υπηρεσία αλιείας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, το υποδεικνυόμενο από τον φορέα πιστωτικό ίδρυμα, καθώς και η αρμόδια διεύθυνση της Γενικής Διεύθυνσης Αλιείας του Υπουργείου Γεωργίας.

9.

Με την **ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1092542/5473/691/0014/ ΠΟΛ.1071/25-2-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**, δόθηκαν οδηγίες για τη συμπλήρωση των περιοδικών δηλώσεων ΦΠΑ (έντυπα 050 και 051 ΦΠΑ), οι οποίες κρίθηκαν αναγκαίες λόγω της από 1.1.2002 αποκλειστικής πραγματοποίησης των συναλλαγών σε ευρώ. Ειδικότερα, διευκρινίζεται ποιοι έχουν και ποιοι όχι υποχρέωση υποβολής περιοδικής δήλωσης, πότε υποβάλλεται η περιοδική και πότε η έκτακτη περιοδική δήλωση, ο τρόπος υποβολής της δήλωσης, η ανακλητική και η περιοδική δήλωση, η δήλωση με επιφύλαξη, καθώς και οι συνέπειες της μη υποβολής περιοδικής δήλωσης.

10.

Με την **ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1020082/346/Α0012/ ΠΟΛ.1077/28-2-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**, δόθηκαν οδηγίες αναφορικά με τον τρόπο συμπλήρωσης και υποβολής της οριστικής δήλωσης του φόρου μισθωτών υπηρεσιών που παρακρατήθηκε από αποδοχές και συντάξεις κατά τη διάρκεια του έτους 2001.

11.

Με την **ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1010744/696/192/0014Δ'/ ΠΟΛ.1054/30-1-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙ-**

ΚΩΝ, γνωστοποιήθηκε η ηλεκτρονική διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο διαδίκτυο για την επαλήθευση των κοινοτικών αριθμών (ΑΦΜ), προκειμένου να διευκολυνθεί η διαδικασία της απαλλαγής μέσα από το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών VIES, το οποίο ισχύει από 1.1.1993.

12.

Με την **ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1026176/498/Α0012/ΠΟΛ.1096/19-3-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**, ορίσθηκε ότι μετά την κατάργηση των τελών χαρτοσήμου στο εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες, στις περιπτώσεις όπου δεν προκύπτει από την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 57 του Ν.2238/94 οφειλόμενος για απόδοση φόρος, δεν υποβάλλεται μηδενική προσωρινή δήλωση φόρου μισθωτών υπηρεσιών.

13.

Με την **ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1020776/363/Τ.&Ε.Φ./4-3-2002 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**, καθορίστηκε η διαδικασία επιστροφής του αντιτίμου της αξίας των υπευθύνων δηλώσεων του άρθρου 8 του Ν.1599/1986, που αποσύρθηκαν από την κυκλοφορία την 1.1.2002.

14.

Με την **ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1020777/364/Τ.&Ε.Φ./4-3-2002 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**, καθορίστηκε η διαδικασία επιστροφής του αντιτίμου της αξίας του τέλους χαρτοσήμου των ενσήμων εντύπων συναλλαγματικών, γραμματίων σε διαταγή και συναλλαγματικών ή γραμματίων σε διαταγή χωρίς εσωτερικό κείμενο, τα οποία κυκλοφορούσαν νόμιμα κατά την 31.12.2001 και αποσύρθηκαν οριστικά από την κυκλοφορία την 1.1.2002.

15.

Με την **ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1019999/1204/465/0014Δ'/ΠΟΛ.1076/28-2-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**, παρασχέθηκαν διευκρινίσεις αναφορικά με την παραλαβή των στατιστικών δηλώσεων Intrastat από τις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες, στις περιπτώσεις που η αντίστοιχη περιοδική ΦΠΑ υποβάλλεται μέσω του ειδικού δικτύου TAXISnet.

THE EABH e.V. AWARDS A PRIZE FOR A SCHOLAR OR A TEAM OF MAXIMUM THREE SCHOLARS WORKING ON EITHER AN INSTITUTIONAL, ECONOMIC OR SOCIAL ASPECT OF THE HISTORY OF EUROPEAN BANKING OR ON A BIOGRAPHY OF A EUROPEAN BANKER OR BANKER'S DYNASTY.

THE PRIZE OF 2,500 EUR WILL BE AWARDED IN BRATISLAVA IN 2003.

FINAL SUBMISSION DATE FOR THE 2003 PRIZE IS 30th NOVEMBER 2002.

FOR FURTHER DETAILS PLEASE CONTACT:

EUROPEAN ASSOCIATION FOR BANKING HISTORY e.V.

ZIMMERWEG 6 · D-60325 FRANKFURT AM MAIN
TEL: +49 (0) 69 / 97 20 33 07 · FAX: +49 (0) 69 / 97 20 33 08 · E-MAIL: eabh@bankinghistory.de

Προκήρυξη διαγωνισμού της European Association for Banking History για νέους επιστήμονες
Θέμα: Θεσμικές οικονομικές ή κοινωνικές πτυχές της ιστορίας του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος ή βιογραφία ευρωπαίου τραπεζίτη ή δυναστείας τραπεζιτών
Βραβείο: € 2.500,00 *Προθεσμία Υποβολής: 30.11.2002*

Ιστοσελιδα της ΕΕΤ

Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2002 εμπλουτίστηκε περαιτέρω η ιστοσελίδα της ΕΕΤ. Συγκεκριμένα:

- Στην περιοχή "Εκδόσεις" προστέθηκαν τα ενημερωτικά έντυπα που έχει επιμεληθεί η ΕΕΤ και το Δελτίο Δ΄ Τριμήνου 2001.
- Στην περιοχή "Πρότυπα" προστέθηκαν τα εγχειρίδια:
  1. Τυποποίηση και εφαρμογή στην Ελλάδα των Basic Bank Account Number (BBAN) & International Bank Account Number (IBAN)
  2. Τυποποίηση των επιταγών σε ευρώ
  3. Κωδικοποίηση και τυποποίηση της Code Line των επιταγών σε ευρώ.
- Στην ειδική διαδικτυακή περιοχή δημοσιεύτηκε Δελτίο Τύπου της ΕΕΤ, με θέμα την είσπραξη των εργοδοτικών εισφορών του ΙΚΑ από τις τράπεζες, για όσους εργοδότες έχουν εφοδιαστεί με το νέο αριθμό μητρώου εργοδότη. Εξάλλου ολοκληρώθηκε η εμφάνιση όλων των ενημερωτικών εντύπων που έχουν εκδοθεί έως σήμερα.
- Ολοκληρώθηκε η μετάφραση ύλης στα αγγλικά και ήδη έχει ενημερωθεί η αγγλική έκδοση της ιστοσελίδας.
- Δημοσιεύτηκε στην περιοχή "Ποιοι είμαστε" ο Απολογισμός της ΕΕΤ για το 2001. Αντίστοιχα, στην περιοχή "Νέα/Εκδηλώσεις/Δελτία Τύπου" δημοσιεύτηκαν η ομιλία του προέδρου της ΕΕΤ κ. Θ. Καρατζά κατά την τακτική Γενική Συνέλευση της ΕΕΤ, καθώς και τρία νέα δελτία τύπου, ένα με θέμα τη Γενική Συνέλευση της 19ης Μαρτίου και δύο με τα στοιχεία του Τειρεσία για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο, τα οποία σημειωτέον εκδίδονται πλέον σε ευρώ.
- Ενημερώθηκαν με καινούργια στοιχεία οι Ενότητες των "Εκδόσεων" του ελληνικού και του αγγλικού site, οι "Επιλεγμένες Διευθύνσεις" (links), τα "Μέλη" και τα "FBE Documents" της Περιοχής Περιορισμένης Πρόσβασης.
- Ενημερώθηκε με τις Ενότητες Σεμιναρίων το εξαμηνιαίο εκπαιδευτικό πρόγραμμα (Α΄ και Β΄) του Ελληνικού Τραπεζικού Ινστιτούτου. Ειδικότερα αναφέρονται τέσσερα νέα προγράμματα:
  1. E-banking και e-payments: Οσα θέλετε να μάθετε και δεν είχατε πού να ρωτήσετε για το νέο τρόπο συναλλαγών στην ελληνική τραπεζική αγορά
  2. Το θεσμικό πλαίσιο του ηλεκτρονικού εμπορίου
  3. Εκπαίδευση τραπεζικών στελεχών στο on-line σύστημα ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ
  4. Χρηματοοικονομική ανάλυση λογιστικών καταστάσεων.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2002

ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

- ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ / ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ / ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ
- ΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ
- ΘΕΜΑΤΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ
- ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ
- ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ
- ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ
- ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ
- Η ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Συστηματα και Μεσα Πληρωμων Τυποποιηση Ηλεκτρονικο Εμποριο

ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

1. ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

Η Επιτροπή για το Παγκόσμιο Χρηματοοικονομικό Σύστημα (CGFS) που λειτουργεί υπό την αιγίδα της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (BIS) εξέδωσε, το Φεβρουάριο του 2002, μελέτη σε σχέση με τα πρότυπα χρηματοδότησης δραστηριοτήτων νέας τεχνολογίας από τις τράπεζες[1]. Λόγω της χρηματιστηριακής κρίσης εταιρειών του κλάδου της νέας οικονομίας κατά το 2001, πολλές τράπεζες ήταν επιφυλακτικές στη χρηματοδότησή τους.

Η μελέτη της Επιτροπής για το Παγκόσμιο Χρηματοοικονομικό Σύστημα εξετάζει σε βάθος συγκεκριμένα μοντέλα χρηματοδότησης, αναλύοντας ταυτόχρονα τις επιπτώσεις που μπορεί να έχουν στο χρηματοοικονομικό σύστημα.

2. ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

- ***Κείμενο εργασίας με τίτλο "Νέο θεσμικό πλαίσιο για την ενιαία αγορά πληρωμών στην εσωτερική αγορά":*** Η Γενική Διεύθυνση Εσωτερικής Αγοράς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εξέδωσε το παραπάνω κείμενο εργασίας, το οποίο βρίσκεται στο πρώτο στάδιο συζητήσεων από Ομάδα Κυβερνητικών Ειδικών για τα συστήματα πληρωμών (Group of Payment Systems Government Experts). Στο κείμενο εργασίας υπάρχει ολοκληρωμένη αναφορά στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο για τα συστήματα πληρωμών, καθώς και συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο για τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται οι εμπλεκόμενοι φορείς το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο και τη μελλοντική του εναρμόνιση.
- ***Σχέδιο δράσης για την πρόληψη της απάτης (fraud prevention action plan):*** Η Γενική Διεύθυνση Εσωτερικής Αγοράς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εξέδωσε ενημερωτικό σημείωμα προς τα μέλη της Ομάδας Κυβερνητικών Ειδικών για τα συστήματα πληρωμών, το οποίο συζητήθηκε σε συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στις 17 Ιανουαρίου.
- ***Σχέδιο κειμένου για την πρακτική υιοθέτηση του άρθρου 3 του Κανονισμού 2560/2001 για τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ:*** Η Γενική Διεύθυνση Εσωτερικής Αγοράς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εξέδωσε σχέδιο κειμένου για την ερμηνεία του εν λόγω άρθρου, που αφορά την αρχή της μη διάκρισης στην τιμολόγηση εγχώριων και διασυνοριακών πληρωμών μέχρι του ποσού των 12.500 ευρώ. Τελικό κείμενο ερμηνείας του Κανονισμού αναμένεται μέσα στο μήνα Φεβρουάριο.
- ***Παρέκκλιση της Ελλάδας από το ημερολόγιο αργιών του συστήματος TARGET:*** Οπως είναι γνωστό, η Ελλάδα κατάφερε να εξασφαλίσει, μέχρι το 2004, παρέκκλιση από το μακροπρόθεσμο ημερολόγιο λειτουργίας του TARGET, για τις ημέρες του Καθολικού Πάσχα, κατά τις οποίες η ελληνική αγορά είναι ανοικτή. Η απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της ΕΚΤ αποτυπώνεται στην κατευθυντήρια γραμμή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ΕΚΤ/2002/1[2], με

---

[1] Το πλήρες κείμενο της CGFS είναι διαθέσιμο για κάθε ενδιαφερόμενο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.bis.org/publ/cgfs19.htm

[2] Βλ. Ε.Ε. L 67/ 9.3.2002, σελ. 74.

την οποία τροποποιείται η παλαιότερη κατευθυντήρια γραμμή ΕΚΤ/2001/3 σχετικά με το διευρωπαϊκό αυτοματοποιημένο σύστημα ταχείας μεταφοράς κεφαλαίων σε συνεχή χρόνο (σύστημα TARGET).

- ***Σύσταση ομάδων εργασίας της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας για την ερμηνεία των διατάξεων του Κανονισμού 2560/2001 για τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ:*** Στο πλαίσιο της ΕΤΟ έχει δημιουργηθεί ομάδα εργασίας με στόχο την ενδελεχή εξέταση των διατάξεων του Κανονισμού, ειδικά σε σχέση με τις πληρωμές με κάρτες και τις αναλήψεις μετρητών από ΑΤΜ. Τα συμπεράσματα της ομάδας εργασίας έχουν ολοκληρωθεί και κοινοποιηθεί για περαιτέρω ενέργειες ενημέρωσης όλων των ευρωπαϊκών τραπεζών, μέσω των εθνικών ενώσεων τραπεζών.
- ***Συνέδριο για το μέλλον των συστημάτων πληρωμών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα:*** Με στόχο τη συγκέντρωση των απόψεων των ευρωπαϊκών τραπεζών σχετικά με το μέλλον των συστημάτων πληρωμών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, οργανώθηκε διήμερο συνέδριο στις Βρυξέλλες, στις 25-26 Μαρτίου. Στο συνέδριο συμμετείχε σημαντικός αριθμός τραπεζών, καθώς και εκπρόσωποι των ευρωπαϊκών τραπεζικών ομοσπονδιών.

ΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΕΤ

1. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΣΕ ΕΥΡΩ

Μετά την ψήφιση του Κανονισμού για τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ, στις 28 Δεκεμβρίου 2001, η Ενωση Ελληνικών Τραπεζών ενημέρωσε με επιστολές της τα μέλη των διατραπεζικών επιτροπών για κάρτες και μεταφορές πιστώσεων.

Στην Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία (ΕΤΟ) και δεδομένης της ψήφισης του Κανονισμού, αποφασίστηκε η σύσταση ομάδων εργασίας για την ερμηνεία των διατάξεων του Κανονισμού στις κάρτες και στις κινήσεις κεφαλαίων, καθώς και η συλλογή ερωτημάτων των εθνικών ενώσεων τραπεζών. Στο πλαίσιο των εργασιών της Διατραπεζικής Επιτροπής Κίνησης Κεφαλαίων (πρώην Υποεπιτροπή HERMES/TARGET), εξετάστηκε λεπτομερειακά και ολοκληρώθηκε η καταγραφή:

➢ των ερωτημάτων που θα απευθύνει η Ενωση Ελληνικών Τραπεζών προς την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία,

➢ των ερωτημάτων που θα πρέπει να διευθετηθούν διατραπεζικά και

➢ των ερωτημάτων που η Ενωση Ελληνικών Τραπεζών θα απευθύνει στην Τράπεζα της Ελλάδος, το Υπουργείο Οικονομικών και άλλους ενδεχομένως εμπλεκόμενους φορείς.

Παράλληλα η ΕΕΤ συνέχισε τη συστηματική ενημέρωση των εκπροσώπων των τραπεζών στις διατραπεζικές επιτροπές για κάρτες και για τα συστήματα κίνησης κεφαλαίων, επί των διευκρινήσεων ως προς τον πρακτικό τρόπο υιοθέτησης των διατάξεων του Κανονισμού 2560/2001, από έγγραφα προερχόμενα τόσο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσο και από την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία.

2. ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΜΕ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΓΙΑ ΔΗΛΩΣΗ ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΟΠΗΣ ΚΑΡΤΩΝ

Σύμφωνα με απόφαση της διατραπεζικής επιτροπής για την αντιμετώπιση των οικονομικών εγκλημάτων με τη χρήση καρτών, η οποία ελήφθη στις 19.10.2001, συστάθηκε υποεπιτροπή, έργο της οποίας θα είναι να μελετήσει τις επιπτώσεις και να προσδιορίσει τις αρμοδιότητες και τον τρόπο λειτουργίας της μονάδας που θα αναλάβει να υποστηρίξει έναν τριψήφιο ή τετραψήφιο αριθμό τηλεφώνου, τον οποίο θα καλούν οι πολίτες για να δηλώνουν την απώλεια ή κλοπή των καρτών τους.

Οι εργασίες της υποεπιτροπής ξεκίνησαν το μήνα Ιανουάριο και κατά το πρώτο τρίμηνο του έτους ολοκληρώθηκε:

➢ Σχέδιο εισήγησης του συντονιστή της υποεπι-

τροπής σε σχέση με τους βασικούς κανόνες λειτουργίας του τηλεφωνικού κέντρου.

➢ Μια πρώτη επαφή (μετά από ομόφωνο αίτημα των τραπεζών) με εταιρείες-προμηθευτές switching centers και εταιρείες call centers, προκειμένου να πραγματοποιηθούν εισηγήσεις πληροφοριακού χαρακτήρα ενώπιον της υποεπιτροπής. Στόχος των παρουσιάσεων ήταν η διαμόρφωση πληρέστερης εισήγησης προς τη Διατραπεζική Επιτροπή Τυποποιήσεων και Τεχνολογίας, χωρίς να προδικάζεται σε καμία περίπτωση η επιλογή κάποιας συγκεκριμένης πρότασης ή εταιρείας.

3. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΡΓΙΩΝ ΤΟΥ TARGET/ HERMES ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Οπως είναι γνωστό, η Ενωση Ελληνικών Τραπεζών επεξεργάστηκε μια σειρά προτάσεων, τις οποίες διαβίβασε στην Τράπεζα της Ελλάδος, προκειμένου να αντιμετωπιστούν σφαιρικά οι επιπτώσεις των αργιών του TARGET/HERMES στο σύνολο του χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας.

Επιπλέον πραγματοποιήθηκε συνάντηση εκπροσώπων της ΕΕΤ και της Τράπεζας της Ελλάδος με θέμα τις αργίες του συστήματος TARGET και τη δυνατότητα "ειδικής αργίας" για τη χώρα μας τις ημέρες του Καθολικού Πάσχα, κατά την οποία θα επιτρέπονται περιορισμένες συναλλαγές.

Η Ελλάδα πέτυχε τελικά, μετά από παρέμβαση της Τράπεζας της Ελλάδος προς την ΕΚΤ, να εξασφαλίσει παρέκκλιση από το μακροπρόθεσμο ημερολόγιο λειτουργίας του TARGET για τις ημέρες του Καθολικού Πάσχα, κατά τις οποίες η ελληνική αγορά είναι ανοικτή. Η Ενωση Ελληνικών Τραπεζών ενημέρωσε όλες τις εμπλεκόμενες με το θέμα διατραπεζικές επιτροπές σχετικά με το Δελτίο Τύπου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Σε συνάντηση που οργάνωσε η Τράπεζα της Ελλάδος δόθηκαν απαντήσεις σε ερωτήματα που τέθηκαν από πιστωτικά ιδρύματα.

Η ενημέρωση προς τις αρμόδιες διατραπεζικές επιτροπές της ΕΕΤ συνεχίστηκε με συμπληρωματικές επιστολές, οι οποίες αφορούσαν:

➢ Την κατευθυντήρια γραμμή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, η οποία δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στις 9.3.2002.

➢ Τη διευκρινιστική επιστολή της Τράπεζας της Ελλάδος για το είδος των εγχώριων συναλλαγών, οι οποίες θα διακανονίζονται από το ΕΡΜΗΣ κατά τη Μεγάλη Παρασκευή και τη Δευτέρα του Πάσχα των Καθολικών/Διαμαρτυρόμενων.

➢ Εγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών για την εξυπηρέτηση τίτλων ελληνικού Δημοσίου στις τραπεζικές αργίες.

4. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΕΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΡΤΕΣ

Η Γενική Γραμματεία της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών με επιστολή της προς τις διοικήσεις των τραπεζών, ζητούσε την αποστολή σε μηνιαία βάση στατιστικών στοιχείων συνδεομένων με τις ζημίες των τραπεζών από απολεσθείσες και κλαπείσες πιστωτικές κάρτες. Σκοπός της απόφασης αυτής ήταν η διαπίστωση των συνεπειών για τις τράπεζες-εκδότες καρτών, της Υπουργικής Απόφασης αριθ. Ζ1-178/9.3.2001, η οποία σε περίπτωση απώλειας της κάρτας περιορίζει την ευθύνη του κατόχου σε 150 ευρώ.

Κατά το μήνα Μάρτιο υπήρξε ενημέρωση των αρμόδιων εκπροσώπων τραπεζών με τα συγκεντρωτικά στοιχεία για το έτος 2001 σε σύγκριση με τα αντίστοιχα του έτους 2000.

Παράλληλα, σε σχετική ερώτηση για το αν οι στατιστικές πληροφορίες είναι χρήσιμες, προκειμένου να συνεχιστεί η αποστολή τους, οι εκπρόσωποι των περισσότερων τραπεζών απάντησαν θετικά. Κατόπιν τούτου το μήνα Απρίλιο έχει προγραμματιστεί συνάντηση, με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων για την εξασφάλιση της απαιτούμενης ομοιογένειας των πληροφοριών και τη μέγιστη δυνατή αξιοποίησή τους από τις τράπεζες μέλη της ΕΕΤ.

5. ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΡΙΘΜΟΔΟΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Σύμφωνα με το Εθνικό Σχέδιο Αριθμοδότησης η κλήση προς σταθερό ή κινητό τηλέφωνο είναι πλέον δεκαψήφια.

Οπως προκύπτει από το διαδικτυακό τόπο της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ), από 3.11.2002 προβλέπεται η αντικατάσταση του αρχικού ψηφίου (δηλαδή του 0) των σταθερών αριθμών από το ψηφίο 2. Παράλληλα από την ίδια

ημερομηνία διαφοροποιούνται και οι κλήσεις προς αριθμούς ατελούς χρέωσης (0800), μεριζόμενου κόστους (0801) και αριθμούς για κλήσεις μέσω καρτών (0807). Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί πως η εφαρμογή του νέου τρόπου κλήσης από 3.11.2002 δεν προβλέπει μεταβατική περίοδο με τη δυνατότητα παράλληλης λειτουργίας του παλαιού και του νέου συστήματος κλήσης.

Λόγω του ότι οι προαναφερόμενες αλλαγές επηρεάζουν μια σειρά τραπεζικών εργασιών, όπως η προσαρμογή των EFT-POS, των υπηρεσιών Phone Banking κ.ά., η ΕΕΤ έστειλε επιστολή στα μέλη της Επιτροπής Καρτών και στους συνδέσμους των τραπεζών μελών της, προκειμένου να δοθούν σχετικές οδηγίες προς τις αρμόδιες υπηρεσίες της κάθε τράπεζας, ώστε να είναι κατάλληλα προετοιμασμένες για την εφαρμογή του νέου Εθνικού Σχεδίου Αριθμοδότησης από τις 3.11.2002.

6. ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ON-LINE ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΤΟΥ "ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ"

Με απόφαση της Διατραπεζικής Επιτροπής Τυποποιήσεων και Τεχνολογίας (ΔΕΤΤ), συστάθηκε υποεπιτροπή για τη σύνταξη των λειτουργικών απαιτήσεων του συστήματος ON-LINE συντήρησης μέσω INTERNET της βάσης πληροφοριών που θα περιέχει το "Ευρετήριο του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος".

Μετά από αίτημα της εταιρείας ΔΙΑΣ αποφασίστηκε από τη ΔΕΤΤ η επέκταση του σκοπού της υποεπιτροπής και στη βάση που συντηρεί η ΔΙΑΣ με τα υποκαταστήματα των τραπεζών. Η εν λόγω βάση χρησιμεύει κυρίως για το σύστημα Diascheque και εμπεριέχει και μη ενεργά καταστήματα, σε περίπτωση που επιταγές αυτών των υποκαταστημάτων σύρονται προς είσπραξη.

Η υποεπιτροπή κατά το πρώτο τρίμηνο του έτους επεξεργάστηκε:

➢ την υπάρχουσα υποδομή και διαδικασία ενημέρωσης του Ευρετηρίου,

➢ τις παραμέτρους που επιθυμούν οι τράπεζες να εμπεριέχονται στο Ευρετήριο στο εξής,

➢ τον τρόπο ενημέρωσης του αρχείου από εξουσιοδοτημένα στελέχη των τραπεζών, καθώς και τον τρόπο εύκολης χρήσης των πληροφοριών από όλους τους υπαλλήλους των πιστωτικών ιδρυμάτων (σε επίπεδο διοίκησης αλλά και δικτύου),

➢ τις προδιαγραφές ασφαλείας και τον τρόπο πιστοποίησης του χρήστη που θα εισάγει τα στοιχεία,

➢ τον τρόπο υλοποίησης του αιτήματος της εταιρείας ΔΙΑΣ για κάλυψη από τη νέα εφαρμογή της βάσης που συντηρεί η ΔΙΑΣ με τα υποκαταστήματα των τραπεζών.

7. ΕΘΝΙΚΟ EMV ΠΡΟΤΥΠΟ ΓΙΑ ΤΑ CHIP ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΧΡΕΩΣΤΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ

Η εταιρεία συμβούλων XANSA ολοκλήρωσε σύμφωνα με το χρονοπρόγραμμα της σχετικής σύμβασης, τις προδιαγραφές για την κατασκευή του εθνικού EMV προτύπου για τα chip των καρτών, για λογαριασμό των μελών της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών.

Η εταιρεία XANSA παρέδωσε τα ακόλουθα εγχειρίδια:

1. Εγχειρίδιο τεχνικών προδιαγραφών για τις κάρτες (Card Technical Specifications)
2. Εγχειρίδιο λειτουργικών απαιτήσεων για τις κάρτες με chip (IC Card Functional Requirements)
3. Εγχειρίδιο λειτουργικών απαιτήσεων για τα τερματικά των καρτών με chip (Terminal Functional Requirements)
4. Εγχειρίδιο για τη σημερινή δομή της αγοράς καρτών στην Ελλάδα (Current Architecture of the Payment Card environment in Greece)
5. Εγχειρίδιο για την αποτίμηση των αλλαγών στα συστήματα των τραπεζών λόγω της υιοθέτησης της τεχνολογίας του chip στις κάρτες – Ειδικό και Γενικό μέρος. Το Γενικό μέρος αφορά το σύνολο των τραπεζών, ενώ το Ειδικό μέρος αναφέρεται σε συγκεκριμένες τράπεζες σύμφωνα με τα στοιχεία που οι ίδιες έδωσαν στην εταιρεία (Member Impact Assessment Document - Generic & Special Part)
6. Εγχειρίδιο για το Πλάνο Διαχείρισης του Εργου κατά τη φάση υιοθέτησης και εφαρμογής του προτύπου (Project Management Plan - Implementation and Rollout)

CD-ROM με όλα τα παραδοτέα της εταιρείας XANSA σχετικά με τις εθνικές προδιαγραφές για

την κατασκευή του εθνικού EMV προτύπου για τα chip των καρτών, έχει αποσταλεί από την ΕΕΤ στους εκπροσώπους των τραπεζών που ήταν μέλη της Επιτροπής Διαχείρισης Εργου, καθώς και στους Διευθυντές Καρτών.

8. ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΝΤΟΛΗ ΠΛΗΡΩΜΗΣ (IPI)

Η Διεθνής Εντολή Πληρωμής αποτελεί ένα ακόμα πρότυπο που ανέπτυξε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τραπεζικών Προτύπων (ECBS), με σκοπό την υιοθέτηση τυποποιημένης μεθόδου, η οποία θα διευκολύνει την αυτοματοποίηση των διασυνοριακών πληρωμών εμπορικού χαρακτήρα μεταξύ ευρωπαϊκών χωρών.

Η Διατραπεζική Επιτροπή Τυποποιήσεων και Τεχνολογίας (ΔΕΤΤ) αποφάσισε τη σύσταση αρμόδιας διατραπεζικής ομάδας εργασίας, η οποία ανέλαβε τη δημιουργία του εθνικού προτύπου για την IPI.

Η ομάδα εργασίας ολοκλήρωσε την εισήγησή της προς τη ΔΕΤΤ, η οποία σε συνεδρίασή της ενέκρινε:

1. Το Εγχειρίδιο (Ε.Τ.-05) Τυποποίησης της Διεθνούς Οδηγίας Πληρωμής (IPI), βασισμένο στο αντίστοιχο εγχειρίδιο τυποποίησης της ECBS (το EBS-206).
2. Το Εγχειρίδιο Οδηγιών Εφαρμογής του προτύπου IPI, βασισμένο στο αντίστοιχο εγχειρίδιο της ECBS (το SIG-208).
3. Πίνακα με τις εθνικές απαιτήσεις, κατ' εκτίμηση της υποεπιτροπής, για την εφαρμογή και λειτουργία της IPI.
4. Τη μετάφραση των όρων του προτύπου στα ελληνικά.
5. Δοκίμιο ενημερωτικού φυλλαδίου για την IPI.

9. ΧΡΟΝΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ CODE LINE ΤΩΝ ΕΠΙΤΑΓΩΝ

Το Μάιο του 2001 η ΔΕΤΤ υιοθέτησε το πρότυπο για την τυποποίηση της Code Line των επιταγών. Στόχος της υιοθέτησης του προτύπου είναι η μείωση του κόστους επεξεργασίας των επιταγών, καθώς με την τυποποίηση της Code Line θα δοθεί η δυνατότητα στις τράπεζες που το επιθυμούν, να προχωρήσουν στην κατάργηση της καταχώρισης με πληκτρολόγηση των στοιχείων των επιταγών και να αξιοποιήσουν αυτόματες μηχανές ανάγνωσης και διαλογής τους. Η εφαρμογή του προτύπου δεν ήταν υποχρεωτική από τις τράπεζες.

Κατά τη συνεδρίαση της 19ης Φεβρουαρίου 2002 τα μέλη της ΔΕΤΤ αποφάσισαν να γίνει σχετική εισήγηση στην Εκτελεστική Επιτροπή της ΕΕΤ για τη λήψη των τελικών αποφάσεων και συγκεκριμένα ότι από 1.7.2003:

➢ Θα εκτυπώνεται υποχρεωτικά η Code Line στις επιταγές σε ευρώ.

➢ Θα αναγράφονται στο σώμα της επιταγής ο αριθμός λογαριασμού, τόσο σε μορφή IBAN όσο και με τη σημερινή παραδοσιακή του μορφή, όπως έχει κάθε τράπεζα υιοθετήσει.

Οσα πιστωτικά ιδρύματα το επιθυμούν, μπορούν να υιοθετήσουν τα παραπάνω νωρίτερα, εφόσον το κρίνουν σκόπιμο. Σύμφωνα με απόφαση της ΔΕΤΤ, σε μεταγενέστερο στάδιο (μετά τη 1.7.2003), θα εξεταστεί η πιθανότητα κατάργησης της αναγραφής του αριθμού λογαριασμού στο σώμα της επιταγής με τον παραδοσιακό τρόπο.

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΟΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

1. ΣΥΜΒΑΣΗ ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΤΟΥ ΙΚΑ

Με απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ υπογράφηκε μεταξύ του ΙΚΑ, της ΔΙΑΣ και των τραπεζών η σύμβαση διατραπεζικής είσπραξης εργοδοτικών εισφορών μέσω του συστήματος DIASDEBIT.

Η Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ διαβίβασε στις διοικήσεις των τραπεζών την υπογεγραμμένη σύμβαση, καθώς και τον κανονισμό λειτουργίας του DIASDEBIT.

2. ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΑΠΟΔΟΧΩΝ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ "DIASPAY"

Την 31.12.2001 έληξε η σύμβαση μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου, της ΔΙΑΣ και των τραπεζών που μετείχαν στο παραπάνω σύστημα για την πληρωμή των αποδοχών των υπαλλήλων του Δημοσίου και των συνταξιούχων.

Σύμφωνα με απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής, ο Πρόεδρος της Εκτελεστικής Επιτροπής και ο Γενικός Γραμματέας της ΕΕΤ εξουσιοδοτήθηκαν να συνεχίσουν τις διαπραγματεύσεις με το Υπουργείο Οικονομικών προκειμένου να εξασφαλιστεί η αμοιβή των τραπεζών στα πλαίσια των αποφάσεων της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ.

Την 13.2.2002 πραγματοποιήθηκε η πρώτη συνάντηση μεταξύ των εκπροσώπων της ΕΕΤ και της ΔΙΑΣ, με τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Οικονομικών κ. Κουσουλάκο και υπηρεσιακούς παράγοντες του Υπουργείου και αποφασίστηκε η αποστολή επιστολής από την ΕΕΤ προς το Υπουργείο με τις θέσεις των τραπεζών.

Νομικα Θεματα

ΕΤΑΙΡΙΚΑ ΟΜΟΛΟΓΑ

Η αγορά ομολόγων, ως εναλλακτικός μηχανισμός άντλησης κεφαλαίων από τις εταιρείες, έχει αρχίσει να γνωρίζει πολύ μεγάλη ανάπτυξη τα τελευταία ιδίως χρόνια. Το ισχύον νομοθετικό καθεστώς και κυρίως οι διατάξεις του κ.ν. 2190/1920 και του π.δ. 350/1985 περιέχουν ορισμένες ρυθμίσεις όσον αφορά στην έκδοση ομολογιακών δανείων, οι οποίες όμως κρίθηκε ότι αντιμετωπίζουν το θέμα αποσπασματικά και δεν ανταποκρίνονται πλέον στις ανάγκες της σύγχρονης αγοράς ομολόγων.

Η Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ επεξεργάζεται σχέδιο νόμου, με το οποίο θα ρυθμίζεται συνολικά το νομικό καθεστώς των ομολογιακών δανείων και στο πλαίσιο αυτό συνεργάζεται με το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, το οποίο έχει επίσης εκπονήσει σχετική πρόταση.

ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ

Η τιτλοποίηση απαιτήσεων έχει ως κύριο σκοπό την προείσπραξη μελλοντικών εσόδων που απορρέουν από υφιστάμενες ή μέλλουσες να γεννηθούν απαιτήσεις με την έκδοση ομολογιών. Ο θεσμός της τιτλοποίησης εν γένει είναι διεθνώς διαδεδομένος και αποτελεί σε αρκετές χώρες θεσμοθετημένη πρακτική.

Στη χώρα μας δεν προβλέπεται αυτή τη στιγμή ειδικό καθεστώς για την τιτλοποίηση απαιτήσεων, με εξαίρεση το Ν. 2801/2000, όπως ισχύει, όπου προβλέπεται η δυνατότητα έκδοσης και διάθεσης στο επενδυτικό κοινό από το ελληνικό Δημόσιο τίτλων προεσόδων. Στο πλαίσιο αυτό, το ελληνικό Δημόσιο και τα ΝΠΔΔ χρησιμοποιούν ήδη αυτή τη μέθοδο χρηματοδότησης.

Το θέμα εξετάζεται διεξοδικά από τη Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ και έχει ήδη εκπονηθεί σχέδιο νόμου, το οποίο επεξεργάζεται ειδική ομάδα εργασίας, για να γίνει σχετική πρόταση νομοθετικής ρύθμισης, με την οποία θα παρέχεται η δυνατότητα τιτλοποίησης και στις ανώνυμες εταιρείες.

ΠΛΑΣΜΑΤΙΚΟ ΕΝΕΧΥΡΟ

Με το νόμο 2844/2000 για τις "συμβάσεις επί κινητών ή απαιτήσεων υποκείμενες σε δημοσιότητα και άλλες συμβάσεις παροχής ασφάλειας", ρυθμίζεται μεταξύ άλλων η ενεχυρίαση ή εκχώρηση επιχειρηματικών απαιτήσεων ή άλλων δικαιωμάτων με την εισαγωγή του θεσμού της εγγραφής των συμβάσεων αυτών σε δημόσια βιβλία. Με τις προβλεπόμενες επί του θέματος διατάξεις του Ν. 2844/2000 δεν καταργείται το ισχύον σύστημα του ΑΚ, το οποίο στηρίζεται στην αναγγελία της εκχώρησης και μόνο. Το κεντρικό ερμηνευτικό ζήτημα, που ανακύπτει κατά την εφαρμογή του ως άνω νόμου, αφορά στην υποχρεωτικότητα της δημοσίευσης της ενεχυρίασης ή εκχώρησης επιχειρηματικών απαιτήσεων, αναφορικά με τη χρονική προτεραιότητα, σε περίπτωση που για την ίδια απαίτηση υφίσταται αφενός μεν εκδοχέας ή ενεχυριούχος δανειστής, του οποίου το δικαίωμα συνεστήθη σύμφωνα με τις διατάξεις του ΑΚ και αφετέρου εκδοχέας ή ενεχυριούχος δανειστής που τήρησε τη δημοσιότητα του άρθρου 11 του Ν. 2844/2000.

Το θέμα εξετάστηκε διεξοδικά στο πλαίσιο της Γενικής Γραμματείας της ΕΕΤ και η άποψη που επικράτησε είναι ότι η δημοσίευση καθίσταται υποχρεωτική στο μέτρο που βάσει αυτής καθορίζεται τελικά η χρονική προτεραιότητα. Στην περίπτωση όμως αυτή το κόστος που συνεπάγεται η τήρηση της εν λόγω διαδικασίας για τις τράπεζες είναι απαγορευτικό, δεδομένου ότι ισχύουν και για τη δημοσίευση τα τέλη εγγραφής της υποθήκης. Η Γενική Γραμματεία διερευνά τον τρόπο, με τον οποίο θα επιλυθεί το ζήτημα που έχει ανακύψει, έτσι ώστε ο νέος θεσμός να λειτουργήσει αποτελεσματικά και χωρίς παρενέργειες στην αγορά.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΠΕΡΙ ΕΚΤΟΚΙΣΜΟΥ ΤΟΚΩΝ (ΑΝΑΤΟΚΙΣΜΟΥ)

Το Μάρτιο του 2002 πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία της Τράπεζας της Ελλάδος συνάντηση εκπροσώπων των τραπεζών, προκειμένου να εξεταστεί η εφαρμογή των διατάξεων περί εκτοκισμού τόκων (ανατοκισμού), (Ν. 2601/98, Ν. 2789/2000, Ν. 2873/2000 και Ν. 2912/2001). Εκεί συμφωνήθηκε να πραγματοποιείται από τις τράπεζες περιοδική ενημέρωση της εποπτεύουσας Αρχής, με υποβολή προς αυτήν εντός του πρώτου δεκαημέρου μετά τη λήξη κάθε ημερολογιακού τριμήνου συγκεκριμένων στοιχείων, όπως αυτά διατυπώθηκαν κατά τη συνάντηση αυτή.

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Κατά τη διάρκεια του πρώτου τριμήνου του 2002, η Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ συμμετείχε με εκπροσώπους της στην επεξεργασία του "προσχεδίου νόμου για την αποκρατικοποίηση επιχειρήσεων", που προωθεί το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών. Πρόκειται συγκεκριμένα για πρόταση αναμόρφωσης – με στόχο την απλούστευση – της διαδικασίας αποκρατικοποίησης των επιχειρήσεων του Δημοσίου, όπως ισχύει μέχρι σήμερα υπό το καθεστώς του Ν. 2000/1991.

ΣΥΜΒΑΣΗ ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΕΡΓΟΔΟΤΙΚΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΜΕ ΤΟ ΙΚΑ

Στο πλαίσιο της γενικότερης προσπάθειας εκσυγχρονισμού των συναλλαγών του Δημοσίου και σε συνέχεια του Ν. 2972/2001, με τον οποίο επήλθε μεταξύ άλλων κατάργηση των ενσήμων για την καταβολή των εργοδοτικών εισφορών, υπεγράφη στις 13.2.2002 μεταξύ των τραπεζών, του ΙΚΑ και της εταιρείας ΔΙΑΣ σύμβαση διατραπεζικής είσπραξης εργοδοτικών εισφορών. Στόχος της είναι η καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση των υπόχρεων εργοδοτών κατά την καταβολή των εισφορών τους στο ΙΚΑ. Με την προβλεπόμενη σε αυτήν διαδικασία διασφαλίζεται η ορθή, ομαλή και αξιόπιστη συνεργασία εργοδοτών και ΙΚΑ, καθώς και η άμεση τακτοποίηση των οικονομικών τους εκκρεμοτήτων προς το Ιδρυμα. Ηδη έχει ξεκινήσει επιτυχώς η υλοποίηση της εν λόγω σύμβασης. Για την ολοκλήρωση της νόμιμης διαδικασίας και κατ' εφαρμογή της κείμενης νομοθεσίας, η σύμβαση υπεβλήθη αρμοδίως και στην Επιτροπή Ανταγωνισμού.

Θεματα Τραπεζικης Λογιστικης

ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Οπως είναι γνωστό, με το άρθρο 1 του πρόσφατου Ν. 2992/2002, καθιερώνεται από την 1.1.2003 η εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΔΛΠ), υποχρεωτικά για τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών εταιρείες και προαιρετικά για τις λοιπές ανώνυμες εταιρείες που επιλέγουν τους τακτικούς κατά νόμο ελεγκτές τους από το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (ΣΟΕΛ). Στο πλαίσιο της προετοιμασίας των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων, παραδόθηκε στην ΕΕΤ από την ανάδοχο εταιρεία συμβούλων η αναλυτική για το θέμα μελέτη, που περιλαμβάνει: ανάλυση των διαφορών μεταξύ διεθνών και ελληνικών λογιστικών προτύπων, επισήμανση των φορολογικών ζητημάτων που ανακύπτουν από την εφαρμογή των επιμέρους ΔΛΠ, ανάλυση των ζητημάτων που κατά περίπτωση ανακύπτουν από την εισαγωγή των ΔΛΠ σε σχέση με την εφαρμογή ή ερμηνεία ορισμένων διατάξεων της τραπεζικής νομοθεσίας, καθώς και υπόδειγμα οικονομικών καταστάσεων για τα πιστωτικά ιδρύματα σύμφωνα με τα ΔΛΠ.

ΔΙΕΘΝΕΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ (IAS) 39

Από το σύνολο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, αυτό που συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τις τράπεζες είναι το ΔΛΠ 39 (Χρηματοπιστωτικά Μέσα). Για το λόγο αυτόν κρίθηκε σκόπιμο να αποτελέσει αντικείμενο ιδιαίτερης επεξεργασίας στον τραπεζικό κλάδο, προκειμένου να προωθηθεί ενιαία θέση σε κοινοτικό επίπεδο προς το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB), το οποίο και επιχειρεί με ταχείς ρυθμούς την αναμόρφωση του συγκεκριμένου προτύπου. Τα κυριότερα θέματα, στα οποία επισημαίνονται προβλήματα, είναι: η διαχείριση κινδύνου (risk management), η λογιστικοποίηση δανείων (loan accounting) και οι επενδύσεις στρατηγικής σημασίας (strategic investments).

Εργασιακα και Κοινωνικα Θεματα

ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ-ΟΤΟΕ

Στις 18 Ιανουαρίου 2002 υπεγράφη μεταξύ των τραπεζών και της ΟΤΟΕ Ειδική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας, αναφορικά με την παράταση του νόμιμου ωραρίου συναλλαγών κατά μία ώρα και μόνο για την περίοδο της παράλληλης κυκλοφορίας δραχμής και ευρώ, δηλαδή από 1.1.2002 μέχρι 28.2.2002, προκειμένου να διευκολυνθεί το συναλλακτικό κοινό και για τις εργασίες αντικατάστασης της δραχμής με το ευρώ. Στο πλαίσιο αυτό συμφωνήθηκε η καταβολή στους υπαλλήλους των τραπεζών που υπάγονται στις κλαδικές συμβάσεις εργασίας τραπεζών-ΟΤΟΕ, του καθαρού ποσού των 450 € μέχρι την 28.2.2002. Η εν λόγω καταβολή συμφωνήθηκε να πραγματοποιηθεί έναντι των κερδών της τρέχουσας ή των επομένων χρήσεων, χωρίς να υπαχθεί σε οποιαδήποτε κράτηση.

Για την ευχερέστερη και απρόσκοπτη υλοποίηση των ανωτέρω, η ΕΕΤ υπέβαλε γραπτό αίτημα στον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ο οποίος είχε συνυπογράψει το από 20.12.2001 Τριμερές Πρακτικό Συμφωνίας, που αποτέλεσε τη βάση του κειμένου της Ειδικής ΣΣΕ, προκειμένου η καταβολή του ποσού των 450 € να μην υπόκειται σε ασφαλιστικές κρατήσεις και εργοδοτικές εισφορές. Μέχρι το πέρας του α΄ τριμήνου του 2002 δεν υπήρξε επίσημη εξέλιξη από το Υπουργείο.

ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ/ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Δεδομένου ότι η Δια Βίου Μάθηση (LifeLong Learning) αποτελεί ένα από τα κυριότερα ζητήματα που προωθούνται σε κοινοτικό επίπεδο στο πλαίσιο της πολιτικής της απασχόλησης, η Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ συμμετέσχε σε σχετική έρευνα, που πραγματοποιήθηκε από την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία. Στόχος της έρευνας ήταν να διευκρινιστεί η έννοια της δια βίου μάθησης-εκπαίδευσης σε κοινοτικό επίπεδο, καθώς και η νομική της βάση (ειδικό νομοθετικό πλαίσιο ή συλλογικές συμβάσεις εργασίας) και να επισημανθούν οι μορφές εμφάνισης αυτής. Το θέμα λόγω της σπουδαιότητάς του αναμένεται να αποτελέσει αντικείμενο περαιτέρω επεξεργασίας.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Συνεχίστηκε η συμμετοχή της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών στην ολομέλεια της ΟΚΕ Ελλάδος, η οποία κατά το πρώτο τρίμηνο του 2002 εξέφρασε γνώμες επί του νομοσχεδίου του Υπουργείου Υγείας "Αναδιοργάνωση του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Φροντίδας και άλλες διατάξεις" και επί νομοσχεδίου του Υπουργείου Εξωτερικών "Ελληνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων". Η ΕΕΤ παρενέβη ενεργά στη διαδικασία της διατύπωσης γνώμης για το νομοσχέδιο του Υπουργείου Εξωτερικών, στην κατεύθυνση της θεσμοθέτησης του ρόλου των τραπεζών αλλά και της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών στην όλη διαδικασία, καθώς επίσης και στη θεσμοθέτηση της προτίμησης των ελληνικών επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση και των διακρατικών έργων που συνεπάγονται συγκεκριμένο όφελος για τη χώρα.

Περισσότερα για το έργο της ΟΚΕ στην ιστοσελίδα: ***http://www.oke.gr***

Φορολογικα Θεματα

ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ REPOS

Σε συνέχεια της από 21.12.2002 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου, με την οποία μεταξύ άλλων επιβλήθηκε αυτοτελής φορολόγηση με συντελεστή 7% στα εισοδήματα που προκύπτουν από πράξεις repos, η Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ υπέβαλε γραπτό αίτημα στο Υπουργείο Οικονομικών, προκειμένου στην ανωτέρω φορολογία να υπόκεινται τα εισοδήματα που αναλογούν σε πράξεις repos από 1.1.2002 και εφεξής, απαλλασσομένων αυτών που αναλογούν σε αυτές κατά τη χρονική περίοδο από την κατάρτιση των οικείων πράξεων μέχρι και τις 31.12.2001. Το αίτημα αυτό έγινε αποδεκτό με το υπ' αριθ. Γ.Δ.1/2002/2.1.2002 διευκρινιστικό έγγραφο του Υφυπουργού Οικονομικών. Τελικώς, η ανωτέρω διευκρίνιση περιελήφθη και στις υπ' αριθ. 1005257/10034/Β0012/21.1.2002 και 1025081/10192/Β0012/ΠΟΛ 1094/13.3.2002 αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών.

ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΚΙΝΗΤΩΝ ΑΞΙΩΝ

Με αφορμή τη νέα νομοθετική ρύθμιση για τη φορολόγηση των Repos, ανακινήθηκε από τη Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ συζήτηση με στόχο τη διερεύνηση του γενικότερου ζητήματος της φορολόγησης των κινητών αξίων, με πρώτο και κυριότερο αυτό της φορολόγησης των ομολόγων. Κατά την πρώτη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε, διατυπώθηκε έντονος προβληματισμός αναφορικά με το εάν είναι σκόπιμη η φορολόγηση στη λήξη-εξόφληση του κουπονιού ή ακόμη η πραγματοποίηση της παρακράτησης του φόρου με βάση τον πραγματικό χρόνο κατοχής. Περαιτέρω προβληματισμός εκφράστηκε ως προς τη σκοπιμότητα της διάκρισης μεταξύ δικαιούχων φυσικών προσώπων-ιδιωτών και δικαιούχων νομικών προσώπων. Στο πλαίσιο αυτό απασχόλησε τέλος και το θέμα της απόδοσης στο Δημόσιο του τυχόν παρακρατούμενου φόρου ή του συμψηφισμού αυτού από τα πιστωτικά ιδρύματα. Οι σχετικές συζητήσεις δεν έχουν ολοκληρωθεί και το θέμα παραμένει σε εξέλιξη.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΑΜΝΗΣΤΙΑ

Με αφορμή πρόσφατη νομοθετική ρύθμιση στην Ιταλία για τη φορολογική αμνηστία, η ΕΕΤ έλαβε μέρος σε σχετική έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε ευρωπαϊκό επίπεδο στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας. Κατέστη σαφές ότι νομοθετική ρύθμιση με την έννοια της φορολογικής απαλλαγής και τον επαναπατρισμό κεφαλαίων δεν έχει υπάρξει στην Ελλάδα. Οι μόνες ρυθμίσεις που επανειλημμένα έχουν γίνει στο παρελθόν και αφορούν συγκεκριμένες κάθε φορά χρονικές περιόδους αναφέρονται στη ρύθμιση εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων, καθώς και στην εξαίρεση ορισμένων κατηγοριών φορολογουμένων από τη φορολόγηση ή ακόμη στη χορήγηση συγκεκριμένων φορολογικών κινήτρων.

ΕΦΑΠΑΞ ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΟΣΟΥ ΤΩΝ 450 € ΚΑΤ' ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΣΣΕ ΤΡΑΠΕΖΩΝ-ΟΤΟΕ

Για την ευχερέστερη και απρόσκοπτη υλοποίηση των ρυθμίσεων της από 18.1.2002 Ειδικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας τραπεζών-ΟΤΟΕ, η ΕΕΤ υπέβαλε γραπτό αίτημα στον Υφυπουργό Οικονομικών, προκειμένου η καταβολή του ποσού των 450 € στους υπαλλήλους των τραπεζών να απαλλαγεί από τέλη χαρτοσήμου.

Θεματα Διεθνους Εμπορικου Επιμελητηριου

Μία από τις σημαντικές προτεραιότητες που έχει θέσει η Επιτροπή Τραπεζικής Τεχνικής και Πρακτικής του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου είναι η εκπόνηση ενός οδηγού Διεθνούς Πρότυπης Τραπεζικής Πρακτικής για την εξέταση των εγγράφων κατά την εφαρμογή των ομοιόμορφων κανόνων και συνηθειών για τις ενέγγυες πιστώσεις (UCP 500). Για το λόγο αυτό συνέστησε ήδη από το Μάιο του 2000 ομάδα εργασίας, η οποία εκπόνησε ένα λεπτομερές και εξαντλητικό κείμενο που αφενός θεσπίζει γενικές αρχές που εφαρμόζονται για την εξέταση κάθε εγγράφου και ειδικούς κανόνες για τα έγγραφα που συνήθως απαιτούνται στις ενέγγυες πιστώσεις.

Η επιτροπή της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών για θέματα του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου ασχολήθηκε με τη μελέτη και τη διατύπωση παρατηρήσεων στο ανωτέρω σχέδιο, οι οποίες και εκφράστηκαν στην Επιτροπή Τραπεζικής Τεχνικής και Πρακτικής του ΔΕΕ, η οποία και θα αποφασίσει για την έγκριση ή την περαιτέρω επεξεργασία του κειμένου στην προσεχή συνεδρίασή της τον Απρίλιο του 2002.

Η επιτροπή της ΕΕΤ για θέματα του ΔΕΕ ενέκρινε τη μετάφραση των κανόνων "INCOTERMS 2000" στα ελληνικά.

Τραπεζικά θέματα στην ιστοσελίδα του ΔΕΕ:
http://www.iccwbo.org/home/menu_banking.asp

Θεματα Προστασιας Καταναλωτη

ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

Οπως είχε αναφερθεί στο προηγούμενο Δελτίο, ο Κώδικας Τραπεζικής Δεοντολογίας της ΕΕΤ τελεί υπό αναθεώρηση, προκειμένου να προσαρμοστεί στις νέες ανάγκες που έχουν δημιουργηθεί – ειδικότερα όσον αφορά την προστασία του καταναλωτή – και να αντιμετωπιστούν πρακτικά ζητήματα που ανέδειξε η εμπειρία της εφαρμογής του. Ο κώδικας αυτός αποτελεί προϊόν διατραπεζικής συνεργασίας και υιοθετήθηκε για πρώτη φορά το 1997 στο πλαίσιο αυτορρύθμισης του τραπεζικού συστήματος. Με τους κανόνες του επιδιώκεται ο καθορισμός προτύπων καλής τραπεζικής πρακτικής, τους οποίους οι τράπεζες αυτοδεσμεύονται να τηρούν.

Μέχρι στιγμής έχει ολοκληρωθεί το πρώτο στάδιο επεξεργασίας του κώδικα και στο δεύτερο τρίμηνο του 2002 αναμένεται να ολοκληρωθεί και ο δεύτερος κύκλος αυτής, προκειμένου να προωθηθεί περαιτέρω.

Η Εισαγωγη του Ευρω στην Ελλαδα

Με την έλευση του ευρώ σε φυσική μορφή την 1.1.2002 έκλεισε ένας μεγάλος κύκλος πολυετούς προετοιμασίας των τραπεζών της χώρας μας, ενώ παράλληλα ήρθε η στιγμή, όπου θα κρινόταν αν το όλο εγχείρημα ήταν επιτυχές. Τελικά είναι πια κοινώς παραδεκτό ότι η εισαγωγή τραπεζογραμματίων και κερμάτων ευρώ, καθώς και η απόσυρση των δραχμικών μετρητών έγινε με απόλυτη επιτυχία.

Η Ενωση Ελληνικών Τραπεζών συνέχισε να παρακολουθεί στενά όλες τις πρακτικές – πλέον – εξελίξεις της εισαγωγής του ευρώ κατά το δίμηνο 1.1-28.2.2002, επικεντρώνοντας την προσοχή της κυρίως στην ομαλή διεξαγωγή των ανταλλαγών δραχμικών μετρητών με τραπεζογραμμάτια και κέρματα ευρώ. Βασικό μέλημα της ΕΕΤ, όπως και όλων των αρμόδιων κρατικών φορέων και ιδίως της Τράπεζας της Ελλάδος, ήταν να αποφευχθούν τυχόν ανεπάρκειες σε τραπεζογραμμάτια ευρώ κατά τις πρώτες ημέρες του 2002, οπότε η ζήτηση αυτών από το καταναλωτικό κοινό θα ήταν αυξημένη. Ο σωστός συντονισμός όλου του τραπεζικού συστήματος με την Τράπεζα της Ελλάδος συνέβαλε ώστε να μη σημειωθούν ελλείψεις σε ευρώ, ενώ τυχόν μεμονωμένα περιστατικά αντιμετωπίστηκαν εγκαίρως, καθώς η ΕΕΤ συνέλεγε ανάλογα αιτήματα των τραπεζών και τα μετέφερε άμεσα στην ΤτΕ.

Σημαντική ήταν η συνεργασία της ΕΕΤ με την υποστηρικτική τηλεφωνική γραμμή 198 για θέματα ευρώ που είχε θέσει σε λειτουργία το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, καθώς μέσω της ΕΕΤ και του Τραπεζικού Μεσολαβητή κοινοποιούνταν στις τράπεζες όλες οι απορίες και τα ερωτήματα των συναλλασσομένων σχετικά με την ανταλλαγή δραχμών με ευρώ.

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑ ΚΕΡΜΑΤΩΝ ΕΥΡΩ ΣΤΙΣ 12 ΧΩΡΕΣ-ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.

Προσφατες Μελετες/Εκδοσεις Διεθνων Οργανισμων και Κοινοτικων Οργανων στο Διαδικτυο

Επιμέλεια: Αλεξάνδρα Μανιάτη

Ευρωπαϊκη Κεντρικη Τραπεζα

Measurement bias in the HICP: what do we know, and what do we need to know?
Working Paper No. 131

Ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (HICP) είναι το κύριο μέσο μέτρησης του πληθωρισμού στην ευρωζώνη και παίζει πρωτεύοντα ρόλο στις διαβουλεύσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για τον καθορισμό πολιτικής. Η ανάδειξη της σταθερότητας των τιμών σε πρωταρχικό παράγοντα άσκησης πολιτικής μπορεί να προβληματίσει στην περίπτωση που ο HICP, όπως δημοσιεύεται, περιλαμβάνει λανθασμένες μετρήσεις διαφόρων μορφών, με αποτέλεσμα να υπερεκτιμάται ο ρυθμός αύξησης των τιμών στην ευρωζώνη.
Στόχος της μελέτης αυτής είναι να επανεξετάσει ό,τι είναι γνωστό για το φάσμα των σφαλμάτων μέτρησης στον HICP. Συμπεραίνεται ότι, δεδομένης της πενιχρής έρευνας σχετικά με τα ζητήματα μέτρησης των τιμών στην ΕΕ, αλλά και των συνεχών βελτιώσεων του HICP, δεν υπάρχει σχεδόν καμία επιστημονική βάση σήμερα για κάποια σταθερή ή μέση εκτίμηση θετικής μεροληψίας στον HICP.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ www.ecb.int/pub/wp/ecbwp131.pdf

Ευρωπαϊκη Κεντρικη Τραπεζα

Analysing and combining multiple credit assessments of financial institutions
Working Paper No. 123

Οι τελευταίες μελέτες της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία ανοίγουν το δρόμο για ένα μέλλον όπου θα υπάρχουν πολυάριθμες πηγές αξιολόγησης των χρηματοδοτήσεων. Νέα ανεξάρτητα ιδρύματα, αλλά και αξιολογήσεις που θα βασίζονται σε εσωτερικά μοντέλα θα προστεθούν στις αξιολογήσεις των μεγάλων διεθνών οίκων και στις μεθόδους ελαχίστων συντελεστών που χρησιμοποιούν οι ελεγκτικές αρχές ή οι κεντρικές τράπεζες.
Στο πρώτο μέρος της η μελέτη αυτή συμβάλλει στην ανάπτυξη εργαλείων ανάλυσης και σύγκρισης τρόπων αξιολόγησης χρηματοδοτήσεων, παραβάλλοντας τα συμπεράσματα τριών κορυφαίων οίκων αξιολόγησης για μια ομάδα πιστωτικών ιδρυμάτων. Η ανάλυση διασπά το ιστορικά διαπιστωμένο ποσοστό αδυναμίας πληρωμών που αντιστοιχεί σε μια κατάταξη σε δύο συστατικά στοιχεία: το πρώτο στοιχείο βασίζεται σε δημοσιευμένες πληροφορίες και το δεύτερο στη "συμβολή του αναλυτή". Στο δεύτερο μέρος της μελέτης, μετά από σύντομη στατιστική ανάλυση, γίνεται η ανασύνθεση της προκύπτουσας αξιολόγησης, συνδυάζοντας τα δύο προηγούμενα στοιχεία.

Ηλεκτρονικη Διευθυνση: www.ecb.int/pub/wp/ecbwp123.pdf

BANK FOR INTERNATIONAL SETTLEMENTS

Τραπεζα Διεθνων Διακανονισμων

Supervisory Guidance on Dealing with Weak Banks
Basel Committee Publications No. 88

Οι αδύναμες τράπεζες αποτελούν παγκόσμιο φαινόμενο, το οποίο οι εποπτικές αρχές και οι επιθεωρητές πρέπει να είναι έτοιμοι να αντιμετωπίσουν. Η έκθεση αυτή παρέχει ένα σύνολο εργαλείων με πρακτική καθοδήγηση ως προς την αναγνώριση του προβλήματος, τις διορθωτικές δράσεις, τις τεχνικές διάσωσης και τις στρατηγικές εξόδου. Το κοινό στο οποίο απευθύνεται είναι η κοινότητα της τραπεζικής εποπτείας σε ολόκληρο τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένων των συμβούλων-επιθεωρητών των πιστωτικών ιδρυμάτων διεθνώς.
Η έννοια της αδύναμης τράπεζας μπορεί να οριστεί με πολλούς τρόπους. Σε αυτή την έκθεση νοείται ως "η τράπεζα της οποίας η ρευστότητα ή η φερεγγυότητα πρόκειται να θιγεί, εκτός εάν υπάρξει σημαντική βελτίωση στις χρηματοοικονομικές πηγές της, το προφίλ κινδύνου, τη στρατηγική επιχειρηματικής κατεύθυνσης, τις δυνατότητες διαχείρισης κινδύνων και/ή στην ποιότητα της διοίκησης".
Για να λειτουργήσει αποτελεσματικά η εποπτεία πρέπει να υπάρχει το κατάλληλο κανονιστικό, λογιστικό και νομοθετικό πλαίσιο, όπως διατυπώθηκε στο "Basel Core Principles for Effective Banking Supervision". Ενας επιθεωρητής/επόπτης πρέπει να διακρίνει σαφώς τα συμπτώματα από τις αιτίες των τραπεζικών προβλημάτων και η έκθεση αυτή προσφέρει σχετική ανάλυση. Πρέπει επίσης να αναγνωρίζει και να διευθετεί τα προβλήματα σε πρώιμο στάδιο, πριν μπουν σε οξεία φάση. Η έκθεση λαμβάνει υπόψη τις σχετικές πηγές πληροφοριών.

Ηλεκτρονικη Διευθυνση: www.bis.org/publ/bcbs88.htm

BANK FOR INTERNATIONAL SETTLEMENTS

Τραπεζα Διεθνων Διακανονισμων

Globalising international banking
BIS Quarterly Review (March 2002)

Αρθρο που δημοσιεύτηκε στην τριμηνιαία επιθεώρηση της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών. Τις τελευταίες δεκαετίες οι τράπεζες που δραστηριοποιούνται σε διεθνές επίπεδο έχουν στραφεί από τη διεθνή στην παγκόσμια τραπεζική. Μερικές τράπεζες, αντί να δέχονται καταθέσεις σε ένα κράτος και να δανείζουν σε άλλο, έχουν ακολουθήσει τη στρατηγική της αποδοχής καταθέσεων και προσφοράς καταναλωτικών, στεγαστικών και επιχειρηματικών δανείων εντός των εθνικών αγορών μέσω επιτόπιας παρουσίας. Αλλες τράπεζες έχουν ακολουθήσει στρατηγική κεφαλαιαγορών, προσπαθώντας να χρηματοδοτήσουν και τοπικά τα χαρτοφυλάκιά τους με τοπικές ομολογίες. Είτε υιοθετούν το μοντέλο του παγκόσμιου καταναλωτή είτε της παγκόσμιας χονδρικής τραπεζικής, οι τράπεζες φροντίζουν όλο και περισσότερο να εξυπηρετούν την πελατεία τους μέσω τοπικής παρουσίας που χρηματοδοτείται τοπικά. Η φιλοδοξία να οικοδομηθεί μια παγκόσμια (ή πολυεθνική) τράπεζα οριζόμενη έτσι, διαφέρει από εκείνη της οικοδόμησης μιας διεθνούς τράπεζας, η οποία εδώ ορίζεται ως εκείνη που λαμβάνει καταθέσεις σε μία χώρα και παρέχει δάνεια σε άλλη.

Ηλεκτρονικη Διευθυνση: www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt0203e.pdf

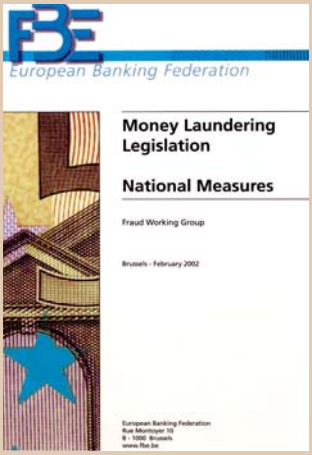

Ευρωπαϊκη Τραπεζικη Ομοσπονδια

Money Laundering Legislation. National Measures

Ενημερωμένη έκδοση του "Report on Money Laundering Legislation", βασισμένη σε πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από 35 χώρες (ευρωπαϊκές και μη), στο διάστημα Σεπτεμβρίου-Δεκεμβρίου 2001. Οι πληροφορίες για κάθε χώρα έχουν δομηθεί κάτω από τους ίδιους τίτλους, προσφέροντας έτσι τη δυνατότητα σύγκρισης των στοιχείων. Η Εκθεση αυτή αποτελεί:

➢ μοναδικό παγκόσμιο ευρετήριο εθνικών νομοθεσιών για το ξέπλυμα χρήματος,

➢ έγγραφο αναφοράς για την ΕΕ μετά από την υιοθέτηση της δεύτερης Οδηγίας της 4.12.2001 για την πρόληψη της χρήσης του χρηματοοικονομικού συστήματος για ξέπλυμα χρήματος,

➢ πλήρη εισαγωγή στους κανονισμούς που έχουν υιοθετήσει οι υποψήφιες προς ένταξη χώρες, όπου το ζήτημα του ξεπλύματος χρήματος αποτελεί ακόμη αντικείμενο συζήτησης και σε μερικές περιπτώσεις έχουν υιοθετηθεί αυστηρότεροι κανονισμοί,

➢ σαφή περιγραφή του νέου καθεστώτος στις ΗΠΑ, μετά από την υιοθέτηση του USA Patriot Act της 26.10.2001,

➢ πολύτιμη συγκριτική μελέτη για την εξακρίβωση της ταυτότητας του συναλλασσομένου από απόσταση, στο πλαίσιο του e-banking, καθώς περισσότεροι από 10 εθνικοί κανονισμοί παρουσιάζονται λεπτομερώς και συγκρίνονται,

➢ πολύτιμη συμβολή του τραπεζικού τομέα στη συζήτηση για το ξέπλυμα χρήματος, ενόψει των προβληματισμών που προέκυψαν μετά τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001.

Ηλεκτρονικη Διευθυνση: www.fbe.be/docs_laundering.html

ΝΕΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η Τραπεζική Ομοσπονδία της Ευρωπαϊκής Ενωσης (ΕΤΟ) ξεκίνησε την έκδοση ενός νέου πληροφοριακού εργαλείου, του "*FBE News*", με στόχο τη σφαιρική απεικόνιση των δραστηριοτήτων της και των κυριότερων εξελίξεων στον ευρωπαϊκό τραπεζικό τομέα.

Μετά από 40 χρόνια λειτουργίας, η ΕΤΟ είναι μια από τις μακροβιότερες ευρωπαϊκές ομοσπονδίες. Εχει συμβάλει στη λήψη πολυάριθμων σημαντικών αποφάσεων, οι οποίες διαμόρφωσαν το ευρωπαϊκό τραπεζικό τοπίο τις τελευταίες δεκαετίες. Με την έκδοση αυτή ανταποκρίνεται σε μια επιθυμία των μελών της, αλλά και των προσώπων που λαμβάνουν πολιτικές αποφάσεις, για ανάπτυξη μιας ευρύτερης βάσης επικοινωνίας. Ετσι το "*FBE News*" απευθύνεται τόσο στις τράπεζες όσο και στα θεσμικά όργανα της Ευρώπης.

Το πληροφοριακό δελτίο της ΕΤΟ θα εκδίδεται σε τριμηνιαία βάση, σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή: ***www.fbe.be***

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Η Εκτελεστική Επιτροπή του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου του ΕΤΙ συνήλθε 6 φορές κατά τη διάρκεια του Α΄ τριμήνου, υπό την προεδρία του Γενικού Γραμματέα της ΕΕΤ κ. Χρήστου Γκόρτσου. Η ΕΕ συζήτησε διεξοδικά και καθόρισε το περιεχόμενο των θεματικών ενοτήτων των σεμιναρίων του ΕΤΙ. Εξέτασε επίσης διάφορες προτάσεις συνεργασίας φορέων του εσωτερικού και του εξωτερικού για την από κοινού διοργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Ιδιαίτερα απασχόλησε την Επιτροπή η παροχή πιστοποιημένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, δεδομένου ότι η πιστοποίηση των επαγγελματικών γνώσεων είναι κυρίαρχη τάση σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο και σύντομα θα αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για μεγάλο αριθμό ειδικοτήτων.

Για το σκοπό αυτό, το ΕΤΙ βρίσκεται σε επαφή με εκπαιδευτικούς φορείς διεθνούς κύρους, για την από κοινού διεξαγωγή πιστοποιημένων προγραμμάτων, εντός του Β΄ εξαμήνου του 2002.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΚΕΚ)

Σίνα 11, 106 80 Αθήνα • Τηλεφωνικό Κέντρο: 010.33.86 400
E-mail: eettrain@otenet.gr • Internet: www.hba.gr

ΤΗΛΕΦΩΝΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: 010.33.86.402 & 010.33.86.570
ΣΕΜΙΝΑΡΙΑΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ: 010.33.86.404, 411, 418 & 010.33.86.571
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΑΠΟ ΑΠΟΣΤΑΣΗ: *με χρήση εγχειριδίου:* **010.33.86.403, 409, 410, 413 & 010.36.29.963**
με χρήση διαδικτύου: **010.33.86.422, 423, 405**
ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ - ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ: 010. 33.86.406 & 407
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΑ ΑΠΟ ΕΚΤ: 010.33.86.415

Εκπαιδευτικά Προγράμματα

1. Σεμινάρια

Στην περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2002, παρά το γεγονός της μειωμένης εκπαιδευτικής δραστηριότητας, λόγω της εισαγωγής του ευρώ ως φυσικού χρήματος, πραγματοποιήθηκαν συνολικά 37 σεμιναριακές διοργανώσεις, εκ των οποίων:

- οκτώ σεμινάρια ήταν αποκλειστικής παραγωγής του ΕΤΙ (έξι στην Αθήνα και δύο στη Θεσσαλονίκη). Αξίζει να σημειωθεί, μεταξύ αυτών, το νέο θέμα "Εισαγωγή στον έλεγχο συστημάτων πληροφορικής, IS AUDIT"
- δεκατρία σεμινάρια σε συνεργασία με φορείς του εσωτερικού και του εξωτερικού. Εννέα από αυτά αφορούσαν την προετοιμασία για την επαγγελματική πιστοποίηση στελεχών της Κεφαλαιαγοράς
- επτά σεμινάρια για μεμονωμένες τράπεζες και θυγατρικές τραπεζών, και
- εννέα ημερίδες για διοικητικά στελέχη και Διαχειριστές-Επόπτες Διαχειρίσεων της ΔΕΗ, σχετικές με την Οικονομική και Νομισματική Ενωση και το ενιαίο νόμισμα ευρώ. Στο πλαίσιο της ανάθεσης αυτού του έργου στο ΕΤΙ, εκδόθηκε επίσης για λογαριασμό της εν λόγω Επιχείρησης και συνοπτικό ενημερωτικό φυλλάδιο με τίτλο "Ευρώ, το νέο μας νόμισμα".

2. Κατάρτιση από απόσταση

Κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2002 συνεχίστηκε η διεξαγωγή πέντε προγραμμάτων με το σύστημα της εξ αποστάσεως κατάρτισης, στα οποία ο συνολικός αριθμός των εκπαιδευομένων ανήλθε σε 1.423 άτομα. Πραγματοποιήθηκαν επίσης δεκαέξι ημερίδες των προγραμμάτων που είχαν αρχίσει το τελευταίο τρίμηνο 2001 και ολοκληρώθηκαν το πρώτο τρίμηνο 2002.

Τα προγράμματα κατάρτισης από απόσταση θα εμπλουτιστούν σύντομα με ένα νέο πακέτο με αντικείμενο "Τραπεζικό απόρρητο και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος: Τι να ξέρω, τι να κάνω;". Ηδη ολοκληρώθηκε η συγγραφή του εγχειριδίου, το οποίο βρίσκεται στη φάση της εκδοτικής επεξεργασίας. Το πρόγραμμα αυτό θα αρχίσει να υλοποιείται εντός του α′ εξαμήνου 2002.

Στην τελική φάση επεξεργασίας του από τον κριτικό αναγνώστη και την Ομάδα Distance Learning του ΕΤΙ βρίσκεται επίσης το εγχειρίδιο με θέμα "Γενική λογιστική" και σύντομα θα ακολουθήσει η έκδοσή του. Το πρόγραμμα θα υλοποιηθεί για πρώτη φορά το β′ εξάμηνο 2002.

Τέλος, ολοκληρώνεται ο σχεδιασμός του προγράμματος "e-book", το οποίο στηρίζεται στο ηλεκτρονικό βιβλίο και τη χρήση του διαδικτύου. Η πρώτη εφαρμογή του προγράμματος αφορά το αντικείμενο των εγγυητικών επιστολών.

Κοινοτικά Προγράμματα

Το ΕΤΙ συμμετέχει μαζί με δεκαοκτώ ευρωπαϊκά Ινστιτούτα στο κοινοτικό πρόγραμμα LEONARDO, με αντικείμενο τη δημιουργία κοινού ευρωπαϊκού πιστοποιημένου προγράμματος τραπεζικών σπουδών (European foundation certificate in banking). Στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος, συμπληρώθηκε από τα συμμετέχοντα μέλη ερωτηματολόγιο για το επίπεδο της τραπεζικής εκπαίδευσης στον ευρωπαϊκό χώρο. Το ερωτηματολόγιο κάλυψε θέματα όπως το ισχύον σύστημα κάθε χώρας, τα επίπεδα της εκπαίδευσης, το βαθμό αποδοχής της πιστοποιημένης εκπαίδευσης και τις επιπτώσεις στην ιεραρχική εξέλιξη των τραπεζοϋπαλλήλων.

Τα συμπεράσματα του ερωτηματολογίου θα αποτελέσουν το αντικείμενο της συνάντησης που θα πραγματοποιηθεί στις 18 Απριλίου στην πόλη Sitges της Ισπανίας. Η περαιτέρω επεξεργασία των πορισμάτων θα οδηγήσει στην εκπόνηση ενός πιλοτικού εκπαιδευτικού προγράμματος κοινής αποδοχής από όλες τις χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα.

Σύντομες πληροφορίες

- Ολοκληρώθηκε ο σχεδιασμός των σεμιναρίων, που προγραμματίζονται για την περίοδο Μαρτίου-Ιουλίου 2002. Οι τίτλοι των σεμιναρίων, ανά θεματικές ενότητες, περιλαμβάνονται σε σύντομο ενημερωτικό φυλλάδιο, ενώ η λεπτομερής ενημέρωση δίνεται στην ιστοσελίδα της ΕΕΤ/ΕΤΙ. Παράλληλα, για κάθε σεμινάριο, αποστέλλεται εγκαίρως στις Μονάδες Εκπαίδευσης των τραπεζών ανακοίνωση με όλη τη σχετική πληροφόρηση.
- Η ΕΕΤ θα φιλοξενήσει το Διοικητικό Συμβούλιο και τη Γενική Συνέλευση του European Bank Training Network, που θα πραγματοποιηθούν στην Αθήνα, στο ξενοδοχείο Divani Acropolis, στις 21.6.2002.
- Εντός του Μαρτίου, το ΕΤΙ – ως ΚΕΚ – υπέβαλε πρόταση στους αρμόδιους κρατικούς φορείς, στο πλαίσιο του προγράμματος για την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας από ανέργους, παλιννοστούντες και μετανάστες.

- ***Συνάντηση με εκπροσώπους τραπεζών για την εκπαίδευση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο E-Banking, μέσω του ΕΤΙ***

Η Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας του Υπουργείου Ανάπτυξης έχει αναθέσει στο Εθνικό Δίκτυο Ερευνας και Τεχνολογίας ΕΔΕΤ ΑΕ την υλοποίηση του έργου της εκπαιδευτικής στήριξης του προγράμματος "Δικτυωθείτε", που αφορά την επιδότηση 50.000 μικρομεσαίων επιχειρήσεων για την αγορά ή αναβάθμιση του ηλεκτρονικού τους εξοπλισμού και τη σύνδεσή τους με το διαδίκτυο.

Για την εκπαιδευτική στήριξη των επιδοτουμένων επιχειρήσεων προβλέπεται δωρεάν εκπαιδευτικό πρόγραμμα 21 ωρών, πραγματοποιούμενο με επίσκεψη εκπαιδευτή στο χώρο της επιχείρησης.

Η ΕΔΕΤ ζήτησε από την Ενωση Ελληνικών Τραπεζών να εξετάσει το ενδεχόμενο ένταξης στην ύλη του πιο πάνω εκπαιδευτικού προγράμματος και κάποιων ωρών που θα αφορούν το E-Banking. Δηλαδή να δημιουργήσουν από κοινού οι τράπεζες εκπαιδευτικό υλικό σχετικό με το E-Banking, με βάση το οποίο, το ΕΤΙ θα εκπαιδεύσει τους εκπαιδευτές, έτσι ώστε οι τελευταίοι να ενημερώνουν και να εκπαιδεύουν σχετικά τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Λαμβάνοντας υπόψη τα προηγούμενα, η ΕΕΤ θα πραγματοποιήσει εντός του Απριλίου, συνάντηση με εκπροσώπους τραπεζών προκειμένου να γίνει ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τη διαδικασία που θα ακολουθηθεί για να καθοριστεί η ύλη και να δημιουργηθεί το ταχύτερο δυνατόν το σχετικό εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο πρέπει να είναι της κοινής αποδοχής των τραπεζών.

ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Globaltraining®

Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα Προετοιμασίας για την απόκτηση του επαγγελματικού τίτλου

CHARTERED FINANCIAL ANALYST (CFA®)

❒ ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ:

Το πρόγραμμα *Chartered Financial Analyst* (CFA) προσφέρεται από το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο (ΕΤΙ) της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών σε συνεργασία με τον πολυεθνικό εκπαιδευτικό οργανισμό *Intercollege Globaltraining* προκειμένου να εκπαιδευτούν στελέχη που θα διαθέτουν πιστοποιημένα προσόντα σε θέματα ανάλυσης και διαχείρισης χαρτοφυλακίων ιδιωτών και επιχειρήσεων.

❒ ΣΕ ΠΟΙΟΥΣ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΚΑΙ ΠΟΣΟ ΔΙΑΡΚΕΙ;

Το επαγγελματικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα CFA του ΕΤΙ απευθύνεται σε υπαλλήλους και στελέχη των ελληνικών τραπεζών και των εταιρειών των ομίλων τους. Είναι σχεδιασμένο για παρακολούθηση από εργαζομένους που απασχολούνται με πλήρες ωράριο και γι αυτό διαρκεί τρία χρόνια.

❒ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ:

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα ***προετοιμάζει για τις διεθνείς εξετάσεις πιστοποίησης τριών διαδοχικών επιπέδων που διενεργεί το AIMR*** (Association for Investment Management and Research) των ΗΠΑ. Ο τίτλος του CFA που απονέμεται κατόπιν επιτυχίας σε αυτές τις εξετάσεις είναι ***διεθνώς αναγνωρισμένος*** και παρέχει πιστοποίηση παγκοσμίου κύρους και αποδοχής στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές.

❒ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

α) Σχέση εξαρτημένης εργασίας με Τράπεζα που είναι μέλος της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών ή με θυγατρική εταιρεία αυτών των Τραπεζών.

(β) Πτυχίο ΑΕΙ / ΤΕΙ ή εναλλακτικά προϋπηρεσία τουλάχιστον 4 ετών σε θέσεις με χρηματοοικονομικό αντικείμενο.

(γ) Καλή γνώση της Αγγλικής γλώσσας.

❒ ΕΝΑΡΞΗ ΠΡΩΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ: Σεπτέμβριος 2002

❒ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΥΣ:

Αθήνα: Τετάρτη 12 Ιουνίου 2002, 17.00-20.00, στους χώρους του Ελληνικού Τραπεζικού Ινστιτούτου (ΕΤΙ), Σίνα 11.

Θεσσαλονίκη: Δευτέρα 17 Ιουνίου 2002, 17.00-20.00, στο Εκπαιδευτικό Κέντρο της Intercollege Globaltraining, Ι. Δραγούμη 4, Πλατεία Ελευθερίας.

Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να απευθυνθείτε στα τηλέφωνα:

010-3386 407/3386 574/3386 400.

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗΣ

Το έργο του Γραφείου του Τραπεζικού Μεσολαβητή κατά το α΄ τρίμηνο του 2002

Εισαγωγή

Το πρώτο τρίμηνο του 2002 συνεχίστηκε η σταθερά ανοδική πορεία των εργασιών του Γραφείου του Τραπεζικού Μεσολαβητή, τόσο στον τομέα των τηλεφωνικών κλήσεων όπου σημειώθηκε αύξηση κατά 24,5% έναντι του αντίστοιχου τριμήνου του 2001 όσο και στον τομέα των γραπτών παραπόνων, στον οποίο η αύξηση διαμορφώθηκε σε 26,7%. Τα αριθμητικά μεγέθη του α΄ τριμήνου 2002 είναι 1.369 για τις τηλεφωνικές κλήσεις και 199 για τα γραπτά παράπονα.

Η κατανομή των παραπόνων μεταξύ των διαφόρων προϊόντων και υπηρεσιών δεν παρουσιάζει αξιόλογες διαφοροποιήσεις. Την πρώτη θέση εξακολουθεί να κατέχει το πλαστικό χρήμα και ακολουθούν τα δάνεια, οι καταθέσεις και οι κινητές αξίες. Από άποψη αιτίων που προκαλούν τα παράπονα εμφανίζεται ενίσχυση της κατηγορίας "Ποιότητα Υπηρεσιών" και ιδιαίτερα των υποκατηγοριών "πληροφόρηση-ενημέρωση ελλιπής ή εσφαλμένη" και "καθυστερήσεις".

Για τα προβλήματα που διατυπώνουν οι συναλλασσόμενοι σημειώθηκε έξαρση στον αριθμό παραπόνων που αναφέρονται σε χορήγηση καρτών με μεσολάβηση συμβεβλημένων με τράπεζες επιχειρήσεων, χωρίς έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών τους.

Ι. Τηλεφωνικές κλήσεις

α) Στον ***Πίνακα 1*** εμφανίζονται οι κυριότερες κατηγορίες των τηλεφωνικών κλήσεων:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Κατηγορίες	**Αριθμητικά στοιχεία α΄ τριμήνου**		**Σύνθεση %**	
	2002	**2001**	**2002**	**2001**
• ***Τραπεζικά θέματα***				
➢ Εντός Κανονισμού Λειτουργίας (ΚΛ)	871	608	63,6	55,3
➢ Εκτός ΚΛ	395	343	28,9	31,2
• ***Αλλα θέματα*** (άλλοι θεσμοί, γενικές πληροφορίες κλπ)	103	149	7,5	13,5
• **Σύνολο**	**1.369**	**1.100**	**100,0**	**100,0**

Το σύνολο των τηλεφωνικών κλήσεων του α′ τριμήνου 2002 υπερέβη τον αριθμό των κλήσεων του αντίστοιχου τριμήνου 2001 κατά 24,5%.

Συνεχίστηκε η ποιοτική βελτίωση στη σύνθεση των διαφόρων κατηγοριών τηλεφωνικών κλήσεων, όπως προκύπτει από το ποσοστό των εντός κανονισμού που αυξήθηκε από 55,3% του α′ τριμήνου 2001 σε 63,6% το αντίστοιχο του 2002.

β) Στον ***Πίνακα 2*** αναλύονται οι εκτός κανονισμού τηλεφωνικές κλήσεις, κατά αιτία εξαίρεσης:

Από τα στοιχεία του Πίνακα προκύπτει ότι εξακολουθεί να διατηρείται υψηλό το ενδιαφέρον των ιδιωτών επαγγελματιών (111 από τις 114 υποθέσεις) για το θεσμό. Από τις 57 λοιπές περιπτώσεις, 15 αφορούν υποθέσεις που αποτελούν αντικείμενο διαδικασιών ενώπιον των Δικαστηρίων και 17 είναι γενικά παράπονα που δεν αφορούν συγκεκριμένη τράπεζα.

Οι 166 κλήσεις που αφορούν στην εμπορική ή επιχειρηματική πολιτική των τραπεζών ή σε γενικές πληροφορίες για τις τράπεζες, αναφέρονται ειδικότερα σε θέματα έγκρισης δανείων, ρύθμισης χρεών, ύψους επιτοκίων κ.λπ. Τα θέματα αυτά βρίσκονται εκτός της αρμοδιότητας του Τραπεζικού Μεσολαβητή αλλά αναδεικνύουν πραγματικά προβλήματα που απασχολούν τους συναλλασσόμενους με τις τράπεζες. Για το λόγο αυτό και το προσωπικό του Γραφείου πληροφορεί τους ερωτώντες σχετικά με τον περαιτέρω χειρισμό των υποθέσεών τους.

γ) Στον ***Πίνακα 3*** (στην επόμενη σελίδα) παρουσιάζεται η κατανομή των εντός κανονισμού τηλεφωνικών κλήσεων κατά κατηγορία προϊόντων/υπηρεσιών:

Οι 48 από τις 71 περιπτώσεις της νέας κατηγορίας "εισαγωγή ευρώ" παρουσιάστηκαν τον πρώτο μήνα του τριμήνου. Στη συνέχεια σημειώθηκε σταθερή υποχώρηση.

δ) Στον ***Πίνακα 4*** (στην επόμενη σελίδα) εμφανίζεται η κατανομή των εντός κανονισμού κλήσεων κατά κατηγορία παραπόνων:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Κατηγορίες	**Αριθμητικά στοιχεία α′ τριμήνου**		**Σύνθεση %**	
	2002	**2001**	**2002**	**2001**
• Εμπορική ή επιχειρηματική πολιτική των τραπεζών ή γενικές πληροφορίες για τράπεζες	162	166	47,2	42,0
• Δεν αφορά τράπεζα ή τραπεζική συναλλαγή	39	58	11,4	14,7
• Υποθέσεις ιδιωτών επαγγελματιών και νομικών προσώπων	95	114	27,7	28,9
• Λοιπές περιπτώσεις	47	57	13,7	14,4
• **Σύνολο**	**343**	**395**	**100,0**	**100,0**

ΠΙΝΑΚΑΣ 3				
Κατηγορίες	**Αριθμητικά στοιχεία α′ τριμήνου**		**Σύνθεση %**	
	2002	**2001**	**2002**	**2001**
• Μέσα πληρωμών	272	262	40,1	45,0
• Δάνεια	229	207	33,6	35,6
• Καταθέσεις	75	81	11,1	13,9
• Κινητές Αξίες	19	13	2,8	2,2
• Εισαγωγή ευρώ	71	–	10,5	–
• Λοιπά	13	19	1,9	3,3
• **Σύνολο**	**679**	**582**	**100,0**	**100,0**

ΠΙΝΑΚΑΣ 4				
Κατηγορίες	**Αριθμητικά στοιχεία α′ τριμήνου**		**Σύνθεση %**	
	2002	**2001**	**2002**	**2001**
• Συναλλαγές/Υπολογισμοί	253	285	37,3	49,0
• Ποιότητα Υπηρεσιών	329	238	48,4	40,9
• Τραπεζική Πρακτική	88	49	13,0	8,4
• Λοιπά	9	10	1,3	1,7
• **Σύνολο**	**679**	**582**	**100,0**	**100,0**

Από τις 329 περιπτώσεις που τα αίτιά τους ανήκουν στην κατηγορία "ποιότητα υπηρεσιών", οι 162 αφορούν ελλιπή ή εσφαλμένη πληροφόρηση και οι 61 καθυστερήσεις.

ΙΙ. Γραπτά Παράπονα

Ο αριθμός των γραπτών παραπόνων, κατά το διάστημα 1.1.2002-31.3.2002, ανήλθε σε 199 και είναι κατά 26,7% αυξημένος σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του έτους 2001. Από το σύνολο των γραπτών παραπόνων τα 146 (73,4%) ήταν εντός της αρμοδιότητας του Γραφείου του Τραπεζικού Μεσολαβητή και 53 (26,6%) εκτός.

α) Στον ***Πίνακα 5*** (επόμενη σελίδα) φαίνονται οι κύριες κατηγορίες των εκτός αρμοδιότητας του Τραπεζικού Μεσολαβητή υποθέσεων.

Από τις 18 περιπτώσεις της κατηγορίας "Λοιπά", οι 9 αφορούν μη τραπεζικές συναλλαγές (6) ή υποθέσεις στις οποίες δεν εμπλέκονται τράπεζες (3).

β) Τα στοιχεία που αφορούν στην κατανομή των υποθέσεων κατά προϊόν, συνοψίζονται στον ***Πίνακα 6*** (επόμενη σελίδα).

ΠΙΝΑΚΑΣ 5				
Κατηγορίες	**Αριθμητικά στοιχεία α′ τριμήνου**		**Σύνθεση %**	
	2002	**2001**	**2002**	**2001**
• Επαγγελματικές συναλλαγές	13	15	24,5	57,7
• Εμπορική-επιχειρηματική πολιτική των τραπεζών	14	3	26,4	11,5
• Γεγονότα εκτός προθεσμιών	8	3	15,1	11,5
• Λοιπά	18	5	34,0	19,3
• **Σύνολο**	**53**	**26**	**100,0**	**100,0**

ΠΙΝΑΚΑΣ 6				
Κατηγορίες	**Αριθμητικά στοιχεία α′ τριμήνου**		**Σύνθεση %**	
	2002	**2001**	**2002**	**2001**
• Μέσα πληρωμών	83	73	56,9	55,7
• Δάνεια	35	31	24,0	23,7
• Καταθέσεις	20	18	13,7	13,7
• Κινητές αξίες	4	5	2,7	3,8
• Λοιπά	4	4	2,7	3,0
• **Σύνολο**	**146**	**131**	**100,0**	**100,0**

Στα γραπτά παράπονα, παρατηρείται σταθερότητα ως προς τα ποσοστά κατανομής των υποθέσεων κατά προϊόν ή υπηρεσία, μεταξύ των πρώτων τριμήνων των ετών 2001 και 2002.

Τα στοιχεία που παρουσιάζουν την κατανομή κατά κατηγορία παραπόνων, συνοψίζονται στον ***Πίνακα 7***:

ΠΙΝΑΚΑΣ 7				
Κατηγορίες	**Αριθμητικά στοιχεία α′ τριμήνου**		**Σύνθεση %**	
	2002	**2001**	**2002**	**2001**
• Συναλλαγές/υπολογισμοί	80	81	54,8	61,8
• Ποιότητα υπηρεσιών	47	40	32,2	30,5
• Τραπεζική πρακτική	18	7	12,3	5,4
• Λοιπά	1	3	0,7	2,3
• **Σύνολο**	**146**	**131**	**100,0**	**100,0**

III. Κλείσιμο υποθέσεων

Στο διάστημα 1.1.2002-31.3.2002 περατώθηκε η εξέταση 138 υποθέσεων από τις οποίες 7 μετά από παραίτηση των ενδιαφερομένων, συνεπεία της πληρέστερης ενημέρωσής τους από τις Υπηρεσίες Πελατών των τραπεζών στις οποίες παρέπεμψε τις υποθέσεις τους το Γραφείο του Τραπεζικού Μεσολαβητή. Η κατανομή των υπολοίπων 131 υποθέσεων, ανάλογα με το φορέα επίλυσης της υπόθεσης και την κατάληξή της, έχει ως ακολούθως:

Στις αρχές του τριμήνου είχε σημειωθεί έξαρση στον αριθμό παραπόνων για υποκλοπή του PIN με παγίδες, όπως το Lebanese loop (μπλοκάρισμα κάρτας) σε συνδυασμό με τοποθέτηση αυτοκόλλητων σε ΑΤΜ, τα οποία παραπέμπουν σε κινητά τηλέφωνα για ακύρωση της κάρτας. Μετά τη δημοσιοποίηση που δόθηκε στο θέμα αυτό, δεν διατυπώθηκαν νέα σχετικά παράπονα.

Φορέας	**Κατάληξη**			
	Υπέρ του συναλλασσομένου	**Υπέρ της τράπεζας**	**Συμβιβαστική λύση**	**Σύνολο**
Τράπεζες μετά από παρέμβαση του ΤΜ	69	–	–	**69**
Το Γραφείο του ΤΜ	16	37	9	**62**
• **Σύνολο**	**85**	**37**	**9**	**131**

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι το 72% των υποθέσεων, συμπεριλαμβανομένων και όσων επιλύθηκαν συμβιβαστικά, έκλεισαν υπέρ των συναλλασσομένων. Επίσης, το 53% διευθετήθηκαν από τις ίδιες τις τράπεζες.

IV. Τα προβλήματα των συναλλασσομένων

Οι επισημάνσεις του Γραφείου του Τραπεζικού Μεσολαβητή στην ετήσια έκθεση του έτους 2001 όσον αφορά τα προβλήματα των συναλλασσομένων με τις τράπεζες εξακολουθούν να ισχύουν. Αυξημένη συχνότητα παρουσιάζουν οι ακόλουθες κατηγορίες:

Μέσα πληρωμών

Χορήγηση καρτών με μεσολάβηση συμβεβλημένων με τράπεζες επιχειρήσεων, χωρίς έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας των συναλλασσομένων και χωρίς προηγούμενη ενημέρωση για τις υποχρεώσεις τους. (Τα παράπονα προέρχονται κυρίως από τους οικείους τους οι οποίοι καλούνται να εξοφλήσουν τα χρέη).

Δάνεια

Ελλιπής ενημέρωση ως προς τα έξοδα εξέτασης αιτήσεων στεγαστικών δανείων και ως προς την παρακράτηση μέρους αυτών σε περίπτωση απόρριψης των αιτημάτων.

Παράλειψη ενημέρωσης των εγγυητών σχετικά με την πορεία εξόφλησης των δανείων στα οποία έχουν υπογράψει ως εγγυητές.

Καταθέσεις

Ελλιπής ενημέρωση των επενδυτών σε μικτά καταθετικά-επενδυτικά προϊόντα σχετικά με τα χαρακτηριστικά της επένδυσης (μεσομακροπρόθεσμο χαρακτήρα) και το μη εγγυημένο των αποδόσεων. Η αναγραφή των στοιχείων αυτών στην αίτηση-σύμβαση δεν αρκεί σε περιπτώσεις μη έμπειρων επενδυτών.

Κινητές αξίες

Διατυπώθηκαν παράπονα για μη ενημέρωση των επενδυτών σε Α/Κ σχετικά με την προμήθεια εισόδου-εξόδου, παρά το ότι αναγράφεται ρητά στη σχετική σύμβαση.

Ιδιαίτερα αποτελεσματική υπήρξε η συνεργασία της εταιρείας με τις τράπεζες στην προώθηση των Διατραπεζικών Συστημάτων. Αναλυτικότερα:

1. Διατραπεζικο Συστημα Ηλεκτρονικου Συμψηφισμου Επιταγων "Diascheque"

Κατά το έτος 2001

➢ Ο αριθμός των συμψηφισθεισών επιταγών ανήλθε στα 12,5 εκατ.

➢ Το ποσό των συμψηφισθεισών επιταγών ανήλθε στα 22,18 τρισ. δρχ.

➢ Από το σύνολο των συμψηφιζομένων επιταγών (μέσω DIASCHEQUE και ΓΣΑ) ποσοστό 71% διήλθε από το Diascheque και το υπόλοιπο 29% από το ΓΣΑ.

2. Διατραπεζικο Συστημα Μαζικων Πιστωσεων Λογαριασμων "Diaspay"

Κατά το έτος 2001

➢ Εντάχθηκε στο σύστημα η πληρωμή 850.000 συνταξιούχων του ΙΚΑ.

➢ Οι ενταγμένοι στο σύστημα ανήλθαν στα 1.750.000 άτομα.

➢ Το ποσό των πληρωμών ανήλθε στα 4,5 τρισ. δρχ.

3. Διατραπεζικο Συστημα Μαζικων Χρεωσεων Λογαριασμων "Diasdebit"

➢ Το σύστημα εγκαταστάθηκε και λειτούργησε για την είσπραξη του ΦΠΑ και των ασφαλιστικών εισφορών του ΙΚΑ.

➢ Εκτιμάται ότι το σύστημα θα έχει θεαματική επέκταση εφαρμογής ευθύς ως συμφωνηθούν οι όροι συνεργασίας μεταξύ Δημοσίου, Φορέων και Τραπεζών.

4. Διατραπεζικο Συστημα Μεταφορας Κεφαλαιων "Diastransfer"

Κατά τον προηγούμενο χρόνο δημιουργήθηκαν όλες οι προϋποθέσεις για την προώθηση του συστήματος, οι οποίες όμως δεν έχουν ακόμη αξιοποιηθεί από τις τράπεζες.

5. Διατραπεζικο Συστημα Diasnet - ATM Switching

Κατά το έτος 2001:

Ο αριθμός των συναλλαγών ανήλθε στα 16,5 εκατ. και παρουσίασε αύξηση 19%.

Τα ποσά των συναλλαγών ανήλθαν στα 571 δισ. δρχ. και αυξήθηκαν κατά 21%.

6. Disaster Recovery Room για τις Αναγκες της Διας

Εγκαταστάθηκε και άρχισε ήδη η πειραματική λειτουργία του Disaster Recovery Room της ΔΙΑΣ με τη διαδικασία mirroring (ταυτόχρονη απεικόνιση των πράξεων του Κεντρικού Ηλεκτρονικού Υπολογιστή σε Εφεδρικό Ηλεκτρονικό Υπολογιστή εγκατεστημένο σε διαφορετικό χώρο).

7. Disaster Recovery Center για τις Ανάγκες των Τραπεζων

Με σκοπό την ανάγκη δημιουργίας ενός Κέντρου Ανάκτησης Μηχανογραφικών Εφαρμογών σε περίπτωση καταστροφής, στον ευρύτερο χρηματοοικονομικό χώρο, είχε εκπονηθεί σχετική μελέτη σκοπιμότητας. Το ΔΣ της Εταιρείας ζήτησε, λόγω σπουδαιότητας του έργου να γίνει περαιτέρω έρευνα και μελέτη.
Ηδη, παραδόθηκε η δεύτερη μελέτη που βασίστηκε σε συγκεκριμένα στοιχεία τραπεζών. Με τη μελέτη αυτή επιβεβαιώθηκε η αρχική εκτίμηση ότι η δημιουργία Κέντρου κοινής υποδομής προσφέρει στους χρήστες σημαντικότατες οικονομίες κλίμακας.
Ηδη ενημερώθηκαν οι τράπεζες και οι εταιρείες του ευρύτερου χρηματοπιστωτικού χώρου (Ασφαλιστικές, Χρηματιστηριακές και Αμοιβαίων Κεφαλαίων) και αναμένεται η έκφραση του ενδιαφέροντός τους, προκειμένου η εταιρεία να προχωρήσει στη λήψη των οριστικών αποφάσεων.

8. Νεοι Μετοχοι

Με απόφαση του ΔΣ της εταιρείας οι τράπεζες ΩΜΕΓΑ-PROBANK και ΕΛΛΗΝΙΚΗ μετέχουν ήδη στο μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας.

9. Οικονομικα Αποτελεσματα

Τα έσοδα της εταιρείας από εργασίες αυξήθηκαν κατά 446 εκατ. δρχ. ή ποσοστό 20%.
Τα έξοδα της εταιρείας αυξήθηκαν κατά 35 εκατ. δρχ. ή ποσοστό 2,7%.
Οι αποσβέσεις αυξήθηκαν κατά 140,9 εκατ. δρχ. ή ποσοστό 35,6%.
Τα προ αποσβέσεων κέρδη της εταιρείας ανήλθαν σε 1,138 δισ. δραχμές.

10. Ερευνα Αγορας

Η εταιρεία συμμετείχε στην έρευνα OMNIBUS της ICAP με ειδικό ερωτηματολόγιο σε αντιπροσωπευτικό δείγμα 1.387 ατόμων.
Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν τα εξής:

- Το 41% των ερωτηθέντων ***γνωρίζει την ύπαρξη της εταιρείας ΔΙΑΣ***
- Το 75% των ερωτηθέντων ***γνωρίζει την υπηρεσία DIASNET***
- Το 39% των ερωτηθέντων ***γνωρίζει την υπηρεσία DIASPAY***
- Το 23% των ερωτηθέντων ***γνωρίζει την υπηρεσία DIASDEBIT***
- Το 16% των ερωτηθέντων ***γνωρίζει την υπηρεσία DIASTRANSFER***
- Το 9% των ερωτηθέντων ***γνωρίζει την υπηρεσία DIASCHEQUE***
- Το 92% των ερωτηθέντων ***γνωρίζει*** ότι οι υπηρεσίες της ΔΙΑΣ παρέχονται μέσω τραπεζών
- Το 70% των ερωτηθέντων ***χρησιμοποιεί*** μία από τις υπηρεσίες της ΔΙΑΣ
- Το 54% των ερωτηθέντων ***χρησιμοποιεί*** την υπηρεσία ***DIASNET*** περισσότερο από όλες τις άλλες υπηρεσίες της ΔΙΑΣ
- Το 73% του κοινού θεωρεί ότι οι υπηρεσίες της ΔΙΑΣ είναι ***πολύ ή αρκετά χρήσιμες***
- Το 63% του κοινού θεωρεί ότι η πληρωμή των μισθών/συντάξεων μέσω ΔΙΑΣ είναι ένας ***πολύ ή αρκετά καλός τρόπος πληρωμής***
- Το 63% του κοινού θεωρεί ότι οι διατραπεζικές υπηρεσίες προσφέρουν ***απόλυτη ή αρκετά καλή εξυπηρέτηση στο κοινό***

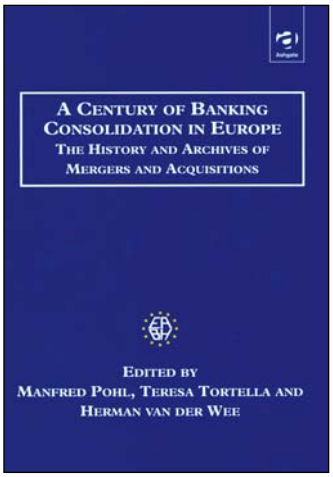

A CENTURY OF BANKING CONSOLIDATION IN EUROPE
THE HISTORY AND ARCHIVES OF MERGERS AND ACQUISITIONS
European Association for Banking History

Εισηγήσεις που παρουσιάστηκαν στη σύνοδο της European Association for Banking History τον Ιούνιο 1997, στη Μαδρίτη, υπό την αιγίδα της Κεντρικής Τράπεζας της Ισπανίας.

Το έργο εξετάζει διεισδυτικά και διεξοδικά τη σημασία και τις επιπτώσεις των συγχωνεύσεων και εξαγορών για την τραπεζική ενοποίηση στην Ευρώπη, από τα τέλη του 19ου αιώνα ως σήμερα. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στο ευρώ (εισήγηση Καθηγητή Youssef Cassis), η εισαγωγή του οποίου ταυτίζεται με μια νέα εποχή στην ευρωπαϊκή τραπεζική ιστορία. Τέλος, αναλύεται ο ρόλος των ιστορικών αρχείων των τραπεζών στο πλαίσιο της διαδικασίας συγχωνεύσεων και εξαγορών.

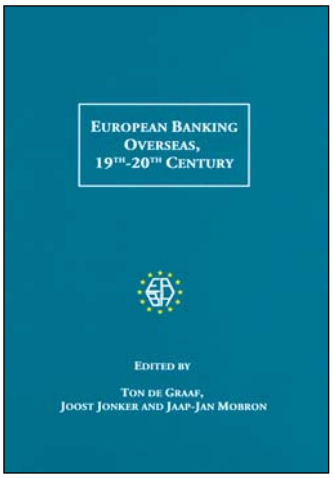

EUROPEAN BANKING OVERSEAS,
19TH-20TH CENTURY
European Association for Banking History

Εκδοση της European Association for Banking History με όλες τις εισηγήσεις και τα πορίσματα της ημερίδας (Ιούνιος 1999), με τη συνεργασία της ABN AMRO Bank.

Το πρώτο μέρος ασχολείται με την ιστορία της εν λόγω τράπεζας, η οποία ιδρύθηκε πριν από 175 χρόνια. Στη συνέχεια αναλύονται διάφορες πτυχές της διεθνούς επέκτασης των ευρωπαϊκών τραπεζών, η οποία κατέληξε στη σύγχρονη διεθνοποίηση του τραπεζικού συστήματος.

ΓΙΑΝΝΗ ΒΕΛΕΝΤΖΑ
ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ - ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑ
ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ
ΣΥΛΛΟΓΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ
ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ
κατ' άρθρο ερμηνεία - σχόλια
Πρόλογος: Λαμπρος Κοτσιρης

Α΄ ΤΟΜΟΣ / Β΄ ΤΟΜΟΣ (σελ. 1631)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ IuS 2001, Κραβαριτου Κατερινα
Ι. Δέλιου 3 – Εθνικής Αμύνης, 546 21 Θεσσαλονίκη
τηλ.-fax: 0310 228.170

το ευρωπαϊκό νομισματικό περιβάλλον και η Ελλάδα

ΕΡΕΥΝΑ – ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
Δρ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΜΠΡΕΓΙΑΝΝΗ
Ιστορικός

Ι. Μορφές νομισματικής συνεργασίας στην Ευρώπη του 19ου αιώνα

Η περίοδος που εξετάζεται στο πλαίσιο του παρόντος κειμένου συμπίπτει με τις πρώτες ευρωπαϊκές εμπειρίες νομισματικής συνεργασίας. Το γεγονός ότι η Ελλάδα συμμετέχει, από τα τέλη της δεκαετίας του 1860, στη Λατινική Νομισματική Ενωση (ΛΝΕ) δίνει στον ιστορικό τη δυνατότητα να αναφερθεί σε νομισματικά φαινόμενα ευρύτερου ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. Είναι γεγονός ότι η ευρωπαϊκή νομισματική ενοποίηση έχει ανανεώσει το επιστημονικό ενδιαφέρον για ανάλογα, ή καλύτερα, παραπλήσια φαινόμενα του πρόσφατου ευρωπαϊκού παρελθόντος. Εξάλλου, η αξιολόγηση της ήδη υπάρχουσας εμπειρίας μπορεί να αποβεί χρήσιμη όσον αφορά τη νομισματική μετάβαση, που συνεπάγεται – τόσο για την Ευρώπη όσο και για την Ελλάδα – η αντικατάσταση των εθνικών νομισμάτων της ευρωζώνης από το κοινό νόμισμα[1].

Η Λατινική Νομισματική Ενωση αποτελεί την απόληξη, αλλά και την ευ-

ρύτερη θεσμική κατοχύρωση, του διμεταλλισμού: ο προσδιορισμός της σχέσης τιμής των δύο πολυτίμων μετάλλων (χρυσού και αργύρου) στο 1 : 15,5 παγιώνεται στις αρχές του 19ου αιώνα, με την εισαγωγή του νέου γαλλικού νομισματικού συστήματος[2]. Το εισαχθέν κατά την περίοδο της Γαλλικής Επανάστασης σύστημα ήταν διμεταλλικό, με νομισματικό κανόνα τον άργυρο. Επιτρεπόταν, όμως, η κοπή χρυσών νομισμάτων στη βάση της παραπάνω ratio. Σταδιακά, ο διμεταλλισμός γίνεται αποδεκτός από αρκετές ευρωπαϊκές χώρες, αλλά και τις Ηνωμένες Πολιτείες[3]. Οπως είναι εύλογο, η γαλλική επιρροή σε μια σειρά από χώρες του μεσογειακού κόσμου, τόσο στην καθαρά οικονομική όσο και στην εμπορική σφαίρα, εδραίωσε το διμεταλλισμό στην παραπάνω σταθερή ισοτιμία και επέδρασε στις νομισματικές εξελίξεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η υιοθέτηση του διμεταλλικού συστήματος δεν έγινε δίχως αμφισβήτηση της αρχικής de facto εφρμογής του: η θεωρητική αντιμαχία μεταξύ των υποστηρικτών του διμεταλλισμού και αυτών του χρυσού κανόνα διέτρεξε τη δεύτερη πεντηκονταετία του 19ου αιώνα[4]. Η Λατινική Νομισματική Ενωση αποτελεί, επομένως, το επιστέγασμα μακροχρόνιας εξέλιξης των νομισματικών μηχανισμών στην ευρωπαϊκή ήπειρο, μηχανισμών που έλκουν την καταγωγή τους από την ανατροπή της νομισματικής ισορροπίας μετά την εισροή πολυτίμων μετάλλων του Νέου Κόσμου[5]. Η διαμάχη των πολυτίμων μετάλλων, αλλά και ο συμπληρωματικός παράγοντας του χαλκού, θα καθορίσουν κατά τους αιώνες 16ο έως και 18ο το ευρωπαϊκό νομισματικό παιχνίδι[6]. Η Λατινική Ενωση στόχευσε στην παγίωση κανόνων νομισματικής ισορροπίας ενώ

Battista Agnese, 1536. Βενετικός χάρτης του τότε γνωστού κόσμου. Η κίτρινη γραμμή απεικονίζει το δρόμο του χρυσού από το Περού στην Ισπανία. Ο ίδιος δρόμος θα μεταφέρει αργότερα στην Ευρώπη το ασήμι από τα ορυχεία του Potosi. Η εισροή πολύτιμων μετάλλων θα ανατρέψει τη νομισματική ευρωπαϊκή ισοροπία κατά τον ύστερο 16ο και τον 17ο αιώνα.

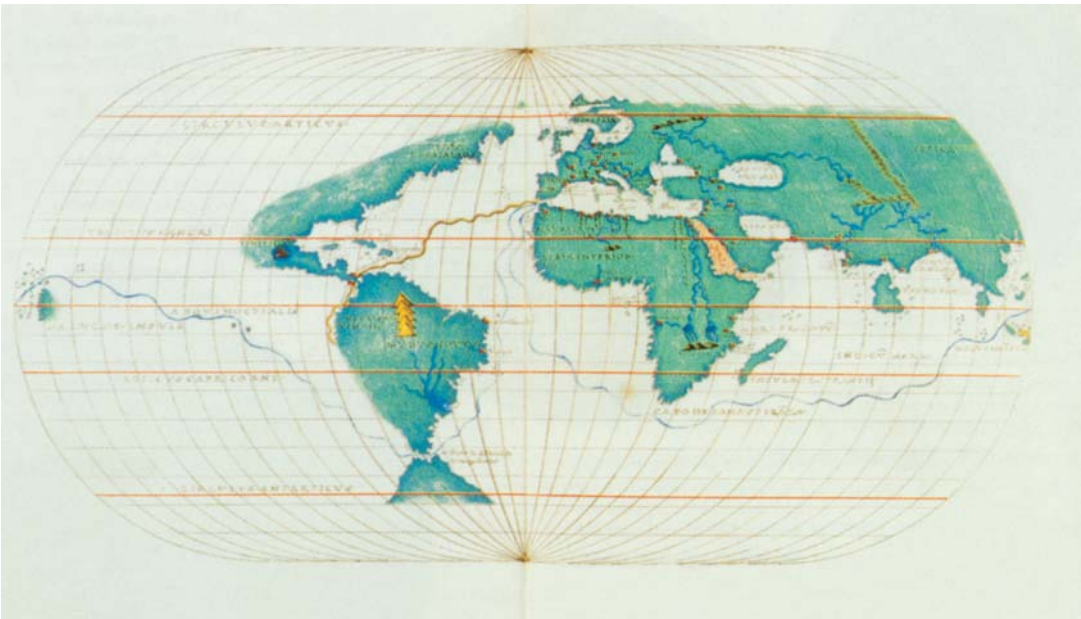

εξέφρασε τον πολιτικό και οικονομικό ρόλο μιας δυνατής χώρας, της Γαλλίας, μέσα από την υιοθέτηση και εξάπλωση νομισματικών προτύπων.

Πέρα από τα παραπάνω, οι προσπάθειες – κατά το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα – για υιοθέτηση κοινού νομισματικού συστήματος εντάσσονται στο κλίμα του οικονομικού φιλελευθερισμού της εποχής και στη διεθνοποίηση του εμπορίου, ενώ σημαντικός είναι ο ρόλος της ανάπτυξης του χρηματοπιστωτικού τομέα. Κατά τις πρώτες δεκαετίες του 19ου αιώνα έχει παγιωθεί ο κυρίαρχος ρόλος των τραπεζών όσον αφορά την εξέλιξη των οικονομικών μηχανισμών. Είναι πλέον διακριτές οι δύο κύριες λειτουργίες των τραπεζικών οργανισμών: η εμπορική/πιστωτική δραστηριότητα (deposit banking) και η έκδοση τραπεζογραμματίων. Σταδιακά, ο θεσμός της κεντρικής τράπεζας θα επιφορτιστεί με την αποκλειστική εκδοτική λειτουργία, εξέλιξη που όμως δεν λαμβάνει χώρα στην Αγγλία. Παράλληλα με την εδραίωση μετοχικών πιστωτικών ιδρυμάτων, παρατηρείται μια ακόμα σημαντική μετάβαση στη σφαίρα των τραπεζικών εργασιών: πρόκειται για τη σύνδεση του τραπεζικού με το βιομηχανικό κεφάλαιο, σύνδεση η οποία στη Δυτική Ευρώπη παίρνει τη μορφή "επιθετικών" επενδύσεων στη βιομηχανία και γενικά στον κατασκευαστικό τομέα[7]. Η ενηλικίωση των τραπεζικών μηχανισμών, σε συναρμογή με τις τεχνολογικές εξελίξεις και τη ραγδαία εξέλιξη των μεταφορών[8], οδήγησαν στη διεθνοποίηση του κεφαλαίου, περί τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα. Είναι, επομένως, προφανές ότι το συγκεκριμένο οικονομικό κλίμα, το οποίο αποδόθηκε συνοπτικά, καθιστούσε αναγκαία την ύπαρξη ζωνών, αν όχι νομισματικής ενοποίησης, τουλάχιστον νομισματικής συνεργασίας.

Αυτές στάθηκαν οι προϋποθέσεις για τη δημιουργία της Λατινικής Νομισματικής Ενωσης. Πριν καταγραφεί το θεσμικό και πολιτικό πλαίσιο της σημαντικότερης νομισματικής ένωσης του 19ου αιώνα, θα πρέπει να αναφερθούν και οι παράλληλες προσπάθειες που λαμβάνουν χώρα την ίδια περίοδο στην Ευρώπη και που οπωσδήποτε αλληλεπιδρούν με το νομισματικό σύστημα των χωρών-μελών της ΛΝΕ. Η νομισματική ενοποίηση που ακολουθεί την πολιτική ενοποίηση των γερμανικών κρατιδίων αμέσως μετά το τέλος του Γαλλογερμανικού Πολέμου θα επηρεάσει τόσο τις πολιτικές όσο και τις οικονομικές εξελίξεις στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Η γερμανική νομισματική ενοποίηση ακολουθεί το 1871 τη σύσταση του Reich, καθώς κρίνεται αναγκαία η εφαρμογή ενιαίου νομισματικού συστήματος σε ολόκληρη την Αυτοκρατορία και η αντικατάσταση των διαφόρων νομισμάτων που ήταν σε χρήση στα επιμέρους γερμανικά κρατίδια[9]. Παρόλο που η κοινή νομισματική βάση στα διάφορα γερμανικά κρατίδια ήταν ο άργυρος, με την ενοποίηση προκρίνεται ο μονομεταλλισμός του χρυσού. Δημιουργείται, λοιπόν, η νομισματική ζώνη του μάρκου. Η υιοθέτηση του χρυσού κανόνα από το Γερμανικό Reich μπορεί

εν μέρει να συσχετιστεί με την καταβολή των γαλλικών αποζημιώσεων, συνέπεια της πολεμικής ήττας της Γαλλίας. Παράλληλη είναι η εξέλιξη που αφορά την έκδοση των τραπεζογραμματίων: το 1876 η κεντρική τράπεζα της Πρωσσίας μετατρέπεται στην Reichsbank, εκδοτική τράπεζα της Αυτοκρατορίας[10]. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι η γερμανική είναι η μόνη κοινή νομισματική ζώνη του 19ου αιώνα που περιέχει ρυθμίσεις για την κυκλοφορία τραπεζογραμματίων εντός των ορίων της. Ο μονομεταλλισμός του γερμανικού Reich και η αποχρηματοποίηση των ασημένιων νομισμάτων των γερμανικών κρατιδίων, νομίσματα που δεν είχαν πλέον ονομαστική αλλά μόνο εσωτερική αξία, οδήγησαν άμεσα στη ραγδαία υποτίμηση του αργύρου και την εκ νέου αναταραχή της εύθραυστης νομισματικής ισσοροπίας στην Ευρώπη[11]. Θα εξεταστούν στη συνέχεια οι επιπτώσεις από την εφαρμογή του ενιαίου νομισματικού συστήματος της Γερμανίας στη λειτουργία της Λατινικής Ενωσης. Αμεσότερες ήταν οι συνέπειες στην επιλογή του νομισματικού κανόνα κατά τη διαδικασία νομισματικής ενοποίησης των σκανδιναβικών χωρών.

Στην κρίσιμη για τα νομισματικά της ευρωπαϊκής ηπείρου δεκαετία του 1860 εξελίσσεται και στις σκανδιναβικές χώρες ευρεία συζήτηση σχετικά με την επιλογή κοινού νομισματικού κανόνα. Οι τρεις μικρές χώρες της σκανδιναβικής χερσονήσου δεν μπορούσαν παρά να ακολουθήσουν ένα από τα νομισματικά συστήματα με διεθνή εμβέλεια. Μεγάλη απήχηση γνώρισε η πρόταση για υιοθέτηση του διμεταλλισμού και ένταξη στη Λατινική Ενωση, καθώς η Σουηδία και η Δανία σκέφτονταν σοβαρά να προσχωρήσουν στην τελευταία. Η γαλλική ήττα στο Γαλλογερμανικό Πόλεμο ανέκοψε αυτήν την εξέλιξη καθώς συνέβαλε στην απαξίωση του αργύρου και στην αποσταθεροποίηση του διμεταλλισμού. Τα αντιγερμανικά αισθήματα της σκανδιναβικής κοινής γνώμης, αλλά και πολιτικοί λόγοι, απέτρεψαν εξίσου την προσχώρηση στο ενιαίο νομισματικό σύστημα του Reich. Επελέγη, λοιπόν, η εναλλακτική λύση της δημιουργίας μιας Σκανδιναβικής Νομισματικής Ενωσης, η οποία οριστικοποιείται κατά τα έτη 1872-1875. Συμμετέχουν η Δανία, η Σουηδία και στο τέλος της περιόδου η Νορβηγία. Παρόλο που το ασήμι ήταν καθοριστικό στο νομισματικό σύστημα των τριών χωρών κατά την προηγούμενη περίοδο, η Ενωση υιοθετεί το χρυσό κανόνα και γεννά ένα νέο νόμισμα, την κορώνα. Η σκανδιναβική νομισματική ένωση θα διαρκέσει 40 έτη και θα δημιουργήσει την κοινή νομισματική ζώνη της κορώνας[12].

Από τα παραπάνω, γίνεται κατανοητό ότι στις αρχές της δεκαετίας του 1870 ο διμεταλλισμός έχει ήδη χάσει το παιχνίδι, καθώς οι περισσότερες χώρες στρέφονται στον κανόνα του χρυσού. Το ζήτημα σχετίζεται με την αποδυνάμωση της Λατινικής Ενωσης και έχει επιπτώσεις στη διαμόρφωση της νομισματικής πολιτικής στην Ελλάδα.

ΙΙ. Σύντομο ιστορικό της Λατινικής Νομισματικής Ενωσης

Πρωταρχικός στόχος της Λατινικής Νομισματικής Ενωσης στάθηκε η σταθεροποίηση και αποκατάσταση του δεκαδικού συστήματος, που είχε εισαχθεί στη Γαλλία το 1803. Οι πολιτικές βλέψεις της Γαλλίας και του Αυτοκράτορα Ναπολέοντα ΙΙΙ, πρωτεργάτη στην οικοδόμηση της ΛΝΕ, συνδέονται έτσι με τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής ζώνης όπου η ελεύθερη κυκλοφορία του νομίσματος είναι θεσμικά εγγυημένη[13]. Στη Γαλλία ο διμεταλλισμός του 1803 οδήγησε καταρχήν στην αποθησαύριση των χρυσών νομισμάτων, καθώς η αξία του χρυσού στην αγορά ξεπερνούσε την καθορισθείσα ισοτιμία. Η ανακάλυψη, όμως, των καλιφορνέζικων κοιτασμάτων χρυσού το 1848 οδήγησε στην υποτίμηση του κίτρινου μετάλλου και στη, σύμφωνη με το Νόμο του Grescham, αντίστροφη τάση της εξαφάνισης των ασημένιων νομισμάτων[14]. Το ασημένιο νόμισμα των 5 φράγκων, κύριο μέσο των συναλλαγών, εξαφανίστηκε από την αγορά, ενώ σύμφωνα με έναν υπολογισμό του γαλλικού Υπουργείου Οικονομικών η Γαλλία έχασε τα 3/4 της κυκλοφορίας της σε άργυρο μεταξύ των ετών 1852 και 1865. Αντίθετα, άρχισαν να εισρέουν στη γαλλική αγορά υποτιμημένα αργυρά νομίσματα, προερχόμενα από τις χώρες που ήταν συνδεδεμένες με το γαλλικό νομισματικό σύστημα (Ιταλία, Βέλγιο, Ελβετία)[15].

Το φράγκο του Ναπολέοντα Ι ακολουθεί το νομισματικό σύστημα που εισήχθη το 1803 από την επαναστατική Υπατία.

Για την αντιμετώπιση της ανισορροπίας, συγκαλείται το Νοέμβριο του 1865 από τον Ναπολέοντα ΙΙΙ, και μετά από πρόταση του Βελγίου, η Σύσκεψη των Παρισίων. Συμμετέχουν, εκτός από τη Γαλλία, η Ιταλία, η Ελβετία και το Βέλγιο. Παρόλο που οι τρεις χώρες προτιμούσαν την εφαρμογή του χρυσού κανόνα, η Γαλλία – επιδιώκοντας τη διατήρηση του νομισματικού της status quo – επέβαλε το διμεταλλισμό[16] και απεκατέστησε τη ratio 1 : 15,5. Υπογράφεται η ιδρυτική Σύμβαση της Λατινικής Νομισματικής Ενωσης με κύριο στόχο τη διασφάλιση της απόλυτης ομοιογένειας των νομισμάτων που θα κόβονται από τις χώρες-μέλη και, επομένως, τη θεσμική κατοχύρωση της αξίας τους[17]. Η θέσπιση μιας κοινής νομισματικής ζώνης επιτυγχάνεται όχι με την καθιέρωση ενός κοινού νομίσματος, αλλά με τη θέσπιση νομισματικού συστή-

Οι ευρωπαϊκές τελωνειακές ενώσεις του 19ου αιώνα προσπαθούν να ανατρέψουν τις μερκαντιλιστικές πρακτικές της προβιομηχανικής Ευρώπης. Ως προείκασμα της γερμανικής νομισματικής ενοποίησης μπορεί να εκληφθεί η ζώνη ελεύθερου εμπορίου των Zollverein.

ματος με ισχύ για όλα τα συμμετέχοντα κράτη. Διατηρούνται τα εθνικά νομίσματα, τα οποία είναι ιδίου τύπου και ίσης αξίας μεταξύ τους (1 γαλλικό φράγκο = 1 βέλγικο κ.λπ.). Παράλληλη είναι η απαγόρευση κοπής χρυσών ή αργυρών νομισμάτων με χαρακτηριστικά διαφορετικά από τα προσδιοριζόμενα. Η επίσημη τιμή του φράγκου καθορίζεται σε 5 γραμμάρια αργύρου περιεκτικότητας 900% ή σε 0,29 γραμμάρια χρυσού. Ορίζεται η κοπή χρυσών φράγκων, που αντιπροσωπεύονται από τα νομίσματα των 5, 10, 20, 50 και 100 φράγκων, και ασημένιων, που αντιπροσωπεύονται μόνο από τα νομίσματα των 5 φράγκων με περιεκτικότητα σε ασήμι 900%. Ορίζεται, επίσης, συμπληρωματικό νόμισμα, το οποίο αντιπροσωπεύεται από τα ασημένια κέρματα των 2, 1, 0,50 και 0,20 φράγκων, με μειωμένη περιεκτικότητα σε ασήμι (835%). Η κοπή των συμπληρωματικών κερμάτων δεν μπορεί να ξεπεράσει την αναλογία των 6 φράγκων ανά κάτοικο της κάθε χώρας. Χρυσά και ασημένια νομίσματα κυκλοφορούν ελεύθερα ανάμεσα στις 4 επικράτειες, τα συμπληρωματικά όμως δεν πρέπει να ξεπερνούν το ισόποσο των 100 φράγκων ανά συναλλαγή (50 φράγκων εάν πρόκειται για ιδιωτική συναλλαγή). Οι χώρες-μέλη υποχρεούνται να αποσύρουν, εντός ορισμένων προθεσμιών, τα ήδη κοπέντα νομίσματα και κέρματα που δεν πληρούν τις παραπάνω προϋποθέσεις.

Μολονότι μακριά από τον ουτοπικό στόχο υιοθέτησης μιας διεθνούς νομισματικής μονάδας, η Λατινική Νομισματική Ενωση επέτυχε να διασφαλίσει την ομοιογένεια του νομισματικού της συστήματος αλλά και να διεθνοποιήσει το νομισματικό ζήτημα. Προς αυτήν την κατεύθυνση συνέβαλε η γεωγραφική επέκτασή της κατά τα επόμενα έτη: πέρα από την προσχώρηση της Ελλάδας το 1868 και των προσπαθειών σύνδεσης της Ισπανίας και Ρουμανίας κατά το ίδιο έτος, το νομισματικό σύστημα του φράγκου εφαρμόστηκε συνολικά από 18 περίπου χώρες ανάμεσα στις οποίες οι Ηνωμένες Πολιτείες και αρκετές χώρες της Λατινικής Αμερικής[18]. Η προσχώρηση των χωρών αυτών στη ΛΝΕ δεν πραγματοποιήθηκε για πολιτικούς συνηθέστερα λόγους, ενώ πρέπει να σημειωθεί ότι σε κάποιες από αυτές τις επικράτειες το σύστημα του φράγκου ακολουθήθηκε μόνο για την κοπή χρυσών νομισμάτων, κάτι που συνέβη και στις χώρες της Σκανδιναβικής Ενωσης.

Παρά τα αρχικά ευοίωνα μηνύματα, η Λατινική Νομισματική Ενωση θα αντιμετωπίσει σύντομα μια νέα νομισματική κρίση, που οφείλεται στην υποτί-

μηση της τιμής του αργύρου. Η ήττα της Γαλλίας στο Γαλλογερμανικό Πόλεμο, η νομισματική ενοποίηση των γερμανικών κρατιδίων και η ανακάλυψη ορυχείων αργύρου στη Νεβάδα της Β. Αμερικής στις αρχές της δεκαετίας του 1870 συνηγόρησαν στην πτώση της τιμής του πολύτιμου μετάλλου, ενώ οδήγησαν στην υπερχείλιση της αγοράς σε ασημένια νομίσματα. Είναι ευνόητο ότι πολλά από τα ασημένια νομίσματα που κατέκλυσαν τις αγορές ήταν όχι μόνο υποτιμημένα αλλά και αποχρηματοποιημένα (δεν άξιζαν, δηλαδή, παρά το περιεχόμενό τους σε πολύτιμο μέταλλο). Το γεγονός είχε, οπωσδήποτε, καταθλιπτικές συνέπειες για την ΛΝΕ, καθώς η ονομαστική αξία των ασημένιων νομισμάτων της ήταν θεσμικά εγγυημένη και υπερέβαινε, έτσι, την εσωτερική αξία του περιεχόμενου αργύρου. Μια σειρά από διεθνείς διασκέψεις και συμβάσεις καταδεικνύουν τις προσπάθειες για υπέρβαση των κοινωνικοοικονομικών αντιστάσεων σε εθνικό επίπεδο, αλλά και προβάλλουν την κανονικότητα υπερεθνικών θεσμών[19]. Για την αντιμετώπιση της κατάστασης αποφασίζεται από τα κεντρικά όργανα της Λατινικής Ενωσης να περιορισθεί η κοπή των ασημένιων νομισμάτων αξίας 5 φράγκων, σύμφωνα με τα ποσά που για κάθε χώρα ορίζονται από την υπογραφείσα, στο Παρίσι την 3η Φεβρουαρίου 1876, Δήλωση. Περί τα τέλη του 1878 θα απαγορευθεί εντελώς για το επόμενο έτος η κοπή των ασημένιων πενταφράγκων, απαγόρευση που θα καταστεί τελικά μόνιμη. Πρόσθετα προβλήματα δημιουργεί η επιβολή αναγκαστικής κυκλοφορίας στην Ιταλία, αλλά και η χρόνια δημοσιονομική κρίση της χώρας[20]. Το 1878 η Ιταλία θα "εθνικοποιήσει" τα ασημένια κέρματά της, τα οποία απαγορεύεται πλέον (και μέχρι την άρση της αναγκαστικής κυκλοφορίας) να κυκλοφορούν στις άλλες χώρες της ΛΝΕ.

Η συνεχιζόμενη κρίση του διμεταλλισμού θα οδηγήσει στην οριστική στροφή προς το χρυσό κανόνα[21]. Τα νομίσματα της ΛΝΕ απαγκιστρώνονται οριστικά από τον άργυρο, καθώς στο εξής δεν κόβονται παρά μόνο συμπληρωματικά κέρματα μειωμένης περιεκτικότητας σε ασήμι. Εως τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ο χρυσός καταλαμβάνει τη θέση του αργύρου στα μεταλλικά αποθέματα των ευρωπαϊκών τραπεζών, ενώ η ισοτιμία των δύο πολυτίμων μετάλλων αυξάνεται συνεχώς σε βάρος του αργύρου. Εξάλλου, με το τέλος του Μεγάλου Πολέμου, τα νομίσματα της Λατινικής Ενωσης εξακολουθούν να είναι ισότιμα μεταξύ τους, διατηρώντας τυπικά την ονομαστική ισοτιμία 1 : 15,5.

Ασημένια κέρματα των χωρών της Λατινικής Νομισματικής Ενωσης. Γαλλία, 1 φράγκο , 1867 || Βέλγιο, 1 φράγκο, 1867 || Ελβετία 1 φράγκο, 1875 || Ιταλία, 1 λίρα, 1867 || Ελλάδα, 1 δραχμή, 1868.

Στην ουσία, όμως, η παραπάνω ισοτιμία δεν είχε καμιά σχέση με τις πραγματικές τιμές των πολυτίμων μετάλλων, χρυσού και αργύρου. Διαδοχικές απαγορεύσεις στην κυκλοφορία των ασημένιων νομισμάτων και κερμάτων εκτός των εθνικών συνόρων, θα σημάνουν και τον οριστικό θάνατο της ΛΝΕ. Το 1928 και η Γαλλία, πατρίδα του διμεταλλισμού, υιοθετεί τελικά το χρυσό κανόνα[22].

Παρά τις μεγάλες περιόδους ύπνωσης και τη φαινομενική αποτυχία της Λατινικής Νομισματικής Ενωσης, δεν είναι χωρίς σημασία, για τις προοπτικές νομισματικής συνεργασίας, η πενηντάχρονη περίπου διάρκειά της αλλά και η δημιουργία μιας υπερεθνικής ζώνης ελεύθερης νομισματικής κυκλοφορίας. Επίσης, παρά τις πρακτικές δυσχέρειες όσον αφορά τη διατήρηση της συμβατικής ισοτιμίας των δύο πολυτίμων μετάλλων, θα πρέπει να ληφθεί υπόψιν η μακροβιότερη επιβίωση του διμεταλλισμού σε σχέση με το χρυσό κανόνα και το μπλοκ της στερλίνας, που δεν θα διαρκέσει παρά τα μεσοπολεμικά χρόνια.

III. Η Ελλάδα μέλος της Λατινικής Νομισματικής Ενωσης

Σε αυτό το ευρωπαϊκό κλίμα, πραγματοποιείται το 1868 η προσχώρηση της Ελλάδας στη Λατινική Νομισματική Ενωση, ακολουθώντας για τις επόμενες δεκαετίες τις διακυμάνσεις του διμεταλλικού κανόνα. Το γεγονός αποτελεί σημαντική πτυχή, όχι μόνο της νομισματικής, αλλά και της οικονομικής ιστορίας της χώρας. Πέρα από τη γνωσιολογική πλευρά του ζητήματος, καταδεικνύεται η στροφή της Ελλάδας, ήδη από τον 19ο αιώνα, προς φερέγγυα νομισματικά συστήματα αλλά και η φροντίδα ενσωμάτωσης του αδύναμου ελληνικού νομίσματος στο ευρύτερο χρηματοοικονομικό περιβάλλον. Το γεγονός ότι η ένταξη της Ελλάδας στη ΛΝΕ πραγματοποιείται από την κυβέρνηση του φιλελεύθερου Αλέξανδρου Κουμουνδούρου και ενώ η προσπάθεια για τον οικονομικό εκσυγχρονισμό του βασιλείου έχει ήδη ξεκινήσει, είναι ενδεικτικό για τις αναζητήσεις της τότε πολιτικής ηγεσίας.

Η αδιαμφισβήτητη ηγεμονία της Γαλλίας στο πλαίσιο της ΛΝΕ σηματοδοτεί την πολιτική χροιά που ενέχει η ένταξη της Ελλάδας στη νομισματική ζώνη. Αποτέλεσμα των προσπαθειών για διεύρυνση της ΛΝΕ, τάση που εκφρά-

στηκε κατά την παρισινή Διεθνή Διάσκεψη του 1867, η συμμετοχή της Ελλάδας στην Ενωση, ή καλύτερα η αποδοχή της ως χώρας-μέλους, μοιάζει να εδράζεται περισσότερο σε πολιτικούς παρά σε καθαρά οικονομικούς λόγους[23]. Το διευρυμένο εξωτερικό χρέος, η πολιτική αστάθεια της χώρας, η συχνή προσφυγή στο ταμιευτικό μέτρο της αναγκαστικής κυκλοφορίας τραπεζογραμματίων αλλά και η περιφερειακή – γεωγραφική και οικονομική – θέση της χώρας δεν καθιστούσαν τη συμμετοχή της Ελλάδας βαρύνουσας σημασίας για το οικονομικό κύρος και τη διπλωματική εμβέλεια της ΛΝΕ. Ο πολιτικός παράγοντας μοιάζει να εξηγεί περισσότερα απ' ό,τι ο οικονομικός: η ιδρυτική Συνθήκη της Λατινικής Νομισματικής Ενωσης (1865) επικύρωσε το νομισματικό status quo που ίσχυε στο γαλλικό κράτος, αλλά και διεύρυνε την ακτίνα εμβέλειάς του. Πρόκειται, ουσιαστικά, για την εξαγωγή του θεσμικού πλαισίου που ρύθμιζε τα νομισματικά του γαλλικού κράτους. Συνεπώς, η γαλλική διπλωματική επιρροή διευρύνεται και παγιώνεται σε μια σειρά από χώρες που συμμετέχουν στη νομισματική ζώνη της ΛΝΕ. Η επιδίωξη της γαλλικής ηγεμονίας σχετίζεται και με τις πολιτικές φιλοδοξίες του Αυτοκράτορα Ναπολέοντα ΙΙΙ: η συγκρότηση της Λατινικής Νομισματικής Ενωσης μπορεί να συνδεθεί με τα πολιτικά σχέδια του Γάλλου μονάρχη, καθώς η εξαγωγή του γαλλικού νομισματικού συστήματος σε μια σειρά από μικρότερα κράτη μοιάζει να προωθεί σε διεθνές επίπεδο τόσο τη γαλλική επιρροή όσο και την προσωπικότητα του Ναπολέοντα ΙΙΙ[24]. Εξάλλου, ήταν βάσιμη η πεποίθηση ότι η εξάπλωση του γαλλικού νομισματικού συστήματος θα προωθούσε τα εμπορικά και βιομηχανικά συμφέροντα της χώρας στα μέλη της ΛΝΕ, ενδυναμώνοντας έτσι την πολιτική δύναμη της Γαλλίας αλλά και του Αυτοκράτορά της. Ο γαλλικός "μεγαλοϊδεατισμός" είναι, λοιπόν, πιθανόν ότι αιτιολογεί την προσχώρηση στην ενιαία νομισματική ζώνη μιας χώρας όχι μόνο μικρής αλλά και οικονομικά αδύναμης, όπως η Ελλάδα. Γενικά η ελληνική συμμετοχή στη Λατινική Νομισματική Ενωση σχετίζεται, εκτός από καθαρά νομισματικούς παράγοντες, και με τη συγκυρία που διέπει την πολιτική σκηνή τόσο στη Γαλλία όσο και στην Ελλάδα. Ωστόσο, οι πολιτικές σκοπιμότητες μόνο δεν επαρκούν για να εξηγήσουν τη συμμετοχή της Ελλάδας στη νομισματική ζώνη της ΛΝΕ. Ενας συνδυασμός παραγόντων φαίνεται περισσότερο πιθανός: οι γαλλικές επιδιώξεις για οικονομική και εμπορική διείσδυση, η σταδιακή απαξίωση του οθωνικού νομισματικού συστήματος, οι προσδοκίες για διεθνοποίηση ή απλώς εξάπλωση της ΛΝΕ έκαναν δυνατή τη συμμετοχή και της Ελλάδας[25].

Οι επιπτώσεις της ελληνικής συμμετοχής στη Λατινική Νομισματική Ενωση θα εξεταστούν αναλυτικά στο επόμενο τεύχος.

Τα κυριότερα ορυχεία χρυσού και αργύρου από τον 18ο έως τον 20ό αιώνα.
Η ανακάλυψη των ορυχείων της Νεβάδα στις αρχές της δεκαετίας του 1870, θα αποτελέσει μία από τις αφορμές της κρίσης του διμεταλλισμού, με αρνητικές συνέπειες για το μέλλον της Λατινικής Νομισματικής Ενωσης.

υποσημειώσεις

(1) Στο πλαίσιο εξαγωγής συμπερασμάτων από την ιστορική εμπειρία νομισματικών ενώσεων εντάσσεται η μελέτη: B. EICHENGREEN, *European monetary unification,* Cambridge, 1997.

(2) Σύμφωνα με το Νόμο της 17 germinal του έτους XI (7 Απριλίου 1803).

(3) Για τα παραπάνω, cf: Γ. ΚΑΤΣΕΛΙΔΗ, Τ*ο νόμισμα,* Αθήνα, ΕΕΤ, 1996, ανατύπωση της έκδοσης του 1902, σ. 99-100.

(4) Για το ζήτημα, βλέπε την πρόσφατη μελέτη: L. EINAUDI, *Monney and politis. European monetary unification and the international gold standard. 1865-1873*, Οξφόρδη, Oxford University Press, 2001, passim.

(5) Για το ρόλο των πολυτίμων μετάλλων στην ευρωπαϊκή οικονομία των μέσων χρόνων, cf. M. BEAUD, *Histoire du capitalisme*, Παρίσι, Seuil, σ. 51-105. Επίσης, για μια διαφορετική οπτική επί του ιδίου θέματος: M. FOUCAULT, *Les mots et les choses,* Παρίσι, Gallimard, σ. 185-192.

(6) Για τη νομισματική κατάσταση στην Ευρώπη των Μέσων και Νεώτερων Χρόνων, cf.: F. BRAUDEL, *Υλικός Πολιτισμός, οικονομία και καπιταλισμός. 15ος-18ος αιώνας. Τόμος Α΄. Οι δομές της καθημερινής ζωής: το δυνατό και το αδύνατο,* ελλ. μετ. ΑΙΚ. ΑΣΔΡΑΧΑ, Αθήνα, ΜΙΑΤΕ, κεφ. 7ο, Το νόμισμα, και ειδικότερα τις σελίδες 496-518.

(7) Για τη διεθνοποίηση του κεφαλαίου κατά το β΄ μισό του 19ου αιώνα, ο αναγνώστης μπορεί να ανατρέξει στην κλασική πλέον μελέτη: E. J. HOBSBAWM, *Η εποχή του κεφαλαίου. 1848-1875,* ελλ. μετ. Δ. ΚΟΥΡΤΟΒΙΚ, Αθήνα, ΜΙΑΤΕ, 1996, σ. 80-109.

(8) Κορυφαίο είναι το παράδειγμα της ραγδαίας εξάπλωσης των σιδηροδρομικών δικτύων. Για τη σχέση μεταξύ εκβιομηχάνισης και ανάπτυξης των σιδηροδρόμων βλέπε για παράδειγμα τη μελέτη: FR . DOBBIN, *Forging industrial policy. The United States, Britain, and France in the railway age,* β΄ έκδ., Cambridge/New York, Cambridge University Press, 1997, passim.

(9) Ενας οξυδερκής παρατηρητής της εποχής, ο Ανδρέας Συγγρός, μας μεταφέρει με γλαφυρό τρόπο την εμπειρία του από το νομισματικό κατακερματισμό του γερμανικού χώρου γύρω στις αρχές της δεκαετίας του 1860: "Τί κυκεών νομισμάτων πράγματι ἐκεῖνος τότε! Ἐποχούμενος τίς ἐξήρχετο εἰς τά πέριξ καί μετά παρέλευσιν τετάρτου ὥρας ἤλλαξε καί Κρά-

τος τῷ ἐζητεῖτο πληρωμή διοδίων καί τό νόμισμα τοῦ Κράτους, ἀφ' οὗ ἐξήρχετο, δέν ἦτο δεκτόν εἰς ἐκεῖνο, εἰς ὁ εἰσήρχετο, ἦτο δέ ὑπόχρεως νά ἔχη συλλογήν νομισμάτων τῶν διαφόρων κρατιδίων ἐκείνων πρός τήν ἑκάστοτε χρῆσιν" [Α. ΣΥΓΓΡΟΣ, *Απομνημονεύματα,* εισ.-επιμ. Αλκης Αγγέλου, Μαρία Χριστίνα Χατζηϊωάννου, Αθήνα, Εστία, 1998, φωτοστατική ανατύπωση της έκδοσης του 1909, τ. Α΄, σ. 311-312].

(10) Για περισσότερα στοιχεία όσον αφορά τη γερμανική νομισματική ενοποίηση cf. A. SCHOR, *La monnaie unique,* Παρίσι, PUF, 1995, σ. 19-27.

(11) Γ. ΚΑΤΣΕΛΙΔΗΣ, *Το νόμισμα* ... op. cit., σ. 101.

(12) L. JONUNG, *The Scandinavian Monetary Union, 1873-1924,* ανακοίνωση στο πλαίσιο του Συνεδρίου *From the Athenian Tetradrachm to the Euro,* BNG/European Association for Banking History, Αθήνα, 8-9 Οκτωβρίου 2001.

(13) Η πολιτικές βλέψεις της Γαλλίας σε σχέση με τη Λατινική Νομισματική Ενωση αναλύονται παρακάτω.

(14) Cf. Γ. Α. ΠΥΡΣΟΣ, *Συμβολή εἰς τήν Ἱστορίαν τῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος,* τ. Β, Αθήνα, 1946, σ. 24.

(15) A. SCHOR, *La monnaie unique ... op. cit. ,* σ. 14-15.

(16) H. PARKER WILLIS, *A history of the Latin Monetary Union. A study of international monetary action,* N. York, Greenwood Press, 1968, αναστατική ανατύπωση της έκδοσης του 1902, σ. 43 & 57-58.

(17) Για την καλύτερη κατανόηση των παραπάνω θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι, κατά την εποχή που εξετάζουμε, η τιμή του νομίσματος ήταν κατά προσέγγιση ίση με την εσωτερική του αξία, το πραγματικό του δηλαδή περιεχόμενο σε πολύτιμο μέταλλο. Κάθε φθορά, επομένως, από την κυκλοφορία είχε επιπτώσεις και στην ονομαστική αξία του νομίσματος.

(18) *Ibid,* σ. 84.

(19) Cf. Ε. ΠΡΟΝΤΖΑΣ, *Η αυθεντία του νομίσματος στη νεοελληνική κοινωνία. Η περίοδος των διατακτικών κερμάτων, 1885-1910,* Αθήνα, ΕΜΝΕ, 1995, σ. 72-73.

(20) Cf. Συμφωνία "περί ἐκτελέσεως τοῦ ἄρθρου 3 Νομισματικῆς Συμβάσεως τῆς 24ης Ὀκτωβρίου (5 Νοεμβρίου) 1878", Παρίσι, 8/20 Ιουνίου 1879.

(21) Cf. Φ. ΣΑΧΙΝΙΔΗΣ, *Από τη Λατινική Νομισματική Ενωση στην Οικονομική και Νομισματική Ενωση: Διδάγματα από το παρελθόν, προοπτικές για το μέλλον, Ευρωνέα,* ειδική έκδοση, Μάρτιος 2000.

(22) Ε. ΠΡΟΝΤΖΑΣ, *Η αυθεντία ... op. cit.,* σ. 76.

(23) H. P. WILLIS, *A history of the Latin Monetary Union ... op. cit.,* σ. 81.

(24) *Ibid,* σ. 42-47 & 55-56.

(25) Cf. Ν. ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ, *Η νομισματική ιστορία της δραχμής,* Αθήνα, Ελληνικό Νόμισμα, χχ., σ. 50-51.

(26) Τράπεζα της Ελλάδος, *Τα πρώτα πενήντα χρόνια της Τραπέζης της Ελλάδος,* Αθήνα, 1978, σ. 24.

❐

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΡΘΡΟΥ:

- ***Παγκόσμιος Ατλας 2000, εκδόσεις "Η Καθημερινή"***
- ***Michel Rachline, La monnaie de Paris, εκδόσεις Albin Michel/ Monnaie de Paris, 1992***
- ***Jonathan Williams (ed.), Money, a History, British Museum Press, London 1997.***

ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗΣ

Το *Δελτίον* της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών
δέχεται ανέκδοτα άρθρα προς δημοσίευση
εφόσον είναι επώνυμα, σχετίζονται με επίκαιρα ή διαχρονικά ζητήματα
του τραπεζικού τομέα και παρουσιάζουν το θέμα τους
με σαφή, αναλυτικό και επιστημονικό τρόπο.
Τα κείμενα πρέπει να αποστέλλονται δακτυλογραφημένα σε διπλό διάστημα
σε τρία τυπωμένα αντίγραφα και σε δισκέτα 3,5 ιντσών, σε μορφή Word.
Η έκτασή τους δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 4.000-4.500 λέξεις
και είναι απαραίτητο να συνοδεύονται από περίληψη (έως 100 λέξεις).
Είναι επιθυμητή η παράθεση Βιβλιογραφίας.

Για να δημοσιευτεί ένα κείμενο, πρέπει να εγκριθεί
από τη Συντακτική Επιτροπή.
Οι αρνητικές αποφάσεις δεν αιτιολογούνται.
Το περιοδικό και η ΕΕΤ δεν δεσμεύονται σε καμία περίπτωση
από τις απόψεις των συγγραφέων.
Η μερική ή ολική αναπαραγωγή κειμένων του περιοδικού
επιτρέπεται μόνο με την άδεια του Εκδότη.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν
με την κα Α. Μανιάτη, τηλ. 010 3386.532, fax 010 3615.324
e-mail: amaniati@hba.gr

ΣΥΣΤΑΣΗ

Προκειμένου να διασφαλιστεί
η απρόσκοπτη παράδοση του ΔΕΛΤΙΟΥ σε κάθε αποδέκτη
παρακαλούμε σε περίπτωση αλλαγής
της υπηρεσιακής θέσης ή της ταχυδρομικής σας διεύθυνσης
να ειδοποιείται ο Υπεύθυνος Διανομής
κ Δημήτρης Λαμπρόπουλος
τηλ.: 010 3386.547, fax: 010 3386.596
e-mail: dlambrop@hba.gr